Jo. 8 pr 13 4
C. IV. 7. 16.

ERATOSTHENES,
hoc est,
BREVIS ET LVCVLENTA DEfensio Lysiæ pro cæde Eratosthenis, prælectionibus illustrata ANDREÆ DVNÆI *in Academia Cantabrigiensi Græcæ linguæ Regij professoris: in quibus fusè explicantur multa, quæ tum ad ejus linguæ cognitionem, tum ad alias res attinent.*

Excudebat Iohannes Legatus, inclytæ Academiæ Cantabrigiensis Typographus.
ANNO DOM. 1593.

BREVIS ET LV-

AD

NOBILISSIMVM *& Illuſtriſsimum Dominum,* ROBERTVM ESSEXIÆ COMITEM, *PRO COMITE HE-*

refordiæ: Equitem auratum inſigniſsimum *honoratiſsimi ordinis Garterij,* &c. literatorum & bonorum *omnium benigniſſimum* protectorem.

NON patronorum inopiâ (nobiliſsime Comes) cum tuo nomine apparuit libellus hic noſter, atq; in tuum unius ex aliis omnibus patrociniuin ſe recêpit: neq; quòd non erat, quô ſe aliò conferret, ad te potiſsimum confûgit. nam & ſatis multos adhuc eſſe video magnos & illuſtreis viros, qui favent & ſtudent literis: & plures fore ſpero, qui literarum ſtudioſos omnes ſalvos & adiutos velint. ſed aliæ cauſſæ erant huius, ſive audáciam placet dicere, ſive inverecundiam. Nuper in Academia te vidimus, ſumma indole, ſumma ſpe præditum, optimis ſtudiis deditum: iam tum decus, dignitatem, omnia ad quæ natus es ampliſsima, in illa puerili ætate meditantem. Cum verò honores atque hæreditatem adire,

& res tuas capeſſere cœpiſti, ſpem noſtram longè multumque viciſſe; maiorem omnibus feciſſe de te tuiſque virtutibus expectationem: ut iam homines memoriã & deſiderium patris tui, clariſsimi, atque fortiſsimi viri, quem omneis lugebant immatura morte præreptum, æquiore animo ferrent, cum te talem, haberent effigiem patris: in te virtutum eius expreſſam imaginem cernerent: denique cùm Patria, damnum fore infectum, quaſi pignus atque obſidem te teneret. Iam conſequentia his principiis λαμπρότητες: moliri ſemper aliquid cum maxima gloria: niſi perfecta, aut tentata re aliqua magna, non quieſcere: opibus, potentia, gratia quàm plurimos opis tuæ indigentes iuvare, quàm plurimos ſublevare. inter hæc omnia literas colere: doctos viros conquirere, aſciſcere, tecum habere, omnibus rebus augere: te pariter atque illos ornare, decorare. Nec ego videri poſſum hæc auribus tuis dare, quæ ſunt omnibus in ore, & fama conſentiente celebrantur. itaque iam omneis te ſpectare, te intueri, ad te certatim confluere, qui ſibi res magnas expetunt, aut ullo honore ſe dignos putant. ut iam videaris, quod Homerus de Vlyſſe ſuo prædicat,

Odyſ. ß. πάντων ὀπίσσοφος ἀνθρώπων. in te enim omnium mentes, oculi, ora converſa. Poſſent hæc igitur me eadem, quæ ceteros commovere, ut, quò meis nugis

nugis conciliarem ex tanta amplitudine auctoritatem, tibi donarem libellum hunc non illepidum, te meis lucubrationibus patronum adoptarem. sed, quò libentius, atque audacius hoc facerem, cauſſa acceſsit gravior, & privata quædam ratio me magis impulit. Eram tibi notus in Academia: habebam tum ad ſublimitatem tuam ipſe humilis, hanc commendationem atq; aditum, quòd à *Thoma Aſhtono* mihi quoque erudiri contigerat, qui teneros tuos ſuſcepit annos, qui Patri tuo ſe totum devoverat, & magnam habuit cum familia veſtra nobiliſsima neceſsitudinem conſtitutam. quem virum iam olim mortuum, nunc idcircò honoris cauſſa nomino: quia ſecundum Deum, & parentcis plurimum illi debeo. quicquid enim eſt in nobis literarum, aut humanitatis, aut ullîus omnino boni, ille effecit, ille primus auctor fuit. nec de re ulla ſic Deo gratias ago, quàm quòd illîus providentia talem habui præceptorem, de quo omnibus qui alumni fuerunt eius diſciplinæ, gloriarî licet. mihi verò inter tot adverſa & acerba, quæ vidi in vita, atque expertus ſum, hoc unum tamen feliciter, atque ita, ut non potuit melius, evénit, quòd ad præſtantiſsimum illum virum puer ſum à patre deductus. hanc viri illîus piam commemorationem, gratam tibi futuram certò ſcio.

Perſuſus de Cornelio præceptore ſuo, teneros tu ſuſcipis tnos.

huius igitur præcipuè fretus auctoritate, hoc tibi munuſculum offero, cuius memoriâ ſperabam ſat commendationis habiturum. Genus autem ſcribendi noſtrum vides (ampliſsime vir.) non enim Tarentinis, ut ait ille, aut Conſentinis, & Siculis hæc ſcribimus: ſed doctis adoleſcentibus, qui rectum illud ſtudiorum iter ingreſsi, multa iſtarum rerum iam ipſi intelligunt: plura à doctioribus ſcire avidè deſiderant, ſitienterq; expetunt. Quanquàm in Perſij illius ſcriptis levioribus, urbanitas ſumma apparuit, doctrina mediocris. in noſtris contrà fortaſſe, plus eruditionis (ſic enim decuit cùm eruditis hominibus ſcriberemus) nonnihil tamen ſubindè, quo conditiora hæc fierent, facetiarum ſpargitur. variè enim rem ridiculam, & ludicram, nunc ſeriò, nunc iocosè, nunc populariter, nunc eruditorum more tractamus. *nunc agilis fio & verſor popularibus undis*: nunc in Grammaticorum, Rhetorum, philoſophorum, iuriſconſultorum, omnium denique doctorum hominum præcepta furtim relabor. mirabuntur illi, qui niſi quod ipſi dixerint aut fecerint, nihil ſalſum, & venuſtum putant, vnde hæc nobis dexteritas extitit, aut quæ nox nos ſubitò perpolivit. quem illi ſemper ſcævum hominem putavêrunt, moribus aſperis, inhumanis: iſtarum verò nugarum nihil vel cogitatione unquàm attigiſſe: denique

Cic. 1. de finibus.

nique inficeto rure inficetiorem, ut inquit Catullus. sed aliorum non moror iudicium. scio hæc alios aliter accepturos, pro suo quemque ingenio. te verò (ô virorum omnium σεμνότατε) si placuerit hæc legere, nostri fortasse miserebit. miserabile enim videbitur, καὶ δεινῆς ἐχόμενον ἀχημοσυνης, hominem id ætatis non habere εὐχημονεστέρας διατριβὰς: sed tantum studii in argumento nequã, & re nihili ponere. & est certè nostra (si verũ fateri volumus) miseranda planè & deploranda fortuna: qui cogimur, nisi torpere, & esurire, & nihil (quod miserrimum est) agere vellemus, ὑπὸ τῶν τῆ ἡλικίᾳ προβεβηκότες, δεινῶς ὑπὸ τῶν ἡλικίαν ἀχημονεῖν. Neque hoc tam nostra culpa, atque inertia contigit, quàm partim nescio qua fatali calamitate horum temporum, & labe quadam huius seculi: partim multorum importunitate, qui tanquam ipsi idonei essent ad omnia, nemo præter ipsos dignus ullo honore: ita omnia arripiunt: omnia maiora munera invadunt, & involant, immò præoccupant: nihil, quod honestum sit, aliis relinquunt: vnde habeant aut quomodo, non laborant: sed oportet habere. digni censeantur, vel indigni, id alii curent scilicet. hii sunt nostri fundi calamitas. intercipiunt enim, quod nos capere oportet. at qui & quales? quibus magna ex parte vidisse Academiam satis est, atque à limine, ut aiunt, salutasse. certè

non ſunt tincti literis, neque imbuti Theologia, aut vllis bonis artibus: vix leviter, quaſi in ſole ambulaſſent, colorati. νὴ φῶς nos inertes & deſides, qui in Academiis tam diu quaſi fæx hæremus, emittẽdi ſumus in meſſem Domini, vel potius extrudendi. immò ipſi potius à meſſoribus, quos perturbant, ad aratores, atque ad aſinos ab equis detrudendi. nunc ad clavum ſedêrent libenter, qui ſi haberent pro meritis, ſentinam potius haurire deberent. malos ſcandunt, per foros curſitant, qui ſi eiicerentur é navi, minima iactura fieret: navis ipſa certè minus iactaretur. *Vidi*, inquit Eccleſiaſtes, *malum ſub ſole*, quodnam? *poſitum ſtultum in dignitate ſublimi: divites autem ſedere deorſum. vidi ſervos in equis, & principes ambulantes ſuper terram quaſi ſervos*. non quos vulgò dicimus divites, & principes. hii enim ſuis opibus facilè ſe levant & extollunt: ſed qui ſcientia ac ſapientia ſunt divites, & virtutis principatum tenent. at meſsis multa & copioſa, quæ colligenda eſt. at noſtra ipſorum meſsis miſerè perit, & fœdè corrupta eſt imbribus, quia matura non recîditur, neque de area tollitur. Nemo eſt enim, qui nos edûcat in meſſem, vel ſi reſiſtimus, extrudat. Sed iſti in ea, quæ tenent loca, niti atque evadere ſua quidem ope,

Eccleſ. cap. 10.

&

& factione non possunt: aliorum gratia adminiculoque eò perveniunt. ἀδυνὴς μὲν γάρ ὅτι πᾶς ὁ πονηρὸς καθ' ἑαυτὸν (inquit summus orator) ὢν δ'. ἂν ὑμεῖς προσθῆσθε οὗτ' ἰσχυρὸς γίγνεται. *infirmus est enim omnis improbus per se: sed cui vos accedetis additique estis, hic iam validus est.* Vtile est reipub. multos esse magnis opibus & factionibus, qui probos tueantur, imbecilliores adiuvent, non qui præsidio sint improbis. Demost. contra Aristogitonem. ἰταμὸν γὰρ ἡ πονηρία καὶ τολμηρὸν καὶ πλεονεκτικόν. καὶ τἀναντίον ἡ χαλοκαγαθία ἥσυχιον, καὶ ὀκνηρὸν, καὶ βραδὺ, καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι. Idem. Ibidem. difficile hæc oratorum principis interpretari: sed conabimur. *Inquieta est ac impudens res quædam improbitas, & audax, & rapax atque avarum: contrà probitas quietum cunctatione tardum, solers & callidum ad hoc, vt minus quàm par est, consequatur.* ὑμῖν μὲν ἂν προσθήκη, τῶν πονηρῶν φείσεται οἱ χρηστοὶ. boni malos superant vestris opibus adiuti. sin destituantur inopes ope vestra atque auxilio, λέλυται πάντα, ἀνέῳκται, συγκέχυται, soluta sunt omnia, ad nequitiam patefacta, confusa. ad eos igitur vestram potentiam atque auctoritatem conferre debetis, ad quos iuvandos à Deo acceptam habetis. nec quicquam tam pium est, quam τῶν ἀδυνάτων ἀντιλαμβάνεσθαι, אשר אין לאל ידם vt Hebræi loquuntur. Neque

ego

ego nunc meam cauſſam ago, ſed communem omnium. nos enim præpotentem illam & glorioſam Theologiam, illis iamdudum tractandam reliquimus, in quibus nullus nobis, ne infimus quidem, relictus eſt locus. ſed magnum hoc commune malum, & peſtis graviſsima, quòd tam multi in Academiis tam diu morantur inviti. quæ, malùm, iſta perverſitas, quævè amentia, tot vetera Collegia à maioribus extructa conſervare, nova ædificare: in his delectam inventutem, quæ maximè videtur valitura ingenio atque induſtria, collocare: privilegiis ornare, omnia ad victum neceſſaria proſpicere: ut ſint, quorum opera reſpub. atque Eccleſia utatur: iiſdem iam ſatis inſtructis, & bene præparatis nolle ad hæc uti, nolle ad ullum munus adhibere? immò repellere à gubernaculis Eccleſiarum, arcere, prohibere, deprimere? & nos civeis patriæ ſumus inutiles, ὃις ἐμέτεσι τ κοινῆς πατρίδος? hoccine eorum conſilium fuit, qui everſa Collegia, deletam humanitatem, relligionem ex animis hominum extirpatam volunt? & certè non multùm refert, ſtent an cadant hæc tam præclara monumenta maiorum, ſi iſto modo nobiſcum agitur. quorſum enim ſunt poſita? aut qua ſpe nos in his collocati fovemur? ut quum tantum vigiliarum ſuſcepimus, tãtumq; curarum, miſeri vivamus, & non modò nobis, ſed

ne aliis quidē prodeſſe poſsimus? dabis veniam (vir ornatiſsime) ſi de noſtris malis dolentèr & liberè conquerimur. horum malorum remedii ſpes in te, Comes benigniſsime, atque in aliquot principibus viris ſita eſt: quos non dubitamus velle nobis conſulere φειδομένως καὶ σεμνῶς. certè non poteſtis una re ulla, tam bene de repub. mereri, nec viā ullam faciliorem ad gloriam munire. ad quam alia, per quæ vobis eundum eſt, ardua ſunt. verè enim Simonides, δεῖ τις λόγος τὴν ἀρετὴν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις: νύκτα δὲ μὴν θοὰν χῶρον ἀγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἐσοπτόν, ᾧ μὴ δαιδύμου ἵδρως ἔνδοθεν μόλῃ: vetus eſt verbum, virtutem habitare in rupibus excelſis & abruptis: noctem autem celerē hanc caſtā obumbrare regionem, nullis mortaliū oculis conſpicabilē, cui non ille animum mordens ſudor intus advenerit. cetera ſunt igitur difficiliora vobis: unum hoc proclive, illos tueri, quibus nullum eſt, quum à veſtra benignitate diſceſſerint, aliud perfugium: qui rempub. incolumem, vos omnibus rebus auctos & ornatos volunt. Deus Opt. Max amplitudinem tuam conſervet, & quotidie magis magiſque omnibus augeat honoribus. Cantabrigiæ è Collegio Sanctæ & individuæ Trinitatis 3. Cal. Octobris. 1593.

Clemēs Alexan. ſtrom. 4.

Honori tuo deditiſsimus,

A. D.

Ad iuventutem Græcarum literarum *ſtudioſam Cantabrigiæ.*

EGO, qui nihil aliud egi, complures iam annos (optimi iuvenes) ſi quid forté profeci, quám vt vos adiuvarem in hoc literarum genere, vobis vacarem: quique veſtrâ potiſſimum cauſſâ, laborem non gravaté ferebam hæc qualiacunque ſcribendi, periculum in lucem edendi libenter ſubibam, meritò vobis ante alios omneis, mei conſilii rationem notam eſſé volui. quam ſi vos probetis, gratumque habeatis, quod vt vobis prodeſſem, feci ſedulò, quid alii de nobis ſentiant, non laboro. fore enim non dubito nonnullos, qui nos aut nimis otioſos, & malé (quod aiunt) feriatos, aut valdé curioſos eſſe exiſtiment. neque habere quo curas & cogitationes conferam, ὑ ὅσοι τὰ ἐμαυτῦ μέτροιμι, qui in re tantula tantam operam pono, καὶ περὶ τὸ μηδαμοῦ σπουδῆς ἄξιον ὑπερσπουδάζω, quorum ego nec vereor exiſtimationem, & facilé patior τὴν ἀηγαμοσυνίλιν, ſi vèl dixerint hìc nos, vt inquit ille, magno cum conatu magnas nugas dicere, dum modò (quod ſperamus) hæ nugæ vobis aliquid emolumenti afferant. Multa fortaſſe reprehendent in iſto libello malevoli, ſed vnum hoc maximé, quód in exemplis ſumus ἀπλήστοι. verùm & hanc culpam æquo animo ſuſtinebo veſtri commodi cauſſâ, & graviores etiam reprehenſiones feram, ſi eſt ita neceſſe, patienter. Exemplorum enim tanta multitudine, & varietate vſi ſumus, non quó multiplicem oſtentaremus lectionem, diligentiámve laudari ſtuderemus. illa enim diligentia non magnam habet laudem, ſi quis ſua ſponte inanem laborem ac non neceſſarium ſuſcipiat. τὸ γὰρ Πανσανὰ πράσσειν ἔχειν γῆν δίνα. Soph. Antig. ſed hoc noſtrum conſilium fuit, vt cùm hæc & ſimilia vſu diuturno obſervata haberemus, ſimilem vobis quoque obſervandi viam ac rationem oſtenderemus. nam niſi quis & verborum proprietates diligenter attentéque obſervaverit, & illam elegantiam loquendi, quæ Græcis hominibus peculiaris eſt præ cæteris, acriter curioſéque animadverterit, quantumvis operam multam, & annos plurimos in hoc ſtudio conſumſerit, nõ multùm tamen proficiet. Tu ſatis te Græcis literis eruditum putas, ſi nominum atque verborum declinationes, & vocabulorum omnium notationes teneas? πολλοῦ γὰ δεῖ. hæc minima pars eſt huius laboris. Sed quid hic opus fuit, inquis, tanta copia? nónne hoc idem, quod in hoc opere maximum eſt, demonſtrari potuit paucioribus exemplis? potuiſſe fateor. ſed ex optimis auctoribus optimorũ exemplorum ac ſelectiſſimorũ quid nocet copia? vberem fuiſſe in hoc genere opinor, melius eſt, quam ſterilem. inopia enim nulla ratione ſuppleri potuit. ex nimia copia tantum cuique licet ſumere, quantum vult. offendit exemplorum multitudo? vtere ad rem quanque quám voles paucis. tibi enim ipſe moderari poteris, & quàm pauciſſimis eſſe contentus. quanquám, vt verum fatear, nos in hac vbertate aliud quiddam ſequuti ſumus. in primis enim volui quãque obſervationem meam quám plurimis teſtibus idoneis confirmare.

ni ita feciſſem, ſciebam eſſe permultos, qui me inſanire, καὶ τετυφῶσθαι dicerent, & hæc ab auctoribus, quæ tam diligenter inculco, temerè dici putarent, nec vllam habere eiuſmodi τήρησιν. Sunt enim, qui quantum ipſi intelligunt in re quaque, tantum vtile eſſe rectumque exiſtimant: quod ſuum modulum excedit, ἀνωφελὲς καὶ περιττὸν. horum igitur gratia (quanquam non admodum digni ſunt, à quibus ſtudeas gratiam inire) ſed horũ tamen cauſſa neceſſe fuit, quidque eorum, quæ notanda putavimus, compluribus teſtimoniis, & quàm potuimus illuſtriſſimis atque evidentiſſimis comprobare, vt res eſſet luce meridiana clarior. nam ita agendum eſt cũ iſtis hominibus, quorum non manus oculatæ ſunt, vt inquit ille, ſed aures is: nihil credunt niſi quod vident. opus ergó fuit τυφλατόντων ἕνεκα πολλῆ περιφανείᾳ τῆ πράγματος. ita vſi ſumus hac copia, propter illos ipſos maximè, qui reprehenſuri ſunt hanc copiã. nec tamen verebar ne tenera ingenia veſtra rerum multitudine obruerem. primum enim hæc exempla non eó conquiſita ſunt, vt neceſſe ſit meminiſſe ea omnia, ſed tantum vidiſſe ac perluſtraſſe ſatis eſt. deinde ita ſelecta ſunt, itáque magna ex parte apta, & nexa alia ex aliis, vt corpus quoddam ſuum per ſe efficiant, habeántque ex tanta rerum varietate delectabilem χρησομάθειαν. ſed aliquis forſan hìc dicat κακὸν ὄρμαθος, cui vel hæc legere erit labori. quanti igitur laboris fuiſſe cenſes, ea colligere, atque componere? ego contrá cenſeo laborioſum eſſe miſcellanea ſcribere, cuiuſmodi hæc noſtra haberi volumus, legere iucundum. res enim varias atque diſperſas in vnum cogere, & comportare, perquám gravem habet ærumnam: eaſdẽ cognoſcere collectas, & vno ſub aſpectu poſitas intueri, permagnã voluptatẽ. Quod quidem mihi conſultó deditáq; opera factũ eſt, vt rem per ſe nõ nimis iucundam, aliqua ſuavitate condirem. res enim Grammaticas tractare, non minus certè quam Dialecticas, ſpinoſum atque aſperũ eſt. & hoc erit cuiquam tædio, quod vt tædiũ falleretur, de induſtria fecimus? Nam ſi quis exiſtimat, noſtris potius & fictis exemplis, quám quæſitis & alienis ad ſingula illuſtranda vtendum fuiſſe, næ ille haud mecum ſentit: neque opinor, hoc cuiquam ſano probare vnquám poterit. Scio auctorẽ ad Herenniũ rem hanc in contrariam ſententiã diſputare, & ſuo conſilio palmam dare, qui Rhetorica præcepta omnia de ornamentis luminibuſq; dicẽdi, ſuis atq; á ſe excogitatis demõſtravit exẽplis: quod alii petitis ab oratoribus præſtantiſſimis faciendũ potius cenſebant. Sed hoc in Rhetorũ documẽtis, fieri fortaſſe melius potuit: in iis autẽ quæ Grãmatici docent, diſpar omnino ratio eſt. horũ enim eſt omne opus in bonis auctoribus cognoſcẽdis: nec tam ad vllam rem eorum ars valet, quàm ut ea, quæ difficilius aut elegantius á quoque dicuntur, obſervent & exponant. itaq; illi ſcripta aliorum quam diligentiſſimè pervolũtant: ex eiſq; delibant, quæ ſunt vſui, & optima quæq; decerpunt. denicq; quid nos aliud hac profeſſione agimus, quàm vt vtriuſq; linguæ, collatis vtrinque auctoribus proprietatem vſumq; doceamus? Sed nec hoc facilé ne in Rhetorico quidem artificio melius eſſe conceſſerim, quod ille auctor tantopere contendit: commodiusq; eum exiſtimo fuiſſe facturum, ſi quum poſſet, ab Ennio ſumpta, aut a Graccho poſuiſſet exẽpla, vt nos à Demoſthene & Cicerone atq; aliis, quoties huiuſce artis locũ tractamus aliquem. quanquã noſtra, qui explanamus orationes, ratio diverſa eſt, atque eorũ, qui artem tradere inſtitu-

Plautus.

Malorũ ſeries.

Præfatione 4. lib.

instituunt: illi enim ea, quæ tradidere præcepta, exemplis illustrant vel suis, vel alienis: nos ad ea, quæ in his invenimus, exempla, illa Rhetorum præcepta accommodamus. Sed sive hoc, sive illud sit melius & verius, certè non minus industrii sunt, qui paratis & inventis sine suo labore ab alijs, vti maluerunt: nam primùm multa oportet colligere: dein pauca eligere de multis, si curas non quod obvium, sed quod ad rem quanque aptissimum est, sumere: in quo non minor est iudicii laus, quàm industriæ. Sed hic rursus idem ille auctor negat esse quicquam laude magnopere dignũ. quid *hic* inquit *dicitis difficile? vtrum laboriosum, an artificiosum? si laboriosum, non statim præclarũ. sunt enim multa laboriosa, quæ si faciatis, non continuò gloriemini. nisi forte si vestra manu fabulas, aut orationes totas transcripsissetis, gloriosum putaretis. sin autem istud artificium egregium dicitis: videte, ne insueti rerum maiorum videamini, si vos parva res, sicuti magna delectat. nam isto modo eligere rudis quidem nemo potest: sed sine summo artificio multi.* hæc ille. at ego hìc nec artem sine labore, nec laborem sine arte aio multum valere. idem vtrunque coniunctum (alterum enim per se debile est) affirmo plurimum posse, & laudem mereri maximam. vtramq; autem rem nos mediocriter præstitisse, spero non negaturos, qui hæc viderint. ac de labore quidem constat, quam sit operosum, tam multa ex variis lectionibus, tam latè sparsa in vnum redigere: nisi si quis me putet ea memoria esse, qua nemo vnquàm fuit. artificio autem hic non minore opus fuisse quivis facilè sentiat. Quis est enim qui nisi summè teneat artem, possit ea, quæ sunt artis, & quæ iubeat ars, de tanta tamq; diffusa scriptura notare & separare. at is, qui & omnia novit, & idonea maximè eligit, atque ad singula accommodat quod aptissimè convenit, necesse est eius rei summus sit artifex. Ac maximam quidem partem operæ, atque artificii nostri in re Grammatica consumsimus. id enim vobis, quibus hæc scripsi, vtilius esse ducebam. sed quandoq; etiam nonnihil hausimus de rhetorum fontibus & disciplina: in qua re & magna inest ex varietate iucunditas, & ita necesse fuit, quum rhetorem tractaremus. rudiores enim quum legunt orationes bonas, aut poemata, probant oratores & poetas, neque intelligunt, qua re commoti probent, quòd scire non possint vbi sit, nec quid sit, nec quomodo factum sit, quod eos maximè delectet. id enim arte & ratione quadam sciatur necesse est. ars porrho latet, nisi sit qui eius omneis locos & latibula indicet, ac causam rei cuiusque aperiat. Ad Herẽnium 4.

Ἅπαντες γὰρ ὑπειλήφασιν ὅτι τι διὰ συνήθειαν, καὶ οἱ ἀπὸ τέχνης μέτα, τὴν αἰτίαν θεωρεῖν ἐνδέχεται. hoc autem iam omneis confitentur artis opus esse, inquit magnus ille auctor. Quod nos pro virili in hoc opere fecimus, & tum αἰτίας τάντας τι- Arist. r. Rhet. θεωρήκαμεν, quoties animadversione dignum aliquid occurrebat, tum in vtraque arte itinera ipsa demonstravi, non vt ipse dux esse̅m, quod & infinitum est, & non necessarũ: sed vt commonstrarem tantùm viã, atque vt fieri solet, digitũ ad fonteis intenderẽ. ἐπεὶ καὶ τοῖς ὁδὸν ἀπιοῦσι, μὴ εἰκ ἴσασιν, ἀρκεῖ τὴν φύσιν ὑποσημῆναι μόνον, inquit Clemẽs Alexãdrinus. neq; enim si quid scribemus posthac, ad istud scibemus exemplũ. ita enim colere tantis sumtibus, & tanto labore non expediret. vos hinc facilè potestis exemplum sumere, & ἐντεῦθεν ὁρμᾶσθαι omniũ veterũ scripta eisdem

vestigiis

vestigiis peragrare. nam hæc sibi quenque colligere & observare est vtile: multa huius generis edi, non opus est. Quòd si cui videar, ostentare ingenium aut lectionē magis quā artem ostendere, & ego ab hac ambitione tam longè, quàm quivis alius, absum, & is me libenter fecisse arbitratur, quod feci necessariò. sunt enim, vt suprà dixi, qui artem nullam & nusquā esse existiment, & quod artificiosē, & de industria bonus orator dixerit, temerè & fortuitò dictum putent. quibus, si quid audierint, quod ipsi non viderint, fabula narrari videtur. his vnum aut alterum exemplum non satisfeciſſet: multitudine eripiendus fuit his error quanquam vt Anaxagoras, οἱ μαχόμενοι τοῖς φαινομένοις, ὃ λόγου δέονται μᾶλλον, ὃ πλήγῶν, nec operæpretium est cum stupidis disputare, qui aut nivem nigram esse aiunt, aut negant interdiu lucere, & diem esse. hoc igitur tot exemplorum appositione, si forte apposita sunt, consecuti sumus, aut voluimus certè consequi. Sed quum viderem, non aridum quidem, aut iniucundum fore scribendi genus, si hoc tantummodò feciſſem, sed paucos esse qui ista intelligerent, aut legere curarent, censui πολλὰ τοῦ ἐγκυκλίου admiscenda, & locos communeis omneis ferè qui incidebant, prolixius, quàm erat necesse, tractandos. quod quidem ad officium prælectoris minus pertinere intelligebam. sed vt illum laborem ἐκ περιουσίας, vestra gratia libenter suscepimus, qui estis φιλέλληνες: sic istum non tam necessarium eorum causſa, qui his quidem literis non admodum delectantur, ab aliis autem non nimis abhorrent. nam nunc, tantùm scribere Græcarum literarum studiosis adolescentibus, apud nos certè Typographo non expedit. an quia honores, & præmia desunt huic studio? quid cæteræ disciplinæ? nonne omnes æquè contemtæ, & abiectæ iacent? disciplinas dico? quid virtutes pæné omnes? quibus maior semper honos iure habitus est, quàm vllis artibus, ὃ παροιμιάζεται πράγματι; communis hæc iam omnium querela, non verum, iustum, æque honestum laborem, honoribus præmiis atque splendore decorari: vitia autem hominum atque fraudes ἐν παντὶ πλεονεκτεῖν. sed hæc & antehàc sæpe vobiscum egimus, ac magno dolore cōquesti sumus, & posthac erit agendi locus. Nunc, dum & vestris studiis studui inservire, & ceteris etiam satisfacere, videtis de re quantula quantum volumen effectum est. quod vereor ne multi reprehendant, & dicant ædificium non esse extructum pro ratione fundamenti: majoremque in ædificatam esse molem, quàm posse videatur hæc tam brevis oratio sustinere. sed hij ne nos putent ad hanc oratiunculam commentariolum, nescio quem, voluisse edere. hoc enim levissimum opus fuisset, & dignum non modò meo, sed ne cujusquam quidem studio. sed una oratiuncula voluimus ostendere, quid in magno volumine effici potuit, si quis hanc infinitatem persequi vellet: quod Budæū fecisse in commentario videmus: post eum neminem simile opus aggressum. quod majore cum fructu fieri potuit, quàm si quis studiosus antiquitatis prisca aliquot, atque obsoleta verba, vetustatis situ squallentia, de tenebris eruat, quæ mater Evandri fortasse non novit: quæ nec facilè cognosci queunt, & cùm cognoveris, quem vsum habent? vt enim numis, sic nominibus non priscis vtimur, sed quæ sunt nostri seculi, vsusque communis. sed quibusdam summa eruditio

est

est, id scire, quod nemo alius. delectat, inquis, antiquitatis effigies. quid ni delectet? sed iis, quæ tantùm delectationem habent, tum studemus animi causſa, quum gravioribus studijs, & necessiariis satisfecimus. vt qui iam legali, vt vocant, moneta abundant, & cæteris rebus locupletes sunt, avent videre, atque habere veterum imperatorum numismata. sed quæ nunc ista multorum perversitas, hæc negligere, quæ fructum vsumq; habent quotidianum: illa autem tam studiosè quærere, quorum vsus quidem nullus est, quærendi labor non minus difficilis? non illum laborem improbo, sed hunc antepono, ἢ πρόγκε μᾶλλον ἤξομαι. *Quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget vsus,* ἢ τῆδ' ἐκτετρεχόντων. Virg.

ὕτω δ' μὴ τάδ' ἐστὶν ἐν γνάμαι φίλα
κεῖνος τ' ἐκεῖνα στρέφετω κἀγω τάδε. Soph. Aiace.

Affert igitur hic liber multarum & variarum rerum παντοπρμίαν, & est quasi parvus aliquis στρωματεὺς ἢ εἰσιτώνη: ad quam foribus suis præfixam acclamare solebant Athenienses

Ἰρεσιώνη σῦκα φέρει, ἢ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλι ἐν κοτύλῃ, ἢ ἔλαιον ἀναψήσασθαι.
Et ficum & pingues fert panes Iresione.
Mel dulce, atque oleum, quo quis iuvet arida membra.

Erat autem ramus olivæ, quem vellere obvolutum, & cuiusque generis fructibus onustum, boni ominis causſa cùm εἰρεσιώναν precarentur, pro foribus suspendebant: vt docet Scholiastes Aristophanis. En vobis etiam τὴν ἀπηνθισμένην προσφορὰν, de qua Sophocles.

ἢν μὲν γὰρ οἷος μαλλὸς, ἢν δ' ἀμπέλων deliba-
σπονδή τε, ἢ ῥαξ εὖ τεθησαυφισμένη. tam ob-
ἐνῆν δὲ πανσπερμία συμμιγὴς ὅλαις. lationē.
Λῖπος τ' ἐλαίᾳ, ἢ τὸ ποικιλώτατον
ξανθῆς μελίσσης κηρόπλαστον ὄργανον.

Erat quidem ovis vellus, erat & vitium libamen, atque acinus bene conditus: inerat omnis fructus generis cuiusque commistus hordeis, & & cum adipe olivi, variū illud flavæ apis fingendorū favorum opus. Sed apes, vt inquit Simonides, ξανθὸν μέλι μηδόμεναι, quæ collegêrunt in illum saporem, mixtura quadam & proprietate spiritus sui mutant: denique quicquid attulêre, disponunt, ac per favos digerunt: & (vt Poeta ait)

liquentia mella Sen. ad
Stipant, & dulci distendunt nectare cellas. Lucil.

Nos, quæ collegimus, integra vt erant, proposuimus: in vnum saporem varia illa libamenta confundere non potuimus. connexionem tamen atque ordinem ingenij nostri cura & facultate addidimus. cæterum vndique colligentes atque carpentes non modò quasi cellas, repleuimus communes illos locos, sed etiam distendimus: quos potestis vos quidē, si minus placent, præterire. non enim vobis scripsi sed aliis, οὐδὲν τῆς πραγματείας τάυτης ἐπαίνοι. Sed forsan dum omnibus placere studeo, nullis placeo. sed iacta est alea. Nunc pauca nobis dicenda sunt de Lysia nostro: quem voluimus Demosthenis πρόδρομον esse, vt est superior ætate. nam ad Demosthenem quoque non tanto cum labore, maiori tamen cura aliquid edere decrevimus, si hæc grata vobis atque aliis esse sentie-

tius. hunc igitur placuit eius adventum antecedere, qui prius omnia exploraret, atque animos hominum perspiceret, paratine essent pro dignitate, tam magnificum oratorem excipere. nam temere in vulgus & turbam nolui committere, τῷ μὴ ἀκριβῶς σκεψάμενον εἰσελθεῖν. quanquam ille, cùm viveret, potuit facillimè eloquentia sua quamlibet inconditam multitudinem regere, & quò vellet, ducere. sed nunc illi suos amatores video deesse, & vbique ferè iacêre neglectum: quod me quidem incredibili dolore excruciat. vt igitur imperatores solent, prius periculis obiicere indigniores: sic nos voluimus hoc discrimen cerni in Lysia. de quo multa habeo dicere: sed ad hoc tam exiguum opus non est necesse eius omnes dicendi virtutes persequi. vt taceam cetera, vnum hoc satis est, quòd eum Cicero non dubitavit dicere pæne alterum Demosthenem. Quantus orator sit, Dionysius Halicarnasseus fusè explicat. cuius vnum aut alterum ponam testimonium. sic igitur ille, ὁμοίως τοῖς ἰδιώταις διαλέγεσθαι δοκῶν, πλεῖστον ὅσον ἰδιώτου διαφέρει. nam illi veteres, multa poetarum more dixêrunt, crebris translationibus, atque alijs tropis vsi, quò imperitos admiratione percellerent. Gorgias quidem Leontinus in multis adhibuit, vt testatur idem Dionysius, πάνυ φορτικὴν καὶ ὑπέρογκον κατασκευὴν, καὶ πορρὼ διθυράμβων ἔνια φθεγξόμενος. quod nunc video facere nonnullos prava quadam æmulatione antiquitatis amatores, qui se eloquentiæ nomine pulchros & beatos putant: sed an hoc non sit, frugibus inventis velle adhuc glandes vesci, ipsi viderint. meo certè palato omniumq; opinor, qui in his rebus aliquid sapiunt, & intelligunt, nunquam suas delicias probabunt. quorum auctoritate multos vestrum (adolescentes optimi) sentio iamdudum transversos abripi: & novum hoc affectare dicendi genus, quod est re vera vetus & obsoletum. sed siquid mea apud vos valet auctoritas, ne porrho faciatis hortor & moneo: atque orsa vestra in melius dum potestis, & tempus est, reflectatis. hoc igitur fecerunt, veteres illi: sed Lysias noster eiusdē ferè ætatis, τῶν προαιρέσεως, hoc genus non probavit: propriisq; verbis & vsitatis, atque é medio sumtis hoc assecutus est, vt quum idiotarum similis videretur plurimum tamen distaret idiotis: & cùm consueto omnium more loqueretur, novam tamen, & tum invsitatam dicendi rationem primus induceret (quod Cicero gloriatur se primum in suo sermone fecisse) & primus conderet recentiorem Atticismum. nam veteris illius auctores nunc habemus tantùm Platonem & Thucididem: Xenophon in hoc genere parcior. princeps autem Lysiam Isocrates imitatus est: deinceps alij omnes. sed ille princeps, proximè tamen accedit; verum ita vt ab ἀρχηγῷ teste Dionysio plurimum abesse videatur. idem Dionysius de Lysia. Nihil apud hunc oratorem est, quód meritò possit ἀκυρολογίας aut ἀκαιρείας δίκην λαβεῖν. quod ij fatebuntur, inquit, qui virum habent in manibus. cuius rei causa est, ὅτι ὁ τοῖς ὀνόμασι δουλεύει τὰ πράγματα παρέντων, τοῖς δὲ πράγμασιν ἀκολουθεῖ τὰ ὀνόματα. quod non nominibus inserviunt res apud eum: sed res sequuntur nomina. τὸν δὲ κόσμον οὐκ ἐν τῷ διαλλάττειν τὸν ἰδιώτην, ἀλλ' ἐν τῷ μιμεῖσθαι λαμβάνει. ornatum autem habet, non in eo quód immutat, sed in eo, quód imitatur idiotam. harum virtutum, vt aliarum omnium, quæ sunt huius propriæ (non enim necesse est nunc omneis enumerari) vel hæc vna oratio specimen dabit illustre, tantum ne præiudicio sit nostro oratori

tori, quód eius λόγον ἐρωτικὸν Plato graviſſimus auctor irridet in Phædro (eundem enim puto fuiſſe Lyſiam) hic enim toti Rhetorum nationi inimicior eſt. Nunc vos obteſtor (adoleſcentes) ſi vobis carus eſt veſter honos & gloria, vt Lyſiam, Demoſthenem, Ciceronem, omneiſq; qui ſunt horum ſimiles, ceteris, vt heroas, anteponatis: hos ametis, hos optetis quos imitemini, in his dies noctesq; elaboretis. ita fructus brevi percipietis (confirmo) dignos labore, dignos ſtudio veſtro. νέων δ' μέριμναι πόνοις ἑλισσόμεναι, δόξαν εὑρίσκουσι, iuuenum curæ, laboribus & vigiliis evolutæ gloriam inueniunt, inquit Pindarus. Ab aliis autem, quorum hæc in manus pervenerint vitia omnia deprecor, erratis veniam poſco, quæ multa, præſertim in accentibus & punctis, partim noſtra, partim Typographi incuria video eſſe commiſſa. Valete. III. Calend. Octobris. ∞ IↃ XCIII.

Veſtris ſtudiis deditiſſimus,
A. D.

Laudarent aliqui meum libellum:
Laudari metuit malus libellus.
Nec laudem ambio, gloriámve inanem:
Nec nunc si levis ambiam, mererer.

Martialis in Detractorem.

Ne perdas operam: qui se mirantur in illos
Virus habe. nos hæc novimus esse nihil.

Idem & ego de meis dico nugis, quod ille de suis.

Prætereas, si quid non facit ad stomachum.

In summa autem ex his, cuiuscuiusmodi sunt, discas verum esse illud Simonidis

γυναικὸς ἄλλὴν χρῆμ' ἀνὴρ λήΐζεται
ἐσθλῆς ἄμεινον, ἢ δὲ ῥίγιον κακῆς.
Non fœmina vir melius aut bona sibi
Quæsierit unquam, aut improba quid tristius.

Hesiodus.

ἢ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λήΐζετ' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς, τὴ δ' αὖτε κακῆς ἔ ῥίγιον ἄλλο,
δειπνολόχης. ἥτ' ἄνδρα καὶ ἰφθίμον περ ἐοῦσα
ἔυνιν ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὁμῶς γήραϊ δώκεν.
Nulla potest homini melior contingere præda
Quàm mulier bona, nec contrà malâ amarior ulla,
Cænatrice. virum hac quamvis fortemq; bonumq;
Torruit absq; face, & senio dedit improba acerbo.

*nempe curis & augoribus.

*immaturo.

vide Simonidis fragmentum egregium de variis mulierum ingeniis, additum Pindaro.

Argumentum orationis.

Rgumenta orationibus Lysiæ, nullus adhuc inventus est, qui præfigeret. argumentum huius orationis, & causſa, quæ nunc agitur, hæc est. Euphilêtus ſuſcipiendorum liberorum cupidus, vxorem duxerat. cum ea adoleſcens quidam nomine Eratoſthenes, clàm viro cõſuetudinem habebat. vir, re cognita, adoleſcentem per inſidias opprimit, & domi ſuæ cum vxore deprehenſum obtruncat. fit reus à propinquis adoleſcentis, & cauſſam dicit de cæde capitalem. Lyſias hanc orationem ei, quam pro ſe haberet, compoſuit. neque enim ipſe verſatus est in cauſſis forenſibus, vt Cicero teſtatur: quàm plurimas tamen orationes aliis ſcripſit, in quibus & Socrati, cùm ab accuſatoribus in capitis iudicium vocaretur: ſed ille eius orationem, quamvis elegantem, & bene compoſitam, quia non erat virilis, vt Sicyonios calceos, repudiavit. atque 1. de Orat. *hæc rei ſumma est, qua de nunc agitur. nam argumenta vt fabularum, ſic orationum perbrevia eſſe debent: & quæ deſiderium audientis, aut legentis commoveant magis, atque irritent, quam expleant. vult enim lector aliquid præſcire, ne rem penitus ignoret: non omnia, ne ipſam orationem legere non curet. denique tantum de cauſſa vult antè intelligere, non quantum ſatiet, ſed quod avidiorem faciat rei cognoſcendæ. ſtatus quæſtionis totus est coniecturalis, in quo de facto quæritur: non occideritne: id enim fatetur, quod non potuit negare: ſed fueritne in adulterio comprehenſus, quod ſi conſtiterit nullum poteſt eſſe de*

iure certamen. nam accusatoris intentio est, hominẽ occidisti: itaque ipse es ob tantum facinus morte multandus. rei depulsio, iure occidi: itaque non sum vllo supplicio dignus. (Græci intentionem & depulsionẽ vocant πρόληψιν & ἀντιπρόληψιν.) Sed non satis est dicere, iure occidi: ratio est aliqua, quâ ius suum tueatur, & quæ caussam contineat, addenda. quænam est igitur ratio defensionis, quâ nititur? Iure occidisse me dico: fuit enim adulter: & eum domi meæ cum vxore egomet deprehendi. Est igitur τὸ κρινόμενον, hoc est, vt in Topicis Cicero interpretatur, Qua de re agitur, fueritne adulter Eratosthenes, & fueritne cum vxore Euphileti in illius domo deprehensus. nam si fuit, impunè illum licuit occidere: si non fuit, non licuit. hæc autem facti quæstio est, & coniecturis rei veritas indagatur. hoc tolle, iam nulla de iure est honesta ratio: nec habebit reus, quo suum facinus defendat. Huiusce igitur caussæ status idem est, atque illius pro Milone. Occidisti Clodium, iure occîdi: fuit enim insidiator, & vitæ meæ fecit insidias. illud ergo veniebat tum in iudicium, de quo iudices pronuntiare oportebat, vter vtri insidias fecit: quod totum in coniecturis ponitur. Quidam statum, continens, id est, τὸ συνέχον τὴν αἰτίαν, & iudicationem, id est τὸ κρινόμενον (sic enim Fabius appellat) idem esse volunt, vt idem Quintilianus docet.

ΛΥΣΙΟΥ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ ΦΟΝΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

ΠΕΡΙ πολλοῦ ἂν ποιησαίμην, ὦ ἄνδρες, τὸ τοιούτους ὑμᾶς ἐμοὶ δικαστὰς περὶ τούτου τοῦ πράγματος γενέσθαι, οἵοι περ ἂν ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τινα τοιαῦτα πεπονθότες. δικαίως γὰρ ὅτι εἰ τις αὐτὸν νομίζει περὶ τῆς ἡλικίας ἔχοιτε ἴσην περὶ ὑμῶν αὐτῶν, οὐκ ἂν εἴη ὅσιος οὐκ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀγανακτεῖν· ἀλλὰ πάντες ἂν περὶ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντος τὰς ζημίας * μικρὰς ἡγεῖσθε. καὶ ταῦτα οὐκ ἂν εἴη μόνον παρ' ὑμῖν οὕτως ἐγνωσμένα, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. περὶ τούτου γὰρ μόνου τοῦ ἀδικήματος, καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ ἡ αὐτὴ τιμωρία τοῖς ἀδυνατωτάτοις πρὸς τοὺς τὰ μέγιστα δυναμένους ἀποδέδοται· ὥστε τὸ χείριστον τῆς αὐτῆς τυγχάνειν τῷ βελτίστῳ. οὕτως, ὦ ἄνδρες, τούτου τὸ ὕβρει ἅπαντες ἄνθρωποι δεινότατόν ἡγοῦνται. περὶ μὲν οὖν τοῦ μεγέθους τῆς ζημίας ἅπαντας ὑμᾶς νομίζω τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἔχειν, καὶ οὐδένα οὕτως ὀλιγώρως διακεῖσθαι, ὅστις οἴεται δεῖν συγγνώμης τυγχάνειν, ἢ μικρᾶς ζημίας ἀξίους ἡγεῖται τοὺς τῆς τοιούτων ἔργων αἰτίους. ἡγοῦμαι δή, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με δεῖν ὑπὲρ ἐξαμαρτόντος Ἐρατοσθένους τῆς γυναικὸς τῆς ἐμοῦ, καὶ ἐκείνου τοῦ διαφθείραντος,

Μ. μικρὰς ἡγοῦσθε

1 2 3 4 5

ἡ γυνὴ 6 καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς ἔχων, καὶ ἐμὲ αὐτὸν ὕβρισεν,
7 εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἐμὴν εἰσιών. καὶ ὅτε ἔχθρα ἐμοὶ καὶ ἐκείνῃ
8 οὐδεμία ἦν, πλὴν ταύτης. ὅτε χρημάτων ἕνεκα ἐπεθύμησε
ταῦτα, ἵνα πλουτῶν οὐκ πένητα γιγνώμαι, ὅτε σωφρο-
σύνης οὐδενός, πλὴν τῆς πρὸς νόμους τιμωρίας.

Ἐγὼ τοίνυν ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν ἅπαντα ἐπιδείξω τὰ
ἐμαυτοῦ πράγματα, οὐδὲν ἀποκρύψας οὐδὲ λέγων τὰ-
ληθῆ. ταύτῃ γὰρ ἐμαυτῷ μόνῳ ἡγοῦμαι σωτηρίαν, ἐὰν
9 ὑμῖν εἰπεῖν δυνηθῶ ἅπαντα τὰ πεπραγμένα. ἐγὼ γάρ,
10 ὦ ἄνδρες, ἐπειδὴ ἔδοξέ μοι γῆμαι, καὶ γυναῖκα ἠγα-
γόμην εἰς τὴν οἰκίαν, τὸν μὲν πρῶτον χρόνον ὅπως διεκείμην,
11 ὥστε μήτε λυπεῖν, μήτε λίαν ἐπ' ἐκείνῃ εἶναι, ὅ, τι ἂν δέ-
λοι ποιεῖν· ἐφύλαττόν τε ὡς οἷόν τ' ἦν, καὶ θεραπεῖον τὴν
νοῦν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν. ἐπειδὴ δέ μοι παιδίον γίγνεται,
ἐπίστευον ἤδη, καὶ πάντα τὰ ἐμαυτοῦ ἐκείνῃ παρέδωκα,
12 ἡγούμενος ταύτῃ οἰκειότητι μεγίστῃ εἶναι. ἐν μὲν οὖν
τῷ πρώτῳ χρόνῳ, ὦ Ἀθηναῖοι, πασῶν ἦν βλῆτις· καὶ
13 γὰρ οἰκονόμος δεινὴ, καὶ φειδωλὸς ἀγαθὴ, καὶ ἀκριβῶς πάν-
τα διοικοῦσα. ἐπειδὴ δέ μοι ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε, πάν-
των τῶν κακῶν ὑποδυομένη αἰτία μοι γεγένηται. ἐπ' ἐκφο-
ρὰν αὐτῇ ἀκολουθήσασα ἡ ἐμὴ γυνὴ, ἅμα τούτῳ τῷ
ἀνδρώπῳ ὀφθεῖσα, χρόνῳ διαφθείρει. ὑπηρέτην γὰρ τῆς
θεράπαιναν τὴν εἰς τὰ ἀγροὺν βαδίζουσαν, καὶ λόγους προσ-
φέρων ἀπώλεσεν αὐτήν. ἐρωτῶν μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες
(δεῖ γὰρ καὶ ταῦτ' ὑμῖν διηγήσασθαι) οἰκίδιον ἔξω μοι δι-
πλοῦν, ὅσα εἶχον τὰ ἄνω τοῖς κάτω, τὴν γυναικω-
νῖτιν καὶ τὴν ἀνδρωνῖτιν. ἐπειδὴ δὲ τὸ παιδίον ἐγέ-
15 14 νετο ἡμῖν, ἡ μήτηρ αὐτὴ ἐθήλαζεν. ἵνα δὴ μὴ, ὁπότε λού-
εσθαι δέοι, καὶ δυσωδίαι καὶ κλίμακα καταβαίνουσα,
15 ἐγὼ μὲν ἄνω διῃτώμην, αἱ δὲ γυναῖκες κάτω. καὶ
ἔτους ἤδη συμπεπτωκότος ἦν, ὥστε πολλάκις ἡ γυνὴ ἀπ-

πέει

πῆει κάτω καθιδρύσασα ὡς τὸ παιδίον ἵνα τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν ἀμπὼ διδῷ, μὴ βοᾷ. κἀ ταῦτα πολλὰ χρόνον ἔτως ἐγίνετο, κἀγὼ ἐδόκουν ἀπωθεῖσθαι· ἐπεὶ ἔτως ἠλιθίως διεκείμην, ὥστε ζῆλον ἐμαυτῇ γυναῖκα πασῶν σωφρονεστάτην εἶναι ἐν τῇ πόλει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὦ ἄνδρες, ἦκον μοι ἀπροσδοκήτως ἐξ ἀγροῦ ἐμοὶ δὲ τὸ δεῖπνον, τὸ παιδίον ἐδίδασκεν, καὶ ἐδυσκόλαινεν, ἀπὸ τῆς θεραπαίνης δάπτεσθαι λυπούμενον, ἵνα ταῦτα ποιῇ. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔνδον ἦν (ὕστερον γὰρ ἅπαντα ἐπυθόμην) κἀγὼ τὴν γυναῖκα ἀπέναι ἐκέλευον, καὶ δοῦναι τῷ παιδὶ τὸν πατέρα, ἵνα παύσηται κλαίων· ἡ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελεν, ὡς ἂν ἀσμένη με ἑωρακυῖα ἥκοντα δὴ διὰ χρόνου· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ὠργιζόμην καὶ ἐκέλευον αὐτὴν ἀπέναι, ἵνα σύ γε (ἔφη) πρᾶξαι ἐνταῦθα τοῦτο παιδίσκιον· καὶ τέως μὲν ἐμέλλων εἶλκες αὐτήν. Κἀγὼ μὲν ἐγέλων· ἐκείνη δὲ ἀνασεῖσα καὶ ἀπῶσα τοῦ σίδηρον, τοῦτο ποιοῦσα παίζειν, καὶ τὸ κλεῖν ἐφέλκεσθαι. κἀγὼ τότων οὐδὲν ἐνθυμούμενος, οὐδ' ὑπονοῶν, ἐκάθευδον ἅσμενος, ἦκον ἐξ ἀγροῦ. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἦν, ἦκεν ἐκείνη, καὶ τὴν θύραν ἀνέῳξεν. ἐρομένου δέ μου τί αἱ θύραι νύκτωρ φοροῖεν, ἔφασκε τὸ λύχνον ἀποσβεσθῆναι τὸ δὲ τῷ παιδίῳ, εἶτα ἐκ τοῦ γειτόνων ἀνάψαι. ἐπιστεύων ἐγὼ, καὶ ταῦτα ἔτως ἔχειν ἡγούμην. ἔδοξε δέ μοι, ὦ ἄνδρες, τὸ πρόσωπον ἐξημμυθιῶσθαι, τῷ ἀδιφορεῖσθαι ἔτι τεσσαρεσκαιδεκάτου ἡμέρας. ὅμως δ' οὐδ' ἔτως οὐδὲν εἶπον περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ἐξελθὼν φέρομαι ἔξω σιωπῇ. ἐν δὲ ταῦτα, ὦ ἄνδρες, ἡ γραῦς μεταξὺ διαλιμοῦται, καὶ ἐμοῦ πολὺ ἀπολελειμμένου τῆς ἐμαυτοῦ κακῶν, προσέρχεταί μοι τις πρεσβύτις ἀνθρωπος, ἅτε γυναικὸς ἐπιτηδείως ἔχουσα πρὸς ἐκείνην ἐμοί-

ἐμοίχευεν, ὡς ἐγὼ ὕστερον ἤκουον· αὐτὴ δ' ὀργιζομένη, καὶ
74 ἀδικεῖσθαι νομίζουσα ὅτι οὐκ ἐπ' οἰκείοις ξένοις ταῦτα παρ' αὐ-
τὸν, ἐφύλαττεν, ἕως ἔξεισιν ὁ, τι εἴη τὸ αἴτιον. πεισθεῖ-
σα δ' ὖν μοι ἐξηγεῖτο ἡ ἀνθρωπος τὰ οἰκεῖα τὰ ἐμά, ὅπ-
78 τηροῦσα, Εὐφίλητε (ἔφη) χθὲς ἐμοὶ δεῦρο πολυπραγμοσύνη
Π. πρὸς σε. προσελθεῖν μοι δοκεῖς * πρὸς σοῦ. ὁ γὰρ ἀνὴρ ὁ ὑ-
μέτερος εἰς σὲ καὶ τὴν γυναῖκα, ἐχθρὸς ὢν ἡμῶν τυγχάνει.
ἐὰν δὲν λάβῃς τὴν θεράπαιναν τὴν εἰς ἀγορὰν βαδίζουσαν, καὶ
83 λαμπρουμένην ὑμῖν, καὶ βασανίσῃς, ἅπαντα εὑρήσεις. ἔστι δ'
* ἀφ. οἰκίαν. (ἔφη) Ἐρατοδένης * οἰκοδεσπότης ὁ ταῦτα πεπραγώς, ὃς οὐ μό-
νον τὴν σὴν γυναῖκα διέφθαρκεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ
ταύτην γὰρ τὴν τέχνην ἔχει. ταῦτα εἰπούσης, ὦ ἄνδρες,
ἐκείνης μὲν ἀπηλλάγη. ἐγὼ δ' εὐθέως ἐταράττόμην· καὶ
πάντα με εἰς τὴν γνώμην εἰσῄει· καὶ μεσὸς ἦν σοφίας, ἐν-
θυμούμενος μὲν ὡς ἀπεκλείσθην ἐν τῷ δωματίῳ, ἀνα-
84 μιμνησκόμενος δ' ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ [ἐφόρει ἡ μὲ-
ταυλος δύρα καὶ ἡ αὐλή, (ὃ οὐδέποτε ἐγίγνετο) ἔδοξε
τέ μοι ἡ γυνὴ ἐψιμυθιῶσθαι. ταῦτά με πάντα εἰς τὴν
87 γνώμην εἰσῄει, καὶ μεσὸς ἦν σοφίας, ἐλθὼν δ' οἴκαδε,
89 [ἐπέλευον ἀκολουθεῖν μοι τὴν θεράπαιναν εἰς τὴν ἀγορὰν.
ἀγανὼν δ' αὐτῇ ὡς τὴν ὀπτηθείσαν τινά, ἔλεγον ὅτι
ἐγὼ πάντα εἰδὼς πεπυσμένος τὰ γινόμενα ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ. σοὶ δ' ὖν (ἔφην) ἔξεστι δυοῖν ὁπότερον βούλει ἑλέσθαι·
92. 90 [ἢ μαστιγωθεῖσαν εἰς μύλωνα ἐμπεσεῖν, καὶ μηδέποτε
97 παύσασθαι κακοῖς τοιούτοις συνεχομένην, ἢ καλεῖσθαι
ἅπαντα τὰληθῆ, μηδὲν παθεῖν κακὸν, μηδὲ συγγνώμης
παρ' ἐμοῦ τυχεῖν τῶν ἡμαρτημένων. ἡ δὲ σιγὴ μηδὲν, μηδὲ
πάντα τἀληθῆ λέγε. κἀκείνη τὸ μὲν πρῶτον ἤρνεῖτο,
καὶ ποιεῖν ἐκέλευεν ὅ, τι βούλομαι· οὐδὲν γὰρ εἰδέναι·
ὅπειδὴ δ' ἐγὼ ἐμνήσθην Ἐρατοδένους πρὸς αὐτὴν, καὶ
ὅτι πρὸ τοῦ ὁ φοιτῶν οὗτος πρὸς τὴν γυναῖκα, ἐξεπλάγη,
ἤγησα-

ἠγησαμήν με πάντα ἀκριβῶς ἐγνωκέναι. καὶ τότε ἦλθον πρὸς τὰ γόνατά μου πεσοῦσα, καὶ ἱκέτην παρ' ἐμοῦ λαβοῦσα μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, κατηγόρει· πρῶτον μὲν ὡς μετ' ἀνθρωπίνης αὐτῇ προσοίσοι, ἔπειτα ὡς αὐτὴ τελευτῶσα εἰσαγγείλαι· καὶ ὡς ἐκείνη τῷ χρόνῳ προσδοίη καὶ τὰς εἰσόδους, οἷς τρόποις προσοίσοι· καὶ ὡς Θεσμοφορίοις ἐμοῦ ἐν ἀγρῷ ὄντος, ἔλθοιτο εἰς τὸ ἱερὸν μετὰ τῶν μητρὸς τῆς ἐκείνου· καὶ ταῦτα τὰ ῥήματα πάντα, ἀκριβῶς διηγήσατο. ἐπειδὴ δὲ πάντα εἴρητο αὐτῇ, εἶπον ἐγὼ, Ὅπως τοίνυν ταῦτα μηδεὶς ἀνθρώπων πεύσεται· εἰ δὲ μή, χαλεπόν σοι κύριον ἔσεσθαι τῆς προσοιμοσίας. ἀξιῶ δέ σε ἔτι αὐτοφώρῳ ταῦτά μοι ἐπιδεῖξαι. ἐγὼ γὰρ οὐδὲν οἶμαι λόγων· ἀλλὰ τὸ ἔργον φανερὸν γενέσθαι, εἴ περ ὕστερον ἔχει ὡμολόγησε ταῦτα ποιήσειν. καὶ μετὰ ταῦτα διεγίγνοντο ἡμέραι τέτταρες ἢ πέντε, ὡς ἐγὼ μειρακίοις ὑμῖν τεκμηρίοις ἐπιδείξω. κρατῶν δὲ διηγήσασθαι βούλομαι τὰ προσταχθέντα τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ. Σώστρατος ἦν μοι ἐπιτήδειος καὶ φίλος· τούτῳ ἦλθε δεδυκότος ἤδη ἐξ ἀγροῦ ἀπήντησα. εἰδὼς δ' ἐγὼ ὅπου τοιαῦτα ἀφισμένος, ἔδεισα μὴ καταλήψοιτο οἴκοι τῆς ἐπιτηδείου, σπεύδων σωθῆναι. καὶ ἐλθόντες οἴκαδε ὡς ἐμὲ, ἀναβάντες εἰς τὸ ὑπερῷον ἐδειπνοῦμεν. ἐπειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ εἶχεν, ἐκεῖνος μὲν ἔπινεν ἔρωτος, ἐγὼ δὲ ἐκάθευδον. ὁ δ' Ἐρατοσθένης, ὦ ἄνδρες, εἰσέρχεται· καὶ ἡ θεράπαινα ἐπεγείρασά με σὺν δυσί, φράζει ὅτι ἔνδον εἴη. κἀγὼ εἰπὼν ἐκείνῃ ἐπιμελεῖσθαι τὴν θύραν, καταβὰς σιωπῇ ἐξέρχομαι, καὶ ἀφικνοῦμαι εἰς τὴν τῶν ξένων μὲν ἔνδον κατέλαβον, τὴν δὲ οὐκ ἐπιδημοῦντας. παραλαβὼν δ' ὡς δύο τῶν πλείστους ἐπὶ τὴν παρόδιον, ἐβάδιζον. καὶ δᾷδας λαβόντες ἐκ τῶν ἐγγυτάτω καπηλείων, ἐπεσπόμεθα, ἀνεῳγμένης τῆς θύρας, καὶ ἔνδον τῶν ἀνθρώπων παρεσκευασμένων. ὥσαντες δὲ τὴν θύ-

ραν

97 59 101 103 106 109 111 113 114 115 116 117

* M. σοὶ σοι ἐμοὶ ὡμολ.

εαν τῶ δωματίω, οἱ μὲν πρῶτον εἰσιόντες, ἐπειδὴ δρῶμεν
αὐτὸν κατακείμενον πρὸς τὴ γυναικὶ· οἱ δ' ὕστερον,
ἐν τῇ κλίνῃ γυμνὸν ἑστηκότα. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, πατάξας καταβαίνω αὐτὸν, καὶ τῶ χεῖρε ἀπαγαγὼν εἰς
τὰ ὀπίσω, καὶ δήσας, ἠρώτων διὰ τί ὑβρίζει εἰς τὴ οἰκίαν τὴ ἐμὴν εἰσιών. καὶ κεῖνο ἀδικεῖν μὲν ὡμολόγει,
ἱκέτευε δὲ καὶ ἐδεῖτο μὴ αὐτὸν κτεῖναι, ἀλλ' ἀργύριον
πρόξασθαι. ἐγὼ δ' εἶπον ὅτι οὐκ ἐγώ σε ἀποκτενῶ, ἀλλ'
ὁ τῆ πόλεως νόμος· ὃν σὺ παραβαίνων, πολὺ ἐλάττονα
καὶ ἡδονῶν ἐποίησας, καὶ μᾶλλον εἶναι τοῖς τὸν ἁμάρτημα ξαμβάνοντας τὴ γυναῖκα τὴ ἐμὴν, καὶ εἰς τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς ἢ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, καὶ κόσμιον εἶναι).
κἄτων, ὦ ἄνδρες, ἐκεῖνον τύπων ἔτυχεν, οὐν ὧν καὶ νόμοι
κελεύουσι τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας μὴ εἰσαπαθεῖς
ἐν τὴ ὁδῷ, ἀλλ' ἐπὶ τὴ ἑστίαν καταφυγὼν, ὥσπερ ἱκέτοις
λέγουσι· (πῶς γὰρ ἂν λῄστης ἐν τῷ δωματίῳ πολλῶν καὶ
κατέπεσεν εὐθὺς;) πρὸς ἔρεψα δ' αὐτὸν τὼ χεῖρε. ἔνδον
ἦσαν ἄνθρωποι τοσοῦτοι ὡς διαφυγεῖν οὐκ ἠδυνάτο,
οὔτε σίδηρον, οὔτε ξύλον, οὔτε ἄλλο ὅτου ἔτυχεν ἔχων, ὃν τοὺς εἰσελθόντας ἂν ἠμύνατο. ἀλλ' ὦ ἄνδρες, οἶμαι καὶ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι οἱ μὲν τὰ δίκαια πράττοντες, οὐκ ὁμολογοῦσι τοὺς
ἐχθροὺς λέγειν τἀληθῆ· ἀλλ' αὐτοὶ ψευδόμενοι, καὶ τὰ
τοιαῦτα μηχανώμενοι, ὀργὰς τοῖς ἀκούουσι κατὰ τῶν δίκαια πρᾶξάντων παρασκευάζουσι. πρῶτον μὲν ἂν ἀνέγνωσθι τὸν νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

Οὐκ ἀμφισβήτει, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ὡμολόγει ἀδικεῖν·
καὶ ὅπως μὲν μὴ ἀποθάνῃ ἱκέτευεν καὶ ἐδεῖτο· ἀποτίνειν
δ' ἕτοιμος ἦν χρήματα. ἐγὼ δὲ τῶν μὲν ἐκείνου χρημάτων οὐ συνεχώρουν, τῆ δὲ τῆς πόλεως νόμου ἠξίουν αὐτὸν
ἀντέχεσθαι· καὶ τούτου ἕνεκεν τὴν δίκην, ἣν ὑμεῖς δικα-

στάται

οτάτλω ἔϊ) ἡγησάμενοι τοῖς τὰ τοιαῦτα ὑπηρδ᾽ὑκεῖν 153
ἐτάξατε. καὶ μοι ἀνάβητε τὺτων μάρτυρες.

ΜΑΡΤΤΡΙΑΙ.

Ἀνάγωθι δέ μοι καὶ τὺτον τ᾽ νόμον ἐκ τ᾽ στήλης τ᾽ ἐξ
Ἀρείκ πάγκ. Ἀκύετε, ὦ ἄνδρες, ὅτι αὐτῶ τ᾽ δικασ- 157
ηρίω τ᾽ ἐξ Ἀρείκ πάγκ, καὶ πάτριόν ἔϛι καὶ ἐφ᾽ ὑμῖν 164
ἀποδέδο) τὸ φόνκ τὰς δίκας δικάζειν, διαρρήδην εἰρη-
ται, τὺτον μὴ καλαγινώσκειν φόνκ, ὃς ἂν ἐπὶ δάμῳ τ᾽ 172 175 177
τῇ ἑαυτῦ μοιχὸν λαβών, ταύτῃ τ᾽ τιμωρίαν ποιή-
σηται. καὶ ὅτι σφόδρα ὁ νομοθέτης ὑπὲ τ᾽ γαμετῶς 181
γυναικὶ δίκαια ταῦτα ἡγήσατο ἔϊ), ὥϛε καὶ ἐπὶ ταῖς 184
παλλακαῖς τ᾽ ἐλάττον ἀξίας τιμὴν αὐτῇ δίκην ἐ-
πέθηκε. καίτοι δῆλον ὅτι εἴπερ εἶχε ταύτης μείζω τι-
μωρίαν ὑπὲ τ᾽ γαμετῶς, ἐποίησεν ἄν· νῦν γ᾽ οὐχ οἷός τ᾽
ἦν ταύτης ἰσχυροτέραν ὑπ᾽ ἐκείνας ἐξευρεῖν, τ᾽ αὐτῇ
καὶ ὑπὲ τ᾽ παλλακῆς ἠξίωσε γίνεϖθ. ἀνάγνωθι δέ
μοι καὶ τὺτον τ᾽ νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

Ἀκύετε ἄνδρες, ὅτι κελεύει, ἐάν τίς ἄνθρωπον ἐλεύ- 189
θερον ἢ παῖδα αἰσχύνῃ βίᾳ, διπλοῦν τῇ βλάβῃ ὀ-
φείλειν· ἐὰν δ᾽ γυναῖκας ἕνεκ᾽ αἰῶνος ἀποκλείνειν ἐξεῖναι, 191
ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπέχειν. ὅτως, ὦ ἄνδρες, τὺς βιαζο- 185 190
μένους ἐλάττονος ζημίας ἠξίωσε ἔϊ), ἢ τὺς πεί-
θοντας. ἐγὼ μὲν γὰρ θάνατον κατέγνω, τοῖς δ᾽ διπλῆν
ἐποίησε τῇ βλάβῃ· ἡγούμενος, τὺς μὲν διαφθεί- 191
ροντας βίᾳ, ἐκ τ᾽ βιαζόντων μισεῖν· τὺς δὲ
πείσαντας, ὑπ᾽ τὺς αὐτ᾽ τὰς ψυχὰς διαφθείρειν, ὡς
οἰκειοτέρους αὐτοῖς ποιεῖν τὰς δηλοτείας γυναῖκας,
ἢ τοῖς ἀνδράσι, καὶ πᾶσαν ὑπ᾽ ἐκείνοις τῇ οἰκίαν 194
γεγονέναι. καὶ τὺς παῖδας ἀδήλους ἔϊ), ὁποτέρων τυγ-
χάνουσιν ὄντες, τ᾽ ἀνδρῶν ἢ τ᾽ μοιχῶν. κἀν ὦσιν ὁ τ᾽ νόμον 196
τιθεὶς,

πδεὶς, θάνατον αὐτοῖς ἐποίησε τ ζημίαν. ἐμοὶ τοίνυν,
ὦ ἄνδρες, οἱ μὲν νόμοι τ μόνον ἐπεγνωκότες εἰσὶ μὴ ἀδι-
κεῖν, δηλοὶ κ κεκελευκότες ταύτην τ δίκην λαμβάνειν·
ὑμῶν δ' ἔξεστι, πότερον χρὴ τούτους ἰσχυροὺς ἢ μηδενὸς ἀξ-
ίους εἶναι. ἐγὼ γὰρ οἶμαι πάσας τὰς πόλεις διὰ τοῦτο τοὺς νό-
μους τιθέναι, ἵνα σκοῦ ὧν ἂν σφαλμάτων ἀπορῶμεν,
τούτοις ἐλθόντες σκεψώμεθα ὅ, τι ἡμῖν ποιητέον
ἐστίν. ἔστι τοίνυν σκοῦ τ τοιούτων τοῖς ἀδικουμένοις τοι-
αύτην δίκην λαμβάνειν σκελεύουσι, οἷς ὑμᾶς ἀξιῶ
τ αὐτὴν γνώμην ἔχειν. εἰ δ μή, τοιαύτην ἄδειαν τοῖς
μοιχοῖς ποιήσετε, ὡς κ τοὺς κλέπτας ὀκαρεῖτε φάσκειν
μοιχοὺς εἶναι· ἃ εἰδότας ὅτι ἐὰν ταύτην τ αἰτίαν περὶ ἑ-
αυτῶν λέγωσι, καὶ ὑπὸ τούτου φάσκωσιν εἰς τὰς δημοτείας
οἰκίας εἰσιέναι, ἀδεῖς αὐτοῖς ἄφε. πάντες γὰρ εἰσὶν ὅτι
τοὺς μὲν νόμους τ μοιχείας χαίρειν ἐᾶν δεῖ, τ δ ψῆφον ὑ-
μετέραν δεδιέναι. αὕτη γὰρ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει
κινεῖ τάττ. σκέψασθε, ὦ ἄνδρες. κατηγοροῦσι γάρ μου ὡς
ἐγὼ τ θεράπαιναν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ μετελθεῖν ἐκέ-
λευσα τ νεανίσκον· ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, δίκαιον ἐμὲ ἂν
ποιεῖν ἡγοῦμαι, ὑπνιοῦν δόπῳ τ τ γυναῖκα τ ἐμὴν
διαφθείροντα λαμβάνων. εἰ μὲν γὰρ λόγων εἰρημένων,
ἔργῳ δ μηδενὸς γεγενημένου, μετελθεῖν ἐκέλευον ἐκεῖ-
νον, ἠδίκουν ἄν· εἰ δ ἤδη πάντων διαπεφευγότων, καὶ
πολλάκις εἰσεληλυθότα εἰς τ οἰκίαν τ ἐμὴν, ὑπνιοῦν
δόπῳ ἐλάμβανον αὐτὸν, σωφρονεῖν ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι.
σκέψασθε δ ὅτι καὶ ταῦτα ψεύδονται. ῥᾳδίως δ ἂν τις
γνοίη. ἐμοὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ καὶ πρότερον εἶ-
πον, φίλος ὢν * Σώστρατος καὶ * οἰκείως διακείμενος,
ἀπαντήσας ἔξω ἄρτι δεῖ ἤλιε δυσμὰς σπουδείπνου. καὶ
ἔπειδὴ καλῶς εἶχεν ἀπιέναι οἴκαδε. καίτοι πρῶτον
μὲν, ὦ ἄνδρες, ἐνθυμήθητε, ὅτι εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ

* γρ. Σώσαγρος. ἐν τοῖς ὑποσημειώσεσιν. Σώσαγρος ἦν μοι ὀπτικὸς καὶ φίλος. ἄλλ. γρ. οἰκεῖος.

ἐγὼ ἐπεβάλλον Ερατοδένει, πότερον λιῶ μοι χρεῖττον
αὐτῷ ἑτέρωθι δειπνεῖν, ἢ τ συνδειπνήσοντα εἰσαγα-
γεῖν. ὅτῳ γὰρ ἂν ἥπλον ἐτόλμησεν ἐκεῖν Θ εἰσελθεῖν οἰς
τ οἰκίαν. εἶτα δοκῶ ἂν ὑμῖν, τ συνδειπνοῦντα ἀρεῖς, 216
μόν Θ καταλφθῶναι, καὶ ἔρημ Θ γενέσθαι, ἢ κελεύσ-ην 224
ἐκεῖνον μένειν, ἵνα μετ' ἐμοῦ τ μοι χὴν ἐπιμωρῆτο; ἔτ- 216
τα, ὦ ἄνδρες, οὐκ ἂν δοκῶ ὑμῖν τοῖς ὀπτανείοις μεθ'
ἡμέραν ὀφθῆναι, κὴ κελεῦσαι αὐτοὺς συλλεγῆναι
εἰς οἰκίαν τὴν φίλων τὴν ἐγγυτάτω μᾶλλον, ἢ ἐπειδὴ
τάχιστα ἠδόμην, τ νυκτὸς ἀνειρέσθην, οὐκ εἰδὼς ὅντινα
οἴκοι καταλήψομαι, κὴ ὅντινα οὐ λήσω; κὴ ὡς Ασμόδιον μὲν 217
καὶ τὸν δεῖνα ἦλθον [οὐκ ὀπτανείαντας (οὐ γὰρ ἦν δεῖν) ἑτέ- 223
ρους δ' ἐκ ἐνδον ὄντας κατέλαβον· ὡς δ' ὅδε τε λιῶ λα- 223
βὼν, ἐβάδιζον. [καίτοιγε, εἰ μὲν ἔδει, οὐκ ἂν δοκῶ ὑμῖν 221
καὶ δεῦρο πέμπειν τοὺς θεράποντας, καὶ τοῖς φίλοις πα-
ραγγεῖλαι, ἵν' ὡς ἀσφαλέστατα μὲν αὐτὸν εἰσήγ (τί γὰρ 225
δεῖν εἶπε κἀκεῖν Θ [εἶχε σιδήριον;) ὡς μετ' πλείστων 224
δ μαρτύρων τ πιστείαν ἐποιούμην; νῦν δ' οὐδὲν εἰδὼς
τὴν ἐσομένων ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ, ὡς ὅδε τ λιῶ παρέλα-
βον. καί μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Τῶν μὲν μαρτύρων ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες· σκέψασθε
δ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ὅτως δεῖ τοῦτο τὸ πρᾶγματ Θ
ζητοῦντες εἴ τις ἐμοὶ καὶ Ερατοδένει ἔχθρα πώποτε
γεγένηται, πλὴν ταύτης. οὐδεμίαν γὰρ εὑρήσετε. [ἔτε γὰρ 227
συκοφαντῶν [ἐγραφὴν με ἐγράψατο, ὅτε ἐκβάλλειν ἐκ 228 230
τ πόλεως ὅπλα εἰχείρησεν· ὅτε ἰδίας δίκης ἐδίκαζετο [ἔτε 232
συνήδει κακὸν οὐδὲν, ὃ ἐγὼ δεδιὼς μή τις πύθηται, ἐπε-
δούμην αὐτὸν ἀπολέσαι. ὅτε, [εἰ ταῦτα διεπραξάμην, 234
ἤλπιζον μὲν χρήματα λήψεσθ'· ἔνιοι γὰρ τοιούτων πρᾳ-
γμάτων ἕνεκεν θάνατον ἐπιβουλεύουσι. τοσούτ-
τοῦτων

234 τοίνυν δεῖ ἢ λοιδορία, ἢ παροινία, ἢ δήπου διαφορὰ
ἡμῖν γεγονέναι, ὥστε ὅτε ἐωρακὼς ἐμὲ ἄνθρωπον πώ-
ποτε πλὴν ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτί. τί οὖν βουλόμενος ἐγὼ
236 τοιοῦτον κίνδυνον ἐκινδύνευον, εἰ μὴ τὸ μέγιστον τῶν
ἀδικημάτων ἐμοὶ ὑπῆρχε ἠδικημένος; ἔπειτα παρα-
236 καλέσας αὐτὸς μάρτυρας ἠρόμην, εἰ δοκῶ μοι, εἴπερ ἀδί-
κως ἐπεθύμουν αὐτὸν ἀπολέσαι, μηδένα μοι τούτων συ-
239 νειδέναι; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, οὐκ ἰδίαν ὑπὲρ ἐμαυ-
τοῦ νομίζω ταύτην γνώμην τε καὶ πρόνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῆς πό-
λεως ἁπάσης. οἱ γὰρ τοιαῦτα ποιοῦντες, ὁρῶντες ὅσα
τὰ ἄλλα προσῆκται τῶν τοιούτων ἁμαρτημάτων, ἧττον
*ἐὰν γὰρ ὑμᾶς ὀρ. εἰς τοὺς δήμους ἐξαμαρτήσουσιν· *ἐὰν δ' ὑμᾶς ὁρῶσι τὰ αὐ-
240 τὰ γνώμην ἔχοντας. εἰ δ' μή, πολὺ κάλλιον τοὺς μὲν
241 ἡμιθνήτους νόμους ἐξηγεῖσθαι, ἑτέρους δὲ θεῖναι, ὅτινες τοὺς
μὲν φυλαττοντας τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας τῆς ζημίας ζη-
μιώσουσι, τοῖς δὲ βουλομένοις εἰς αὐτὰς ἁμαρτάνειν, πολ-
*ὀρ. γρ. ἐνδειαν. λοῦ *ἄδειαν ποιήσουσι. πολὺ γὰρ οὕτω δικαιότερον ἢ
243 Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπε τοιαύτην ἄ-
244 δειαν τοῖς μοι-
245 χοῖς ποιήσειτο.
ὑπὸ τοὺς νόμους τοὺς πολίτας συνεφρενεῖν, οἳ κελεύουσι
μὲν, ἐάν τις μοιχὸν λάβῃ, πᾶν βιάζεσθαι· οἱ δ'
ἀγῶνες δεινότεροι τοῖς ἀδικουμένοις καθεστήκασιν, ἢ τοῖς
ποιοῦσι τὰς νόμους τὰς δημοσίας καταφεύγουσι γυναῖκας.
245 Ἐγὼ γοῦν καὶ περὶ τοῦ σώματος καὶ περὶ τῶν χρημάτων
καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων κινδυνεύω, ὅπου τοῖς πόλεως
νόμοις ἐπιτρέπομαι.

LYSIÆ PRO CÆDE ERATOSTHENIS defensio Latinè reddita ab A. D.

MAgni facerem, & multo redimerem, o viri, tales vos mihi iudices obtigisse de isto negotio, quales vobismet essetis ipsi, si pariter læsi fuissetis. nam sat scio, si eiusdem animum de aliorum iniuriis habeatis, ac si vestra res esset, neminem fore, qui non ea quæ facta sunt, graviter ferat: atq; vnusquisq; vestrum pœnas, quæ sunt in eos legibus constitutæ, qui delectãtur eiusmodi studiis, exiguas ducat. neq; hæc ita apud vos, modò sancita sunt, sed idẽ ius est in vniversa Græcia. de hoc enim solo scelere sive penes populũ, sive inter paucos sit summũ imperiũ, et summa rerũ potestas, idẽ supplicij redditũ est imbecilioribus adversus potẽtissimos: ita vt summus atq; infimus quisq; eodẽ iure teneatur. * adeò, o viri, istud flagitiũ omneis homines atrocissimũ habent. quãobrem de magnitudine pœnæ existimo vos omneis idẽ sentire: nec quenquã adeò sine affectu, curaq; esse, qui putet oportere eos veniã cõsequi, aut mediocri pœna dignos esse, qui eiusmodi facinora perpetrãt. Sed meũ esse, iudices, arbitror, hoc planum facere, Eratosthenẽ cõstuprasse vxorẽ meam, & tum corrupisse illam, tum liberos meos dehonestasse

Iudices facit attentos á sceleris magnitudine: & simul id agit ne supplicium graviùs existiment, quam flagitiũ.

nestasse: mihi deniq; ipsi imposuisse magnã contumeliã, qui ausus est ingredi in ædeis meas. & neq; inimicitias mihi cum illo homine vllas fuisse, præter hanc simultatem, quæ hinc orta est, neque me fecisse hoc pecuniæ caussâ, quò dives é paupere repẽtè existerẽ: neq; vt vllũ aliud emolumentũ caperẽ, præter illud, quod leges mihi cõcedũt, supliciũ. ceterũ ego res meas omneis à principio vobis demõstrabo, nihil prætermittens, veraq; omnia cõmemorãs. hoc enim mihi solum saluti fore existimo, si possum vobis singula explanare, eo ordine, quo gesta sunt. Ego enim, iudices, posteàquã ducere vxorẽ mihi visum est, domumq; duxissẽ, anteà quidẽ in illã hoc animo erã, vt neq; cõtristarẽ, neq; totũ in illius potestatẽ me dederẽ, aut quæcunq; vellet, facere omnia permitterẽ: diligenterq; servabam quò ad licuit, atq; animũ in illã intentũ habebam, ita vt consentaneum fuit. postea verò quàm puer mihi natus est, iã ei fidere cœpi, & res meas omnes exinde cõmittere. putabam enim maximã esse hanc necessitudinem. Primò igitur, Atheniensis, omniũ erat optima. (nã & materfamilias sedula erat, & parsimoniæ dedita, & diligẽter omnia administrabat) postquâm verò mater mea mortua est, mors eius omniũ malorũ principiũ mihi fuit. nã, vt exequias illius mea vxor prosequebatur, ab isto homine conspecta, non ita multò pòst corrumpi-

rumpitur. obſervans enim ancillam ad fortũ itantẽ, & cum ea colloquutus, internuntiaq; vſus, illã perdidit. Primũ igitur, o viri (nam hæc quoq; narrare me vobis oportet) domicilũ mihi perparvum eſt bipartitũ, cuius ſuperior pars æqualis eſt inferiori, quà mulieres, viriq; habitant ſeparatim. poſteaquã autẽ nobis natus eſt infans, mater lactabat eum, & ipſa nutricandi laborem ſubibat. ne verò, quoties opus eſſet puerũ lavari, toties periclitaretur, ſi per ſcalam deſcẽderet, placuit, vt ſuprà ego degerem, infrà mulieres. Et iam ita aſſuefactum erat, vt ſæpe vxor cubitũ ad infantem abſcederet, mammamq; præberet ei, ne vagiret. Quũq; à longo tẽpore hæc ſic fierẽt, nihil vnquã ego ſum ſuſpicatus: ſed ita eram ſtolidus, ac planè ſtupidus, vt crederem meã vxorẽ eſſe vnã omniũ, quæ ſunt in civitate caſtiſsimã. multũ tẽporis interceſſerat, quũ ex agro quidem minimè expectatus aderam. poſt cænam autẽ, puer vagiebat, neq; ſedari poterat, ab ancilla de induſtria vellicatus vt hoc faceret: quippè intus erat homo (nã poſteà rẽ omnẽ reſcivi.) tũ ego vxorẽ abire iuſsi, & puero mãmam dare, vt plorandi finẽ faceret. at illa primò quidem noluit, quaſi vidiſſet me libenter, intervallo revertentẽ. ſed quũ ego commotus iuſsi ire, Vt tu quidẽ, inquit, attentes ancillæ pudicitiã. & prius verò raptabas eã ebrius. ad hæc ego ridebã. at illa cùm ſurgeret, atq; abiret,

occludit fores, simulans se iocari, * clauēq; attrahit. ego nihil istorum cogitans, nec qui equam suspicatus, quiescebam libenter, ex agro rediens. quū autem iam lucesceret, venit illa, foresq; aperuit. tū ego quæsivi, quid fores noctu crepuissēt. respondit illa, appositam puero lucernam extinctā fuisse: hāc se iviſſe è proxima vicinia redaccensum. tacebā ego, & hæc ita se habere credebam. sed eius mihi visa est, o viri, facies cerussata, quum nondum diebus triginta frater esset mortuus. attamē ne sic quidem verbum vllū de re volui facere, sed silētio forās excedebam. postea autē, o viri, tempore interposito, cùm ego penitus meorū ignarus essē malorū, venit ad me vetula quædā, ab alia muliere summissa, cuius ille erat adulter, vt postea mihi compertum est. illa autem irata, cùm iniuria affici se putaret, quia ad se, non ita vt solitus est, commeabat, servare cœpit, donec quid esset causſæ, comperit. illa anus igitur me adibat, non procul à meis ædibus, occasione captata, &, Quæso mi Euphilete, inquit, ne me putes vlla ad te curiositate accedere. is enim qui tibi iniurius est, & vxori tuæ, nobis est inimicus. si igitur prehenderis ancillam in forum itantē, & vobis ministrantem, & tormentis in eam quæsieris, rescire omnem rem poteris. Est autem, inquit Eratosthenes, qui hæc à se, & sua sponte, non aliundè impulsus facit, qui non modò

tuam

* Vxor virum in cubiculo concludit, vt ipsa interea sit cum adultero. clavē enim secum abstulit.

* Lego ἔνδοθεν,

tuam vxorem, sed & multas alias stupravit. hanc enim artẽ factitat. hæc quũ dixisset, o viri, illa abiit: ego continuò conturbatus sum: & omnia mihi in mentẽ simul veniebãt: plenusq; erã suspicione, cùm & cogitarem * inclusum me fuisse in cubiculo, & meminissem in illa nocte crepuisse interiorem & vestibularem ianuam (quod nunquam antè acciderat) & mihi visa esset mulier cerussata. hæc omnia in mentem mihi veniebãt, & plenus eram suspicione. Domum autem reversus, ancillam iussi ad forũ me subsequi. quam quũ adduxissem ad quendã necessarium, me omnia, quæ domi fierent, rescivisse dicebam. tibi igitur, inquam, licet duarum cõditionũ vtrã mavis eligere: aut verberibus cæsam in pistrinũ dari, & nunquã inde eximi, nec tantis exsolvi malis: aut si veritatẽ omnem indicaveris, malum nullum pati: sed veniã delictorum omnium à me consequi. cave sis igitur mentiare, sed vera omnia eloquere. illa autem primò negare, & facere, quæ volui, iubere. nihil enim se scire. Sed cùm ego illi Eratosthenẽ nominassẽ, & hũc esse dixissẽ, qui ad vxorẽ meam ventitaret, perculsa est, rata me rem omnem habere compertam. & tum iam ad genua mea procidens, & accepta fide, se nihil à me passurã mali, cuncta patefêcit. primùm, vt post funeris exequias ad illam adierat: deinde vt ipsa postremò internuntia fuisset. atque vt illa tandem addidisset

quod á se Latiné redditur.

*Obserato ostio, ne forte aliquid suspicatus intervenire. hoc etiam signum est vel maximũ quod non observauimus.

dissēt, qua ratione ad sē aditum haberet. vt Thesmophoriis, quum ego rure versarer, ad templum cum matre illius abiit. & reliqua omnia narravit, quæ gesta sunt, summa fide. posteaquàm autē finē narrādi fecerat, tum ego. Caue sis, inquam, ne quisquam hæc hominum resciuerit: aut si efferas, nihil eorum, quæ pacta sunt inter nos, & tibi promisi, ratum erit. volo autem te mihi ita hæc ostendere, vt manifestò hominem in crimine ipso teneam. nō enim mihi opus est verbis: sed planam fieri rem ipsam, si quidem ita se habet. recēpit se ista facturā. posteà quatuor aut quinq; interceserūt dies, vt magnis ego vobis argumentis evidenter ostendā. Sed primum volo narrare, quæ gesta sunt noviss imo die. Sostratus erat mihi necessarius atque amicus. huic post solis occasum ex agro redeunti factus sum obvius quū autem scirem eū id temporis nihil parati inventurum domi, ad me veniret rogavi, mecumq; cænaret, domum ad me venitur: ascendimus in cœnaculum; ibi cænamus. Cum autem se bene curasset: ille discessit, ego quiescebam. Eratosthenes autem, o viri, ingreditur: quum ancilla me statim excitat, atq; intus eum esse certiorē facit. Et ego, quum illam iussissem servare ostium diligenter, sine vllo strepitu descendens, foras exeo: ad hunc atque illum pervenio. Et quosdam intus offendi: alii non erant domi, ne in vrbe quidem. assumtis autem, quàm potui plurimis, ex iis,

qui tum aderant, imus, tædisq; è proxima caupona arreptis introimus, aperto ostio, atq; ab ancilla parato. tum foribus impulsis cubiculi, qui primi irrupimus, adhuc eum accubantem mulieri vidimus. qui subsecuti sumus in lecto stantem, vt erat, nudum. ego autem hominẽ vno ictu prosterno, reductisq; post tergum manibus, ac revinctis, cur iniurius esset interrogabam in ædeis meas introiens. ille autem peccasse se quidem fatebatur: ceterum obsecrabat atque orabat, ne se occiderem, sed argentum mihi exigerem. ad quæ ego respondi, Non ego te interficiam, sed lex civitatis, quam tu præteritã, & voluptati tuæ posthabitam contemsisti, tantumq; in vxorem meam, ac liberos meos flagitium admittere maluisti, quàm modestus esse, & legibus obedire. ita o viri, ille ea est cõsequutus, quæ leges iubent eos, qui talia perpetrant. nõ intrò raptus è publico, neq; quum ad Larem confugerat, abreptus, vt isti dictitant. quî potuit? qui in cubiculo statim ad pedes concidit? cuius ego manus post tergum retortas vinclis arcueram. intus autẽ erant tot homines, quos effugere nõ posset, quum neq; ferrum, neq; fustẽ, nec aliud quicquã haberet, quo, propelleret ingressos, seseq; defẽderet. verũ illud, iudices, nõ arbitror vos fugere, eos qui nequiter agunt, nolle adversarios suos vera dicere fateri: sed mendaciis, & eiusmodi malis artibus, adversus

aliud ostiũ domus intelligẽdum aliud cubiculi.

innocentes auditorum animos inflãmare. primùm legẽ recita. LEX. Non se tuebatur iure aliquo, iudices, sed fatebatur se male feciſſe. & supplicium quidẽ vltimũ supplex deprecabatur: pecuniam autem pẽdere paratus erat. at ego illius æſtimationi noxæ non acquieſcebam: ſed vt ius publicum plus valeret, æquum eſſe cenſebam. deniq; eam expeti vi pœnam, quam vos iuſtiſsimam eſſe ducentes, ſtatuiſtis in illos, qui talibus dediti ſunt ſtudiis. & horum vos mihi teſtes aſcendite. *Teſtimonia.* Quin tu mihi recita hanc etiam legem * de cippo, qui eſt in Areopago. Audiſtis, iudices, illi ipſi ſoro quod eſt in Aréo pago, cui poteſtas et à patribus accepta eſt, & veſtrâ memoriâ reddita de cædibus iudicandi, diſertis interdictum eſſe verbis, ne cædis hunc damnet, qui in vxore ſua adulterum deprehenſum hac pœna affecerit. Et vſque adeò legiſlator in nuptis hoc ius ſtatuendum cenſuit, vt in concubinis etiam, quæ minore in precio ſunt, eandem pœnam ſtatueret. at nemini dubium eſt, ſi quod habuiſſet in nuptis grauius ſupplicium, decreturum fuiſſe. nunc quum in illis nõ poſſet vllum acerbius excogitare, eodẽ quoque in concubinis cenſuit vtendum. Recita autem tu mihi hanc etiam legem. LEX. Auditis iudices, legem iubere, ſi quis homini ingenuo, aut puero per vim probrium intulerit, duplicem noxã luere.

* In quo legesinciſæ erant & formula quam in iudicando ſeruarent.

sin feminis, in quibus fas est occidere, eisdem pœnis teneri. adeò iudices, qui vim afferunt, leviore animadversione dignos putavit, quàm qui pelliciunt. hos enim morte multandos censuit: illis duplex, quod præstarent, constituit damnum: ratus eos, qui per vim egerint, & quod volunt perfecerint, illis esse odio, vis quibus illata est. at qui perduxerint, sic earum animos corrumpere, vt vxores alienas magis sibi devinctas habeant, quàm sunt maritis: totamque in suam potestatem domum redigant: liberos denique, qui nascuntur, incertos faciant, legitimine an nothi sint habendi. quibus de causis legislator mortem his supplicium constituit. me igitur, o viri, leges quidem non modò omni crimine absolvunt, & insontem esse pronuntiant, verùm etiam iussèrunt hoc supplicium sumere. in vestra autem nunc situm est potestate, vtrùm eas in posterum valere oportet, an ludibrio futuræ sint, & ab omnibus conculcandæ. Ego enim arbitror omneis civitates sibi iccirco leges, & iura describere, vt quibus in rebus hæremus, nec eas facile est expedire, adhibitis in consilium legibus, cum illis quid facto opus sit, deliberemus. hæ itaque illos, quibus hæc fit iniuria, hortantur & iubent, hoc genus supplicij sumere: à quibus ne vestra sententia discrepet, à vobis postulo. quod ni feceritis, tanta omni me-

abutitur lege ad vtilitatem caussæ suæ.

tu

tu ſublato mœchis ex impunitate per vos creſcet audacia, vt fures etiam à vobis animati mœchos ſe audeant profiteri: cùm certò ſcierint, ſi hanc cauſſam dicant, & in hoc ſe profiteantur in ædes alienas ingredi, fore, vt nemo eos audeat digito contingere. omnes enim intelligent legibus, quæ ſunt de adulterio, vale dicendum eſſe: veſtræ autem ſententiæ ſeveritatem eſſe metuendam. hæc enim omnium, quæ ſunt in civitate ſummam poteſtatem habet, ſummamque auctoritatem. Attendite, O viri, me enim arguunt ancillam ire iuſſiſſe illo die, quæ adoleſcentem arceſſeret. * Ego autem, iudices, ſi quovis modo operam dediſſem, vt eum caperem, qui vxorem meam conſtupraſſet, rectè me feciſſe arbitrarer, & poſſem id iure factum tueri. nam ſi re nullâ perpetrata neque comperta, ex hominum ſermonibus tantùm & vocibus temerè iactatis, illum accerſi iuſſiſſem, iniuſtè facerem. ſin omnibus iam, quæ fieri in tali re ſolent, perpetratis atque commiſsis, quum ille in ædeis meas ſæpius intraſſet, eum quovis modo comprehenderem, ſapienter me feciſſe exiſtimarem. * Sed attendite, eſſe eos impudenter in his quoque mendaces: id quod facile ex his perſpicietis,

spicietis. mihi enim, o viri (quod iam antè dixi) quum amicus esset Sostratus, coque vteret perquam familiariter, obviam factus circa solis occasum, cænatus est vnà. dehinc, quum se bene lauteque habuisset, abijt. atqui primùm illud, o viri, cogitate, si in illa nocte insidias ego parassem Eratosthenì, satiùsne esset mihi ipsi foris cænare, an alium, qui mecum cænaret, domum ducere. sic enim minus auderet ille in domum ingredi. deinde videòrne vobis, eo qui mecum cænaverat, dimisso, solus remansurus fuisse, ab omnibus desertus & destitutus, an illum manere iussurus, ut mecum vnà adulterum vlcisceretur? tum, o viri, nonne vobis videor, meis necessarijs interdiu denuntiaturus, & mandaturus, vti in domum vnius ex amicis, qui habitarent in proximo, conuenirent potius, quàm posteàquam primùm sensera m, huc illuc noctu cursitarem, nescius quem domi, quem foris offenderem. atque ad Harmodium quidem vnumque aut alterum veniebam peregrè profectos (id enim ego nesciebam) alios autem non intus offendebam. assumptis autem, quos eram nactus, ibam. atqui profectò si rem antè sciuissem, aut casum vllum eiusmodi prouidissem, nonne vobis videor & famulos com-

comparaturus fuisse, & amicis denuntiaturus, vt quàm tutissimè quidem ipse intrarem (quid enim sciebam si ille cum telo fuit?) quàm plurimis autem adhibitis testibus, pœnas expeterem? nunc omnium ignarus, quæ futura erant illa nocte, vos tantummodò qui præstò mihi fuêrunt, adhibui. & vos mihi istorum testes ascendite. *Testimonia*. Testeis quidem audistis, iudices: rem autem attendite, & sic cum vobismet ipsis considerate de isto negotio, quærentes illud in primis, fueritne mihi cum Eratosthene vlla vnquam inimicitia præter hanc iustam. nullam enim profectò reperietis. nam neque me accusavit vnquam nomine delatô, neque tollere de civitate est aliquando conatus. neque privatas mecum liteis habuit vnquam: neque conscius mihi fuit vllius mali facinoris, quod ego formidans, ne quis resciscceret, perditum illum cuperem. neque hoc perfecto facinore, sperabam me pecuniam percepturum. quidam enim ob res eiusmodi, insidias alter alterius vitæ comparant. iam tantum abest, vt convicium, aut vllum ex temulentia petulans factum, aut aliqua nobis eiusmodi simultas acciderit, vt nunquam homo mihi antè ne de facie quidem notus esset: nunquam enim me memineram, nisi in illa nocte vidisse.

vidisse. quid igitur meditans, quidve habens in animo tantum ego discriminis adirem, * ni summa ab eo fuissem affectus iniuria? tum advocatis testibus tam impium facinus admisi, cum mihi liceret, si cuperem eum iniustè perdere, neminem sceleris conscium habere? Ego igitur o viri, non meam rem nunc agi privatam puto, neque ita sumtum esse hoc supplicium mea magis interesse existimo, quàm totius civitatis. qui enim hæc faciunt, cùm viderint quæ præmia eiusmodi flagitiorum proposita sunt, tardiores ad peccandum ii, alios erunt, si vos hoc animo esse perspexerint. sin vobis alia mens est, multo satius fuerit, leges, quæ nunc valent, atque in vsu sunt, delere, alias autem reponere: quæ eos quidem, qui custodiunt suas coniuges, damnis afficiant. quibus autem est in eas libido peccandi, his summam impunitatem omni sublato timore concedant. sic enim multo rectius est, quàm à legibus fraudem atque insidias civibus comparari: quæ iubent quidem, si quis adulterum deprehenderit, illum pro suo arbitrio tractare: læsos autem video gravius periclitari, quàm qui contra leges, alienas dehonestant coniuges. ego enim nunc & de capite & de fortunis, atque aliis

* Hic remotis ceteris, ponit illud quod vult effici.

aliis omnibus ornamentis dimico, nulla alia de cauſſa, niſi quòd civitatis obſecutus ſum legibus.

FINIS.

Supplementum ad prælectiones.

Περὶ τῦ σώματ@) Lyſias oratione quæ eſt huic proxima, μάχης ὴ γιομένης, κὴ τῦ μεγαλίυ βάλλοντος αὐτὸς, κὴ περὶ τῦ σώματ@ ἀμυνομένυ, id eſt, περὶ ψυχῆς, cum vitæ & capitis periculum propulſaret. Et hoc præteritum eſt, quod ante omnia ponendũ fuit pag. 60. cùm expoſuimus quid eſſet τὸ ἐκ γειτόνων ἀναλαβεῖν. Lycurgus contra Leocratem, ἀφικνεῖται εἰς Μέγαρα, κὴ οἰκεῖ ἐν Μεγάροις· πλείω ἢ πέντε ἔτη, ὠρχατίδιον ἔχων Μεγαρέα. οὐδὲ τὰ ὅρια τ χώρας αἰσχυνόμεν@, ἀλλ' ἐς γειτόνων τ ἐμβρεφάσης αὐτὸν πατρίδ@ μετοικῶν. ne fines quidem regionis reueritus, ſed in eius quæ illum aluit patriæ finitima tranſmigrans. erat enim Megarenſis ager οἶκος@ Attico. ἐς γειτόνων πατρίδ@ non eſt in patriæ fines, ſed in ea loca quæ finitima ſunt, atque adiacent. mirum loquendi genus, & vix ſimile invenias. ſed hoc accipiendum eſt κατ' ἔλλειψιν illã, quã diximus: eſt igitur vt τὸ ἐκ γειτόνων è proxima vicinia, ſic τὸ εἰς γειτόνων, in viciniam proximã. Item pag. 30. ad illud ὥσε μὴ τελείαν ἐπ' ἐκείνῃ τῇ) ; id eſt, ut ne totus eſſem in vxoris poteſtate, multa attulimus exempla, ſed nullum hoc inſignius afferri potuit. Dem. κατ' ἀνδροτίωνος@, ὃς γὰρ ὤετο δεῖν ὁ τιθεὶς τὸν νόμον, ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως τὸ πρᾶγμα κατασῆσαι. & paullò pòſt, εἰ μὲν ἀπογνώσεσθε, ὑπὸ τοῖς λέγουσι τὸ βουλευτήριον ἔσται· ἐὰν δὲ καταγνῶτε ὑπὸ τοῖς ἰδιώταις. Iam quod pag. 84. diximus ἐλέγχειν eſſe βασανίζειν, id hoc teſtimonio

monio confirmatur eiusdem Lycurgi, δεῖ τοὺς οἰκέτας ἐλέγχειν καὶ βασανίζειν. pag. 200. ad illud, ἐπαφεῖτε τοὺς κλέπτας, hæc adde. Soph. Oed. Tyr. τίς σ' ἐπῆρε δαιμονων; quis te malus genius impulit excæcare oculos tuos? Scholiastes ἔπεισεν. Eurip. ὅς πς μ' ἐπάσας ἔργον ἀνοσιώτατον, qui me cùm impulisset ad facinus impium. Virg. lib. 2. *Et, si fata deûm, si mens non læva fuisset, Impulerat ferro Argolicas fœdare latebras:* ἐπῆρεν, ἔπεισεν ἄν. iam illud eiusdem Sophoclis exemplum est τῷ ἐπὶ finalis, de quo diximus pag. 202. κ' γὰρ ἄν ποτε δυνήσαιμ' ἐσώθην, μὴ 'πὶ τῷ δεινῷ κακῷ, non ad magnum aliquod malum. postremo pag. 193. τὸ διαπεράτεως interpretati sumus Perficere, Impetrare, & quædam Latina adduximus exempla. sed nullum erat aptius, quàm quod habet Terentius Eunucho, *quam ioco --- Rem voluisti à me tandem quin perfeceris? Ego impetrare nequeo hoc abs te biduũ.* ἔστιν ὅτι, τί μὴ συ διαπεράνω καὶ παίζων παρ' ἐμοῦ. ἐγὼ δ' οὐκ ἂν δυναίμην παρὰ σου διαπεράτως δυ' ἡμέρας. Item in Prologo, *Perfecit, sibi vt inspiciundi esset copia,* διεπεράνατο. Hæc ideò prætermissa sunt, quia præter exemplum, multa afferebantur ad typographum in schedulis, quarum multæ periêre operarũ incuriâ. Erat enim profectò tumultuarium hoc opusculum: quod necesse est illis vsu veniat, qui res arduas aggrediuntur scribere, omnibus auxiliis destituti. illos spero quibus hæc scripsimus, nostram operam boni consulturos: neq; enim edidissem, nisi flagitatus à multis. εἰ μὴ, hoc ab initio meditatũ habui quod scribit Plutarchus ad finem Aemylij, τὸ δὲ πρὸς πᾶσαν ἀδοξίαν εὐλαβὲς, ὑποπτικὸς μὲν ἴσως, οὐ ἀπαθὲς, μέγεθος δὲ ἦθους ἔχον.

PRAELECTIO-

nes ad Lysiam de cæde Eratosthenis.

Εεὶ πολλῶ ἂν ποιησαίμην) Duplex est motus ab oratore in animis iudicum concitandus, Lenis, vehemens. Lenis exordio: vehemens perorationi magis convenit. Sed hic noster statim à principio vehementem illum & asperum motum concitat. Nam quid aliud nunc agit, quàm vt sibi propitios & benevolos, adversarijs iratos & infensos faciat iudices? at quemadmodum facit iratos? ab initio proponit rei indignitatem, & optat, atque adeò occultè petit à iudicibus, vt quisque eorum ita de flagitio cogitet, ac si suares esset, atque ad se pertineret & sibi tanta facta esset iniuria. Sua enim cuique dolent τὸ γὰρ ἴδιον πιέζει πάντ' ὁμῶς, ἐυθὺς δ' ἀτίμων καρδία κᾶδος ἀμφ' ἀλλότριον, inquit Pindarus. Nam quotus quisque est qui alienam vicem pro sua dolet, aut casum alterius, suum ducit? Citò arescit lachryma præsertim in alienis malis (inquit Cicero partitionibus oratorijs.) Dem. χτ' κόνων & similē habet sententiam in peroratione. ἀξιῶ τοίνυν ὑμᾶς ὥσπερ ἂν αὐτὸς ἔχας & παιδὼν τὸν πεπονηκότα ἐμίσει, κ' τως ἂν ἐμοῦ περὶ κόνωνα τουτονὶ τ' ὀργὴν ἔχειν. Hoc sic agit à principio quia noluit iudices, vt postea dicit, ὀλιγώρως διακεῖσθαι, neq; hāc causam ab eis oscitanter audiri, sed ita vt grauiter atrocitate sceleris commouerentur,

& iure Eratosthenem cæsum putarent.

2 Ταῦτα ἄκ ἂν εἴη μόνον παρ' ἡμῖν ὄντως ἐγνωσμένα, ἀλλ' ἐν ἁπάσῃ τῇ ἑλλάδι,) Non est ergo hoc νομικὸν δίκαιον, sed φυσικόν. Ius gentium atque naturæ, quod vbique valet & apud omneis mortales idem est, vt adulteri videantur vltimo supplicio digni. Sic Cicero quum similem causſam ageret pro Milone, in eo laborat, vt probet, non continuò damnandum esse, qui hominem a se occisum fateretur: sed posse interdum aliquã habere defensionem. Exempla ad eam rẽ colligit, vt militis Marriani & aliorũ. Deniq; hoc ius esse naturæ dicit, vt si quis in latrones inciderit, aut imprudens in insidiatores præcipitatus fuerit, caput suum quacũq; ratione tueatur, & se malit vivere quàm alterum. *Est enim hæc*, inquit, *non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus: sed ab ipsa natura arripuimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus, vt si vita nostra in insidias venerit, omnis honesta ratio sit expediendæ salutis.* Aristot. *Rhetorices* 1. Νόμος δ' ἐστὶν ὁ μὲν ἴδιος, ὁ δὲ κοινός. λέγω δὲ ἴδιον μὲν καθ' ὃν γεγραμμένον πολιτεύονται. κοινὸν δὲ ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ. Sed eadem de re eodem libro luculentiora sunt hæc. λέγω δὲ νόμον τὸ μὲν ἴδιον, τὸν δὲ κοινόν: ἴδιον μὲν, τὸν ἑκάστοις ὡρισμένον πρὸς αὐτούς: καὶ τὸ τῶν τὸν μὲν ἄγραφον, τὸν δὲ γεγραμμένον. κοινὸν δὲ, τὸ κατὰ φύσιν. δοκεῖ γὰρ ὁμολογούμενόν τι πάντες φύσει κοινὸν δίκαιον, καὶ ἄδικον, κἂν μηδεμία κοινωνία πρὸς ἀλλήλους ᾖ, μηδὲ συνθήκη. Est enim, quod augurantur omneis, naturale quoddam commune ius & iniuria, quamvis nulla inter se communitas intercedat, aut pactum. Deinde addit illud ex *Antigona Sophoclis*.

Οὐ γὰρ τι νυῦν τε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ τοῦτο, κὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

Defendit enim factum Antigona, cùm contra regis edictum fratrem humaverat, ὡς φύσει δίκαιον ὄν, & potentius edictis omnibus. tum hęc ex Empedocle subiungit philosophus.

Ἀλλὰ τὸ μὲν πάντων νόμιμον διὰ τ' εὐρυμέδοντος,
Αἰθέρος ἠνεκέως τέταται, διὰ τ' ἀπλέτου αὐγῆς.

Hermolaus legit αὖ γῆς, quod melius. idem enim videtur Αἰθέρος, κὴ Αυγῆς. Similiter & pari verborum ac sententiarum magnificentiâ vim huius φυσικοῦ νόμου Tragicus expressit Oed. Tyr. ἔργον τε παγκῶν, ὧν νόμοι παρήκνηνται ὑψίποδες γ' οὐρανίαν δι' αἰθέρος τεκνωθέντες: ὧν, ὄλυμπος πατὴρ μόνος, οὐδὲ νιν θνατὰ φύσις ἀνέρων ἔπλασεν, οὐδὲ μὴν ποτε λάθα κατακοιμάσει. magnificè quidem ὑψίποδας dixit has leges, quia omnia sub pedibus premũt, & sublimiores sunt omnibus, Dis etiam ipsis. vnde non minus recte Eurip Hecuba.

Αλλ' οἱ θεοὶ σθένουσι, κἀ ὦ κείνων κρατῶν
Νόμος. Νόμῳ γὰρ τοὺς θεοὺς, ἡγοῦμαι δίκαι' ὠρισμένοι.

Hæc illa, lex de qua Pindarus ὁ νόμος πάντων βασιλεὺς θνατῶν τε κὴ ἀθανάτων lex omnium rex mortalium atque immortalium.

Sed illud apud Sophoclem præclarissimum, quod hoc ius sempiternum facit, vtpote nõ ab hominibus constitutum, neque de terra natum, sed è cœlo oriundum, cuius pater, & conditor sit Deus.

Οὔ πως ἐγνωσμένα) γιγνώσκω sciscо. ἐγνωσμένα scita, decreta. Dem. ἐμμένειν τοῖς γνωσθεισι stare sententia: manere in eo quod decreveris Ausonius. 3

Fœlicem scivi, non qui quod vellet, haberet:
Sed qui per fatum non data non cuperet.

Μακάριον ἐγνωκα. Plutarchus, ἔγνω κινδυνεύειν statuit dimicare. Iulianus, καὶ ταῦτα πρὸ πλείονος ἤδη χρόνου καλῶς ἡμῖν ἐγνωσμένα πεπυσμένος. Idque quum iam antè audieras, quæ pulchrè erant à nobis decreta. Idem. εἰ δ' ἔγνωκας τῇ μελέτῃ ἀεὶ γήρως παρεκτείνειν. Si decreuitti in studiis contenescere.

Xenophon 4. παιδ. δῆλος εἶ ὑπὸ ὑσάσους τοῦδε πεπεισμένος ταῦτα γιγνώσκειν ἃ λέγεις. Hæc statuere quæ dicis. Dem. Philippica 4. τινὲς δὲ καὶ καθ' ἑαυτὲς ἀμύνεσθαι μᾶλλον, ἢ μεθ' ἡμῶν ἐγνώκασι. Quidam vero etiam per se potiùs, quàm nobiscum defendere se decrevêrunt. Isocrates Archidamo. τῶν μὲν γὰρ ἐκεῖ γιγνομένων, τὸ πλεῖσον μέρος τῇ τύχῃ μέτεστι: τὰ δ' ἐνθάδε γνωσθέντων αὐτῆς τῆς διανοίας σημεῖόν ἐστι. Rerum enim in bello gestarum maximam partem fortuna sibi vendicat. Quæ verò domi decernuntur, eorum pars maxima ipsius animi indicium est. hunc locum pro Marcello Tullius dilatavit: sed hinc ενδόσιμον sumpsit.

Ὀλιγώρως διακεῖσθαι) Dem. contra Neæram σοβαρὸν καὶ ὀλίγωρον εἶδός αὐτῆς καὶ τρόπον. Hoc illud vitium est quod Cicero taxat 1. Offic. *Nam negligere quid de se quisque sentit, non solum arrogantis, sed etiam dissoluti.* Σοβαρὸς. arrogans, fastuosus: ὀλίγωρος dissolutus. ὀλιγωρεῖν est ὀλίγων ὥραν ἔχειν. 1. φρονπίδα. Hesiodus, ὥρη γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε. Theocritus, ἔχω δέ τοι οὐδ' ἴσον ὥραν χείματος, habeo ne tantillùm quidem curam hiemis. Cui contrarium πολυωρεῖν. Aeschines contra Timarchum.

Timarchum. Mihi familiaris erat Timarchus καὶ κατὰ τὴν γνῶσίν μοι τὴν πρὸς αὐτὸν πολυωρῶν εἰς ἃ γιγνῶ χρόνον ἃ διέλιπον, Et pro notitia, quæ mihi cum eo erat, multùm curare & obſervare ad hoc vſq; tempus non deſtiti, quid ageret, quemadmodum viveret. Pſalmo duodecimo κατὰ τὸ ὑψῶ σε ἐπολυώρησας τοῦς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Schol. πολλῆς φροντίδος ἠξίωσας. Vetus interpres, multiplicaſti: Græco verbo non intellecto, cùm è Græco ſit illa tranſlatio. quamvis ne Græcum quidem verbum Hebræo reſpondeat. Pſal. 138. πολυωρήσεις με ἐν τῇ ψυχῇ δωάμει. quidam heic quoque interpretantur φροντίσεις πολὺ, φυλάξεις. alij ἐπαρεῖς, ὑφώσεις, quod ſequutus videtur Iunius. ille enim, efferes Heb. תרחבני בנפשי עז.

Ε' μοίχδε τὴν ἐμὴν, καὶ ἐκείνηνδε διέφθειρε) Papinianus Dig. lib. Lviij. Tit. v. Lex ſtuprum & adulterium promiſcuè, & καταχρηστικώτερον appellat. Sed propriè adulterium in nupta committitur, propter partum ex altero conceptum compoſito nomine. ſtruprum verò in virginem viduamve, quod Græci διαφθορὰν, id eſt corruptionem appellant. hinc Iuuenalis corruptores vocat adulteros. Varro 5. de lingua Lat. *à quo etiam violavit virginem pro viciavit, dicebant. æquè eâdem modeſtiâ potius cum muliere fuiſſe quàm concubuiſſe dicebant.* Hoc græci dicunt συγκοιμᾶδζ καὶ συγκαθεύδειν: illud ξωεῖναι γυναικὶ. quod 2. Samuelis cap. 13. legimus, *Nunquid Ammon frater tuus concubuit tecum*, hoc in Hebræo modeſtiùs *fuit tecum*: Scaliger ad locum Varronis, Illud Latinorum vitiare virginem imitatum eſt Attico διαφθεί-

ρειν παρθένον. Hinc dicimus vitium offerre, vel ſtuprum virgini. inde tranſlatum διαφθείρειν δικαστήρια corrumpere iudicia. Eleganter igitur Cicero dicit Emptum conſtupratumque illud iudicium Clodianum, cùm Clodius polluiſſet ſacra Bonæ deæ, & ſtuprum obtuliſſet nobiliſſimæ feminæ.

6 Καὶ παῖδας τοὺς ἐμοὺς ἤσχυνε) Imò adultera non adulter dedecoravit & ſe, & liberos, & totum genus. Nã probrum matris eſt dedecus liberorum: quia videntur νοθεύειν. Tacitus Annalium 4. de Livia vxore Druſi Sorore Germanici. *Atq; illa, cui avunculus Auguſtus, ſocer Tiberius, ex Druſo liberi, ſeque ac maiores, & poſteros municipali adultero fœdabat.* 1. ἤσχυνεν. is autem municipalis adulter erat Seianus. Eurip. Hippolyto.

Ὡς μήποτ' ἄνδρα τὸν ἐμὸν αἰσχύναι' ἀλῷ.
Μὴ παῖδας, οὓς ἔτικτον· ἀλλ' ἐλευθέρως
Παρρησίᾳ θάλλοντες οἰκοῖεν πόλιν
Κλεινῶν Ἀθηνῶν μητρὸς εὔνεκ' εὐκλεεῖς.
Δοῦλοι γὰρ ἄνδρα κ' ἂν θρασύστολαγχνον πιὼν
Ὅταν ξυνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά.

Vt ne vnquam dedecore affeciſſe virum meum deprehendar, aut quos peperi, liberos, ſed, vt ingenuos decet, libertate florentes incolant ciuitatẽ nobilium Athenarum per matrem bonâ famâ. Frangit enim virum quamvis ferocem conſcientia probrorum matris aut patris. Pauſanias Atticis λέγουσιν οἱ Τηρεὺς σωφρόνων Πρόκνην Φιλομήλαν ἤσχυνε, παρὰ νόμον δὲ ἐξ ἁπάσας τὰς Ἑλλήνων. Aiunt Terea, qui Prognen habuit in matrimonio, dehoneſtaſſe Philomelam, quum

quum id neutiquam faceret ex more Græcorum.

Καὶ ὅτι ἔχθρα ἐμοὶ καὶ ἐκείνῳ ἀδεμία ἦν) Bonus orator cavere in primis debet, & providere ne qua ſuſpicio, quæ ſibi poſſit obeſſe, iudicum animis inſideat. Nam ſi ſit vlla, ſtatim eximenda eſt, & evellenda à principio. velut in hac cauſſa poterant iudices ſuſpicari, veteres inimicitias interceſſiſſe Euphileto cum Eratoſthene, & hoc fuiſſe, cur illum occideret. Poterant etiam exiſtimare pecuniæ cauſſa ab Euphileto occiſum fuiſſe Eratoſthenem: quam vel Eratoſtheni deberet, vel quæ morte Eratoſthenis ad Euphiletum perveniret. his enim ferè cauſſis homines impelluntur ad cædes faciendas, eoſque occidunt, quos aut odêrunt aut metuunt, aut quibus interemptis emolumentum aliquod ſperant. Nihil horum eſt, inquit reus. nec mihi ſimultas vlla vnquam fuit cum homine, præter hanc iuſtam, quæ orta eſt ex hac tam graui iniuria: nec emolumentum aliquod, aut comodum morte eius ad me perventurum erat. prudenter ergô occupat has ὑπολήψεις, quæ ante omnia amoliendæ fuêrunt. nolunt enim iudices ſecundum eos pronuntiare, de quibus male exiſtimant. Ariſtot. 1. Rhetorices. ἀδικοῦσι δ' οἱ τοιοῦτοι, καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς ἔχοντας, ὧν αὐτοὶ ἐνδεεῖς, ἢ εἰς τὰ ἀναγκαῖα, ἢ εἰς ὑπεροχὴν, ἢ ἀπόλαυσιν. & mox καὶ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ τοὺς φίλους. τοὺς μὲν γὰρ ἐφ' ὅσον, τοὺς δὲ ἡδύ. 7

Ἐπραξα ταῦτα) κατ' εὐφημισμόν. Non dicit occidi, propter verbi invidiam. Sic Cicero pro Milone: *Fecerunt id ſervi, dicam enim* 8

non deriuandi criminis cauſſâ, ſed vt factum eſt, neque imperante, neque ſciente, neque præſente domino, quod ſuos quiſque ſervos in tali re facere voluit. neque hic palam clamat, *ſervi Milonis* Clodium interfecerunt.

9 Ταύτῃ γὰρ ἐμαυτῷ μόνον ἡγοῦμαι σωτηρίαν ἐὰν ὑμῖν εἰπεῖν δοκῶ ἅπαντα.) Aditus ad narrationem. His autem verbis mirificè ſibi conciliat iudices, atque amicos facit. Quî potuit magis conciliare, quàm quòd dicit, ſe de illis tam bene ſentire, vt ſe ſalvum fore non dubitet, ſi poſſit illis cauſſam ſuam exponere, vt eſt? Et ſimul oſtendit ſe cauſſæ ſuæ plurimum confidere: quam non egere affirmat longa confirmatione vel argumentorum, vel teſtium, ſed hoc ſatis eſſe, ſi poſſit, id quod nullius negotij eſt, rem vti geſta eſt, narrare modò. per ſe enim ſatis atrocem videri, nec magnopere hîc opus eſſe vllis amplificationibus. Illud etiam favorem meretur, quod moderatè & diffidenter de ſe ipſe loquitur, (ἐὰν δοκῶ) in quo eſt πίθος τοῦ λέγοντος. Cauſſæ enim ſe dicit confidere, ingenio diffidere. Quintilianus liber 4. Cap 1. *Eſt quædam in hijs quoque commendatio tacita, ſi nos infirmos & impares ingenijs contra agentium dixerimus, qualia ſunt pleraque Meſſallæ proœmia. Eſt enim naturalis favor pro laborantibus, & iudex religioſus libentiſſimè patronum audit, quem iuſticiæ ſuæ minimè timet. Inde illa veterum circa occultandam eloquentiam ſimulatio, multum ab hac noſtrorum temporum iactatione diverſa.* hæc ille. Ars enim quanto tectior,

tanto melior. Illudque *Aristotelis* jure laudatur, μὴ δοκεῖν λέγειν πεπλασμένως ἀλλὰ πεφυκότως, non videri fictè & compositè dicere, sed ut rei natura fert. Pauciſſimis ergò verbis ſummam ſibi benevolentiam adjungit. Primùm à judicum perſonâ, quòd de illis tam bene exiſtimat. Deinde ab ipſa re, quod cauſſam ait ſe habere expeditam & facilem. Poſtremò à ſuâ perſonâ, quòd tam modeſtè de ſe & loquitur, & ſentit: plura non potuit paucioribus verbis ἀνύειν.

Ἐπειδὴ ἔδοξέ μοι γῆμαι) Ergo diu antè ſecum ipſe deliberavit, ducendáne eſſet uxor nec ne: nec mirum. Res enim videtur deliberatione & conſilio digna. Deliberandum eſt diu, quod ſtatuendum eſt ſemel. Nos igitur hîc paululum, ſi placet, τὸ ζήτημα τοῦτο γυμνάζωμεν, εἰ γαμητέον. Multi fugitant omneis conditiones, atque à nuptiis abhorrent duabus de cauſſis: vel propter eas moleſtias & ſollicitudines, quæ neceſſariò ſunt conjugibus adjunctæ: vel fœminarum improbitate deterriti. Iſte enim ſexus, fortaſſe immeritò, omnibus tamen ſeculis neſcio quo modo male audiit. De mulierum ingeniis & moribus multa *Iuvenalis Satyra* 6. plura *Athenæus* lib. 13. *Euripides* etiam præ ceteris multus in ea re. Itaque eſt habitus μισογύνης, ἐν τῇ τραγῳδίᾳ duntaxat, ἀλλ' οὐκ ἐν κλίνῃ, ut ſcitè de eo *Sophocles* apud *Athenæum*. *Hippolytum* quidem facit cognitâ novercæ inſaniâ, præ iracundia atque dolore ea dicere, quæ nec ipſa procul abſunt ab inſaniâ.

Ὦ Ζεῦ τί ᾧ κίβδηλον ἀνθρώποις κακὸν
Γυναῖκας εἰς φῶς ἦλθες κατῴκισας.

Εἰ γὰρ βρότειον ἤθελες σπεῖραι γένος,
Οὐκ ἐκ γυναικῶν χρῆν σε τοῦτ' ἐᾶν τόδε·
Ἀλλ' ἀντιδόντας σοῖσιν ἐν ναοῖς βρότους
Ἢ χαλκὸν ἢ σίδηρον ἢ χρυσοῦ βάρος
Παίδων πρίασθαι σπέρμα τῇ τιμῇ λαβόν
Τῆς ἀξίας ἕκαστον. ἐν δὲ δώμασι
Ναίειν ἐλεύθέροισι, θηλειῶν ἄτερ.
Νυνὶ δ' εἰς δόμους μὲν πρῶτον ἄξεσθαι κακὸν
Μέλλοντες, ὄλβον δωμάτων ἐκπίνομεν.
Τούτῳ δ' ἅπαν εἰς γυνὴ κακὸν μέγα.
Προδεῖς γὰρ ὁ σπείρας τε κἀκθρέψας πατὴρ
Φέρνας ἀπώσατ' ὡς ἀπαλλαχθῇ κακοῦ.
Ὁ δ' αὖ λαβὼν ἄτιμον εἰς δόμους κακὸν
Γέγηθε, κόσμον περιθεὶς ἀγάλμασι
Καλὸν κακίστῳ· κἀκπονεῖ πέπλοισιν ἐκπονεῖ,
Δύστην', ὄλβον δωμάτων ὑπεξελὼν

Prô Iupiter quid adulterinum hominibus malum mulieres in luce ſolis conlocaſti? Nam ſi mortale voluiſti genus propagare, non ex mulieribus illud tantum præſtare munus oportebat: ſed multo erat rectius, ut mortaleis in templis tuis dedicantes aut æs, aut ferrum, aut auri pondus, ſobolem redimeret ſibi quiſque pro precii dignitate, ſine feminis autem in ædibus habitare vacuis & liberis. Nunc primum quidem domum ducturi malum, opes domibus expendimus. Vel hinc autem liquet mulierem magnum eſſe malum. Nam qui genuit atque aluit pater dote addita quaſi in coloniam domo ſegregavit, ut malo liberetur. Qui verò

ſuſcepit

ſuſcepit noxium in ædes malum, gaudet ornatum adhibens ſimulachro pulchrum peſſimo,& veſtibus exornat elaboratis, re miſerè paulatim ædibus egeſtâ.

Vides quoties mulierem malum nominat. At eſt, inquis, neceſſarium malum, & quo multi carere non poſſunt. Primùm quæ ſit iſta neceſſitas, ipſi viderint: aut quid eos cogat tantum ſubire malum. Ego potius exiſtimo voluntatis eſſe, non neceſſitatis malum. Scio, coactus es tuâ voluntate. Deinde *D. Paulus* imponit neceſſitatem aliam atque majorem. *Exiſtimo hoc bonum eſſe propter inſtantem neceſſitatem, quia bonum eſt homini ſic eſſe*; multi libenter ſunt miſeri: nemo neceſſariò. Miſeros iubeo eſſe libenter, quatenus id faciunt, ἕον κακὸν ἀμφαγαπῶντες, ut aiunt Poetæ. *Ideo ſylva ſuccreſcit, ut poſteà recidatur, ideo ager ſeritur vt metatur. Iam plenus eſt orbis, terra nos non capit. Quotidie bella nos ſecant, morbi ſubtrahunt, naufragia abſorbent, & nihilo minus de terminis litigamus*, inquit D. Hieronymus adverſus Helvidium. cenſet fore ut citò in immenſam multitudinem humanum genus excreſcat, ſi ſinguli quàm primùm poterunt, uxores duxerint. Nam nunc quoque inquit, bellis & tot cladibus exhauſti quotidiè, nihilominus propter anguſtiam, & quia terra nos non capit, de finibus agrorum contendimus. Hinc illa à Poetis lepidè conficta eſt fabula: Tellurem oppreſſam hominum multitudine, querelam ad Iovem detuliſſe: illum, ut levaretur, bellorum

1 Cor. 7.

Hor. Heſ.

cauſſas

cauſſas ſeruiſſe Thebani atque Trojani, quibus ingens multitudo conſumpta eſt. *Euripides Helena.*

Πόλεμον γὰρ εἰσήνεγκεν Ελλήνων χθονὶ
Καὶ φρυξὶ δυσηνοισιν, ὡς ὄχλε βροτῶν
Πλήθυς τε κυφίσειε μητέρα χθόνα.

Hæc igitur propagatio quæ quæritur ex conjugiis, nihil eſt aliud quam meſſis copioſa, quæ mox falce matura reſecêtur. Sed redeamus ad fœminas, quoniam placet hanc theſin paulò latiùs diſputare. *Euripidem* autem omittamus ut iniquiorem huic ſexui ſine cauſa. Aeſculum audiamus ἐπὶ ὀπὶ θήβαις, qui eſt (ut mihi videtur) haud paulò τραγικώτερος. Sic igitur ille Eteoclem inducit contra feminas ſævientem,

Μήτ' ἐν κακοῖσι, μήτ' ἐν εὐεστοῖ φίλην
Ξυνοίκους εἶναι τῷ γυναικείῳ γένει.
Κρατοῦσα μὲν γὰρ οὐκ ὑμίλητον θέσος,
Δείσασα δ' οἵκῳ καὶ πόλει πλέον κακόν.

Neque in rebus adverſis, neque in ſecundo rerum ſtatu, unis in ædibus ſim cum fœmineo ſexu. Eſt enim, imperium adepta confidens, ferox, & quacum non facilè verſêris: perculſa autem metu, domi foriſque majus malum. τοιαῦτα δ' ἂν γυναιξὶ συναίων ἔχοις, en quæ ſolatia ex fœminarum contubernio. εὐεστοῖ ſcholiaſtes exponit εὐδαιμονίᾳ, εὐετηρίᾳ. eſt autem εὐέστω, καλὴ κατάστασις ad verbum. Iam his duobus Tragicis neceſſe eſt tertium quoque σύμφωνον adjungere. Is autem ut in ceteris moderatior, ſic fœminas quoque non tantâ acerbitate infectatur, conjugij tamen ſolatium non parum elevat. *Sophocles Antigona.*

Μὴ νυῦ ποτ' ὦ παῖ τὰς φρένας ὑφ' ἡδονῆς
Γυναικὸς ἕνεκ' ἐκβάλῃς, εἰδὼς ὅτι
Ψυχρὸν τὸ γαγκάλισμα τοῦτο γίνεται
Κακὴ γυνὴ ξυνοῦσα ἐν δόμοις. τί γὰρ
Γένοιτ' ἂν ἕλκος μεῖζον, ἢ κακὸς φίλος.

Ne fili mi, mentem unquam libidine percitus mulieris cauſſâ proiicias. Sed ſcito frigidum eſſe fomentum mulierem improbam tori conſortem in ædibus: quod enim poteſt tetrius eſſe ulcus, quam malus amicus? huic, opinor, ne fœminæ quidem ipſæ ſuccenſent. Malas enim notavit, bonas non læſit: & hæc Creon Antigonæ dicit iratus, quæ tanta pietate in fratrem occiſum fuit, quanta vix in viris invenitur. Age nunc ad Comicos convertamus: è quibus quàm multa Athenæus libro memorato congeſſit opprobria in fœminas, piget & pudet aſcribere! unum tamen aut alterum libabo de multis: plura qui volunt ipſum adeant. Nobis enim non vacat nunc operam dare curioſis hominibus. Omittam autem quæ collegit in ſcorta & famoſas mulieres, quia nihil ad inſtitutum pertinent, ponam quæ protulit φέγων τὸ τῆς γαμετῆς ὄνομα. *Alexis.*

— ὦ δυσκεῖς πεπραμένοι
Τὴν τοῦ βίου παῤῥησίαν, καὶ τὴν τρυφήν,
Γυναιξὶ δοῦλοι ζῶμεν ἀντ' ἐλευθέρων.
Εἶτ' ἔχειν προῖκ' οὐκ ἔστιν ἡμῖν παρόμοιον,
Πικρὸν γε καὶ μέσον γυναικείας χολῆς.

O infelices, venditâ vitæ libertate & deliciis, uxoribus ſervi vivimus pro liberis. dein dotem habere non honorem ſuſtinemus, acerbam quidem, & plenam muliebris jurgij. ſic noſter *Plautus*. Accepi argentum

gentum, dote imperium vendidi. & Iuv. Intolerabilius nihil est, quàm femina dives. Pergit Græcus.

Οἱ μὲν γε συγγνώμην ἔχουσιν ἀδικούμενοι,
Αὗται δ' ἀδικοῦσι κἀποτεγκαλοῦσ' ἔτι.
Ὧν οὐκ ἐχοῦν ἄρχουσιν, ὧν δ' ἄρχειν ἐχοῦν,
Ἀμῳδοῦσιν, ὀπορχοῦσι: νόσον δ' ἔν κακὸν
Ἔχουσι κἀμέλειν λέγουσιν ἐκάστοτε.

Viri quidem dant veniant læsi. Ipsæ autem lædunt, atq; ultrò etiam, insuper accusant. Quibus non debent, imperant, quibus autem imperare debebant, negligunt, peierant: nullum malum habent, & se ægrotare nunquam non simulant. *Eubulus.*

Ὦ Ζεῦ πολυτίμητ' ἐγὼ ποτὲ κακῶς
Ἐρῶ γυναῖκας; νὴ Δί' ἀπολοίμην ἄρα,
Πάντων ἄριστον κτημάτων. εἰ δ' ἐγχύσετο
Κακὴ γυνὴ Μηδεία, Πηνελοπεία δὲ
Μέγα θεᾶγμ': ἐρεῖ τις ὡς Κλυταιμνήστρα κακή.
Ἄλκηστιν ἀντέθηκα χρηστήν. ἀλλ' ἴσως
Φαίδραν κακῶς ἐρεῖ τις. ἀλλὰ νὴ Δία
Χρηστή τις ἦν μέντοι. τίς; ὄιμοι δειλαίᾳ,
Ταχέως γε μ' αἱ χρησταὶ γυναῖκες ἐπέλιπον.

O Iupiter multum honorabilis. Ego ne ut unquam maledicã mulieribus omnium optimæ possessionũ? tum tu me perdas licet. Quid si Medêa mala erat mulier: at Penelope magnum exemplũ pudicitiæ. dicet aliquis, improba erat Clytemnæstra. Alcestin continuò opposui bonam: at Phædræ fortasse maledicet aliquis. at herclè tamen bona est aliqua. quę nam? væ miseromihi: quám citò me bonæ mulieres defecèrunt. Lepidè sanè: quòd cúm sibi proposuisse videatur, ut laudaret bonas feminas, atq; enumeraret,

meraret, plus duabus non potuit nominare. *Iuvenalis.*

Certè sanus eras: uxorem Posthume ducis
Dic quâ Tisiphone, quibus exagitate colubris.

Et mox.

---- Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuvencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.

Sed credo istos homines incidisse in malas aliquot mulieres, atq; ex illis totum genus odisse. vt qui credunt pecunias, si quibus crediderint, fidem semel atque iterum fallant, nemini postea credunt. Et vnus atq; alter ingratus multorum liberalitatem cohibent. Quis negat multos improbos esse viros cuiusq; generis? num quis iccirco paucorum improbitate offensus aspernatur omneis? Sed tamẽ, ut dixi, cùm communi sexus infamiâ multi, tum aliorum exemplis, qui rem infeliciter experti sunt, permoti, & simul quia hanc vitam videbant multis molestiis implicatam, cœlibes esse & liberi maluerunt. Itaque olim leges erant, quæ vel invitos adigerent homines ad matrimonium. Magni etiam honores habiti, & præmia legibus constituta iis, qui curas matrimonii non refugêrunt. Iura quædam data sunt Romæ patribus trium liberorum, tanquam exequutis magnum aliquod munus. Itaque Aristoteles coniugium, & liberorum procreationem, λειτουργίαν appellat: cuius uxorio hoc seculo nemo vult esse ἀτελὴς. Aristot. lib. 7. Polit. cap. 16. πόσον χρόνον λειτουργῶν ἀμύητον εἶναι τῆς τεκνοποιΐας δεῖ. Grave opus scilicet, & magnum munus.

Ager căpanus assignabatur patribus trium liberorũ. Dion. lib. 3. 7. Gel. lib. 2. ca. 15. Plin. li. 2. epist.

Idem

Idem 1. οἰκονομικῶν cap. 3. καὶ ἡ τῶν τέκνων κτῆσις, ἐ λειτουργίας ἕνεκεν τῇ φύσει μόνον ἕσα τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ ὠφελείας. Liberos quærimus, non ſolum ut naturæ munere fungamur, ſed etiam, ut nobis adjumento ſint atque ſolatio. *Hoc* alii dicunt ὑπηρετεῖν τῇ κοινῇ φύσει, communi inſervire naturæ. D. Hieronymus Oceano. *Illum naturæ & benedictioni Domini ſervientem, Creſcite & multiplicamini & replete terram: cubiculorum ſecreta texêrunt: te ſubantem adcoitum publica facies execrata eſt.* Servientem λειτουργοῦντα. eſt enim λειτουργία, quod nos dicimus *Service*. Egregium verò ſervitium, & amplâ mercede dignum. *Plato* quoque 6. de Legibus, officium hoc eſſe dicit naturæ & Deo debitum. χρὴ τῆς ἀειγλῶς φύσεως ἀντέχεσθ τῷ παῖδας παίδων καταλιπόντα ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτῶ παραδιδόναι. Oportet perennem naturam aſſerere, & filios filiorum ſemper relinquentem Deo miniſtros pro ſe tradere. Quod ſi quis, inquit, huic legi ſua ſponte non pareat, ἀλλότειον ᾖ αὐτὸν καὶ ἀκοινώνητον ἐν τῇ πόλει ἔχῃ, & cœlebs remanens triginta quinque ſit natus annos, multator quotannis, qui maximi cenſus eſt, centum drachmis: qui ſecundi, ſeptuaginta: qui tertii, ſexaginta: triginta, qui infimi: id autem eſto Junoni ſacrum. Atque hanc pecuniariam multam conſtituit cælibatus. Eâ autem non contentus ignominiam addit, τιμῆς ᾖ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακούέτω μηδὲν αὐτῷ ἑκὼν τῶν νέων. ἐὰν ᾖ κολάζειν τινὰ ὑβρίζοντα, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθείτω καὶ ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν ᾖ ὁ παραβλώμενος, δειλὸς τ' ἄμα καὶ κακὸς ὑπὸ τῶ νόμω πολίτης κεκλήσεται λεγέτω. Honoris autem à minoribus expers omnis

nis esto: nemoque ei, nisi coactus, obtemperato re vllâ, iuvenum. quod si castigare aliquem tentet (licebat autem cuiuis seniori iuniorem ἀχηοσύντα castigare Platonis legibus) omnis iniuriâ affecto auxilium ferto, & defendito. si non ferat, qui aderit, timidus, atque ignavus civis à lege habetor. Massilienseis, gravis populus & bene moratus, vix satis fidos putabant patriæ cives, qui vitam agebant cœlibem: nullumque mandabant magistratum nisi ijs, quorum coniuges & liberos quasi obsides & pignora tenerent. iis enim solis caram esse patriam, qui ipsi in patria haberent, quo nihil est carius. auctor Valerius maximus. Idem liber 2. Capit. 9. laudat Camillum & Posthumium censores, quòd æra, pœnæ nomine eos, qui ad senectutem cœlibes perverenant, in ærarium deferre iussêrunt, additâ hâc increpatione: *Natura vobis quemadmodum nascendi, ita gignendi legem scribit: parentésque, vos alendo nepotum nutriendorum debito (si quis est pudor) alligavêrunt:* iterumque animadversione dignos censebant, si vllo modo de tam iustâ constitutione quererentur. Apud Lacedæmonios, erant δίκαι non solùm ἀγαμίας, sed etiam ὀψιγαμίας, non modo si nullam, sed si quis serò nimis duxisset vxorem. vnde illud apud Athenæum de eo, qui iam senex novam nuptam habuit, ὅτι ἡνίκ' ἐχρῆν ἁπάντων τοῦτ' ἄρχειν ἡδυπάθειν, quòd cùm iam occidere oportebat, tum inciperet voluptatibus se dedere. vt Sara ad Angelum dixit Geneseos 18. אחרי בלתי התחדש יהיה לי, postquam cõsenui, voluptati

Auctores Pollux & Plutarchus fine Lysandri.

operam dabo Aquila μετὰ τὸ καταπεισθῆναί με ἐγένετο τόμοι τυφρεία. Quid? quòd Cicero 3. de finibus, *cùm autem*, inquit, *ad tuendos conservandosq; homines hominem natum esse videamus, consentaneum est huic naturæ, vt sapiens velit gerere, & administrare rempub. atque vt è natura vivat, vxorem adiungere, & velle ex ea liberos procreare. Ne amores quidem sanctos à sapiente alienos esse arbitrantur.* Sentio me hoc loco diutius hærere: est enim εὐπορον παράγμα, καὶ ἐκ ἀχαεῖ. Sed concionem Augusti super hac re egregiam, quæ extat apud Dionem principio lib. 56. prætermittere non possum. Nam quum equites contenderent, vt lex antiqua de ijs, qui nec liberos procreabant, & vxores recusabant, abrogaretur, Cæsar advocatis in concionem, & separatis, tum qui sine vxoribus erant, tum qui vxores cum prole habebant, quum hos longè quàm illos, pauciores videret, & ægrè tulit, & graviter cœlibes increbuit. At nunc si viueret, non esset cur de cœlibum multitudine conquereretur Augustus, potiùs indignaretur plena esse omnia coniugatis, aut saltem ὑφ' γαμησειόντων, & nuptiatoribus, vt vocat Hieronymus, qui neque habere vxores vt decet, neque carere possunt. Sed audiamus verba imperatoris; qui & alia multa egregiè de coniugij dignitate, & hæc in primis disputat. rem repetit à primâ rerum Romanarum origine. Cum essemus, inquit, pauci in initio, nuptijs, & procreationi liberorum operã dando, omneis homines non ἀνανδείᾳ solùm, sed etiam πολυανδρωπίᾳ superavimus. quorum memores oportet, inquit, τὸ δημιτὸν τῆς φυσεως ἡμῶν ἀϊδιῳ

dia-

διαδοχῇ γενῶν, ὥσπερ τινῶν λαμπάδων, παραμυθεῖσθαι, ἵν' ᾧ μόνῳ τῆς θείας εὐδαιμονίας ἡττώμεθα, τοῦτ' ἐξ ἀλλήλων ἀθάνατον καθιστῶμεν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὰ μάλιστα ὁ πρῶτος καὶ μέγιστος ἐκεῖνος θεὸς ὁ τεκτηνάμενος ἡμᾶς, δίχα τε διεῖλε τὸ θνητὸν γένος, καὶ τὸ μὲν ἄρρεν αὐτοῦ, τὸ δὲ θῆλυ ἀποδείξας, ἔρωτα καὶ ἀνάγκην σφίσι τῆς πρὸς ἀλλήλους συνουσίας ἐνέβαλε, καὶ γόνιμον τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς ἐποίησεν, ὅπως ἐκ τῆς ἀεὶ γεννωμένων, ἀΐδιον τρόπον πως καὶ τὸ θνητὸν ἀπεργάσηται. mortalitatem naturæ noſtræ perpetua generum ſucceſſione, tanquam quarundum Lampadum, conſolari, vt quo ſolo à diuina beataque natura vincimur, hoc ex mutua coniunctione immortale præſtemus. propter hoc enim in primis ſummus & maximus ille Deus, qui nos condidit, & bifariam genus mortale diviſit, &, cùm aliud eius mas, aliud feminam edidiſſet, amorem & neceſſitatem ipſis mutuæ coniunctionis iniecit, & fœcundam fecit congreſſionẽ eorum, vt ex ijs, quæ quotidie gignerentur ſempiternum quodam modo mortale efficeret. Sunt hæc divinitus dicta, atque è media Philoſophia Ariſtotelis & Platonis excerpta, ſed legant: qui volunt ipſam orationem. ἐγὼ γὰρ ἤδη πρὸς τὸ μῆκος τῆς λόγων ἀπαγορεύω. Scio autem iſtos, quos imperator tam graviter incuſat, non odio feminarum, neque vt caſtè viverent, abhorruiſſe à nuptijs, eſſent enim omnium optimi, ſed partim διὰ δυσχερείας πρᾶγμάτος, partim vt impunius ſcortarentur. Si qui autem nunc ſunt hoc animo, quos audio plureis eſſe, quam vellem, audiant Auguſtinum,

ſtinum, qui negat ferendum eſſe, vt qui licitis atque conceſſis cum Dei voluntate & bonâ veniâ nolit vti, *is* contra Dei imperium ſibi illicita, & nefaria indulgeat. Sed pravitate naturæ Nitimur in vetitum ſemper cupimus que negata: ea autem aſpernamur, quorum fit copia.

Secundas nuptias plureis improbant. Eubulus Chryſilla apud Athenæum.

Κακῶς ἀπόλοιτ' ὃς τις γυναῖκα δεύτερον
Ἔγημε. τὸν μὲν πρῶτον ἐκ θεῶν κακῶς.
Ὁ μὲν γὰρ ἦν ἄπειρος, οἶμαι, κακὸς:
Ὁ δ' οἷον ἦν γυνὴ κακὸν πεπειραμένος.

Sic enim haud dubiè legendum, non πεπειρμένος, vt liquet ex adverſo vocabulo: quamvis ſyllabarum numerus in verſu non convenit. Ariſtophon.

Κακὸς κακῶς γένοιθ' ὁ γήμας δεύτερον
Θυπτῆλ. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος εἰδὼς ἠδίκει.
Οὕτω γὰρ εἰδὼς ἦν οἷον δὴ κακὸν
Ἐλάμβανεν γυναῖκ', ὁ δ' ὕστερον λαβὼν
Εἰς πρᾶγμ' ἄελπτον αὐτὸν εἰδὼς ἐνέβαλεν κακόν.

In proviſum ſe prudens coniecit malum. Improbe Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit. Diodorus Siculus, de Charonda, qui Thuriis Leges tulit. Πρῶτον μὲν γὰρ τοῖς Μητρύαν κατὰ τῶν ἰδίων τέκνων ἐπαγομένοις ἔθηκε θεσμὸν, μὴ γίνεσθαι συμβούλους τούτους τῇ πατρίδι, νομίζων τοὺς κακῶς περὶ τῶν ἰδίων τέκνων βουλευσαμένους καὶ συμβούλους κακοὺς ἔσεσθαι τῇ πατρίδι. ἔφη γὰρ τοὺς μὲν πρῶτον γήμαντας, καὶ δυστυχήσαντας δεῖν εὐ-

μεν-

μεροῦντας καταπαύειν, τὸς δ' ἀποτυχόντας τῷ γάμῳ καὶ πάλιν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἁμαρτάνοντας ἄφρονας δεῖν ὑπολαμβάνεσθαι. Primum enim novercam super inducentibus adversus proprios liberos posuit hanc pœnam, ne essent à consiliis patriæ, quòd existimaret eos, qui malè suis liberis consuluissent, nec bene consulturos patriæ. Dicebat enim qui primum duxissent feliciter vxores, oportere eos re bene gestâ finem facere: at qui infelices fuissent in nuptiis, atque iterum in eodem peccarent, stultos esse habendos. Κυείδιον πινυτῇ πόσις ἄρκιον. Naumachius. Nec prætereundus est ille adolescens, qui cùm patrem rogasset, vt sibi daret vxorem, cui iam maturus videbatur, & pater respondisset, mi fili volo te priùs sapere: immò verò mi pater, inquit, si illud tempus expectas quum ego sapere incipiam, tu me non poteris vllâ vi cogere vxorem velle accipere. hic censuit contra Ciceronem non esse sapientis vxorem velle adiungere. Tale est illud Thalêtis notissimum. Mater ad eum venit. Mi fili tu nimis intentus es studiis. iam tempus te postulat vxorem ducere. Mater mea, inquit, ἔπω καιρὸς, nondum tempus est. quiêvit illa annum vnum aut alterum. deinde intervallo rediit, quum ille iam esset paullò provectior ætate, atque eadem illa admonuit: tum Philosophus, qui nihil vnquàm de illis ineptiis cogitauit ἀκ ἔπι καιρὸς, non iam tempus est inquit. ita vir ille sapientissimus indicauit nullum tempus opportunum huic negotio. Quorsum hæc tam multa? non vt suadeam, aut dissuadeam.

Sciebam enim me frustra fuisse facturum, lituſque araturum. nam neque οἱ ἁρμήσαντες γαμῆν vllo modo reprimi possunt, neque οἱ ἀφορμήσαντες vllis, vt ego opinor, conditionibus adduci. & hæc scilicet res vna, si vlla, fato gubernatur.

Iuv. Aesch. Eumen.

---fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit.

Εὐνὴ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς μοιρίμη.

Torus viri & fœminæ fatalis. Itaque de quodam impari atque inopinato coniugio rectè Pindarus ἀλλὰ μοιρίδιον ἦν: ac si quis diceret, miramur Nisam Mopso datam? fatale erat vtrique. Vt Euripides censuit, non tam fatum hìc, quàm fortuna dominatur. Sic enim ille finivit hac omnem controuersiam.

γάμοι δ' ὅσοις μὲν εὖ καθέστασι βροτῶν
μακρὰν ἀρείω καιρόν· οἷς δ', μὴ πίπτουσιν εὖ,
τὰν' ἔνδον εἰσὶ, τὰν δὲ θύραζε δυστυχεῖς

Nuptiæ, quibus bene sunt constitutæ mortalium, bearè ætatem exigunt: quibus autem minus ceciderint bene, hij domi sunt foriſque miseri. habuêrunt hæc, vt spero, non iniucundam διατριβὴν. Nunc ad Lysiam revertamur.

II

Ὡς με μητὲ λυπεῖν μήτε λέαν ἐπ' ἐκείνῃ ἔχειν) Primùm statuere debes an velis habere vxorem: cùm habueris, videndum, πῶς χρηστέον. Nunc igitur optimè describit Mariti in vxorem officium: & quemadmodum vxores à viris sunt habendæ, breviter & pulchrè docet. Nempe ita habendæ sunt, vt duo vitia, quæ maximè sunt inter se contraria, vitentur. Quidam enim reperiuntur nimis duri in vxores, easque, vt barbari, non multò secùs habent

ac

ac ſervos ſuos (inquit Ariſtoteles) qui nihil vxoribus indulgent, nihil ignoſcunt, atque in omnibus aduerſantur: contriſtare non curant: læto atque hilari vultu nunquam aſpiciunt: placere verò coniugibus, aut morem gerere vllare ſcelus exiſtimant. Hij ſunt homines invenuſti, & ἀναφρόδιτοι: quibus ego ſuaſerim, quod Plato Xenocrati, qui erat naturâ nimiùm ſeverus, & triſtis, θύειν τοῖς χάρισι, Gratijs immolare. Aliud eſt huic diverſum genus, planeque contrarium, qui vxoribus obnoxij, in omnibus, quæ volunt, obſequuntur: qui nihil illis denegant: caſtigare, aut verbo reprehendere non audent: aurum, veſtem, atque ancillas parant, ſumtus ſuggerunt: denique lenes ſunt nimiùm ac faciles, quodque probrum eſt vel maximum, γυναικοκρατούμενοι. Quibus auctor ſum, quoniam ius ſuum in vxores, & maieſtatem imperij retinere non poſſunt, vt ipſi ſumant fuſum, & colum: domi, inſtar Sardanapali, in gynæcéo deſideant: penſa atque officia ancillis diſtribuant: coniugibus ſua munia concedant: foras ire patiantur, militiam, & civilia negotia obire. Non enim iure poſſunt id dicere vxoribus, quod matri Telemachus.

Adagium.

οἰκουρεῖν viris indecorũ.

Odyſſ.

Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα, τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε
Ἴστον τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι, μῦθος δ' ἀνδρεσσι μελήσει
πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοὶ· τῷ γὰρ κράτος ἐστὶν ἐνὶ οἴκῳ.

Sed in domum abiens, tua cura negotia, telam & colum: atque ancillas iube penſum exequi:

ſermones autem viris curæ erunt omnibus, mihi potiſſimùm: cuius ſumma eſt poteſtas, atque imperium in domo. Hæc filius ad matrem prudentiſſimam feminam, & modeſtiſſimam: & non pudet maritos coram vxoribus non audere mutire? adoleſcens matrem docet ſuum officium, vxores viri non docebunt? hic ſibi imperium domi vindicat à matre: quæ foris etiam agenda ſunt, coniugibus illi remittent? atqui Penelope filio potuit dicere, immo tu cura res tuas forenſeis & externas, mihi intùs relinque domeſticas. tantiſper enim dum pater abeſt, meum eſt imperium domi. nihil huiuſmodi dixit, obmutuit, autoritatem & conſtantiam filii mirata in cænaculum vbi erat frequens, ſe recepit. Telemachus ergò paullò antè rectè & μεγαλοφυῶς.

Αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἄναξ εἰμὶ ἠμετέροιο.

Ego meæ domus ſum dominus, at non iſti, qui & ſe & res ſuas omneis vxorum arbitrio permittunt. Atq; hoc genus vtrunq; à rectâ ratione deflectit: Sed magis ſunt in vitio, magiſque peccant, meâ quidē ſententiâ, qui malunt nimis duri eſſe, quàm valdè faciles. Tertium eſt genus eorum, qui illam auream mediocritatē tenent, & modū, qui in aliis omnibus rebus eſt optimus, hîc quoq; cōſervant. Nā neq; in omni re ſuccūbūt vxoribus (vt fatui ſolēt) neq; in omnib⁹ obſtinati repugnāt: ſed multa illis remittūt, ſi id facere æquū eſt, ac bonū: multa de ſuo iure concedūt, quæ fas eſt ſcilicet. verū ſicubi per imprudentiā, aut ſexus imbecillitatem errare aut labi viderint, faciunt quod ſuum eſt officiū: reprehendunt, monent:

poſtre-

postremo, si sit opus, nonnunquam etiam acriùs obiurgant: nam ultra quidem progredi nephas iudico. εὐφημεῖν χρὴ. Denique civile est imperium viri in uxorem, ut inquit *Aristoteles*, ἀρχὴ πολιτικὴ non δεσποτικὴ. Hoc ubi fit, ibi verè vivitur, & arctissima hæc societas sanctissimè conservatur. Plutarchus præceptis conjugalibus. *Divites atq; Reges honore afficientes Philosophos maiori cum dignitate & se, & illos pariter ornant: at Philosophi si divites colant, non illorum existimationi quicquam addunt, sed suæ detrahunt. Hoc ita etiam accidit in mulieribus. subijcientes enim se viris laude sunt digna.* κρατεῖν μὲν βούλονται, μᾶλλον τῆς κρατουμένων ἀχημονοῦσιν. *At si imperare volunt magis se dedecorant, quàm quibus imperant.* Est enim multo fœdius uxores cum imperio videre in domo, quàm viros sine imperio. κρατεῖν δὲ δεῖ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς οὐχ ὡς δεσπότου κλήματος, ἀλλ' ὡς ψυχὴ σώματος συμπαθοῦντα, καὶ συμπεφυκότα τῇ εὐνοίᾳ, *coercere autem debet vir fœminam, non ut dominus servum, sed ut anima corpus, pariliter affectus atque amore conglutinatus.* Talis est enim convenientia atque consensio corporis atque animi. *Ut igitur corpus curare licet non inservientem corporis voluptatibus & desiderijs,* οὕτω καὶ γυναικὸς ἄρχειν εὐφραίνοντα καὶ χαριζόμενον, sic imperio tenere uxorem licet lætitia afficientem & indulgentem. λυπεῖν enim non modo viri, sed vix hominis est. Apud nos conjuges nostræ liberius habentur, majorque eis habetur honos more nostro, quàm apud exteras nationes. Habent in mensa primos accubitus, quod aliorum institutis & moribus non fit: jure

jure illis cavetur de triente prædiorum ac bonorum omnium, si viris fuerint superstites. Denique apud nos nulla unquàm lex lata est ad fœminas coercendas, ut Oppia apud Romanos: quam Porcius Cato, cùm ageretur de eius abrogatione luculentâ oratione apud Livium suadet. Erat autem lex lata ad luxum fœminarum in cultu corporis comprimendum. *Date frenos*, inquit, *impotenti naturæ & indomito animali, & sperate ipsos modum licentiæ facturos, nisi vos faciatis.* Itaque Galli mirantur hunc morem: estq; in Gallia tritum sermone proverbium: Angliam esse ut illi loquuntur, *Le paradise de femmes, Le purgatoire de serviteurs, L' enfer de chevaux.* Quod feminæ sunt optimâ conditione apud nos. Servi deteriore. Caballi pessimâ. Itaque illi conjugibus suis adimunt, quod servis indulgeant. Nam apud eos, sicuti ego accepi, vix internoscas servum á domino: stant enim uterque operto capite. sed ἄλλα τοιαῦτα. Præceptum Agamemnonis Vlyssi de hac re mihi videtur durius: tamen probatur à multis.

Odyss. λ. Τῷ νωῒ μήποτε κῆ συ γυναικὶ σῷ ἴσιος εἶη).
Μηδ' οἱ μῦθον ἅπαντα πιφαυσκέμεν, ὃν κ' εὖ εἰδῇς.
Ἀλλὰ τὸ μὲν φάσθαι, τὸ δ' οὐ κῆ κεκρυμμένον εἶη).

Monet ne sit uxori placidus unquam: neu totum ei consilium credat: sed partem indicet, partem celet. Tu eam quicquam celes, quam vitæ sociam delegisti, atque utriusque fortunæ participem? Sed Agamemnon propter scelus unius, iure infensior est omnibus. Itaque hæc dicit apud inferos dolore adhuc recenti. Quanto meliùs Plutarchus γαμικοῖς παραγγέλμασι. *Qui equis*, inquit, *propter imbecillitatem*,

tem, aut molliciem insilire non possunt, docent eos in genua procumbere: sic quosdam videas, qui coniuges generosas, aut divites accepêre, non se meliores facere, sed illas coercere, ut humilioribus utantur. δεῖ γὰρ ὥσπερ ἵππου, τὸ μέγεθος φυλάττοντα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς γυναικὸς χρῆσθαι χαλινῷ. Oportet autem ut equi, sic uxoris amplitudine, & dignitate servatâ, uti fræno. Vis ne in civilibus quidem imperiis usquam adhibenda: hîc verò minimè. πείθω καὶ χάριτες plus valent. Quâ de re Plutarchus hanc narrat fabulam. Sol boream vicit: homo enim, vento per vim vestem auferente, & flante vehementiùs, magis astrinxit continuitque arctiùs amictum. Idem sole incalescente æstuans, tunicam quoque unâ cum pallio reiecit. Hoc faciunt, inquit, multæ mulieres: viris enim per vim luxum sumtumque minuentibus repugnant & sæviunt. Sin obsequantur cûm ratione, paullatim fiunt suâ sponte moderatæ. Hinc veteres, inquit, τὴν ἀφροδίτην τὸν ἑρμῆν συγκαθίδρυσαν, τὴν τε πείθω καὶ τὰς χάριτας, ἵνα πείθοντες διατρέφωσιν παρ' ἀλλήλων ἃ βούλονται. Cum venere posuêrunt Mercurium: & Suadam ac Gratias: ut invicèm blandimentis, quæ volunt, impetrent. Quin ipsa ἀφροδίτη tollit omnes offensiunculas, & sæpe inter coniuges componit graves iras atque discordias auctore Plutarcho: qui ideo monet, ne, ut fieri solet, ex rixis & jurgiis, secubent, idque *Homerum* olim docuisse, quum Iunonem inducit ita loquentem. Iliad. λ.

— καὶ σφ' ἄχριτα νείκεα λύσω
Εἰς εὐνὴν ἀνέσασα ὁμωθῆναι φιλότητι.

Diu enim ait propter offensiones aliquas abstinuisse

nuisse Oceanum, & Salaciam concubitu. Nec minus rectè Euripides.

Ἐκ τῶ σκότους γὰρ, νυκτέρων τ' ἀσπασμάτων
Φίλτρων τ' ὁμοῦ τε, τοῖς βροτοῖς πολλὴ χάρις.

Ex tenebris enim nocturnisque amplexibus, & philtris simul, gratia magna mortalibus. Insigne est igitur illud eiusdem Plutarchi Symposio. οὐκοῦν οὐδὲ τ' ἀφροδίτης ἔργον ἐστὶ συνουσία καὶ μίξις, οὐδὲ τῶ Διονύσου μέθη καὶ οἶνος, ἀλλ' ἃ ἂν ἐμποιῶσι διὰ τούτων φιλοφροσύνην, καὶ πόθον, καὶ ὁμιλίαν ἡμῖν, καὶ συνήθειαν πρὸς ἀλλήλους. Igitur nec veneris est opus congressus, aut coitus, nec liberi vinum atque ebrietas: sed quam ingenerant per hæc comitatem, & desiderium, & familiaritatem nobis, ac consuetudinem mutuam. Sed ne latiùs evagêmur, referamus nos unde degressi sumus. Non possum igitur hac una re scilicet veterum Romanorum probare instituta, qui suas uxores tam durâ disciplinâ atque inclementer habuerunt. Horum enim moribus vir in uxore coercenda summam autoritatem habuit. Vt Dionys. Halicar. testatur: & liquet ex oratione M. Catonis apud Livium lib. 33. *Maiores*, inquit, *nostri nullam ne privatam quidem rem agere fœminas sine auctore voluérunt: in manu esse parentum, fratrum, virorum. Nos (si Dis placet) ëtiam rempub. capessere eas patimur, & foro quoque, & concionibus, & comitijs immiscéri.* Idem ius erat Athenienſibus. Nam eorum fœminæ nuptæ, viris atque parentibus mortuis, in fratrum recidebant potestatem: ab eisque iterum nuptum dabantur, ut constat ex multis orationibus Demosthenis. Semperque habebant aliquem, quem appella-

bant

bant κύριον, (quem Livius vocat auctorem) sine quo nihil erat ratum quod agerent. Et si qua litem habebat in foro, præco vocabat ἡ δίκη καὶ ὁ κύριος, ut docet schol. Aristophanis. Sed Græcos omittamus. *Hac de re etiam quædam extant ex oratione vera Catonis* (nam hanc ei Livius affinxit) apud Gellium lib. 10. cap. 13. *Vir*, inquit, *in uxorem imperium, quod videtur, habet: si quid perversè tetrèque factum est à muliere, multatur.* Quid, quod committitur à viris? erit scilicet impuné. At iure graviori supplicio luendum erat, quanto maior illorum firmitas, harum imbecillitas. *Si vinum bibit: si cum alieno viro probri quid fecit, condemnatur*: nimis censoriè. Viris igitur inebriari licebit, fœminis vel vinum gustasse nephas erit? de vitæ necisque autem potestate sic scripsit, *In adulterio uxorem tuam si deprehendisses, impunè necares: illa te, si adulterares, digito non auderet contingere*: æquissimè. Viri scilicet has leges tulerunt, in quibus sui rationem habebant Dionysius *Halicarnasseus*, lib. 2. Ἁμαρτάνουσα μὲν δίκας τὸν ἀδικούμενον ἐλάμβανε, καὶ τοῦ μεγέθους τὴν τιμωρίας κύριον. ταῦτα δὲ οἱ συγγενεῖς μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐδίκασον. ἐν οἷς ἦν φθορὰ τοῦ σώματος, &c. Si peccasset autem, pœnam luebat ex mariti læsi arbitrio: crimina propinqui mulieris cum viro cognoscebant, in quibus erat violata pudicitia. & (quod apud Græcos videretur leviſsimum) si deprehensa esset vinum bibisse mulier. Nam utrunque damnavit Romulus, ut delictorum muliebrium ultima. φθορὰν μὲν ἀπόνοιας ἀρχὴν νομίσας, μίθην δὲ φθορᾶς.

Ratus

Ratus ſtuprum deſperatæ audaciæ principium eſſe, temulentiam verò ſtupri. At Valerius Meſſallinus apud Tacitum annalium 3. *Multâ*, inquit, *duritie veterum meliùs & lætiùs mutatâ: placuiſſe olim leges Oppias, ſic temporibus reipub. poſtulantibus: remiſſum aliquid poſteà, & mitigatum, quia expedierit. Fruſtrà noſtram ignaviam alia ad vocabula transferri. Nam viris in eo culpandi, ſi femina modum excedat.*

Μητ' ἐπ' ἐκείνῃ ἔῃ)) id eſt, in illius poteſtate, ut ὁι γυναικοκρύμνοι. ſic τὸ ἐφ' ἡμῖν quod eſt in noſtra poteſtate. & iterum hac ipſa oratione, κ᾽ πᾶσαν ἐπ' ἐκείνοις τιὼ οἰκίαν ἔῃ). Sophocles Electra.

Εἰσορᾶτέ πε ϯ ἄνδρ' ἐφ' ὑμῖν.

Videtis virum in veſtra poteſtate. Eurip. Oreſte.

Σώθηθ' ὅσον γε τὸπὶ μοὶ.

Servator quantum in me. Iul. ἐπὶ σοὶ τὸ κεῖναι πρὸὶ ἄυτῶν εἰ κ᾽ πρὸς τὲς ἀλλους εἰσὶ πτήσιμοι. Tuum erit iudicare de eis, poſſuntne ad alios evolare. Nempe ὁι λόγοι. Plutarchus Dione. Ἅτε δὴ τὸ σύμπαν ὀπὶ πνεύμασι κ᾽ θαλάσσῃ πεποιημένοι ϯ πλοῦν. Nam qui navigant vita eorum eſt in poteſtate ventorum & maris, & ipſi ſunt ventorum ac maris ludibria. Dem. κτ Θεοκρίνε. καλὸν γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, μήτε τὲς νόμους, μηθ' ὑμᾶς αὐτὲς, ὀπὶ τοῖς λέγεσι ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐκείνους ἐφ' ὑμῖν. Honeſtum vobis eſt, iudices, nec leges, nec vos ipſos oratorum libidini tradere, ſed illos in veſtram poteſtatem redigere. Idem in illa πρὸὶ συμμοριῶν. βέλε) ἢ ἐκεῖνο ἐκ ἀνελὼν ἡμᾶς, ἐπ' ἀλλοις ἔῃ). & contra Timocratem, ἐξήλειψεν ὅσον ἦν ἐπὶ τέτῳ, abolevit, atque delevit quantum erat in ipſo.

Ἐπειδὴ δὲ μοὶ πυθέσθαι γίγνε), ὁπόσον ἦδη, ἠγούμε θ ταύτῃ

ταὐτὸν οἰκειότητα μείζω) Prole ſuſceptâ nuptiæ firmiores: ideoque communes liberi pignora vocantur: at in orbitate primùm alienationes animorum: mox jurgia, diſſidia, poſtremò divortia. Multique Græcorum, plureis Romanorum uxores ſolâ infœcunditate objectâ repudiârunt. Druſus apud Tacitum Annalium 3. cùm id ageretur, ducerent ne ſecum uxores in provincias proconſules: *Se quoque*, inquit, *in Illyricum profectum, & ſi ita condutat, alias ad gentes iturum, haud æquo animo ſi ab uxore cariſſimâ, & tot communium liberorum parente divelleretur*. Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. 2. πρῶτος λέγεται ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα Σπόριος Καρβίλιος ἀνὴρ οὐκ ἄφρων, ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν πρώτων, τέκνων ἕνεκα γυναικὶ μὴ συνοικεῖν. ἦν δ' στέρφα ἡ γυνή. ὃς ἐπὶ τῷ ἔργῳ τούτῳ, καὶ τοὶ δι' ἀνάγκην γνωμόμενος μισούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου διετέλεσε. Iurejurando adactus à cenſoribus ſe liberorum cauſſâ, quos cupiebat ſuſcipere, cum illa conjuge non poſſe amplius vivere, id eſt, ſe nullam aliam dimittendi cauſſam habere præter unam ſterilitatis. poteſt omitti τὸ μὴ, ut legamus γυναικὶ συνοικεῖν, & novam intelligamus vxorem quam Carvilius petebat. Sic enim Gell. de eadem re lib. 4. cap. 3. *Iurare a cenſoribus coactus erat, uxorem ſe liberorum quærendorum gratiâ habiturum*. Si retineamus τὸ μὴ, de ſuâ accipiendum, quam iam habebat. Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. *Repudium inter vxorem & virum á conditâ vrbe vſque ad viceſimum & quingenteſimum annum nullum interceſſit. Primus autem Sp. Carvilius vxorem ſterilitatis cauſſâ dimiſit, qui quanquam tolerabili ratione motus videbatur,*

videbatur, reprehensione tamen non caruit, quia nec cupiditatem quidem liberorum coniugali fidei præponi debuisse arbitrabantur.

12 Ἐν μὲν ἦν τῷ πρώτῳ χρόνῳ πασῶν ἡν βρῖσις) nec mirum. Erat enim adhuc, ut nos quoque vulgari proverbio dicimus Mensis mellitus, *Honie moone.* Hoc nos dicere solêmus de novis conjugibus, qui primò valdè diligunt inter se, & aliquandiu quidem optimè congruunt. Dulce enim à principio quidem, ut nulla res alia, conjugium, ad unum aut alterum forte mensem: sed paullò pòst quum satiatus est utriusque animus, ne solis conjugatis gaudia contingere putemus, suas quoque acerbitates habet, aut illi mentiuntur, qui periculum fecèrunt. Itaque per jocum iubentur à nobis νεόγαμοι, quos intra annum ac diem non pœnitet, ad certum locum adire, atque inde nescio quid præmij petere, & reportare: si priùs iuraverint se nihil eâtenus ex nuptiis molestiæ sensisse. Scopæ recenteis verrunt mundiùs, ut est in altero proverbio. Quanquam Plutarchus nescio quas ἀηδίας commemorat, & δυσχερείας quæ νεογάμοις à primo oboriri solent, præsertim virginibus, quas continuò opprimendas monet, & devorandas.

13 Οἰκονόμῳ δεινὴ, καὶ φειδωλὸς ἀγαθὴ, καὶ ἀκεραίως πάντα διοικοῦσα) Pauciſſimis verbis bonæ matrisfamilias virtutes atque officia complectitur. Nam in uxore requiritur. Primùm vt sit parsimoniæ dedita: domique omnia custodiat diligenter, quæ vir foris quæ fierit

quæsierit, atque in domum intulerit. Deinde ut rectè familiam gubernet, prudentèrque res domesticas administret. Hæc duo officia noster quidem brevitèr complexus est. Xenophon autem fusiùs explicavit in eo sermone qui inscribitur οἰκονομικὸς. Inquit enim Ischomachus, ἐ πάνυ ἔνδον διατείβω, κὴ γὰρ δὲ ἔφη, τάχε ἐν τῇ οἰκίᾳ μᾶ πάνυ κὴ αὐτὴ ἡ γυνὴ ἱκανὴ ὅδι διοικεῖν. Item ἐπεὶ ὅ κὴ τὸ φυλάττειν τὰ εἰσενεχθέντα τῇ γυναικὶ θεὸς ἔταξε, γιγνώσκων ὁ θεὸς ὅτι πρὸς τὸ φυλάττειν ἐ κακὸν ὅδι φοβερὰν εἶναι τὴν ψυχὴν, πλεῖον μέρ⊖ κὴ τᾶ φόβᾳ ἐδάσατο τῇ γυναικὶ ἢ τῷ ἀνδρεί, quoniam custodire quæ inferuntur in domum mulieri mandaverat, sciens Deus ad custodiendum melius esse, si naturâ sit timida, plus timoris ac formidinis addidit, atque impertivit uxori quàm viro. Item Ischomachus sic cum uxore agit. οἷς ἂν ἔργον ἔνδον ἐργαστέον, τούτων σοὶ ἐπιστατέον: κὴ τάτε εἰσφερόμενα ἀποδεκτέον: κὴ ἃ μὲν αὐτῶν ἂν δέῃ δαπανᾶν, σοὶ διανεμητέον (hæc est, οἰκονόμ⊖ δεινὴ) ἃ δ' ἂν σωττεύειν δέῃ προνοητέον, κὴ φυλακτέον (hæc φειδωλὸς ἀγαθὴ). quibus intùs est omne opus, his tu præesse debebis: quæque inferuntur omnia accipere, & quæcunque ex iis consumere oportet, tibi distribuendum; quæ verò asservanda sunt, providendum ac custodiendum. Talis est illa strenua materfamilias, quæ proverbiorum 31. describitur. Huc libuit ascribere illa Aristotelis οἰκονομικῶν 1. cap. 3. ὥτω προφκονόμηται ὑπὸ τᾶ θεᾶ, ἑκατέρᾳ ἡ φύσις τᾶ τε ἀνδρὸς κὴ τᾶς γυναικὸς πρὸς τὴν κοινωνίαν, διείληπται γὰρ τῷ μὴ ὁπὶ ταὐτὰ πάντα χρήσι-

μον ἔχειν τὴν δυνάμιν, ἀλλ' ἐνια μὲν, ἐπὶ πάναγχία, εἰς τ' αὐτὸ δὲ συντείνοντα. τὸ μὲν γὰρ ἰσχυρότερον, τὸ δὲ ἀσθενέστερον ἐποίησεν. ἵνα τὸ μὲν φυλακικώτερον ᾖ διὰ τὸν φόβον. τὸ δ' ἀμυντικώτερον διὰ τὴν ἀνδρίαν, καὶ τὸ μὲν ποιεῖσθαι ἔξωθεν, τὸ δὲ σώζεσθαι ἔνδον: καὶ πρὸς ἐργασίαν τὸ μὲν δυνάμενον ἑδραῖον εἶναι, πρὸς δὲ τὰς ἔξωθεν ἀσθενέστερ. τὸ δὲ πρὸς μὲν τὰς ἡσυχίας χεῖρον πρὸς δὲ τὰς κινήσεις ὑγιεινόν. καὶ περὶ τέκνων, τὴν μὲν γένεσιν κοινὴν, τὴν δ' ὠφέλειαν, ἴδιον. τῶν μὲν γὰρ τὸ τρέφαι, τῆς δὲ τὸ παιδεῦσαι ὄφι. ad convictum sic à Deo præparata est (utitur verbo rei, de qua agitur congruenti) utriusque natura viri & fœminæ. Hoc enim discriminata est, quòd non ad eadem omnia utilem vim habet, sed quædam habet ad contraria quidem, sed in idem tendentia. Illud enim validius, hoc infirmius effecit: ut hoc quidem diligentius sit ad custodiendum propter timiditatem. illud ad vim propulsandam paratius propter fortitudinem. & vir quærat foris: mulier servet intus. & ad vitæ munia, hoc quidem quod possit sedentariam vitam agere, sed ad foris excubandum sit debile. illud autem ad otia deterius: ad motus autem & jactationes salubrius. & creationem sobolis communem: educationem propriam. hujus enim est alere, illius bonis artibus instituere.

Huc pertinent & illa apud Dionem ex oratione illa Cæs. Augusti, quam ante memoravi, de laudibus conjugij. πῶς μὲν γὰρ ἂν ἄλλος γυνὴ σώφρων οἰκοῦρος, οἰκονόμος, παιδοτρόφος, ὑγιαίνουσά τ' εὐφραίνειν καὶ ἀδενῶς ἔνια θεραπεύσαι, εὐτυχοῦντί τε συγγενέως καὶ δυστυχοῦντα παραμυθήσασθαι,

πῶς

τῆ τε νέᾳ τιὼ ἐμμανῆ φύσιν καθειρξαι. καὶ τῆ πρεσβυτέρᾳ τὴν ἔξωρον αὐστηρότητα χεράσαι; πῶς ὃ ἐκ τοῦ ἀνελέσθαι τέκνον ἐξ ἀμφοῖν συμπέφυκεν, καὶ θρέψαι καὶ παιδεύσαι εἰκόνα μὲν τῆ σώματος: εἰκόνα δὲ καὶ τῆς ψυχῆς. ὥστε ἐν ἐκείνῳ αὐξηθέντι ἕτερον αὐτὸν γενέσθαι. πῶς δ' ἂ μακαρίσιον ἀπαλλαττόμενον ἐκ τοῦ βίου διάδοχον καὶ κληρονόμον τοῦ βίου καὶ τοῦ γένους οἰκεῖον ἐξ ἑαυτοῦ γεγονότα καταλιπεῖν. καὶ τῇ μὲν, φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ διαλυθῆναι τῇ δ' ἐκείνου διαδοχῇ ζῆσαι, καὶ μητὲ ἐπ' ἀλλοτρίοις ὥσπερ ἐν πολέμῳ γενέσθαι, μητὲ ἄρδην, ὥστε ἐν πολέμῳ, ἀπολέσθαι. Quomodo non eſt optimum mulier pudica, domum ſervans, familiam adminiſtrans, liberos educans, quæ te poſſit, & bene valentem exhilarare, & valetudine affectum curare, & eſſe tecum in rebus proſperis, & in adverſis conſolari, & iuvenis ferocientem naturam coercere, & ſenis exoletam acerbitatem temperare? quomodo non iucundũ ſuſcipere prolem ex vtriſq; commiſtam, & alere atque inſtituere imaginẽ corporis, imaginẽ verò etiam animi, vt in eo cùm adoleverit, alterum ipſum videas? quí verò nõ beatiſſimũ, diſcedentẽ è vita ſucceſſorem & hæredem bonorum & generis domeſticum ex te genitũ relinquere? & naturæ quidem humanæ neceſſitate emori: illius autẽ vivere ſucceſſione, & neq; in alienorũ, quemadmodũ in bello fieri ſolet, poteſtatẽ recidere, neq; funditus, vti in bello, perire. heic obſerva primũ ἐπ' ἀλλοτρίοις, in poteſtate alienorũ, de quo ſuprà ſatis multa attulimus exẽpla. nã qui inſtituunt hæredes extraneos & nõ ſuos vt iuriſcõſulti loquũtur, hij quodammodo ſunt in alienorum poteſtate, & eorum arbitrio ſua diſponunt, quod *Abraham*

veritus est Gen. 15. &, ut in bello fit, vel funditus intereunt, vel si servantur, libertatem penitùs amittunt. Deinde cùm περὶ τῆς οἰκονομίας disputemus, hìc usi sumus quadam οἰκονομίᾳ. Hæc enim suprà suo loco ponenda erant, quum illam de conjugio tractavimus quæstionem : sed suis finibus expulsa ne hìc quidem alieno considunt loco. Fecimus autem, quod diligenteis patressamilias solent, qui cùm singula habent dispositа, & suis locis attributa, ut Xenophon præcipit illo sermone οἰκονομικῷ (est enim τὸ τοπικὸν inprimis οἰκονομικὸν) si plura habeant, quàm quæ suo loco commodè possunt capi, conijciunt in alienum, propinquum tamen, ut cùm velint facilè promant. sic nos quod loco proprio locare non potuimus, quia plenus erat, hìc οἰκονομικῶς inculcamus non prorsus alieno; quòd si quibusdam fortè videamur locos hosce communeis qui plurimi incidunt, nimiùm refercire, & supervacuis rebus onerare: ab illis peto, ne me putent ambitione aliquâ, aut ostentatione eruditionis id facere, sed eâ potiùs de causâ quam in præfatione innotescere illis voluimus. *Hesiodus* vetat omnia mercimonia in unum navigium conijcere: ego autem fore nonnullos (ut sunt multi malevoli) suspicor, qui nos dicant maximam partem nostræ lectionis in hanc scapham contulisse: qui tametsi falluntur, & errant, nos tamen hoc tempore eos suo non liberabimus errore: malo de nobis sentiant, infra quam supra nostram, quæcunque est, facultatem. interim in cursu

ſu ſuſcepto ventis aſpirantibus provehamur. οἰκονόμος (Atticum de femina) ὁ νέμων ἢ εἶχον. οἶκος autem τὰ χρήματα καὶ κτήματα res familiaris, ædificium οἰκία: ut docet Xenophon principio ſermonis illius: at κληρονόμος ὁ νεμόμενος τὸν κλῆρον: νέμεσθαι frui, poſſidere, Bud. fratres dicuntur νέμεσθαι τὴν πατρῴαν οὐσίαν, qui inter ſe partiuntur patrimonium, ἡ φειδὼ parſimonia, φειδωλὸς parcus, tenax. ἀκριβῶς διοικεῖν, ut ἀκριβῶς δειπνεῖν apud *Paulum*. ἀκριβῶς ποιεῖν eſt aliquid accuratè facere, & ſic ἀκρῶς ut nihil ſupra. ἀκριβῶς εἰδέναι certò ſcire, infra. Lucianus. δὶ καταπορφύρου. ἐπεὶ γὰρ αὐτὰς μετέβαλεν ἡ φιλοσοφία ἐξαλαβοῦσα, ὁπόσαι μὲν ἐς κόρον ἔπιον τῆς βαφῆς, χρηστοὶ ἀκριβῶς ἀπετελέσθησαν, ἀμιγεῖς ἑτέρων χρωμάτων. Poſteáquam enim eos novâ tincturâ philoſophia acceptos imbuit, qui quidem ad ſatietatem tincturam imbibêrunt, boni ſunt, exquiſitiſſimâ arte perfecti, quibus nihil diverſi coloris admiſtum. vitium eſt interdum velle aliquid facere λίαν ἀκριβῶς. Eurip. Hippol. ἐν στέγῃ γὰρ, ἣ κατερρεφεῖς δόμοι, καλῶς ἀκριβώσειας, ne in tecto quidem, quo tegitur domus, rectè nimis multã operam collocaveris. Ex hoc loco τὸ ἀκριβεῖν videtur verbũ architectonicũ: quod ſi verum ſit, ἀκριβῶς proprié eſt quod Plautº ſolet dicere examuſsim, vel ad amuſſim κατὰ σταθμὴν. Theocritus ἀκριβῶς γεγράμματα γεγράφας, de pictore, qui ducit lineamenta: hinc διακριβοῦσθαι τὸν λόγον, & ἀκριβολογεῖσθαι accuratam inire rationem.

Ἡ μήτηρ αὐτὸ ἐθήλασε) multa erant vitia in hac mulierculâ: ſed unum hoc laudabile, quód ſuum puerum ex ſe natum ipſa lactare voluit. ſed forſitan hoc fêcit vel egeſtate, vel viri imperio coacta. Nam 14

multæ non modò non alunt ipſæ prolem ſuam, ſed ſæpè etiam necant, aut corporibus ſuis vim faciunt, fœtumq; ante extinguunt veneficiis, quam in lucem editur, quò liberiùs laſciviant, arteiſq; habent alias ejuſmodi non minùs nepharias. quanquam hoc non libidine ſolum, ſed etiam nonnunquam aliâ de cauſsâ faciunt. ut mulier illa Mileſia apud Ciceronem, quæ ab hæredibus ſecundis accepta pecunia partum ſibi ipſa medicamentis abêgit: & rei capitalis damnata eſt, quòd deſignatum reipub. civem ſuſtulit. Et uxor Cn. Magij, quæ magno pretio, multiſq; ab Oppianico muneribus acceptis ſpem illam, quam in alvo commendatam à viro continebat, victa avaritia ſceleri Oppianici vendidit. Sed abortiones iſtæ non multò magis ſunt ἄτορνοι quàm illæ traditiones alienis nutricibus. Egregia eſt apud Gellium diſſertatio Phavorini Philoſophi in hanc rem lib. 12. cap. 1. quâ ſuadet nobili cuidam feminæ, ſuum ut ipſa partum alat, nutricem non adhibeat. Nam cùm mater puerperæ nollet, ad dolores, quos in enitendo tuliſſet, munus quoq; nutricandi grave ac difficile accedere, *Oro*, inquit, *te mulier ſine eam totam ac integram matrem eſſe ſui filij. quod eſt enim hoc contrà naturam imperfectum, atq; dimidiatum matris genus, peperiſſe, ac ſtatim ab ſeſe abjeciſſe, aluiſſe in utero ſanguine ſuo neſcio quid, quod non videret, non alere nunc ſuo lacte, quod videat, iam viventem, iam hominem, iam matris officia implorantem* (Rhetoricum enthymema egregium) *an tu quoq;*, inquit, *putas naturam feminis mammarum ubera, quaſi quoſdam nevulos venuſtiores, non liberorum alendorũ, ſed ornandi pectoris cauſsâ dediſſe?* multa in

pro Cluentio.

can-

eandem ſententiam ſeverè: ſed illud extremum, quo nihil gravius. *Non fruſtrà creditũ eſt*, inquit, *ſicuti valeat ad fingendas animi atq; corporis ſimilitudines, vis & natura ſeminis, non ſecùs ad eandē rem lactis quoq; ingenia, & proprietates valere. Quæ (malùm) igiturratio eſt nobilitatē iſtam nati modò hominis, corpusq; & animũ benignè ingenitis primordijs inchoatã inſitivo degenerìq; alimento corrũpere? quoniã videlicet in moribus inoleſcendis magnã ferè partē ingenium altricis, & natura lactis terent.* hæc ille. Hiſtorici ſcribunt ſævitię & crudelitàtis Caligulę nullã aliam fuiſſe cauſsã, niſi quod nutricē habuit immanem ac barbarã. nam parētib⁹ ortus eſt omniũ humaniſſimis Agrippinâ, & Germanico. Sed nutrix ejus uber ſuũ, quod ſugeret, cruore imbuebat. ex quo tantâ feritate imbutus eſt infans, ut jam adultus atq; in imperio conſtitutus, cùm plurimas cædes quotidiè faceret, ſanguinē, quo tinctus eſt gladius, aut pugio, delingeret. hinc illud immane dictũ. *utinam populus Rō. unã cervicē haberet*, uno enim ictu voluit truncare omnē pop. Rom. ut autor eſt Sueton. tàm atroci ingenio fuit, quod tamen maximã partem à nutrice hauſerat. Titus Veſpaſiani filius infirmâ valetudine erat, per omnē vitam: hoc quoq; ille acceptum nutrici retulit. Hiis adſtipulatur Plutarchus δεῖ παίδων ἀγωγῆς. δεῖ (ὡς ἐγὼ ἂν φαίην) αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν· καὶ τούτοις ἐπέχειν τὰς μαστούς. συμπαθέστερόν τε γὰρ θρέψει, καὶ διὰ πλείονος ἐπιμελείας, ὡς ἄνευ δοθεν, καὶ (τὸ δὴ λεγόμενον) ἐξ ὀνύχων ἀπαλῶν ἀγαπῶσι. αἱ τίτθαι δὲ καὶ τροφοὶ τὴν εὐνοιαν ὑποβολιμαίαν καὶ παρέγγραπτον ἔχουσιν, ὥστε μισθοῦ φιλοῦσι δηλοῖ δ' καὶ ἡ φύσις ὅτι δεῖ τὰς μητέρας αὐτὰς τιτθεύειν καὶ τρέφειν. διὰ γὰρ τοῦτο παντὶ ζώῳ τεκόντι

τὴν ἐκ τῆ γάλακτ@ τροφὴν ἐχορήγησεν. σοφὸν δὲ ἄρα καὶ ἡ προνοια. διπλᾶς γὰρ ἐνέθηκε ταῖς γυναιξὶ τὰς μαστὸς, ἵνα καὶ εἰ δίδυμα τέκοιεν, διπλᾶς ἔχοιεν τὰς τῆς τροφῆς πηγὰς. Oportet ipsas (ut ego censeo) matres liberos alere, eisque præbere mammas: nam & majore cum affectu, & majore cum curâ alent, ut intrinsecùs, & quod dicitur, à teneris unguiculis diligentes eos. at nutrices amorem supposititium habent, atque insititium, ut quæ mercede diligunt. Indicat verò etiam ipsa natura matrum esse officium quæ genuêre, ipsas nutrire, atque alere. Ob hanc enim causam cuivis animanti, quæ peperit, lactis suppeditavit alimentum. Sapientèr ergò Dei providentia bina addidit mulieribus ubera, ut etiam si gemellos parerent, binos alimenti fontes haberent. Arist. 1. Polit. cap. 5. ὅσα δὲ ζωοτοκεῖ, τοῖς ἡμιμόροις ἔχει τροφὴν ἐν αὐτοῖς μέχρι τινὸς, τὴν τῆ καλαμόῦ γάλακτ@ φύσιν. ergò debent alere ipsæ suos fœtus: natura enim nihil dedit frustrâ: argumentum à destinatis. Hoc argumento Plato probat Menexeno, terram Atticam matrem esse Athenienſium, ipsosq; esse αὐτόχθονας, quòd hæc terra primum edidit mortalibus triticum, atq; hordeum: quo victu κάλλιστα, καὶ ἄριστα τέθραπται τὸ ἀνθρώπειον γένο@. Eodem argumento laudat agriculturam Arist. primo οἰκονομικῶν cap. 2. primam enim agriculturæ laudem facit, ὅτι δικαία, secundam ὅτι τῶν κατὰ φύσιν. φύσει γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἡ τροφὴ πᾶσιν ἐστιν: ὅθεν καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ τῆς γῆς. Naturâ à matre alimentum est omnibus: quare & hominibus à terrâ. Quod si, inquit Plutarchus, Matres

per

per imbecilitatem hoc officium præstare non possunt, aut quòd alium partum accelerant, ἀλλὰ τὰς γε πίτθας, καὶ ζῴφεις ὁ τὰς τυχούσας, ἀλλ' ὡς ἔνι μάλιστα σπουδαίας, δοκιμαστέον ὅτι. delectus habendus est, ut quàm probissimiæ nutrices legantur: quasi magnum momentum sit etiam in moribus. Athenis quoque fuisse hunc morem, qui nunc ubique obtinet, ut pauperculæ divitum liberos enutrirent, didicimus ex illa Demosthenis πρὸς εὐβουλίδην. Erat enim quidam nomine Euxius. is caussam de civitate dicebat. obiecit inter cetera Eubulides, quò non esse civem probaret, matrem eius fuisse nutricem, & operam locasse alendis aliorum liberis. id reus non negat, sed hoc eam fecisse ait coactũ egestate iniquissimis reipub. temporibus. deprecatur tamen, ne quod mater fecit necessariò, sibi præiudicium ullum afferat. hoc enim multis aliis contigisse. de quibus an cives essent, nemo quæsivit unquam. sic enim inquit, καὶ γὰρ νῦν ἐκ τῶν γυναῖκας πολλὰς εὑρήσετε πτωθώσας: quas poteram vobis si sit opus nominare.

ἐθήλασε) θηλὴ est πτωθὸς (de quo mox) papilla, quæ ori inseritur infantis. hinc θηλάζειν lactare, ut hic: & lactere ut illud ἐκ τῶν στόματ@ νηπίων, καὶ θηλαζόντων καταρτίσω αἶνον. ex ore infantium & lactentium. hoc enim de fœtu dicitur, illud de matre. hinc Ἀθήνη Minerva, ut volunt Grãmatici pro ἀθήλη, ut ἦλθον ἦνθον Theoc. quod cerebro Iovis edita, matrem nullam habuit, neque nutricem: ὡς μὴ θηλάσασα. Eustathius ὥδινε μὲν γὰρ (φασὶν) ἡ κεφαλὴ τοῦ διὸς, ἐφίσταται δὲ πεπληγὼς ὁ ἥφαιστ@: καὶ πλήττει πελέκει τὴν κεφαλὴν: καὶ τὸ ἐγκυμονούμενον ἐξέθορε πελέα κόρη ἐνόπλ@. parturiebat Iovis

Iovis caput : Vulcanus autem advocatus præstò fuit : & caput securi percussit, quum quod conceptum erat, exiliit virgo adulta in armis. Idem καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ μὴ θηλάσαι τὴν κλῆσιν ἔλαχε. θῶ γὰρ θήσω, θηλάζω, ut illud, ἐπέτανον γάλα θεῖσθαι annuum lac sugere, unde & ἀρνίον γαλαθηνὸν agnus lactens & πιθηνὸς ἢ τροφὸς (quæ & θηλαμὼν Lycophroni. αἰαῖ τάλαινα θηλαμὼν κεκαυμένη, sic patriam Cassandra appellat incensam. & ἡ θηλὴ, & τὸ θῆλυ, & ἡ τήθη. quam ita dictam vult Eustathius, quod sic mandat infanti τῇ θῇ, quod est λάβε καὶ θήλασον, accipe & suge. τῶ, τῇ, ut ζῶ ζῇ. imper. Vlisses vinum Polyphemo porrigens. Κύκλωψ τῇ πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρομέα κρειά. hinc nostrum *Take à* τάω, τῶ. Veteres, inquit Eust. τήθην dixere μάμμην καὶ μαῖαν id est, matrem vel aviam Atticé. hinc τηθαλλαδῆς, μαμμόθρεπτος. σκῶμμα τῆς εὐηθείας quòd qui sic delicatè educantur sub matribus, stolidi sunt ferè. Comicus quidam. ὀκνεῖς λαλεῖν; ἴστω σφόδρ' εἶ τηθαλλαδῆς, tam ne es stolidus? at qui nunc græcè loquuntur, *inquit*, τήθην intelligunt, τὴν πατρὸς ἢ μητρὸς μητέρα amitam aut materteram. Sic Demosthenes ἐν τῷ περὶ μακάρτατον. Idem in illa περὶ εὐκλείδην, de qua diximus, ni fallor τὴν τήθην posuit ἀντὶ τῆς πίτθης, quod optimè etymo convenit Eustathii. μαῖαν autem τὴν ὀμφαλητόμον. I. obstetricem veteres dicunt. ut Plato Theæteto.

42 — Πρῶτον μὲν ἓν [δεῖ γὰρ ταῦθ' ὑμῖν διηγήσασθαι] ἐπωσπορὴ sive ἐπεμβολὴ : qualis illa apud Demost. περὶ βοιωτον: τί δ' ἂν ἄρα (δεῖ γὰρ ἅπαντ' ἡμᾶς ἐξετάσαι. & paulò antè ὁ πατὴρ δὲ (πᾶσα γὰρ εἰρήσεται ἡ ἀλήθεια, ὦ ἄνδρες δι-

κασται

καεσαὶ & Philippica 4. εἶτ' ὄιμαι, δεῖ γὰρ ὡς ἐγὼ κρίνω λέγειν τὰληθῆ. Cic. pro Milone, fecerunt id servi (dicam enim non derivandi criminis caussâ, sed ut factum est) &c. Hermogenes. αἱ τοιαῦται ἐπεμβολαὶ κὴ ἀοτιότητα ἐξαιροῦνται τὴν ἐν ταῖς ἀφηγήσεσι, διακόπτουσαι τὸν λόγον, κὴ ποιοῦσι κατ' αὐτὸ τὸ διακόψαι γοργότερον. Eximunt supinitatem, quæ est in narrationibus, interscindentes orationem: & quâtenus interscindunt, incitatiorem faciunt. Dem. pro Ctes. τῶ γὰρ φωκικῶ συεάντος πολέμω: deinde abrumpit narrationem institutam hijs interjectis, ὁ δὲ ἐμὲ: ὁ γὰρ δὴ ἐγω' ἐπολιτευόμην πω τοτὲ. sed brevis ἐπεμβολὴ, quales illæ superiores, efficit γόργον λόγον. 1. torrentis instar rapidam. unde gurges. Longior si fuerit, qualis hæc, περιβεβλημένον 1. productiorem, & ultrà justam periodum porrectam. brevis est apud Euripidem sæpissimè, vt Hippol. ἄναξ, θεὸς γὰρ δεσπότας καλεῖν χρέων, εἰ' ἂν τί μὲ δέξαιο βεβλέυσαντος ἔυ. & illa Hecuba, νυῦ δ', ὁ γὰρ ἵησ' ἐρίας πνοὰς θεὸς, μένειν ἀνάγκη, πλῶν ὁρῶντας ἥσυχον. nunc autem, non enim mittit flatus secundos deus, manere necesse est, navigationem expectantes placidam. Longior illa apud Virgilium. *O socij (néque enim ignari sumus ante malorum, ô passi graviora* usque ad illud. *Durate & vosmet rebus servate secundis*', quod ab Homero sumptum. ὦ φίλοι, ὁ μὴν γὰρ πὶ κακῶν ἀδαήμονες εἶμεν. frequens est σχῆμα Herodoto omnibusq; historicis. Terpsichore. κὴ (ὁ γὰρ ἔδεε τοῦτο τῶ τόλῳ Ναξίοις ἀπολέσθαι) τῶτο μὲν τοιάυτη δὲ συμφορὴ ἐχθῆ γένεται. & (non enim fatale erat Naxios hac

hac classe perire) tale quiddam usu venit. Ælianus lib. 12. cap. 21. de Animalibus. λάθρα δὲ ἡ παῖς, ἦν γὰρ τῶν Βαβυλωνίων σοφώτερον τὸ χρεών, λήθει τοῦτο πληθεῖσα ὑπ' ἀνδρὸς ἀφανοῦς. Clàm autem filia (erat enim rege Babylonio fatum solertius) parit gravida facta á viro quodam obscuro. Longiorem διήγησιν si interponamus, utendum est ἐπαναλήψει. διηγεῖσθαι est præire, & quasi in rem quam narramus inducere. idem ἀφηγεῖσθαι. Varro lib. 5. de ling. lat. Narro cum alterum facio narum: à quo narratio per quam cognoscimus rem gestam: quæ pars agendi est.

44 + ἴσα' ἔχον τὰ ἄνω τοῖς κάτω, κατὰ τὴν γυναικωνῖτιν καὶ ἀνδρωνῖτιν] prius est ἑρμηνευτικὸν posterioris. nam γυναικωνῖτις erat suprà: ἀνδρωνῖτις infrà. γυναικὼν locus in ædibus feminis assignatus, vel in quo feminæ secubabant á viris. ut παρθενὼν in quo sunt virgines. Sic enim veteres virginũ pudori & pudicitiæ consulebãt. *Herodotus de Macedonibus*. lib. 5. εἶπε πρὸς τοὺς τοῦτο λέγοντας, ὡς πέρσαι νόμος μὲν ἡμῖν γε οὐκ ἔστι οὕτω, ἀλλὰ ἄνδρας γυναικῶν κεχωρίδας; hic mos apud nos non est, sed viros á feminis secluſos haberi. Æsculus Promotheo. ἀεὶ γὰρ ὄψεις ἔννυχοι πολούμεναι Εἰς παρθενῶνας τοὺς ἐμοὺς, παρηγόρουν λείοισι μύθοις. Semper enim nocturnæ visiones in meum advenientes cubiculum consolabantur lenibus verbis. ξενὼν cubiculum hospitibus destinatum. Eurip. Alcest. ἡρ. αἰσχρὸν παρὰ κλαίουσι δαινᾶσ ξένους. ἀδμ. χωρὶς ξενῶνες εἰσὶν οἷς σ' εἰσάξομεν. Her. turpe est apud lugentes epulari hospites. Adm. Seorsim cubicula sunt hospitibus parata. χωρὶς εἰσὶν ἐκεχωρίδαται. Gen 41. ἀνέῳξεν ὁ Ἰωσὴφ πάντας τοὺς σιτοβολῶνας. aperuit horrea, in quibus frumẽta cõdũtur. τῷ con-

γυναῖκε εἰ σήγαγον εἰς τὸν γυναικῶνα τ' οἰκίνης, hinc γυναικωνῖτις ἀποχωρισικὸν. *Paulus Æmylius* de matrefamilias Rom. *Mulier in conviviũ non adhibetur, niſi propinquorũ: nec ſedet niſi interiore parte ædiũ, quæ gynaconitis appellatur.* ſed uſitatius latinis gynæceũ. Cic. Philippica. 2. Syngrapha HS centies per legatos, viros bonos, ſed timidos, & imperitos, ſine Sexti, ſine reliquorum hoſpitum regis ſententiâ, facta in gynæcéo: quo in loco plurimæ res & veniêrunt, & veneunt. Plutarchus de curioſitate, τὰς εἰς γειτόνων θυρίδας καὶ τὰς παρόδους τῆς πολυπραγμοσύνης ἔμφραξον. ἑτέρας δὲ ἀνοῖξον εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν τὴν σεαυτῦ, εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, εἰς τὰς τῶν θεραπόντων διαίτας. feneſtras atque aditus curioſitatis in vicinorum ædeis obſtrue. alias autem aperi in tuam. &c. idem de lenitate. ὧν ἔνιοι τὸν θυμὸν ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρωνῖτιν ἐκ εὖ μετοικίζουσιν. videlicet qui iram faciunt cotem fortitudinis. de quo Cic. 4. Tuſc. ſed animi ira eſt omnis infirmi: eiuſque proprium domicilum gynæconitis, non andronitis. Longinus, τὴν μὲν τῆς ἐπιθυμιῶν οἴκησιν ποιήσειπεν, ὡς γυναικωνῖτιν. τὸν δὲ τῦ θυμῦ, ὡς ἀνδρωνῖτιν. Plato locavit cupiditatem in jecore, iram in corde. Cic. 1. Tuſc. ἀνδρῶνας *Vitruvius* ſcribit eſſe οἴκους, *in quibus virilia convivia ſolent eſſe, quòd eò mulieres non accederent.* Pliniusad Gallum ſuum lib. 2. Epiſt. *Andron interjacens parietem cubiculi, hortique diſtinguit.*

Ἐγὼ μὲν ἄνω διαιτώμην, εἰ δ' αἱ γυναῖκες κάτω) contra quam fieri ſolebat, commutatis domiciliis. διαιτώμην διήγαγον, degebam. Philoſtratus de vita Apollonii. εἰ γὰρ ὥσπερ ἐμαυτὸν οἰκήσω πονήρως διαιτήσομαι. Si ſupra conditionem meam habitabo, male degam: ut qui ni- 16

nimis magna mercede habitãt in alieno. Hor. Gloria quẽ ſuprà vires & veſtit, & ungit: ὑπὲρ ἑαυτὸν: *a bone his calling*. tales ſunt, qui cẽlum in tergo ferunt, ut inquit Ovid. Plutarchus in Bruto. διητᾶτο μὲν παρὰ ξένῳ τινὶ. Herodotus Terpſichore. κρατέων ἕκαστος ὑπὲρ τῶν ἰκείων, καλύβης, ἐν ᾗ διαιτᾶται. tenens quiſq; ſuper tabulata tugurium, in quo commoratur. Sophocles Oedipo Col.

--ἀλλ' ὀπιζάμην,
ξένὸν παρ' ἀστοῖς ὡς διαιτᾶσθαι χρεών.

Sed ſciebam hoſpitẽ apud cives ut agere oportebat. Peregrini enim & incolæ officiũ eſt nihil præter ſuũ negotium agere, nihil de alio anquirere, miniméq. in aliena eſſe repub. curioſum. Cic. 1. offic. Idẽ ibidẽ, καὶ τὸν δόμοισιν ἦν διαιτᾶσθαι γλυκὺ. dulce erat domi degere i. in patria. patriæ enim fumus igne alieno luculentior. Δίαιτα, διαγωγὴ, διατειβὴ, locus commorandi. ἀνδρωνίτις δίαιτα τῶν ἀνδρῶν, ut γυναικωνίτις γυναικῶν. ſic antè Plutarchus, τὰς τῶν θεραπόντων διαίτας famulorũ cubicula dixit. Plinius Epiſt. quam citavi, *hinc turris erigitur: ſub quâ diætæ duæ*. Epiſtola illa villæ magnificã deſcriptionẽ continet. Ariſt. Ethicorũ. 1. cap. 6. τὸ ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν χείνῳ καιρὸς. καὶ ἐν τόπῳ δίαιτα. ergo δίαιτα eſt τόπος, nec ſolùm τόπος, ſed etiã τρόπος τῆς ζωῆς vitæ degendæ ratio. Pindarus ὀπιδόμβροτον αὔχημα δόξας ὅσιον ἀποιχομένων ἀνδρῶν δίαιταν μανύει, καὶ λογίοις, καὶ ἀοιδοῖς. quæ mortales ſequitur ex nominis celebrtate jactatio, ſola defunctorũ hominum quæ fuerat vitæ ratio demonſtrat. poëtarũ operâ, aliorũq; ſcriptorũ. ἰtẽ victus ratio medicis. ut ἀκριβὴς δίαιτα, quã alii σκιαθρὸν. & ἀζρὸν. unde ἀζροδίαιτοι. qui liberali & lauti victi

a de Arte.

tant,

tant, quales erant *Syracusani*. Hippocrates ἀδρὰν δίαιταν vocat eam, quæ tenui καὶ τῇ ἀκριβεῖ contraria est. ut ἀφορισμοῖς, ἐν τῇσι λεπτῇσι διαίτῃσιν ἁμαρτάνουσι οἱ νοσέοντες, διὸ μᾶλλον βλάπτονται, πᾶν γὰρ τὸ ἁμάρτημα, ὃ ἂν γίγνηται μέγα γίγνεται μᾶλλον, ἢ ἐν τῇσιν ὀλίγον ἀδροτέρῃσι διαίτῃσι διὰ τοῦτο καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι σφαλεραὶ αἱ σφόδρα λεπταὶ καὶ καταστηκυῖαι καὶ ἀκριβέες δίαιται, ὅτι τὰ ἁμαρτανόμενα χαλεπώτερον φέρεται. In tenuibus diætis peccant ægri: quare magis læduntur. Omne enim peccatum, quod admittitur, gravius admittitur, quàm in paullò largioribus diætis. Propter hoc sanis etiam periculosæ sunt admodum tenues atque constantes & exquisitæ victus rationes, quia quæ peccantur, difficiliùs ferunt. Item διὰ τοῦτο ἐν αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δίαι, σφαλεραὶ ἐς τὰ πλεῖστα τῆς μικρὸν ἀδροτέρων, hàcpropter ergo tenues, & exactæ victus rationes lubricæ sunt magis plerumque quàm paullò liberaliores. Sunt aliæ quoque huius vocabuli significationes, de quibus dicemus aliquando, si Deus voluerit ad *Demosthenem*. Iobi 30. ἐδίμλιν ἢ δίαιταν αὐτῆς ἔρημον. de Onagro. Lat. cui dedi in solitudine domum. ἐνδιαίτημα, *a Lodge*. Pontus est ἐνδιαίτημα τῶν ἰχθύων. στρατόπεδον castra ἐνδιαίτημα τοῦ στρατοῦ, Schol. Aeschyl. Dionys. Halicarnass. lib. 1. de Italia. εἰ δ' ἄν τις αὐτὴν φαίη πολύκαρπον μὲν εἶναι, καὶ πολύβοτον, ἐνδιαίτημα δ' ἀνθρώποις ὑπάρχειν ἄχαρι, μὴ ὅτι πάσης, ὡς εἰπεῖν ἡδονῆς τε καὶ ὠφελείας ἔμπλεως. Nec quis eam dixerit frugibus quidem abundare & pecore, esse autem hominibus in qua degant, minus amœnam: sed omnibus referta est, vt ita dicam, voluptatibus ac cõmodis. Itaq; Italiam suã Plinius scripsit.

ſcripſit, Gaudentis opus eſſe naturæ, tanta cœli temperies, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxii ſaltus, tam munifica ſylvarum genera: & tanquam ad invandos mortales ipſam avidè in maria procurrere. nec poſſum omittere illud Plutarchi Flaminio de Hannibale. ἀεὶ δὲ ἀπιστῶν τῇ τῶν Προυσίου μαλακίᾳ, καὶ φοβούμενος τοὺς Ρωμαίους τὴν οἰκίαν ἔτι πρόσθεν, ἐξόδοις ἑπτὰ κρυφίοις σωτετρημένην ἐκ τῆς ἑαυτοῦ διαίτης εἶχεν, ἄλλα κατ' ἄλλο τῶν ὑπονόμων, πόρρω δὲ πάντων ἀδήλως ἐκφερόντων. Semper autem diffidens Pruſiæ propter mollitiem, & metuens Romanos, domum iam antè habebat ſeptem ſub terram meatibus è cubiculo ſuo perforatam, cum alius cuniculorum alio loco, omnes autem procul occultè exirent.

+ Ἵνα † πτηδὸν αὐτῷ διδῶ]μαζὸς uber, πτηδὸς papilla
χ uberis, *teate*. at πίτθη nutrix τροφὸς, Plut. ἀλλά τοι γε πίτθας καὶ τροφούς. Ariſtophanes equitibus. καθάπερ γὰρ αἱ πίτθαι γε σπίζεις κακῶς. μασώμενος γὰρ, τῷ μὲν ὀλίγον ἐνπιδεῖς: αὐτὸς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέπαγας. ut enim nutrices, cibas malè. mandens enim huic quidem parum inſeris, ipſe autem illius triplum devoraſti. at ἡ πτηνὸς quæ puerum à lacte depulſum excipit, atque educat. diſtinctionis auctor Pollux. Plato Timæo τὴν ὕλην vocat τὴν πτηνὸν.

† ἔτως ἠλιθίως διεκείμην) tam eram ſtupidus ac ſi eſſem lapis. ἡ πλεονάζει, ut βαιὸς, ἠβαιὸς, δεῖος ἠδεῖος. Demoſt. τίς γὰρ ἀνθρώπων ἠλίθιός ἐστιν ἕτως, ὃς ἀργύριον δὸς τοσοῦτον &c. Pindarus. χόλος δ' ἐκ ἀλίθιος παίδων γίγνεται διός. Deorum ira non eſt hebes aut plumbea. Terentius Heauton. *quot res dedêre ubi poſſem perſentiſcere ni eſſem lapis?* ἠλιθιάζειν ſtolidum ac ſtupi-

κατ' οὐρανοὺς.

stupidum esse.

ὤμην τὴν ἑαυτῆς γυναῖκα πασῶν σωφρονεστάτην εἶ) τῶν ἐν τῇ πόλει) quis cogebat hunc hominem falsum putare, aut se decipere? videlicet amabat uxorem suam. porrho omneis amatores sunt crediduli: ὃ τις βέλεται τοῦτο καὶ οἴεται. quod quisque vult, id facilè credit. Hic suam conjugem voluit esse omnium, quæ sunt in civitate, castissimam, quod omneis volunt, ergò facilè induxit animum hoc credere. à suâ conjuge amari voluit: & quis non vult? ergò se credidit amari. sed falsus est. οὐκ ἂν ὤμην, non putarem. σώφρων non solùm casta & pudica, sed etiam prudens: nec σωφροσύνη tantùm temperantia, ὡς σώζεσθαι τὴν φρόνησιν, inquit Arist. sed etiam sapientia & mentis sanitas. & quæ non servat pudicitiam stulta habetur. hinc τὰ ἀνόητα flagitiosæ res Aristophani, τὰ ἀφροδίσια. & ἀνοητᾶναι est ἀσχολάσαι περὶ ἀφροδίσια ζειν. Aristophanes nebulis ὅτου τ' ἀπέχει καὶ γυναικῶν, καὶ τῶν ἀνοήτων. hoc Hebræi dicunt עשה נבלה בישראל fecit stultitiam in Israell. i. flagitium. Galli *Ceste femme n' a iamais fait folie de son corps*. i. nunquam suum corpus prostituit: nunquam quæstum fecit suo corpore. Plautus Bacch.

Huic ætati non conducit, mulier, latebrosus locus.

Bach. *Egomet, apud me si quid stulte facere cupias, prohibeam.*

Plato Symposio scribit τὲς ἀπαζομένες τὴν πάνδημον ἀφροδίτην, ἐραστὴν ὡς ἂν δύνωνται ἀνοητοτάτων: περὶ τὸ διαπράξασθαι μόνον βλέποντας, ἀμελοῦντας δὲ τοῦ κα-

Dem. Philip.

καλῶς ἢ μὴ. Eos, qui vulgarem ſectantur venerem, eligere, quas ament, quàm maximé ſtultas, ad obtinendum, quod volunt, ſolummodo ſpectantes, nulla habita ratione honeſtatis aut turpitudinis. Bene ergo Homerus de Bellerophonte.

Τῷ δὲ γυνὴ Προίτου ἐπεμήνατο δῖ Ἀντεία
Κρυπταδίην φιλότητα μιγήμεναι. ἀλλὰ τ' ἔπη
Πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέοντα δαΐφρονα βελλεροφόντην.

Ergo σωφρονεῖν eſt ἀγαθὰ φρονεῖν, & σώφρων eſt δαΐφρων. Eodem pertinet illud *Odyſſ.* γ. de Clytæmneſtra.

Ἦ δ' ὅτοι τὸ πρὶν μὲν ἀναίνετο ἔργον ἀεικὲς
Δῖα Κλυταίμνηστρα. φρεσὶ γὰρ κέχρητ' ἀγαθῇσι.

Primò quidem renuebat fœdum facinus, & bona mente uſa eſt, id eſt, ſapuit: quamdiu ſcilicet conſiliis paruit viri illius docti, quem Agamemnon ad Troiam proficiſcens cuſtodem illi reliquerat. Sed poſteaquàm Aegiſthus in inſulam deportaſſet τὸν ἀοιδὸν, & procul ablegaſſet, qui unus obſtabat eius libidini: tũ mulier victa culpę ſuccubuit. *Ariſt.* 2. *Rhet.* Ὡς ἡ Εὐριπίδου Ἑκάβη εἰς τὴν ἀφροδίτην. Καὶ τὸν μὲν ἀρδῶς ἀφροσυνης ἄρχει θεᾶς. ἀφροδίτη, ἀφροσύνη.

ἵνα σὺ, ἔφη, πειρᾶς ἐνταῦθα τὴν παιδίσκην) facete eſt hæc mulier. Ne vir eam probri inſimularet, neve aliquid ſuſpicaretur, ipſa virum prius accuſat ultrò. voluit ſcilicet antevertere maritum, ut haberet ἀντέγκλημα, quod illi quoque obiiceret, ſi ipſa eſſet deprehenſa. Hic mos eſt meretricius, & hoc earum ingenium, quæ viros volunt fallere: ipſos enim ut pudicæ videantur, ultrò accuſatum eunt. Videndum eſt ut narratio ſit brevis, dilucida, veriſi-

verisimilis. Multa sunt autem quæ hanc narrationem faciunt probabilem. Primum locus: quorsum enim illa pertinuit oratio de commutatione Andronitidos & Gynæconitidos, ut contra consuetudinem vir in superiori parte ædium degeret, mulier in inferiori, nisi ut intelligeremus, summam opportunitatem adultero fuisse, ad illam, cùm vellet, adeundi. Quintilianus, *Ducuntur argumenta & ex loco, spectatur enim ad fidem probationis, montanus, an planus, maritimus, an mediterraneus, consitus an incultus, frequens an desertus, propinquus an remotus, opportunus consilijs, an adversus: quam partem videmus vehementissimè pro Milone tractasse Ciceronem.* Loci igitur conditio primùm verisimilem facit narrationem. Deinde, improbum ancillæ factum, quæ cùm sciret, quid hera vellet, sic puerum de industria vellicavit, ut ploraret, quò heram à viro per hanc caussam abduceret. Postremò, dictum uxoris procax sanè & petulans, quòd pueri fletum iussa ire sedatum, primum, se nolle simulavit, quasi invita à viro discederet: sed cùm vir increparet, & irasci inciperet, quid illa? tu, inquit, me hinc amandandi quæris occasionem, ut ipse interea cum ancilla animo obsequare, & facias, quod lubet: Sed quorsum hoc refert? non certè ridiculi caussâ: sed ut judices perspicerent, uti diximus, mores atque ingenium huiusce tam probæ fœminæ, quò crimen in illâ probabilius videretur: ac si diceret, putatisne hanc mulierē abhorruisse á flagitio, quæ viro tã protervè, & petulanter hæc ausa est dicere. Dicta, facta numerantur, insignis, & sunt τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἀχρὶ τέλους. *Herm.*

Πειρᾶν hic propriè ponitur. nam hæc est propria vis verbi, ut declaret rem non satis honestam: nempe mulierem solicitare, & tentare, atque oppugnare ejus pudicitiam. appellare de stupro ut Quintilianus loquitur. Cujus tentationis nequitiæ si victa consentit, & se expugnari sinit, hoc Græcis propriè dicitur χαρίζεσθαι, ut Sappho de puellâ quadam nondum maturâ viro, ἡ δ' ἄνα οὐχ ἥκα χαρίζεται διὰ τὴν ἡλικίαν. Aristophanes equitibus Νομίζων κωμῳδιδασκαλίαν εἶναι καλὸν πόνον ἔργον ἁπάντων. Πολλῶν γὰρ δὴ πειρωμένων αὐτὴν, ὀλίγοις χαρίσασθαι. Ratus Comœdiam docêre, rem esse unam difficillimam. multis enim tentantibus eam, paucis se dedere. de Comœdia loquitur, tanquam de meretrice aliquâ quæ ludit amatores suos, & nemini facilè sui copiam facit. Quod adolescens ille apud Terentium queritur. *Mea est potens, procax, magnifica, sumtuosa, nobilis: cui semper aliquid dandum est, quod magni sit pretij.* Πειρᾶν inquit scholiastes Aristophanis τὸ προσβαλεῖν γυναικὶ ἀεὶ ἀφροδίτης. quare & χαρίσασθαι ἐπήνεγκεν. idem tradunt scholia Pindari: nam & Pindarus hoc verbum in eâdē re posuit. Pythiis, de Ixione, ἐν ποτὲ δαλάμοις δίῳ ἄκοιτιν ἐπειρᾶτο. scho ἀντὶ τοῦ ἐπεί ρᾳ. Tibullus.

Schol. Pind.

Heautont.

Illic Iunonem tentare Ixionis ausi
versantur celeri noxia membra rotâ.

Horatius, *& integra.* —*Tentator Orion Dianæ.*
D. Ambros. ad Psal. 118. serm. 1. *ac si quē fortè spectatorē cognouerit facinoris sui, verecundia sequestrat intēperātiā, et quāvis cū ancillā, vel meretrice vulgari*

ubi

vbi nullum sit deprehendendi periculum, tentamenta moliatur libidinis, pudore tamẽ inceptũ deserit. Illud ἐπειρᾶτο Pindari Scoliastes exponit ἐνήδρευεν insidiabatur. Sic enim inquit πειρᾶτας τὰς κατὰ πέλαγος λῃστὰς dicimus. κυρίως ὃ τὰς ἐν ὁδῷ κακοῦργοντας vt nos prædones, propriè qui terrâ grassantur, & prædam abigunt 1. λεῖαν, vnde λῃστὴς. Sed nunc & hoc & illud ad mare transfertur. Sophocles Aiace.

------ αἰεὶ δέδορκά σε
Πειρᾶν τιν' ἐχθρῶν ἁρπάσαι θηρώμενον,

Video te semper conatum aliquem inimicorum præripere venando: vel conatum aliquem adversus inimicos arripere. Scholiastes ad illum locum πειρᾶν exponit βλάπτειν ἐπιβουλεύειν: item δόλον, αἰεὶ ὁρῶ σε πεῖρα χῇ δόλῳ μετίοντα τὰς ἐχθρὰς. vt in eiusdem Sophoclis δαναΐ. οὐκ οἶδα τἀμὼ σοὶ πεῖραν, ἓν δ' ὅπι σαφὲς. Nescio quid cæptas, sed vnum hoc scio. Πεῖρα apud Plutarchum in Bruto facinus audax. ταῦτ' εἰποῦσα δείκνυσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα. χῇ διηγεῖται τὴν πεῖραν. vxor enim Bruti Porcia vt suam ipsa patientiam & robur animi tentaret, sibi cultro tonsoris altè femur inciderat. Iob. 7. πότερον οὐχὶ πειρατήριόν ἐστιν ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ γῆς. vetus interpres tentatio. vulgaris militia, nullo rei discrimine. nam milites sunt πειρᾶται: quidam etiam λῃσταὶ: & multa aggrediuntur satis audacter: omnisque eorum vita est in periculis: quod nomen Latinum ἀπὸ τ῀ πείρας duci non dubium. ergò vetus hæc interpretatio verissima videtur, quicquid dixerint novi Doctores. Hebræa vox nonne exercitum aut Militiam significat? quid est igitur ὁ κύριος σαβαώθ & צבא יהוה. Ὁ πειράζων Diabolus,

bolus, & πειρασμὸς προσβολὴ quomodo Scholiastes Arist. interpretatus est πειρᾶν τὸ προσβάλλειν γυναικί. qui igitur sic adoriuntur imbecilliorem sexum, imitantur τὸν πονηρὸν: qui in Paradiso prius suam tentationem adhibuit fœminæ.

† Παιδίσκην) Clemens Alexandrinus Pædagogo. οἱ τὴν ἀττικῆς γλώττης ἐπαίοντες inquit, hij norunt παιδίσκη significare ingenuam quoque. Plutarchus Cicerone. ἐρχομένῃ δ' ἤδη τῇ παιδίσκῃ νέᾳ τοσαύτην ὁδὸν, ἡ πομπὴν προέπεμψαν, ἡ χορηγίαν παρέσχεν, cunti filiæ puellæ tantum itineris, non comitatum decentem, non viaticum præbuit, nempe vxor eius Terentia: quam, hanc ob causam præter alias, Cicero dimisit, & puellam senex duxit. illud Virgilij. *Pueri innuptæque puellæ*, si velimus reddere, non possumus, nisi vel παῖδες καὶ παιδίσκαι, vel κοῦροι, καὶ κόραι. Sed παιδίσκη sæpius ancilla (quam poetæ ἀμφίπολον, & προπόλον) quatenus παῖς servus, Gen. 12. de Abrahamo, & natæ sunt ei oves, & boves & asini, καὶ παῖδες καὶ παιδίσκαι. ad Gal. 4 Ἄβρααμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. Sic servos Latini vocunt pueros, quod hæc ætas ministerijs & servilibus officiis aptior. Eadem & ἄβρα dicitur. sed hæc forsitan ancilla honoraria. Exod. 2. καὶ ἰδοῦσα αὐτὴν ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν ἄβραν ἀνείλατο αὐτὴν, de filiæ Pharaonis ancilla quæ Mosem proiectum sustulit. Clemens Alexandrinus lib. 1. στρωμάτων

Κἄπειτα θυγατρὸς βασιλέως ἄβραις ὁμοῦ
Κατῆλθε, λευτοῖς χρῶτα φαιδρυνεῖ νέον.
Ἰδοῦσα μὲν ἐνθυς, καὶ λαβοῦσ' ἀνείλετο.

Versus

Versus sunt Ezechielis cuiusdam Iudæi, qui illam rem scripsit tragicè. pro ἄβρα, Iulius Scaliger primò de arte poetica habet αὔρα, vsitata literarum permutatione: sic apud Pausaniam pro Καλαβρίαν, scriptum reperies Καλαυρίαν, quæ celebris est morte Demosthenis. multa sunt eiusmodi.

Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον) non ita narravit. veni ex agro: accubuimus: cœna apposita est: cœnavimus. nihil enim opus fuit tantis ambagibus. Sed tacet ea omnia quæ post reditum antè cœnam, & inter cœnandum accidêrunt. non enim erant necessaria. Quintilianus. *Est quædam partium brevitas quæ longam tamen efficit summam. In portum veni, navim prospexi, quanti veheret interrogavi, de pretio convêni conscendi, sublatæ sunt anchoræ, solvimus oram, provecti sumus.* Nihil horum dici celerius potest: sed sufficit dicere, E portu navigavi. δεῖπνον μετ' ὀ δεῖ πονεῖν Athenæus. nam ex veterum vsu potiùs est prandium. quod enim nos δεῖπνον illi δόρπον ἀπὸ τοῦ δορυ πωϊειν eodem auctore, quod tum bellandi finem facerent. mirumque est vtrunque à bello vocabulum nominari. πόνος enim ἐνέργεια πολεμικὴ teste Eustathio. sic enim Homerus, Iliad. μ.

τὼς μὲν ἔα παρὲξ νηυσὶ πόνον ἔχεμεν ἠδὲ μάχεσθαι.

Hos quidem sinebat apud naves laborem habere & ærumnam. sic ἄριστον nunc prandium dicitur, quòd sumpto prandio fortiores sumus atque alacriores. τὸ γὰρ μένος ὅτι ἐν ἀλκῇ. hoc enim vis atque robur. sed apud veteres erat Ientaculum: quod postea dicebatur ἀκράτισμα, teste Athenæo. cuius semel Iliade Homerus meminit, & semel Odysséa. Iliad. ν. Lib. α.

Ἐσπουδάως τε πένοντο, καὶ ἐντυώοντο ἄεισον, Properè laborabant & parabant prandium. λέγει δὲ, inquit Athenæus, τὸ πρωϊνὸν ἔμβρωμα, ὃ ἡμεῖς ἀκρατισμὸν καλοῦμεν, διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ πεσσίεσθαι ψωμούς. cibus matutinus, quem nos ἀκρατισμὸν, quòd tum panis buccellas mero tinctas I. ἀκράτῳ sumimus. hoc enim illis erat ientaculum. ἀκρατίζειν ientare. Antiphanes σωνακρατίσαι πῶς ἔχεις μετ' ἐμοῦ; placet ne ientare mecum? Cantharius, οὐκοῦν ἀκρατισόμεθ', ἐν ἰσθμῷ γὰρ ἀειστήσομεν. non ientabimus: quia in isthmo prandebimus. τὸν μὲν οὖν ἀκρατισμὸν, διανηστισμὸν ἔλεγον, *Breakefast*. νῆστις ieiunium, τὸ δ' ἄεισον δορπηστὸν, τὸ δὲ δεῖπνον ὀψοδορπίδα. Erat autem inter prandium & cænam interpositum ἐσπέρισμα, quod nos merendam. quidam vocârunt δειλίνον ex illo Homeri σὺ δ' ἔρχεο δειελίησας. καὶ ἄεισον μὲν ὅτι τὸ ὑπὸ τὴν ἕω λαμβανόμενον, δεῖπνον δὲ τὸ μεσημβρινὸν, ὃ ἡμεῖς ἄεισον. δόρπον δὲ τὸ ἑσπερινόν. Sed Homerus fortasse τὸ δεῖπνον ἄεισον appellat hoc versu οἱ δ' ἄρα δεῖπνον ἕλοντ' ὑπὸ δ' αὐτῶ θωρήσσοντο. Hii primùm cœnam, deinde arma sumebant. Mane enim est tempus progrediendi in aciem. Illud autem Theocriti, Idyllio primò de vulpecula.

------ Ἀ' δ' ὑπὶ πήρᾳ
Πάντα δόλον τεύχοισα, τὸ παιδίον ἃ πρὶν ἀνάσειν
Φατὶ πρὶν ἢ ἀκράτισον ὑπὶ ξηροῖσι καθίξῃ.

Hæc in peram omnem dolum machinata, puerum negat se priùs remissuram, quàm sine prandio, posuerit in sicco. rectè Scholiastes, ἀκρά-

ἀκράτιστον exponit absque jentaculo, modò jentaculum ἄεικτον intelligamus. non est enim ut ille vult ἀπὸ τῦ ἀκρατίζειν. quî potest? esset ἀνακρίπτον cum privatione. Est igitur (dicam quod sentio) ἀκρίπτος idem quod ἀνάεικτος impransus per Metalepsin, quia ἄεικτος idem quod κρίπτος. hæc posita non tam grata erunt, at scio, quibusdam. eadem omissa fortasse alii requirerent.

Ἐπειδὴ δὲ ἦν πρὸς ἡμέραν] quum lucesceret, & dies appropinquaret. sic dicemus ἐπειδὴ πρὸς ἑσπέραν ἦν, quum advesperascceret. Thucidides lib. 4. ἀπεπείρασε δὲ τῦ αὐτῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτῶντος, καὶ πρὸς ἦρ ἤδη, ποτιδαίαν. Tentavit Brasidas sub finem ejusdem hiemis, vere jam appetente Potidæam. ἥμερος & mansuetus. ἡμέρα non est vocabulũ per se, sed subauditur, inquit Eustathius, φαῦσις, vel κατάστασις. ut sit πρωΐα φαῦσις, vel ἡμέρα κατάστασις τῦ ἀέρος, illuminatio mitis, aut placida aeris constitutio. Dies ἡμέροις ζώοις mansuetis animalibus, hoc est, hominibus, nox feris opportunior. Psal. 104. ab eodem argumento Latini dicunt Manè, & Immanis. Varro lib. 5. ling. lat. *Mane, quòd tum manat dies ab oriente. nisi potiùs quòd bonum dicebant antiqui Manum. ad cuiusmodi religionem Græci quoq; quum lumen affertur, solent dicere* φῶς ἀγαθόν. idem ferè Macrobius docet lib. 1. Saturn. Diem à Deo Latinis Varro vult dictum. sic enim scribit. *Tempus esse dicunt intervallum Mundi & motus, id divisum in parteis aliquot maximè ab Solis & Lunæ cursu. Itaq; ab eorum tenore temperato Tempus dictum: unde Tempestiva ætas. Motor eorum, qui toto cœlo coniunctus mundus Deo, motus casu ve-*

nit, à quo tempus id ab hoc Deo dies appellatur. sic restituit hunc locum Scaliger:

Ερωμένη ἦ μὴ τὶ εἰ δύεται νύκτως ἄφορτον) erat hic homo profectò planè fatuus, καὶ ὄντως ἠλιθίως διακείμενος, qui in tanta multitudine signorum, quæ concurrebant, nihil dum suspicatus est: sed suam putavit vxorem omnium quæ erant in vrbe, castissimam. at posteà re comperta nonne idem potuit dicere, quod senex ille apud comicum stultissimus? *quot res dedêre vti possem persentiscere, ni essem lapis? quæ vidi?* multæ enim in re suspiciones inerant. locus, qui magnam facultatem adultero dabat clàm ad mulierculam commeandi. improbum ancillæ factum, quæ puerum de industria vellicabat, dictum coniugis in virum satis protervum, ac petulans. Tempus, quòd vxor à viro tota nocte abesset, sine caussa: manè demum ad virum veniret. duo signa manifestissima, quòd ostium nocte intempesta crepuisset: quòd faciem vxoris cerussa perunctam cerneret. hæc prudenti viro non placerent. hæc tot & tanta, tam suspicioſa quemvis hominem non planè stupidum commoverent. Sic in narratione debemus suspiciones serere, & spargere semina confirmationis, περιβάλλειν τὰ σπέρματα τῆς κατασκευῆς, vt eloquentiæ magistri monent. itaque hoc illi vocant σπερματισμὸν. nec vlla est narratio, quamvis brevior, quæ non vi contineat in se, si est artificiosa, totam confirmationem. Hæc autem singula per sese non multum valent, nec magnum pondus habent, sed omnia

nia congesta in vnum graviter premunt. hoc Cicero nos docuit Partitionibus oratoriis. *Verisimilia*, inquit, *partim singula movent suo pondere, partim etiamsi videntur esse exigua per se, multum tamen cùm sunt coacervata, proficiunt*, hoc est quod ait ille, *Et quæ non prosunt singula, multa iuvant*. Sic agere debemus, si confirmamus aliquid. at si infirmamus contraria ratione agendum est. Tum enim vniversum illud, quod conglobatum est ab adversario, carpere sigillatim, & convellere debemus. *accedere oportet ad singula*, inquit Cicero, *sic vniversa frangentur*. sed hæc potius confirmationis sunt. Verùm quia non longa est confirmatio: narratio longissima, atque omneis ferè eiusmodi suspiciones in narrationem conferuntur, heic erat commodissimus de hisce dicendi locus.

Εἶτα ἐκ γυναικὸς ἀνάλωτος) bellum commentum, & facetè excogitatum. Laudandum est ingenium mulieris, quæ quum in noxa penè manifestò teneretur, aliquid potuit, tam comodè fingere. Euripides medéa. ✦

------ πεφύκαμεν

Γυναῖκες, εἰς μὲν ἀγαθὰ μηχανώτατα
Κακῶν δ' ἁπάντων τέκτονες σοφώτατοι.

Ita omneis mulieres ingenio natæ sumus, vt ad bona quidem inertissimæ, malorum verò omnium artifices simus callidissimæ. Non solus ergò Prometheus ἦν δεινὸς εὑρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρους, callidus invenire ex impeditis vias, sed Prometheus

sed quædam etiam mulieres. sed lumen à vicinis redaccensum noctis concubio nonitur. qui viro non venit in mentem id uxori dicere? ἐκ γειτόνων non est A vicinis. nam dicendum potiùs fuisset ἀπὸ γειτόνων. illud Plutarchi quod suprà attulimus, τὰς εἰς γειτόνων δυείδας ἔμφρεξον, alio modo dictum est, nempe κατ' ἔλλειψιν, ἀντὶ τῶν εἰς γειτόνων ὄικους, ut εἰς ἅδου. hèic autem nulla ἔλλειψις, sed μετωνυμία adjuncti pro subiecto. Locum enim intelligimus ex iis qui sunt in loco: idemque valet τὸ ἐκ γειτόνων atque e proxima vicinia, vel e proximo. hoc autem Atticum. Aristophanes avibus. ἢ δεινὰ νὼ δέδρακεν ἐκ τῶν ὀρνέων, indignis nos affecit malis, qui est ex avibus, i. ἐκ τῆς ὀρνεοπωλείου, de foro, ubi aves veneunt. Idem vespis διεκερμάπτζε μ' ἐν τοῖς ἰχθύσιν in minutos me concîdit numulos in piscibus. Schol. ἐν τοῖς ἰχθυοπώλαις, eâdem μετωνυμία. at quod in Ranis legitur ἅδρα τὰς ἰχθῦς ἀνέκυψεν apud pisceis emersit, ad id scholiastes, παρὰ τὰ ἰχθυοπωλεῖα: quo τὴν τρυφὴν cuiusdam notat. Pisces enim olim Athenienſibus, ut Romanis, erant in deliciis: qua de re multa Athenæus. Sic Eupolis, ἀπειπάλθειν εἰς τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα. i. ad ea loca, in quibus venum exponuntur allia & cepe. Synesius de calvitie. ἦ τί γὰρ ἀδικῶν ἐγὼ φανοῦμαι ταῖς γυναιξὶν ἀπολέστερος; ἢ δεινὸν εἰ ταῖς ἐκ γειτόνων; & quid ego sum meritus, ut videar mulieribus deformior? non grave si his è proximo? Idem de insomniis. καὶ μάλιστα οἷς ἐκ γειτόνων ἡ χώρα, & maximè quibus ager è proximo. Dem. πρὸς νικόστρατον. τὸ χωρίον τὸ ἐκ γειτόνων τοῦτό μοι οὐδεὶς ἐθέλει, οὔτε πρίασθαι οὔτε τίθεσθαι. Hoc propinquum mihi rus nemo vult aut emere, aut

aut pignorare, i. pignori accipere. Terentius Eunucho. *Ex meo propinquo rure hoc capio commode.* Theodoretus primo de providentia ἀλλ' ἐκ γειτόνων ἀλλήλοις οἰκοῦντες τὰς πολεμικὰς κρύπτουσιν ἐνεργείας. Sed è propinquo sibi invicē collocati inimicas abicōdunt vires. de igni & aëre. Sic accipiendum illud Demosthenis contra Aristocratem, ἂν τὶς ἀποκτείνῃ Χαρίδημον, γέγραφεν εὐθὺς ἐκ τῆς συμμαχίδος ἀγώγιμον εἶναι. i. ἐκ τῶν συμμαχίδων. Si quis Charidemum interfecerit, scripsit statim ducendum ad supplicium, ex omnibus sociorum finibus. At ἐκ γειτόνων quod non minus sæpè occurrit, puto καὶ ἔλλειψιν intelligendum, ut εἰς γειτόνων de quo diximus. Lucianus Icaromenippo. καὶ σκόπει πρὸς Διὸς εἰ ἐκ γειτόνων ὄντι τὰ δόγματα, καὶ μὴ πάνυ πολὺ διεστηκότα. Considera per Deos si finitima sunt dogmata, & non multum admodum distantia. & illud ibidem. καὶ ἕτερον ὁ μέν τις ἔθυέ τι: ἐκ γειτόνων ὁ πενθῶν ἅμα ἐφαίνετο. Parte alia alius immolabat: in propinquo lugere alius videbatur. Plautus Aulularia. Novisti hunc senem Euclionem ex proximo pauperculum. τὸν ἐκ γειτόνων. at in proximo sæpe apud eundem ἐν γειτόνων.

Ἀνάψαντες) Atticum pro ἀνάψαι Iacobi 3. ἰδοὺ ἡλίκην ὕλην ἡλίκον πῦρ ἀνάπτει vide quantā sylvam exiguus ignis accendit. Luc. 12. πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. Nazianzenus in Basilium magnum. οἱ μὲν γὰρ τῶν σωμάτων ἔρωτες ἐπειδὴ ῥεόντων εἰσὶ, καὶ ῥέπειν ἴσα τοῖς ἠρωμένοις ἀνάγκη, ὅτε μὲν γὰρ φλὸξ αὖθις ἐπὶ ὕλην διαπηδήσας, ἀλλ' ᾧ ἀνάπτοντι συναπέρχεται, ὅτε πόθος ὑφίσταται μηδαμοῦ τὸ ὑποκείμενον. Nam corporum amores, quando fluidorum sunt, fluunt pariter,

riter cum vernis floribus. Nam nec flamma manet materiâ consumtâ, sed cum eo quod accendit, extinguitur, nec cupido subsistit fomite marcescente. quod Ennius dicit, *Homo qui erranti comiter monstrat viam, quasi de suo lumine lumen accendat, facit.* *hoc est* ἀνάψαι. Sed quod ibidem est apud Ciceronem, Pati ab igne ignem capere, id est, ἐναύεσθαι. Vnde ἔναυσμα fomes, arida materia ad ignem concipiendum facilis: idem quod ἐμπύκνωμα apud Arist. Meteororum, i. Basilius περὶ παρθενίας. εἰ ἓν βλέμμα τοσοῦτο πυρὸς ἔναυσμα γίνεται ἀκεραίῳ τῷ ὑποφωνοῦντι, οἱ ὀφθαλμοὶ σου βλεπέτωσαν ὀρθάς. Si igitur obtutus oculorum tanti ignis fit fomes, monentem audiamus, *oculi tui rectâ aspiciant*, Prov. 4. Sed est & alia huius verbi significatio, cuius exempla aliquot non minus refert ponere. Est enim ἀνάπτειν nonnunquam religare, appendere, adaptare. Dinarchus contra Demosthenem, ἢ καταισχύνων τὴν τῆς πόλεως δόξαν, χρυσὸν ἐκ τῶν δακτύλων ἀναψάμενος περιεπορεύετο, dedecorans civitatem, aurum ex digitis religatus circuibat. Erat enim Demosthenes mollior & delicatior in cultu corporis: quod etiam Gellius memoriæ prodidit. *Odyss.* β. ἐθέλεις δέ κε μῶμον ἀνάψαι. vis autem dedecus adjungere. Ælianus. Μανδραβόλος ὁ Σάμιος τῇ Ἥρᾳ μέγιστον ἀνάθημα ἀνῆψε. Philostratus de vita Apoll. Δεδῆσθαι δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ἐν ἄντρῳ φασὶν, ὃ δὴ ἐν μέσοις τοῖς ὄρεσι δείκνυται, καὶ δεσμὰ ὁ Δάμις ἀνῆφθαι τῶν πετρῶν λέγει. Vinctum fuisse eum quidam in antro ferunt, quod in radicibus montis ostenditur, & vincla religata esse ex rupibus Damis affirmat. de Prometheo. Hinc translatum

αὖος, aridum.

illud

illud *Homericum* πρώεσσι δὲ κῆδε', ἐφῆπται Troianis mala incumbunt, vel impendent, vel potius apta sunt. Exponit enim Eustathius ἐπῆκται, ἐπικρέμαται. λέγεται γὰρ καὶ ὅτι τῷ κρέμασθαι τὸ ἅπτεσθαι, ὡς δηλοῖ τὸ ἕρκος ἧπτο. Sic Latini dicunt arbore infœlici suspendito, quod respondet Græcorum, τῇ ξυλικῇ πάσσει. alibi dicit, ὀλέθρῳ πείρατ' ἐφῆπται. id est, ὄντως δέδεται, ἐξῆπται, loquitur autem de interitu tanquam de fune quodam, cuius extrema ad aliquem religata attrahunt eum. πεῖρας enim πέρας, extremum. significatque interitum inevitabilem. Clemens Alexandrinus primo Pædagogi σφᾶς αὐτὰς ὀπισθώμῳ κυρίῳ τὸ βεβαιότατον τῆς πίστεως ἀπὸ ἐξαψάμενοι κάλων. nos ipsos dedamus Domino firmissimum ex ipso fidei religantes funem. Aristophanes equitibus νῦν δεῖ σὲ πάντα δὴ κάλων ἐξιέναι σαυτοῦ. Nunc oportet omnem ex te ipso rudentem excutere, ὥσθ' ἅπερ τἄλλ' παροιμίαν, πάντα δὴ κάλων κινεῖν. Proverbiorum 3. ἄφαψαι δὲ αὐτὰς ὀπὶ σῷ τραχήλῳ, καὶ εὑρήσεις χάριν. Alliga fidem & misericordiam ad collum tuum, & invenies gratiam. hinc Aptum Latini duxerunt, in eâdemque re posuêrunt. Virg. *Axem humero torquens stellis ardentibus aptum*, id est, iunctum, ἄστρων ἐξηρτημένον. Sic Varro dixit loco, quem supra adduximus, coniunctus mundus Deo, id est. aptus Deo, vel pendens ex Deo. τῷ θεῷ ἐξημμένον. Cicero de fato. *Quòd si concedatur nihil posse evenire nisi caussâ antecedente: quid proficiatur, si eacausssa non ex aternis causssis apta ducatur.*

Idem

Idem de Vniverſo. Atque ille, qui rectè & honeſtè curriculum vivendi á natura datum confecerit, ad illud aſtrum, cui eſt aptus, revertêtur. Plat. εωίνομον ἄστρον. Idem Paradoxo 2. *Nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quiq́; in ſe vno ſua ponit omnia.* (Immò qui eſt totus aptus ex deo, ut Clemens docuit) *Cui verò ſpes omnis, & ratio, & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil poteſt eſſe certi.* Eadem ſunt igitur aptum eſſe, & pendêre. 5. Tuſc. *Nam cui viro*, inquit, *ex ſe ipſo apta ſunt omnia, quæ ad beatè vivendum conferunt, nec ſuſpenſa aliorum aut bono caſu, aut contrario, pendere ex alteriùs eventis & errare coguntur, huic optimè vivendi ratio comparata eſt.* tranſlata ſunt hæc ex Platonis Menexeno. cujus hæc ipſa ſunt verba. ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἀλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ, ἢ κακῶς πεπραξόντων πλανᾶται ἀνάγκαις καὶ τὰ ἐκείνων τότε ἄριστα παρεσκευάσατο ζῆν. Idem eſt ἀνήρτηται quod ἀνῆπται. ἅπτομαι tango. ἅπτω accendo, quod fit etiam tactu. Nulla eſt enim tam facilis materia ad exardeſcendum, quæ niſi admoto igni ignem poſſit comprehendere.

Ἔδοξέ μοι τὸ πρόσωπον ἐμμανθάνειν, τοῦ ἀδελφοῦ τεθνεῶτος ἔτι νεάνου ἡμέρας) Fucata facies ſignum impudicitiæ: quod augetur circumſtantiâ temporis: quia quo tempore in ſqualore & lachrymis jacere debuit, ex luctu fratris recenti, illo potiſſimum ceruſſata fuit, & pigmentis óblita. Cicero in Piſonem, *Erant illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ, & fluentes ceruſſataq́; buccæ,*

dgnæ

digna Capua, sed illa vetere. Plin. lib. 35. cap. 6. *Est & colos tertius é candidis, cerussæ. Sunt,* inquit, *è vilioribus, Ochra, cerussa, usta, Sandarâcha, Sandyx, Syricium atramentum.* Aristoteles lib. 1. Ethicorum cap. 6. τὸν τ' ἀγαθοῦ λόγον ἐν ἅπασιν αὐτοῖς ἢ αὐτὸν ἐμφαίνειν δεῖσει, καθάπερ ἐν χιόνι ἢ ψιμυθίῳ ἢ τῆς λευκότητος. boni definitionem eandem cerni in omnibus illis oportebit, quemadmodum in nive aut cerussa alboris definitionem. Athenæus lib. 13. Τὰς ὀφρῦς πυρρὰς ἔχει τις; ζωγραφεῖσιν ἀσβόλῳ. Συμβέβηκε δὲ μελαίνας; κατέπλασε ψιμυθίῳ. Rufa habet supercilia? pingunt fuligine. contigit esse nigram? induxit cerussa. Epigram. μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατάπλασε. ὁ ψίμυθος, τὸ ψιμύθιον. Ovid. de arte 3.

Scitis & inducta candorem quærere cera.
Sanguine quæ vero non rubet, arte rubet.

(*Hinc* illa fucata medicamenta candoris & ruboris apud Ciceronem Oratore)

Non tamen expositas mensa deprendat amator
Pyxidas: ars faciem dissimulata iuvat.
Quem non offendat toto fax illita vultu,
Quum fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Quæ sopa quid redolent quamvis mittantur Athenis,
Demtus ab immundæ vellere succus ovis?

Eubulus apud Athenæum στεφανοπώλισι.

Μὰ δί' οὐχὶ προπεπλασμένα ψιμυθίοις:
Οὐδ' ὥσπερ ἡμεῖς συκαμίνῳ τὰς γνάθους κεχρισμένα.
Καν' ἐξίπτε τὸ πέρας ἀπὸ τῆς ὀφθαλμῆς ὑδρορρόα
Δύο ῥέουσι μέλανος, οὐ δὲ τῶν γνάθων,
Ἱδρῶς ὑπὸ τοῦ τρόμου δ' ὄχθα μιλτώδη ποιεῖ.

Non Pol circumlitæ cerussa, neq;, ut nos, moro

genas perunctæ, quod si prodeatis æstate, ab oculis duo siphones fluunt atramenti: de genis autem sudor in collum minio rubentem sulcum efficit: Virgilius Gallo. Pan deus Arcadiæ venit, quem vidimus ipsi, Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem. Plin. lib. 33. cap. 7. *Milton vocant Graci minium, quidam Cinnabari, vocant etiam rubricam.* μίλτος Σινωπικὴ rubrica Sinopica Dioscoridi. Hinc Homerus naves vocat μιλτοπαρήους, quia proras ut ora habent μιμιλτωμένας. παρειὰ γὰρ ἡ, ἥις. adhibebant ψιμύθιον ad candorem, μίλτον ad conciliandum ruborem. Iuvenalis Satyra 6.

His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi,
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit.
Sed quæ mutatis inducitur atque fovetur
Tot medicaminibus, coctæque siligmis offas
Accipit, & madidæ: facies dicetur, an ulcus?

Μετὰ δὲ ταῦτα) Euphiletus iamdudum æstuabat: multæ enim nec parvæ suspiciones malè urebãt hominem. nihil tamen dixit, nec appellare ausus est suã coniugem, aut probri insimulare: sed multa, quæ valdé erant suspicioſa, ne videretur zelotypus, dissimulatione transmisit. Nunc autem, quò belliùs agatur hæc fabula, anus quædam versuta & blandiloqua prodit in scenam, quæ lenæ parteis tuetur. Hæc rem omnem palã facit, atq; Euphiletum docet, qualem habet uxorem. Quam propterea lenã diximus, quod summissa ab alia quadã muliere, quacũ etiam consueverat Eratosthenes (erat enim omniũ mulierum vir) id agit, ut illum abducat ab uxore Euphileti, atque ad suam veterem amicam reducat, ei-

Sueton. Cæsare.

que

que ex dissidio reconciliet. Iamdiu enim amore uxoris Euphileti in illam alieniore animo visus est, neque ad illam ut solitus est, commeabat. Quare cùm sciret adolescentis animum novo amore occupatum, summittit hanc vetulam, quæ re explorata, certiorem Euphiletum faceret sui casus: ut iterum eius animum, atque amorem si fieri posset, ad se converteret. neque hoc loco prætereundum, quod primum id animadvertit illa altera, quæ prior tenuit Eratosthenem, sed nunc erat posterior: itaque huiusce anûs opera suam æmulam ab illo voluit aspellere. *At regina dolos (quis fallere possit amantē) Sensit.* Aeneid. 4.

Χρόνῳ μέταξυ διαγιγνομένῳ) Cic. de senectute, *Quum inter eius primum & sextum consulatum sex & quadraginta anni interfuissent.* διαγιγνομένων τεσσεράκοντα ἐξ ἐτῶν sic paullò pòst, κἀμοὶ ταῦτα διεγίγνοντο ἡμέραι τέσσαρες, ἢ πέντε. Marci 16. διαγενομένου δὲ τοῦ σαββάτου. aliter Aeschines contra Timarchum τοὺς νέους διδάσκει αἰδεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, κἀτιμᾶν τὸ γῆρας, εἰς ὃ πάντες ἀφιξόμεθα ἐὰν ἄρα δὴ διαγιγνώμεθα. adolescēteis docet revereri maiores natu, & senectutem honorare, ad quam omnes perveniemus modò vita superstit. ἐὰν ἄρα διατελέσωμεν ζῶντες. Sic etiam Thucid. lib. 5. βελόμενος δὲ τοῦ μέλλοντι χρόνῳ καταλιπεῖν ὄνομα, ὡς ἀδεῶς σφίσι τὴν πόλιν διεγίγνετο volens Nicias hanc nominis sui memoriam posteris prodere se perpetuò fuisse fœlicem, & nullo civitatem affeciſſe incommodo.

Καὶ ἐμοὶ πολὺ ἀπολελειμμένῳ τῆς ἐμαυτοῦ κακῶν) Ego stultus & credulus meam uxorem credebam omnium, quæ sunt in civitate, castissimam: gaudebā mihi filium ex ea natum. Illa autem erat omnium

nequissima, & ego penitus ignarus meorum domesticorum malorum, nesciebam quantis in malis essem miser. Non erat ergò conscius aut connivens flagitio: quod multo fœdius est, quàm si quis invitus & imprudens tantam ferat iniuriam. Sophocles Oedipo Tyranno. σὺ γὰρ δέδορκας κἀ βλέπεις ἵν' ἐ κακοῦ. Quum Oedipus Tiresiæ cæcitatem exprobasset, hoc illi Tiresias respondit, Tu & vides, nec tamen cernis in quanto es malo. Fuit ergò Oedipus πολὺ ἀπολελειμμένος τῆς ἑαυτοῦ κακῶν: nesciebat se patrem occidisse, ex matre liberos suscepisse. Idem potuit dicere Terentianus ille Chremes: qui primò putavit filium se habere integrum: nullis artibus meretriciis irretitum: amici verò fortunam deploravit, cuius filium Bacchidis amore perditum credidit: mox rescivit Bacchidem amicum esse Clitiphonis. ἀπολελειμμένος rectè Budæus hoc loco vertit, ignarus. Hunc enim locum retulit in suum commentarium, Et certè dignus erat, si quis alius. Est enim insignis. In illa consolatione de morte Drusi Neronis ad Liviam Augustam (quæ fertur Ovidij, sed est Albinovani, si veri quid autumat Iosephus Scaliger) sunt hæc.

Solvere vota Iovi fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ solvere vota Dĕæ,
Gradivumq; patrem donis implere parabas,
Et quoscunq; coli est iusque piumque Deos.
Mater namq; sacros agitabas mente triumphos.
Forsitan & curæ iam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Iovis arce manet.

Mater

Mater ignara atque inſcia rerum ſuarum, victorias & triumphos filii cogitabat. at ille erat mortuus, & funera ejus pro triumphis á matre ducenda erant. & illa ergò miſera ἀπελείπετο πολὺ τῆς ἑαυτῆς κακῶν. nam quod dicit *fatorum ignara tuorum*, hoc eſt, ἀπολελειμμένη τῆς ἰδίας τύχης. Iſocrates περὶ ἀντιδόσεως. τῆς παιδείας ταύτης οὐκ ἂν ἐγὼ φανείην ἀπολελειμμένος. Ego non poſſum videri ignarus hujuſce diſciplinæ. ἀπολείπομαι propriè relinquor à tergo, non aſſequor. cui verbo contrarium παρακολουθῶ. Dem. περὶ παραπρεσβείας, ταυτὶ Αἰσχίνης ἀπολειφθεὶς ἡμῶν ἐγραψεν. hanc epiſtolam Æſchines relictus á nobis in via ſcripſit. Teren. Heautonti. *Verum interea dum ſermones cedimus, illæ ſunt relictæ* ἀπολείφθησαν: Horat. *mihi turpe relinqui eſt?* ἀπολιμπάνεσθαι. Seneca ad illud Virgilii *fugit irreparabile tempus*. Vigilandum eſt: niſi properamus, relinquimur. Sed vtrumque verbum ad intelligentiam ſæpè transfertur: ut is dicatur παρακολουθεῖν, qui rem aliquam aſſequitur atque intelligit: ἀπολείπεσθαι, qui minus intelligit, ſed eſt eius rei penitùs ignarus. is enim quaſi relinquitur, & deſeritur à re, quæ illum fugit. hinc Latini dicunt, Hoc me non fugit, i. παρακολουθῶ. non ſum ignarus hujuſce rei. hinc εὐπαρακολούθητον facilè intellectu: δυσπαρακολούθητον; difficilè intellectu. Æſchines περὶ τῆς παραπρεσβείας. ἀλλ' ἐὰν μὴ τὰ πρὸ τούτων ἀκούσητε οὐδὲ ἐκείνοις ὁμοίως παρακολουθήσετε. at niſi quæ antè geſta ſunt audiatis, illa, nõ pariter intelligetis. Sed Dem. περὶ Λεωχάρην divinitùs eſt vnâ ſententiâ cõplexus vtrumq; verbũ. νομίζω γὰρ ἂν τούτῳ τῷ μέρει τ' ἀγῶν' σαφῶς παρακολουθήσητε, καὶ τῆς

δοξῶν ὑμᾶς ἐλευθέρους ἀπολυθήσεσθε. Puto enim si hanc partem actionis clarè fueritis assequuti, & á nullâ reliquarum vos relictum iri. Idem περὶ Μακάρτατον. ὑμεῖς γὰρ ὦ ἄνδρες δικασταὶ ῥᾷον παρακολουθήσετε τοῖς λεγομένοις. Et mox. ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἐκ ἴσου ἔσεσθαι ἡ θεωρία ἅπασι τοῖς δικασταῖς, ἀλλ' οἱ πόρρω καθήμενοι ἀπολείπεσθαι, &c. Primùm, inquit, statueram, quoniam de proximo quæritur agnato, totam generis seriem in tabella descriptam proponere, ut esset potestas omnibus cognoscendi: sed quum non videretur ex æquo omnibus iudicibus fore aspectus: sed ut ij qui procul sedêrent, oculis non assequerentur illam tabulam, mutavi cõsilium, & oratione vos docendos putavi. Lucæ præfatione. ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοὶ γράψαι. Visum est mihi inde à principio certam assequuto rerum omnium scientiam, ordine ad te perscribere. Quid? quod apud Platonem ἕπομαι declarat intelligo. sic enim ille Theæteto. Θέαι: ἐν τισὶ δὴ; ἐὰν ἄρα ἐξ αὐτῶν τι μᾶλλον μάθω. νυνὶ μὲν γὰρ ἐκ ἕπομαι. in quibus? si quid ex illis magis intelligam. nam nunc quidẽ non assequor. cui, quum Socrates responsionẽ dedisset, quæ videretur obscurior, quàm quæ antè dixisset, tum hæc subiicit Theætetus. νυνὶ πολὺ πλεῖον ἀπολείπω. ἢ τότε. nunc multo minus intelligo, quám anteà. & paullò pòst. καὶ περὶ αἰσθήσεων τί ταυτὰ, εἰ ἄρα ἕπῃ; Θεαιτ'. ἕπομαι. & de sensibus eodem modo, si intelligis? Intelligo. atq; hæc rranferuntur ad intellectum. est & in illis, sed alia translatio. Basilius in Martyrem Gordium. ζωγράφοι ἐπειδὰν ἐξ εἰκόνων μεταγράφωσι τὰς εἰκόνας, πλεῖον, ὡς εἰκὸς, τῆς ἀρχετύπου ἀπολιμπάνουσι. Pictores cùm ex imaginibus traducant imagines,

imagines, plurimum ut fieri neceſſe eſt, ab archetypis relinquuntur, *they come farre ſhort*. Iulianus, ὅτι δυμῶμαι χὴ ἡμεῖς ἔτι τοιοῦτοι, εἰ χὴ τῷ ἔτι, τόγε εἰς ἐμὲ, πάμπολυ τῆς ἀπολειπόμεθα. Cupimus certè ego & tu tales eſſe, etiamſi ab hac perfectione, quod ad me quidē attinet, longè abſumus. Idem. ἔστις ἕν ἕτερα μὲν φρονεῖ, διδάσκει δὲ ἕτερα τοὺς πλησιάζοντας, αὐτὸς ἀπολελεῖφθαι δοκεῖ τοσούτῳ τ' παιδείας, ὅσῳ χὴ τ' χρηστὸς ἀνὴρ ἔτι. qui alia ipſe ſentit, alia autē docet diſcipulos, hic tantū abeſſe videtur â vera diſciplina, quantū à viri boni nomine. Plato Alcibiade primo. ὧν σὺ εἰ ἀπολειφθήσῃ, χὴ τῶν ὀνόμας & ψευδῶς ἀπολειφθήσῃ, quas tu diſciplinas ſi nō adipiſcêris, nec ullā nominis celebritatē adipiſcêris. ſimile eſt illud, quod Lucanū ferunt dixiſſe, quū recitaret adoleſcēs quoddam ſuū poema, quod valde probaretur. *at quantū abſumus à Culice.* ἀλλὰ πόσον ἀπολειπόμεθα τ' κώνωπος: æmulatione hoc Virgilij dixit, qui fertur quindecim natus annos Culicem edidiſſe, χὴ ἐπ' αὐτῷ σφόδρα εὐδοκιμῆσαι. τ' ἀκείνου μέντοι ποιήματα τ' τοῦτο πλεῖστον ὅσον ἀπολιμπάνει. Illud quoque Oppiani tranſlatū; ἁλιευτικῶν primo. ἃ μὲν τε πολλὰς ἀπολείπεται, αὖτ' ἐθέλησθα τέρπεσθαι. primū enumeraverat utilitates piſcandi: deinde, At ſi inquit quæris voluptates, non caret ſua delectatione piſcatus. Iſocr. Archidamo. χὴ τοσοῦτον ἀπολειφθῆναι τῆς προγόνων tantū abeſſe à laude maiorum. Idem Nicocle. οὐκ ἀπολείπουσι τ' καιρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐν δέοντι πράττουσι. non ſinunt ſe fugere occaſiones, ſed quæq; in tēpore agunt. Eurip. Medêa. Ἔγνωκα δ' ἡ τάλαινα συμφορᾷ σαφῶς, οἷον παθοῦσα μὴ 'πολείπεσθαι χθονός. Novit miſera calamitate & malis docta, quale eſt à patria nō relinqui, i. patriā nō relinquere. feſtivè?

γλυκέως enim Patria illos fugere dicitur, qui reverâ patriam fugiunt. Idem Oreste. Ἀμνημονῶ γὰρ τὴν πρὶν ἀπολειφθεὶς φρενῶν. Non enim memini, quum deserebar à mente, cuius antè eram compos. hoc est quod Plautus Amphitryone dicit, *Ratio te fugit.* Cic. lib. 3. epist. 15. ad Atticum. *Ad primam tibi hoc rescribo, me ita dolere, vt non modò à mente non deserar: sed ipsum doleam me, tam firma mente vbi vtar, & quibuscum, non habere.* Atque hæc omnia translata. illa jam propria. Chrysostomus ad populum Antiochenum. ταῦτα ὑμῖν λέγω νῦν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας ὑμῶν. hij erant οἱ ἀπολειφθέντες τῆς ἀκροάσεως, qui pridie eius concioni non interfuerant. Gregorius Nazian. in Cyprianum. ὃ δὴ μέγιστον, τὸ μὴ κατόπιν ἑορτῆς δραμεῖν, μηδὲ μαρτύρων πανηγύρεως ἀπολειφθῆναι, quod vel maximum; non post festum, vt dicitur, accurrere, neque à martyrum solennitate abfuisse. Basilius in Martyrem Gordium. οὐ γυνὴ κατεδέξατο τῆς θέας ἀποπολειφθῆναι. ne mulier quidem voluit vlla abesse à spectaculo. Hoc Luciani πρεσβύτερον Icaromenippo. Οὐκοῦν δὴ καὶ ταῦτα λέγοις ἄν, ὦ μένιππε, ἵνα μηδὲ καθ' ἓν ἀπολειπώμεθα τῆς ἀποδημίας. & hæc igitur dicas velim, mi Menippe, vt totam peregrinationem tuam intelligamus. Est quidem hîc translatitium, sed non videtur, hoc verbum, propter nomen, quod sequitur τῆς ἀποδημίας. Idem est enim, ac si dixisset, ἵνα πάσῃ περιχωλευθῶμεν τῇ ἀποδημίᾳ. Sed sequi peregrinantem vel abeo deseri propriè dicitur. Sophocles Aiace simplex verbum posuit non minus acutè.

ἕρπουτα

Ἔρροντι φωνεῖς, ἢ λελειμμένῳ λόγῳ;

Schol. ἐγγὺς ὄντι ἢ ἀπολιμπανομένῳ τῆς κλήσεως, ἢγοῦν οὐκ ἀκούοντι. hoc contrà, videtur esse transſatum ſed eſt proprium. eſt enim hypallage. tene audit vocantem, an tua vox (αὐτὸν λείπει) ad eum non pervenit? proprium autē esse τὸ ἔρροντι declarat. at hoc metaphoricum apud Euripidem Oreſte, ἢ πᾶ λέλειψαι τῆσδ' ἐμῶν βουλευμάτων, tu quidem non aſſecutus vidēris mea conſilia. eſt etiam τὸ λείπεσθαι deſici, ſive egere. Iacobus cap. 1. εἴ τις λείπεται σοφίας, & ſecundo. καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς & deficiantur victu quotidiano. item vinci. Polybius de clade Romanorum, ab Hannibale accepta ad lacum Thraſymeni, λειπόμεθα μάχῃ μεγάλῃ. victi ſumus ingenti prælio. quam vocem, quum prætor frequenti concione proroſtris (ἀπὸ τῆς ἐμβόλων) edidiſſet, ita perculſi ſunt omneis re inopinata, vt ijs, qui in acie fuiſſent, & tum aderant, multò maior calamitas videretur, quàm in ipſa re gerenda, inquit Polybius. Πολλῶν γὰρ χρόνων ἄπειροι, καὶ τοῦ ῥήματος καὶ τοῦ πράγματος ὑπάρχοντες, τὴν ὁμολογουμένην ἧτταν ἀ μετρίως, οὐδὲ κατὰ σχῆμα τοῦ παραπέτασαν ἔφερον. quippe longo tempore verbi reique inſolenteis, eius quod ſe victos fateri cogerentur, non modicè, neque decenter præcipitem caſum ferebant. eſt igitur τὸ λείπεσθαι ἡττᾶσθαι. Demoſthenes τὸ ἀπολείπεσθαι vſurpavit hoc ſenſu Philippica 4. ἡμεῖς γὰρ οὐ μόνον τούτοις ἀπολειπόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα. Nos autem non ſolum his vincimur, ſed ne excitari quidem poſſumus de ſopore. & obſerva ſyntaxin tertij caſus, vt illo Polybij

lybij loco. hoc enim casu ponitur hac significatione: alias cum genitivo, sic verbum contrarium in opposito membro: καὶ κεκρατήκασιν οἱ δ' ἐκείνῳ τὰς πολιτείας ποιούμενοι πᾶσιν, ὅσοις πράγματα παρέσχηται & superiores sunt, qui illius ope suas vt volunt respub. temperant, omnibus ijs, quibus res geruntur. deinde ea enumerat, tum partem addit adversam, ἡμεῖς δ' ὃ μόνον τούτοις ὑπολειπόμεθα, &c. contraria sunt ergo τὸ κρατεῖν καὶ ὑπολείπεσθαι. at quod Cicero sæpe dicit, *non modo desertus à re: sed etiam ab omni spe relictus*, est, ὃ μόνον λειπόμενος τῆς οὐσίας, ἀλλὰ καὶ πάσης ἐλπίδος ὑπολειπόμενος. pro Caio Rabirio perduellionis reo, *Nemo est*, inquam, *inventus tam profligatus, tam perditus, tam ab omni non modò honestate, sed etiam simulatione honestatis relictus, qui se in Capitolio fuisse cum Saturnino fateretur*. οὐχ ὅπως πάσης καλοκαγαθίας, ἀλλὰ καὶ προσποιήσεως ὑπολελειμμένος. Pro Cluentio, *Hoc vno modo, iudices, sæpe multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocentiæ defensio intercluſa respirat: quod aut ij qui ad fraudem callidi sunt, non tantum audent, quantum excogitant: aut ij quorum eminet audacia, atque proiecta est, à consilijs malitiæ deseruntur.* ἢ ὅτι οἱ κακοήθεις, καὶ πάνυργοι ταῖς ὑπονοίαις οὐκ ἴσα τολμῶσιν: ἢ διότι, τολμηροὶ καὶ ὑπονενοημένοι τῆς βουλευμάτων τῆς πανουργίας ὑπολείπονται.

† Εἰσοίτα πρὸς αὐτὴν) φοιτᾶν commeare ad mulierem stupri causâ: vel cum muliere stupri consuetudinem habere. Iliad. ξ de Iove & Iunone.

Οἷον ὅτε πρώτιστον ἐμισγέσθην φιλότητι,

Eis

Εἰς εὐνὴν φοιτῶντε, φίλους λήθοντε τοκῆας.

In torum itantes clam parentibus. Discipuli quoque dicuntur φοιτᾶν ἐς διδασκάλου, itare ad scholam. Xenophon primò παιδείας. οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην. Pueri quidem in Ludos itantes discunt iustitiam. Dem. pro Corona, ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν, ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν: ἐξελθόντι δ' ἐκ παίδων τἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριταρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μητ' ἰδίας, μητὲ δημοσίας ὑπολείπεσθαι. mihi contigit Aeschine, puero quidem in ludos itare ætati congruentes, & habere, quicquid oportet eum, qui nihil turpe facturus est, propter egestatem. è pueris autem cùm excesseram, quæ his consequentia sunt agere: choragi, Trierarchi munera obire: tributa conferre: nullum negotium, in quo honos esset vllus, neque privatum, neque publicum subterfugere. hæc omnia cõiunxi, quia vides hìc quoq; exemplũ superioris loci. Ibidem, ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. Tu docebas literas, ego itabam ad ludum, quod liberalius. non enim habet dignitatem docere, si tanquam in ludo, inquit Cicero Oratore. Aeschines cõtra Timarchũ καὶ τοὺς νεανίσκους τοὺς εἰσφοιτῶντας, οὓς τινας δεῖ εἶναι, καὶ οὓς τινας ἡλικίας ἔχοντας, & adolescẽtes in ludũ ituros, quos esse oportet, quaq; ætate præscripsit Solon legislator. item καὶ τὸ τελευταῖον περὶ τῆς συμφοιτήσεως τῶν παιδῶν, καὶ τῶν χορῶν ἐγκυκλίων. discipulus φοιτητὴς, condiscipulus συμφοιτητὴς. Sic apud Platonem Gorgia. φοιτᾶν εἰς παλαί-

στραν

σεων. aliud eſt illud Theocrit. Idyl. 2. βασεῦμαι πρὸς τὸν τιμαγέτοιο παλαίστραν 1. βαδιοῦμαι. hoc enim vel ſemel fieri potuit: illud ex conſuetudine fiebat. Item de reditu, τῆς προσόδου, dicitur hoc verbum. Herodotus lib. 5. πρώτον μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μετάλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τετέων τάλαντον ἀργυρείου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρας ἑκάστης ἐφοίτα. Primùm quidem paludi metallum adhæret, ex quò poſteà Alexandro talentum argenti quotidiè redibat. & de aliis rebus. Plato epiſt. 7. Ἐπιστολαὶ δ' ἐφοίτων παρὰ Ἀρχύτου, καὶ τοῦδε ἐν τάραντι. Sic Thucidides ἐφοίτουν ἀγγελίαι. crebræ epiſtolæ, crebri veniebant nuntij. Nehemiæ 8. *In diebus illis crebræ à proceribus Iudæorum epiſtolæ veniebant ad Tobiam, & à Tobia viciſſim ad eos.* Verbum Heb. תורבות melius Græci reddidiſſent ἐφοίτων. denique φοιτᾶν eſt frequenter & pro conſuetudine ire, aut venire in aliquẽ locum. quod Latini dicũt ventitare, itare: itẽ commeare. Cæſar lib. 1. de bello Gallico, Horum omnium fortiſſimi ſunt Belgæ: propterea quod à cultu atque humanitate provinciæ longiſſimè abſunt, minimeque ad eos mercatores ſæpe commeant, atque ea, quæ ad effœminandos animos pertinent, important. τούτων ἁπάντων ἀλκιμώτατοί εἰσιν οἱ Βέλγαι, διά τε τὸ ἀπέχειν ὡς πορρωτάτω τῆς τρυφῆς καὶ τοῦ κομψότητος τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἧκιστα διὰ τὸ ὡς αὐτοὺς ἐδαμῆ ἐδαμῶς τοὺς ἐμπόρους εἰσφοιτᾶν, οὐδ' εἰσάγειν τὰ εἰς τὸ θηλύνειν τὰς ψυχὰς ἀνήκοντα. φοιτᾶν eſt etiam incedere μαινομένου δίκην, furentis modo, vel furore agitatum. Iliados 5.

Ἄρης δ' ἐν παλάμῃσι, πελώριον, ἔγχος ἐνάσσας,

Φοίτα

φοίτα δ' ἄλλοτέ μὲν πρόσθ' ἕκτορος, ἄλλοτ' ὀπίσθεν.

Mars verò in manibus haſtã quatiebat ingentem. gradiebatur autẽ aliàs ante Hectorem, aliàs poſt. ad quem locum Euſtathius. εἰ δέ τινες μετὰ τὸν ὄμηρον τὸ φοιτᾶν ἐπὶ μαθητῶν ἰδιάζουσιν, ὅθεν καὶ φοιτητὴν λέγουσι τὸν μαθητήν: ἀλλ' ὁ ποιητὴς ὁρμᾶν, φοιτᾶν λέγει. Sic etiam Heſiodus. at ſi inquit ſecundum veteres φοῖτος ἡ μανία, οἰκειότατον ἐνταῦθα ἄρει τὸ φοιτᾶν μανιωδῶς ὁρμωμένῳ κατὰ ἑλλήνων. Clemens Alexandrinus 2. Pædagogi ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅθεν ἡ εὐπρεπὴς ἐρρύη τῶν δείπνων πρόσηγορία: ἀπὸ φαρύγγων καὶ φοιτητῶν μανίας ὀπιδείπνων κατὰ τὸν κωμικόν. Sed ſentio, vnde ſpecioſa cænarum fluxit appellatio, nempe à gulis, & furiali inſania cænarum ſecundarum. Forſitan vel legendum φοιτώσης μανίας, vel φοιτησάτης. hinc γαστριμαργία, καὶ λαιμαργία. quod ſi hoc φοιτᾶν ſit proprium Martis teſte Euſtathio, vide ne hinc gradivus dicatur Latinis. Regum 4. Cap. 9. *Eſt autem inceſſus quaſi inceſſus Iehu filij Namſi. præceps enim graditur, hoc eſt* φοιτᾶ. Hebræa vox eſt משגעון cum amentia. Aeſchylus Prometheo de Ioe. δεύσυτον ἢ νόσον ὠνόμασας, ἃ μαραίνει μὲ χρίσα κέντροισι φοιταλέοις, σκιρτημάτων ἢ νήστισιν ἀνίαις λαβρόσυτος ἦλθον, divinitus immiſſum morbum nominaſti, qui contabefacit me fodicans ſtimulis furialibus. Saltans autem ieiunis flagrorum cruentationibus toto impetu me proripui: Hæc dicit Inachi filia de ſeſe. erat enim οἰστροπλήξ. Νυκτίφοιτος ὁ κλεπτὴς fur. ἠερόφοιτος nebulo, aut tenebrio, à nebulis & tenebris. nam ἠέρα σκοτεινὸν Euſtathius interpretatur ἀορασίαν. & eſt aer certè ſuâ naturâ non illuſtratus ſole, tenebroſus Vide Feſtum.

brosus. Iliad. 3.

---Νότος κατέχεεν ὀμίχλῃ
Ποιμέσιν ἠ τ φίλῃ, κλεπτὴ δ τε νυκτὸς ἀμείνων.

Notus offudit nebulam pastoribus ingratam, sed furi nocte meliorem. Aeschylus Prometheo ἔτλην γεγωνεῖν νυκτίφοιτ' ὀνείρατα, Sustinui insomnia quæ noctu grassantur, proloqui. φοιτᾷν etiam aliqua clade grassari. Theocritus Idyl. primo.

---- Αἱ μὴ ἀν' ὄρχως
Φοιτᾷ σπομψύα τὰν τρώξιμον. hæc quidem per ordines arborum grassatur, lædens vitem esculentam.

† Μηδεμιᾷ πολυπραγμοσύνῃ περιελπυδέναι με νόμιζε) μίμησις sive ἠθοποιΐα. qua anus hæc blādiloqua vtitur. Quæso te, mi Euphilete, ne me putes curiositate aliqua ad te venire: aut quòd res tuas plus quam alienam decet, observem. non equidem curiositate: sed quod bene tibi, & familiæ tuæ velim, atque ex animo cupiam. Estque hæc insinuatio κατὰ περίληψιν: quale est exordium Demosthenis περὶ βοιωτον ἐξ ὑποληψεως. ἐδεμιᾷ φιλοπραγμοσύνῃ μὰ τὰς θεὰς, τὴν δίκλιν ἔλαχον ταυτηνὶ βοιώτῳ. Plutarchus ἡ πολυπραγμοσύνη φιλομάθειά τίς ὄζιν ἀλλοτρίων κακῶν ὅτε φθόνε δοκοῦσα καθαρεύειν νόσῳ ὅτε κακοηθείας. Vitium quo quis aliena mala, atque incommoda scitatur cupide, & exquirit, cum invidentia coniunctum & malevolētia. τὶ τ' ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε, κακὸν ὀξυδερκεῖς, τὸ δ ἴδιον παραβλέπεις; Hor. *Cum tua per videas oculis mala lippus inunctis, Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum, Quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius.* Μετάθες ἔξωθεν, ἡ μετάστρεφον

στρεψον εἴσω τὴν πολυπραγμοσυνὴν, intrò converte tuam curiositatem, atque ad teipsum & res tuas oculos transfer. alia eiusdem definitio. ἔστιν ἡ πολυπραγμοσυνὴ περιεργία, καὶ φιλοπραγμοσύνη τῆς ἐν ἀποκρύφοις καὶ λανθανόντων. Curiositas est libido scitandi ea quæ latent & sunt abscondita. Plautus Mercatore. Musca est πολυπράγμων, nihil potest clam illum haberi: Nec sacrum, nec prophanum quicquam est, quin ibi illico assit. Qui sunt igitur πολυπράγμονες & περίεργοι, sic loquuntur. Hic est ignobili genere natus: est avus è Syria: avia è Thracia, hic debet tria talenta: ille fœnus non reddidit. quin illa etiam anquirunt, vnde exiit vxor alicuius. quid inter se duo locuti sunt in angulo. vitium virgini, vel stuprum illatum fœminæ, vel discordiam fratrum, nemo prius intelligit. denique omnia scire volunt. καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' ἥραν, vt inquit Theocritus, id est, quid Iupiter Iunoni in aurem dixerit. Plautus Trinummo. *Omnia se simulant scire, nec quicquam sciunt. Quid quisque in animo habet, aut habiturus est, sciunt. Id quod in aurem rex reginæ dixerit, sciunt: quid Iuno fabulata est cum Iove. Quæ neque futura, neque facta sunt, tamen ij sciunt*, Falson' an verò laudent, culpent, quem velint, Non floccifaciunt, dum illud, quod lubeat, sciant. Non est ergò πολυπράγμων: qui multis suis negotiis se implicat: quamvis hoc sonat nomen: sed nec curiosus quidem omnis, qui res curat alienas (vt ille apud Comicum, *Tantumne est abs re tua otij tibi, Aliena vt cures, eaq; quæ nihil*

Cic. epist. fa.

ad te attinent) sed qui intentus est observator, & acris animadversor alienorum malorum. Sic enim vlus restrinxit hoc vocabulum, quod per se latius patet. itaque Eratosthenes & omneis Mœchi sunt πολυπράγμονες in primis. ἀλλότρια γὰρ κἄλλη περιεργάζονται, formas alienas curiosis oculis spectant. nec ipsa ἤθοποιΐα quicquam aliud est definiente Plutarcho, quàm πολυπραγμοσύνη τῆς ἀλλοτρίας ἡδονῆς, καὶ ζήτησις, καὶ ἔρευνα, καὶ γύμνωσις τῶν ἀπορρήτων. alienæ voluptatis quæstio curiosa, & scrutatio, atque nudatio secretorum. Quare non sine caussa veniam hæc mulier deprecatur ab Euphileto, quòd ad illum subitò venit factura de suis malis certiorem, quæ ipsi erant incognita. Sed curiosus Latinè est, non solum hic, quem diximus, diligens mali scrutator, & perunctator alieni: sed ille etiam, qui nimis magnam curã, multamq; operam in res confert non necessarias, vt inquit Cicero. Varro. *Cura quòd corvrat. curiosus, qui hac præter modum vritur.* vocabula enim, quæ sic desinunt, morbum ferè & vitium auctore Gellio declarant. nec semper tamen in vitio ponitur hoc nomen. Plinius lib. 25. Capit. 2. *Is ergò in reliquâ ingenij magnitudine medicinæ peculiariter curiosus.* quod plus est quam studiosus, de Mithridate. πολυπράγμονα Plutarchus similem facit Lamiæ, quam aiunt domi canere cæcam, oculis in vase absconditis. sed cum foras progreditur resumere illos oculos, quibus omnia acutè perspiciat. sic homines curiosos in suis vitijs cæcos esse, in aliorum nimis perspicaces. bene ergò Seneca. *Esto vitiorum fugax ipse: aliorum verò neque curiosus scru-*

1. Offic.

de continentia.

ſcrutator, neque acerbus reprehenſor, ſed ſine exprobatione correptor. non poteſt πολυπράγμων melius definiri, quam curioſus ſcrutator aliorum: modò eam ſcrutationem intelligamus, quæ mala duntaxat exquirit, non quæ in aliis ſunt bona. ad hæc enim cæcutiunt, aut etiamſi clarè perſpexerint, diſſimulant tamen, vel etiam detrahunt. Nec verbum eſt vllum magis huic rei idoneum. hic enim eſt, quē notat Horatius,

Arcanum neque tu ſcrutaberis vllius vnquam,
& Percunctatorem fugito. Herodotus lib. 5. πολυπράγμονα videtur intelligere, non curioſum, vt Plutarchus, ſed vt vulgus, negotioſum, qui ſe rebus immiſcet alienis & munera alterius attingit. Sic enim Ariſtagoras Meleſius increpat Megabatē Perſarum ducem, σοὶ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί δεῖ; οὐδέ σε ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμεὶ πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις ἐ. πολυπραγμονέεις. quid verò tibi cum hiſce negotiis? nonne te miſit Artaphernes, qui mihi pareres, & navigares, quò ego iubere? quid plurà agis quàm neceſſe eſt? ſed rectè clemēs Alexādrinus 2. Pædagogi, Antiphanes Delius medicus vnam hanc etiam cauſſam eſſe morborū dixit, ciborū varietatem, ὥσπερ τὴν ἀληθειαν δυσαρεστούντων, κενοδοξίᾳ δὲ ποικίλῃ τὸ σῶφρον δὲ διαίτης ἐξομνυμένων, καὶ τὰς διὰ πουλίους πολυπραγμονούντων ἐδωδάς. hominum, quibus non placet vera victus ratio, ſed qui per rerū variarū inanem gloriam, ſobrium victū eiurant, & tranſmarinas ſcrutantur eſcas. qualis erat Apicius ille, nepotum omnium altiſſimus gurges, vt inquit Plin. qui cūeſſet Minturnis, & ſquillis, quæ ibi ſunt maximæ, veſceretur, Athenæus lib.

veſceretur, forteque audiſſet in Africa maiores eſſe, eodem die eò navigavit: & tempeſtate conflictatus adverſâ, cùm prope iam eſſet, vt appelleret ad locũ, prius quam egrederetur è navi (multa enim adventus fama præceſſerat) piſcatores obviam navigantes ſquillas obtulêre pulcherrimas. quas cum videret, quæſivit haberéntne maiores. cum illi grandiores ibi naſci negarent, iuſſit gubernatorem, vt erat, converſa navi Italiam repetere, & ne terrã quidem attigit. eſſe autem τὸ πολυπραγμονεῖν perſcrutari, nec melius poſſe reddi, vel ex hoc Tertulliani liquet Apol. cap. 35. *Cui autem opus eſt perſcrutari ſuper Cæſaris ſalute, niſi à quo aliquid adverſus illam cogitatur, vel optatur, aut poſt illam ſperatur, & ſuſtinetur? non ea mente de charis conſulitur, qua de Dominis. aliter curioſa eſt ſollicitudo ſanguinis, aliter ſervitutis.* de charis δηλ τῶν φιλτάτων. i. de coniugibus & liberis. vides illam perſcrutationem curioſam dici ſollicitudinẽ. i. πολυπραγμοσύνην καὶ περιεργίαν. loquitur autem Tertullianus de ijs, qui aſtrologos, haruſpices, augures, magos de Cæſarum capite conſulebant. *Quas artes*, inquit, *vt ab angelis deſertoribus proditas, & à Deo interdictas, ne ſuis quidem cauſſis adhibent Chriſtiani.* hæ ſunt artes illæ, de quibus Actorũ 19. quas qui exercent, ibi dicũtur περίεργα πράττειν. i. πολυπραγμονεῖν. Eas Conſtantinus Codicis lib. 9. Tit. 18. ſuſtulit his verbis. *Aruſpicem nemo conſulat aut Mathematicum, nemo Ariolum. Augurum, & vatum prava profeſſio conticeſcat. Chaldæi ac magi & ceteri, quos maleficos, ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partẽ aliquid moliantur. Sileat omnibus*

nibus perpetuò divinandi curiositas. Etenim supplicium capitis ferat gladio vltore prostratus, quicunque nostris iussis obsequium denegaverit. Paulus 2. ad Thess. ca. 3. quosdam inter eos ambulare ait, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους, quos vocat ἀτάκτους. i. inquietos, vt vetus interpres reddidit, & vitandos monet. Eosdem hortatur alibi τὰ ἴδια πράσσειν res suas agere quod opponitur τῷ περιεργάζεσθαι καὶ πολυπραγμονεῖν, hominum enim otiosorum hic morbus est: & qui nihil habet suum quod agat, res curat alienas. hij sunt quos Petrus vocat ἀλλοτριεπισκόπους. ἐν βασανίσῃς ἅπαντα πιστά) βάσανος per translationē ἐξετασμὸς quæstio, tormentum. propriè Lydius lapis, quo exploratur aurum. Theognis, ἑδέν' ὅμοιον ἐμοὶ δώσασθαι διζήμενον εὑρεῖν πιστὸν ἑταῖρον, ὅτῳ μή τις ἔνεστι δόλος. Ες βάσανον δ' ἐλθὼν ὡς δοκιμεύσομαι, ὥστε μολίβδῳ χρυσός. Neminem mei similem queo vestigans invenire fidelem amicum, cui nullus insit dolus. ad lapidem autem cum venero, sicut aurum contra plumbum tritum resplendeo. & paulo post, εὑρήσεις δέ μὲ πᾶσιν ἐφ' ἔργμασιν, ὥσπερ ἄπεφθον Χρυσὸν, ἐρυθρὸν ἰδεῖν, τετριμμένον βασάνῳ. reperies me omnibus in factis vt recoctum aurum, visu rubrū, tritum lapide. Pindarus, Πειρῶντι δ' καὶ χρυσὸς ἐν βασάνῳ φρένα καὶ νόος ὀρθός. Exploranti verò & aurum in Lydio lapide splendescit & mens recta. φρένα enim propriè fulgere ἀπὸ τοῦ φρέαρ πέρθειν auctore Eustathio. sic, frequēter apud Aeschylū invenies Agamemnone. Plato symp. ἵνα χρόνος ἐγγένηται, ὃς δὴ δοκεῖ τὰ πολλὰ καλῶς βασανίζειν. vt tēpus intercederet, quod videtur bene explorare omnia. sic Dem. χρόνον appellat σαφέστατον ἔλε-

contra Stephanum. ἔλεγχος est βάσανος: vt *lapis auri index, aurum hominum.* ὁ λίθος χρυσοῦ ἔλεγχος, χρυσὸς ἀνθρώπων. hinc librorum indices ἐλέγχους dicimus. & ἐλέγχειν est βασανίζειν: in sacris literis castigare. ad Heb. 12. τέκνα μὴ ὀλιγώρει παιδείας κυρίου, μηδ' ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. i. βασανιζόμενος. & Psalm. 37. ἐν τῷ θυμῷ σου μὴ ἐλέγξῃς με. i. βασανίσῃς. pœnas enim Dei deprecatur, quod addit ἅπαντα πεύσῃ, videtur eôdem pertinere & eiusdem esse translationis. Theocritus Idyl. 12. Ἦ ῥα τὸν χαροπὸν γανυμήδεα πολλὰ ἐπιβρεῖ, λυδίῃ ἶσον ἔχειν πέτρῃ τόκα. χρυσὸν ὁποίῃ Πεύθονται μὴ φαῦλον, ἐτήτυμον ἀργυρέμποροι. Formosum Ganymedem multum invocat, os vt habeat par Lydio lapidi, quo fit ne improbum an verum, explorant aurum argentarii. Sic à Latinis interrogare vsurpatur. Psalm. 11. deus interrogat iustos, ἐτάζει τοὺς δικαίους Glossariũ vetus interrogatio ἐξέτασις. Sallustius *P. Antronius & P. Sylla consules designati, legibus ambitus interrogati, pœnas dedêrunt.* ὕπατοι ἀποδεδειγμένοι, τοῖς τῶν δικασμῶν νόμοις ἐξετασθέντες, δίκας ἔδοσαν: Dem. quoque hæc duo verba coniunxit περὶ ἑαυτοῦ pro dote, ἵνα ἐκ τῆς παίδων κοινῶν ὄντων πυνθάνωνται, καὶ βασανίζοντες αὐτὸς καὶ ἄλλῳ ἀνδρὶ πόσῳ βέλονται ζημιῶν. hinc βάσανος quæstio, Hor. *commissumq; teges & vino tortus & igni.* οἴνῳ βασανιθεὶς καὶ πυρί. id enim agunt tortores οἵσε πυνθάνεσθε τὰ τῆς ἀπορρήτων.

Εὐφόρει ἡ μέταυλος ὑσμὶ, καὶ ἡ αὔλειος) pro μέσαυλος Atticè, vt μεθόριον & μεταίχμιον. illud enim est τὸ μέσον τῆς ὁρῶν confinium: hoc, locus medius inter duas acies. Legimus μεσαύλους ὑσμὰς apud Euripidẽ:

ille

ille enim delectatur τῷ σ. quod irridet Aristophanes. Eust. τὴν μέσην δύρεαν μέσαυλον φασὶ, τὴν μέταξυ δυοῖν αὐλαῖν, auctore Ælio Dionysio. ὁ μέσαυλος, & τὸ μέσαυλον apud Homerum media pars stabuli, vel συνεκδοχικῶς ipsum stabulũ, quod Eustathio est ἀυλὴ καὶ αὔλιε, καὶ ἔπαυλις. vnde Latini fecêre Caulam, vt ἐλεύθω κέλευθος via, ἴω κίω: non quod sit cava ad continendas pecudes, vt vult festus. Iliad. λ.

Ὡς αἴθωνα λέοντα βοῶν ἀπὸ μεσαύλοιο
Ἐσσύονται κύες τε καὶ ἄνερες ἀγροιῶται.

Vt fulvum leonem à boum stabulo pellunt, canes, virique agrestes. ad quem Locum Eustathius, apud poetam μέσαυλος ὅτι ἀγροτικῆς λέγει κατοικίας ἤτοι ἐπαύλεως, ἢ μάνδρας, de casa aut tugurio. Iliad. ρ. de leone etiam

---- Τοῦ δὲ φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ
Παχύεται: ἀέκων δ' ἔβη ἀπὸ μεσαύλοιο.

Huius in præcordiis strenuum cor congelascit. inuitus enim abscessit à stabulo. sic enim Eust. ἀπὸ σταθμοῦ, quod ipse Homerus docuit. præcessit enim ὃν ῥὰ κύνες τε, καὶ ἄνδρες ἀπὸ σταθμοῖο δίωνται, quem canes, viriqúe à stabulo profligaverint. reperitur nonnunquam ἀπὸ ἀνθρωπίνης οἰκήσεως, inquit Eust. vt Odis. κ.

ὥσπερ Κύκλωψ ἔρξε, ὅτε οἱ μέσαυλον ἵκοντο
---Ἡμέτεροι ἑταῖροι.

Vt Cyclops fecit, cùm ad eius stabulum venêre nostri socii. Sed hic locus certè non probat hoc nomen de humano domicilio dici. Cyclops enim non erat homo, quod mihi videtur poeta significare voluisse, eũ tanquã immanẽ feram inter pecudes suas in stabulo fuisse. itaq; eius domũ μέσαυλον appellat.

Καὶ ἡ ἄυλειος) Plato Sympoſio Ἐξαίφνης τὴν ἄυλειον θύραν ψόφον παρασχεῖν, ὡς κωμαστῶν καὶ αὐλητρίδος φωνὴν ἀκούειν. ſubitò crepuiſſe atrienſe oſtium, adeò vt comeſſatorum & tibicinæ vocem audiremus. Budæus, Ianuam veſtibularem & Atrienſem. nam αὐλὴ atrium aut area. Philo. Iud. de vita Moſis αὐλὴν interpretatur τὸ ὕπαιθρον. erat enim ſub dio. Varro liber 4. *Atrium appellatum ab Atreatibus Tuſceis. illinc enim ſumptum exemplum*. Melius cenſet Io. Scaliger ſic dici potius, quòd ſit αἴθριον. quod Athenæus quoque confirmat liber 5. ὁ διαπνεόμενος τόπος αὐλὴ λέγεται, qui ventis perflatur. & locum, inquit, vento pervium διαυλωνίζειν dicimus. ſcribit idem αὐλὸς ὄργανον, ᾧ διέρχεται πνεῦμα. his conſentiunt etymologi, qui αὐλὴν dici volunt ab ἄω, & αἰολικῶς ἄυω, quod eſt ſpiro. vnde ἄνεμος. Hebræis Atrium eſt חצר quod duplex erat in templo, ſacerdotum & populi. Greg. Nazian. ἕως εἶ κατηχούμενος ἐν προθύροις εἶ δ' εὐσεβείας· εἶσω γενέσθαι δεῖ, τὴν αὐλὴν διαβῆναι, τὰ ἅγια κατοπτεῦσαι. Quamdiu es catechúmenus, in veſtibulo es pietatis: intrò penetrare oportet, atrium tranſire, ſancta aſpicere. quod verbum ſumptum à myſterijs, quorum ſecretiora vocabant κατοπτικά. rectè ergo Budæus interpretatur ἄυλειον θύραν, ianuam veſtibularem. alluſit autem Gregorius ad Templum Hieroſolymitanum, in quo per bina atria introibat Sacerdos in Sancta ſanctorum. In veterum ædificijs Euſtathius obſervat hunc ordinem: ἑρκίον ſeptum (vnde Iupiter ἑρκεῖος) αὐλὴ, πρόδομος, quem & αἴθουσαν vocat Homerus, δόμος, θάλαμος

λαμος, qui intimus. sed vide quantum vsus valet immutare rerum vocabula. αὐλὴ, quondam stabulum erat pecudum, quæ nunc est domus principum. Hom.

---Οἷες πολυπάμμονος ἀνδρὸς ἐν αὐλῇ
Μυρίαι ἑστήκασιν ἀμελγόμεναι γάλα λευκὸν.

Oues viri diuitis in aula stant innumeræ, è quibus lac mulgetur candidum. Idem de Iouis regia. Ζηνὸς γὰρ τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλὴ. nec sum nescius Athenæum improbare hanc lectionem, atque ita contendere legendum, Ζηνὸς γὰρ τοιοῦτα δόμοις ἐν κλήματα κεῖται. nam esset ἀναπόλεθον, inquit, τῷ Ζηνὸς γὰρ τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλὴ, διαφέρειν Οἷα τάδ' ἄστεα πολλὰ (quod continuò sequitur), σόλοικον δὲ τῷ ἀσυνήθει τῆς ἀναγνώσεως. at optimè cohæret, si in priore versiculo legamus κλήματα. quæ vox etiam aptissimè ex precedentibus infertur. proximè enim præcesserat, χρυσῦ τ' ἠλέκτρου τε, καὶ ἀργύρου, ἠδ' ἐλέφαντος. quæ sunt κλήματα. et hanc Seleuci lectionem esse affirmat, illam Aristarchi. Hæc Athenæus δ' μάλα γυναικῶς καὶ κενοπρεπῶς ad illum locum. Solon,

Ἅτου δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ.
Αὐλείοι δὲτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.

Sic publicum malum venit domum cuique, & vestibularis ianua non potest excludere. Pindarus. ἔσταν ἐπ' αὐλείαις θύραις ἀνδρὸς φιλοξείνου καλὰ μελπόμενος, constiti in vestibulo viri per quam hospitalis pulchrè canens. igitur αὐλεία θύρα exterior atque atrio proxima: μέσαυλος autem interior.

Καὶ μεσὸς ἦν ἐσοψίας ἐνθυμούμενος) Sophocles aliter

Odyss. δ.

Oedipo Col. ἐπεὶ γὰρ ἤδη μεστὸς ἦν θυμάμβου, postquam iam expletus eram excandescens, i. posteaquam ad satietatem excandui. θυμούμενος iracscens, ἐνθυμάμβους cogitans. θυμὸς enim tria declarat, auctore Eustatio, τὸ ὀργιστικὸν, τὸ ἐπιθυμητικὸν, τὸ λογιστικὸν. vnde οἱ αὐτομαθεῖς qui suo marte discunt aliquid sine præceptore, dicuntur θυμόσοφοι, quatenus θυμὸς est ὀνῆς. Sed bonus hic maritus tandem agitatur suspicione, & vxorem arguere cogitat: quem nunquam antè prehenderat, vt res gesta sit, suspicio. Sed ζηλοτυπία maximum in coniugibus vitium: cuius affines sunt feminæ magis quàm viri. Iuno Iovem apud poetas semper observat, & suspectum habet. primo Metam.

Plaut. Merc.

Suus coniux vbi sit circumspicit, vt quæ
Deprensi toties bene nosset furta mariti.
Quem postquam cœlo non repperit, aut ego fallor,
Aut ego lædor ait.

Nicolaus Diaconus, ut scribit Euseb. l. 3. ca. 29. quũ formosam haberet vxorem, primò fuit nimis Zelotypus, eamque custodiebat attentius. sed quũ illũ Apostoli graviter reprehenderent ob eam rem, in vitium planè contrarium lapsus est, & tantum abfuit à Zelotypia, vt omnibus vxorem suam prostitueret. vnde Nicolaitarum hæresis, cuius Apocalypsis meminit. de hoc sic Clemens Alex. lib. 3. strom. ὡραίαν γυναῖκα ἔχων ἔτι μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ σωτῆρος, ὡς τὴν ἀποστόλων ὀνειδιζομένην ζηλοτυπίαν, εἰς μέσον ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα, γῆμαι τῷ βουλομένῳ ἐπέτρεψεν, ἀκόλουθον γὰρ εἶναί φασι τὴν ὡραιότητα ταύτην ἐπαινεῖν τῇ φωνῇ, ὅτι σωφρονοῦσι τῇ σαρκὶ δεῖ. καὶ διὰ ταῦτα ἐκκλησιάσαντες τὸ

γνῶμα-

ζηλημένῳ, καὶ τῷ εἰρημένῳ ἁπλῶς καὶ ἀβασανίστως, ἀναίδην ἐκπορνεύσιν οἱ τὴν αἱρέσιν μετίοντες. Hic cùm formosam haberet uxorem, post assumtionem Domini, ab apostolis exprobratus zelotypiam, in medium producens eam, qui vellet, ductare permisit. Consequens enim esse aiunt hoc factum illi voci, Carne est abutendum. & quidem hoc secuti quod sic factum est, & dictum simpliciter, & sine examine, scortantur effusè, & sine ullo pudore, qui sequuntur hanc sectam. Ecclesiasticus, 9. Μὴ ζήλου γυναῖκα τῶ κόλπῳ σου, μηδὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηράν. Ne zelaveris uxorem sinus tui, nec docueris contrà teipsum disciplinam malam. Sed dehinc locos hosce communes qui tam sæpe incidunt, ut scopulos vitare decrevimus. Veremur enim ne iam adeos offendimus.

Ἕκελδον ἀκολουθεῖν μοὶ τὴν διεράπναν εἰς τὴν ἀγορὰν) ἀκόλουθος pedisequus, comes, παρὰ τὸ α ἀθροιστικόν, & κέλδω, ut ἄδηφος ὁ ὁμογάστριος: δέλφις enim γαστήρ. ἀγορὰ forum, & quod venit in foro, commeatus. In Verrem lib. 5. *Te igitur auctore & interprete, ne foro quidem & commeatu Mamertini pop. Rom. iuvare debuêrunt.* Est etiam forum iudiciale, necnon concio. Iliad. α. ἔτε ποτ' εἰς ἀγορὴν πωλέσκετο κυδιάνειραν, nec unquam in foro versabatur, quo viris gloria quæritur. Nunc διεράπναν vocat, quam antè παιδίσκην. est tamen aliquid inter δῶλον atque διεράπονα discriminis. Clemens Alexandrinus primo strom. Ἔξεστι δὲ καὶ) ἀπειθείας ἰδὼν: δηλὰ μεταβαίνειν ἐκ τῆς σκότους εἰς ζωὴν, καὶ παραδέντα τῇ σοφίᾳ τὴν ἀκοὴν, νόμιμον ἔχει) δοῦλον μὲν τὸ πρῶτα, ἔπειτα δὲ πρὸν ἡμέρας διεράπονα

† v. 247.

πονηρα, φοβέμενον κύριον τὸν θεόν. εἰ δέ τις ἐπαναβαίη, τοῖς υἱοῖς ἐγκαταλέγεται). Licet non esse incredulitatis filium, sed transire de tenebris in vitam, &, si autem accommodaverit sapientiæ, legitimum esse Dei servum quidem primùm: deinde verò fidelem fieri famulum, timentem Dominum deum. quod si quis etiamnum altius ascenderit, in filiis recensetur. vides triplicem gradum δούλου, διεράποντος, υἱοῦ. est igitur διεράπων, qui liberalem servit servitutem: aut qui ne servit quidem, sed ad certa quædam officia tantummodò ministrat. Iliad. γ. Μηριόνης δ' ἄρα οἱ διεράπων ἐὺς ἀντεβόλησεν, Meriones Idomenéo obviam factus est administer bonus. quem ipse Idomeneus mox appellat φίλτατον ἑταίρων. at alibi, Ἰδομενεὺς καὶ ὀπάων Ἰδομενῆος Μηριόνης. i. comes, ὀπαδὸς. Ælianus. Venus autem eligit ὀπαδὸν τὲ καὶ διεράπονλα ἀντ' ἐκείνου τὸν ἔρωτα. eadem ergò conditione, sed non eadem erant dignitate, vt etiam Diomedes & Sthenelus. non est igitur quòd exteri mirentur generosos homines apud nos, viris nobilibus velle servire. non est enim διεραπεύειν idem quod δουλεύειν. illud enim officiosum munus, hoc necessarium. & illud voluntatis, hoc quod inviti facimus. Nec omnia servitia sunt eiusdem conditionis: & Domini dignitate augetur servitiorum humilitas. Vestes autem quas gerunt cum insignibus, non tam sunt servitutis insignia, quàm libertatis. Itaque *Liberaturas* vocant, credo quod dabantur olim liberatis hominibus è servitute.

Η' μαστιγωθεῖσαν εἰς μύλωνα ἐμπεσεῖν) μαστιγοῦν quod antè βασανίζειν dixerat. sed illud generale, hoc specialius. Aristot. 1. Rhet. sunt, inquit, ἄτεχνοι πίστεις πάντα

τὸν

τὸν ἀνδρῶν, νόμοι, μάρτυρες, συνθῆκαι, βάσανοι, ὅρκος. leges, testes, pacta conventa, quęstiones, jusjurandum. Pro Milone. *Facti in equuleo quæstio est, iuris in iudicio.* partitionibus Orat. *Humanum testimonium spectatur ex auctoritate, ex voluntate, ex oratione, aut libera, aut expressa, in qua insunt scripta, pacta, promissa, iurata, quæsita.* Orationem intellige expressam βασάνῳ. hic locus pro Milone tractatur. *Sed quæstiones urgent Milonem, quæ sunt habitæ in hunc in atrio Libertatis. quibusnam de servis? rogas? de P. Clodij. quis eos postulavit?* Appius. *quis produxit?* Appius. *unde? ab* Appio. *Dij boni quid potest agi severius.* Deinde eludit hanc quæstionem κατὰ μίμησιν. *Age verò quæ erat, aut qualis quæstio? heus tu Ruscio, cave sis Mentiare. Clodius insidias fecit Miloni? fecit. certa crux. nullas fecit. sperat a libertas. quid hac quæstione certius.* Noster orator non est tam facetus; neque id tulit, in qua adhuc versatur, narratio. Sed quoniam hanc quoq; quæstionẽ, quæ facta est in ancillam de heræ pudicitia, venustam & lepidam fuisse oportet: age, si placet, nos quoque eam μιμητικῶς exprimamus, & Euphileti verba conẽmur imitari, quibus usum esse eum verisimile est. Producit ancillam coram amico, quem advocaverat, & sic cum illa agit. Dic ancilla, tu nosti quendam Eratosthenem? novi. quid? nonne is solet me absente domum ad me venire? solet. quid uxor mea? quemadmodum illum me absente accipit? satin comiter? híc ancilla obmutuit. Eratosthene enim nominato statim intellexit herum suum rem omnem resciviſſe. Itaq; supplex accidit ad genua eius: delicti veniã orat, & sibi, & heræ.

Mihi

Mihi quoque à ſeverioribus venia poſcenda eſt, qui præter ætatem videor hîc Mimum agere. Laberium aſperæ libertatis equitem, Cæſar quingentis millibus invitavit, ut prodiret in ſcenam, & ipſe ageret Mimos, quos ſcriptitavit. Laberius, qui nihil denegare tanto viro roganti potuit, & precium pollicenti, in ſcenam prodiens ipſe recitavit hos verſus, quibus excuſaret ſuam verecundiam.

Quem nulla ambitio, nulla unquam largitio:
Nullius timor, vis nullar nulla autoritas,
Movere potuit in iuventa de ſtatu,
Ecce in ſenecta ut facilé labefécit loco,
Viri excellentis mente clemente edicta,
Summiſſa placidé blandiloquens oratio.

Hæc ſunt apud Macrobium *Satur.* lib. 2. cap. 7. Me autem nunc, ut verum fatear, non Cæſar, aut poteſtas aliqua maior cogit ἀχθομενεῖν: Sed ut Craſſus apud Ciceronem, dum adoleſcentulorum ſtudiis obſequor, me eſſe ſenem ſum oblitus. Sed neque hæc aliter parata, ut nunc ſunt hominum palata, opinor placerent, neque ego tam ineruditus, aut tam ſine omni lepore ac ſale unquam fui, ut quæ quibus cibis apta eſſent condimenta, neſcirem. Si quibus hæc diſplicent, eorum eſt culpa, qui uſque ad hanc ætatem non graviorem nobis impoſuére perſonam.

Εἰς μύλωνα ἐμπεσεῖν) ut ὁ ἀμπελὼν, ἡ ἄμπελος, vinea vitis, ſic ὁ μύλων piſtrinum: ὁ μύλος mola, id eſt, machina, quæ circumactu ſilicum atque conflictu frumentum terit. Plutarchus de ſera Numinis Vltione, ἐνίοτε θεῶν ἀγέουσι μύλοι, ἀγέουσι δὲ λεπτόν. Serò Deûm molæ

molæ commolunt, sed postquam cœpére, ad tenuè commolunt. ἀλεῖν & ἀλήθειν molere. hinc ἄλευρον farina. μύλων igitur περιεκπεπωτερόν. nam hæc terminatio ferè locum declarat, ut diximus. Ex eadem enim ἀνθρωπίᾳ δαφνῶνες Laurêta: μελισσῶνες, quos Varro de re rustica *Mellaria* appellat: *Apiaria vulgus dicit, in quibus siti alvei apum. sed neminem eorum fermè, qui incorruptè loquuti sunt, aut scripsisse memini, aut dixisse.* Gell. lib. 2. cap. 20. περιστερεὼν columbarium. Plato Theætêto. Νῦν αὖ ἐν ἑκάστῃ ψυχῇ πυκνωσωμεν περιστερεῶνα παντοδαπῶν ὀρνίθων. nunc rursus in quaque anima fingamus columbarium, in quo sint aves cuiusque generis. Xenoph. Symp. ὁ ἀνδρὼν κεκοσμημένος ἂν εἴη μᾶλλον, virorum cubiculum erit ornatius: quod suprà ponendum fuit. Domini servis nequam Pistrinum minitantur in Comœdia. Terent. Andr. *Verberibus cæsum te in pistrinum Dave dedam usque ad necem: ea lege, atque omine, ut si te inde exemerim, ego pro te molam.* Plautus Merc. *Atq; eximam mulierem precio: sed quæ non erat in pistrinum conjecta.* Non enim servi solum cogebantur tolerare hunc ærumnosum laborem, sed ancillæ etiam. Terentius Adelphis. *Atque ibi favillæ plena, fumi, ac pollinis coquendo sit faxo, & molendo.* Plautus Merc. *Nihil opus nobis ancilla, nisi quæ texat, quæ molat, lignum cædat, pensum faciat, ædis verrat, vapulet.* Plutarchus Sympos. Ego in Lesbo cùm essem, hospitem mulierem audiebam canentem ad molam, μέλε μύλα μέλε. καὶ γὰρ Πίττακος μέλει μεγάλας Μιτυλήνας βασιλεύων, mole tu mola, mole. Nam Pittacus regnando magnas Mitylenas commolit. Isaias cap. 3. de eiusmodi Tyrannis,

Tyrannis, *Qui commolitis ora pauperum.* Exod. 12. *Morietur omne primogenitum in terra Aegypti, à primogenito Pharaonis, qui ſedet in ſolio ſuo, vſque ad primogenitum ancillæ, quæ eſt in carcere.* Heb. poſt Molam, nempe tranſatilem, quam qui circumagunt, non præcedunt, ſed ſequuntur obnixè trudentes. Iunius. Dignus erat laude Prometheus ille, aut quiſquis fuit, qui primus levavit homines hoc tam gravi labore. ille enim

Aeſcul. Prome. Ἔζευξε πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κῴδαλα,
Ζεύγλαισι δ' ἐλεύθερα σώματ' ἐσ τὸ θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων
Γένωνται.— Iunxit primus animanteis, ut ſeruitio ſungentes corporibus, maximarum ſucceſſores eſſent ærumnarum mortalibus. At aliquis extitit multa poſt ſecula, qui, non ut Prometheus, iumenta pro hominibus huic labori ſubſtituit, ſed ab hominibus, atque iumentis hunc laborem ad aquam & ventos tranſtulit. Varro Molere à molliendo dictum tradidit, quod mola frumentum mollit ac conterit. Ego deducerem potius molam ἀπὸ τῆς μύλης vnius literæ diſcrepantia: præſerrim cùm ratio reddi poſſit probabilis, cur vocabulum ipſum Græcum immutaverit illam literam. Quid ſi enim dicamus, Mola à Græco μύλη. certè nos ἀνωμαλία defendet. ſic enim Aeoles μοννὴν μύνλιν, & ὄνομα dicunt ὄνυμα, auctore Euſtathio. & ſic Latini popolus populus. eſt enim à πολὺς. quare ego potius exiſtimo Mollire dictum à molendo. Sed unde Græcum μύλη, difficile eſt de omnibus, planeque ἀμήχανον ratione reddere. bene enim *Varro* dixit, *Etymologicè*

Lib. 6.

non

non omnium verborum posse dici caussas. Sed in his rebus, si vis esse aliquis, audendum est. accipiat quisque ut libet, licet, ego sic censeo: in μώλη factam esse eam mutationem literarum quam diximus, ut primum sit μόλη, ὅτι μόλις καὶ χαλεπῶς ἀνύετο τὸ ἔργον. erat enim gravissimus labor primitus, quum hominum operâ fiebat. quo facilius fuit Latinis nativam vocalem repetere. eiusdem originis est μολεῖν, quod cum labore. ærumnam pati nos dicimus, *to moyle*, vtráque coniuncta vocali. Hom. ὅππολ' ἐγώ γε ἴω νῦ μῶλον ἄρηος. Eust. τὴν πολεμικὴν κακοπάθειαν, ἤτοι τὸ μόλις. hinc commodè poeta finxit τὸ μῶλυ, quod ἀλεξιφάρμακον Vlyssi contra Circen Mercurius demonstravit, quia magni laboris hoc invenire. quod ipse etiam poeta indicat his verbis, Odyss. κ.

— Χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Ergò quæ sit hæc herba frustrà quæritur. quis enim non videt allegoriam esse totam hanc fabulam? & cur non tam ei licet herbarum nomina, quám avium atque hominum fingere? Circen enim voluit intelligi τὴν ἡδονὴν: eius pharmaca, blanditias voluptatis. Adversus quas unicum remedium, virtus atque prudentia, quæ difficilis. Sed hæc obiter. μῶλος ἄρηος igitur ἡ ταλαιπωρία τοῦ πολέμου. Ex quo Livius belli molem toties dixit: quod nomen hic auctor non semel posuit pro labore. ut lib. 7. *Eò namq; omnem belli molem inclinaturam censebant.* Item, *qui & ipse tela tractare, procedere ante signa, versari media in mole pugnæ sciat.* de Valerio Corvino

Corvino. & lib. 6. *Flammis in castra tendentibus, vapore etiam ac fumo, crepituque viridis materiæ flagrantis, ita consternavit hostes, ut minor moles superantibus vallum in castra Volscorum Romanis fuerit, quàm transcendentibus sepem incendio absumtam fuerat.* Pro labore hîc manifestò ponitur. sic apud Tacitum Annalium 13. *Corbuloni plus molis adversus ignaviam militum, quàm contrá perfidiam hostium erat.* Virg. Tantæ molis erat Romanam condere gentem, id est, tanti negotij. de Oratore 3. *Maior mihi moles, matus miscendum est malum.* Ex hac verbum Molior, magno cum labore aliquid facio, magnoq; conatu. 1. Tusc. *Licet etiam mortalem esse animum iudicantem æterna moliri.* Virg. Aeneid. 4.

Si te nulla movet tantarum gloria rerum,
Nec super ipse tua moliris laude laborem,
Ascanium surgentem, & spes hæredis Iuli
Respice. Eruditè ut omnia, *moliris laborem*, ac si quis Atticè diceret, Moliris molem. ut etiam illud, Nulla movet, pro Non movet. sic Terentius & Plautus, *Nullus mones*, *Nullus nuntiavit*, pro Non mones, non nuntiavit. Primo de Natura Deorum. *Quæ molitio? quæ ferramenta? qui vectes? quæ machinæ, qui ministri tanti muneris fuerunt?* Ex eodem, *Molestus* quamvis prima brevi. 1. de Oratore. *Qui locus quietis & tranquillitatis plenissimus fore videbatur, in eo maximæ moles molestiarum, & turbulentissimæ tempestates extitérunt.* Iam quòd toties dicitur in sacris literis eduxi te de Aegypto, de domo servorum: עבדים בית, viri docti μεταφοικῶς domum servitutis intelligunt pistrinum, i. μύλωνα: fuerunt enim

in

in Aegypto, quasi in pistrino durissima servitute, quum lutum & stipulam comportare, lateres ad numerum excoquere, & dare cogebantur. huc addimus tanquã corollarium illud Plutarchi symposio. ἀτεχνῶς τὴν πολλῶν ἴδοι τις ἂν, ὥσπερ ἐν μύλωνι, τὸ σῶμα τῷ ψυχῷ ἐγκεκαλυμμένον. enimvero multorũ videas animum, ut in pistrino, sic in corpore obrutum. fortasse hinc Mulus. adhibebant enim mulos & asinos huic ministerio.

Κακοῖς τοιούτοις συνεχομένων) tantis malis constrictã. + actorum 18. συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις τὸν χριστὸν, Ἰησοῦν. constringebat eum spiritus atq; cogebat testari Iudæis Christum. ad Phil. 1. συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο. coarctor á duobus. 2. ad Cor. cap. 2. ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν. ex multa pressura, atq; angustia cordis. idem θλίβειν καὶ συνέχειν.

Καλεπτέον ἅπαντα τὰ ἀληθῆ) καλεπτεῖν id dicere cõtra + aliquẽ, quod ei sit fraudi futurũ, & quod illi noceat.

Πίστιν παρ' ἐμοῦ λαβοῦσα μηδὲν πείσεως κακὸν κατηγορεῖ) + κατεῖπεν, ἐμήνυσε. κατηγορεῖν arguere, indicium facere. Plutarchus in Bruto, Βρούτου ἐξαπιδόντος τὸ Λαίνα σχῆμα διορμήσαι σπουδῇ, καὶ μὴ κατηγορῆσαι. (hic quoque absolutè ponitur) cum Brutus ex gestu Popilij Lænæ, vidisset illum à Cæsare orare aliquid seriò, non coniurationem indicare. præcessit enim, τεκμαιρόμενοι μήνυσιν εἶναι τὴν βουλῆς καὶ κοινολογίαν. coniicientes indicium esse coniurationis colloquiũ eius cum Cæsare. Idẽ est igitur μηνύειν, καὶ κατηγορεῖν. at Xenophon primo παιδείας, eadem significatione, cum eo casu posuit hoc verbum, quem regit quum accusationem significat.

ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθ' ἕλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐτοῖς ὃ καταγορεῖ τὴν ὀλιγοετίας, οὕτω καὶ Κύρου ἐν τῇ πολυλογίᾳ ἡ θράσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἁπλότης, καὶ φιλοστοργία. vt enim in corporibus, qui iuvenes ad iustã crevêrunt magnitudinẽ, tamen in illis iuvenile aliquid apparet, quod annorum arguat paucitatẽ: sic etiam in Cyri loquacitate, non confidentia cernebatur, sed simplicitas naturæ, & avi caritas. i. ut iuvenes, quamvis iustam habent corporis magnitudinem, robur tamẽ & vires non habent, sed est aliquid in illis, quod iuvenes esse declaret: sic ea erat Cyri loquacitas, quæ non inanem confidentiã haberet, qualis esse in hominibus solet ætatis corroboratæ, sed quæ morum indicaret ingenuitatem, & avi caritatem. ac si diceret, alia est loquacitas in pueris grata omnibus, cum simplicitate coniuncta, alia in viris aut senibus, in qua confidentia inest omnibus odiosa. quia obscurior est similitudo, sic illustrandam putavimus. Plato Alcibiade primo cum eodem casu, ἀμαθίᾳ γὰρ ξυνοικεῖς, ὦ βέλτιστε, τῇ αἰσχίστῃ, ὡς ὁ λόγος σοὶ καταγορεῖ, καὶ σὺ σαυτῷ. cum ignoratione habitas, ô bone, turpissimâ, ut oratio te nostra convincit, & tu tete. insciitiam turpissimam intelligit, πλὴν ὅτιοὖν, quum quis putat ea se scire, quæ nescit. Nam hanc ἀμαθίαν ἐπονείδιστον vocat. Non turpe est enim, si ingenuè fateaeris te nescire quod nescis. Sed si rerum præ aliis scientiam arrogas, quas æquè cum aliis ignoras, id turpissimum est, & omni dignum exprobratione. Aelianus cum quarto casu, καὶ τὸ μιμουμένης σελήνης καταγορεῖ σχῆμα σωιέντι μέρος ἀμυδρόν. Pars alia arguit intelligenti lunæ bicornem figuram. Hoc si dicitur

vt

vt κατηγορῶ σοῦ κλοπὴν accuso te furti. Sophocl. Aiace Lorario, αὐτὸς αὑτῷ δῆλον. ἐν γὰρ οἱ χθονὶ Πηκτὸν τίς' ἔγχος ἔνθεν πτὲς κατηγορεῖ. quærit Chorus, quis interfecit Aiacem. Tecmessa respondet, ipse se. Id quod, inquit, defixus in terra gladius arguit, cui incubuit. Virg. *Degeneres animos timor arguit.* ψυχὰς ἐλέγχει ὁ φόβος καὶ κατηγορεῖ.

ὡς θεσμοφορείοις ᾤχετο εἰς τὸ ἱερὸν) nullæ sunt tam religiosæ, quàm quæ sunt affineis huius culpæ: & tum maximè religionem ac sanctitatem simulant, quum sunt nequissimæ. Clodius constupravit uxorem Cæsaris. at quando,& vbi?inter sacra Bonæ Deæ. θεσμοφόρια, sacrum Cereris & Proserpinæ: non mysteria, quæ enuntiare nephas erat, & ij tantum sciebant, qui erant μεμυημένοι, initiati: sed alia hæc τελετή. Aristophanes θεσμοφοριάζουσαι, Εὔχεσθε ταῖν θεσμοφόροιν, τῇ Δημητρὶ, καὶ τῇ κόρῃ, καὶ τῷ πλούτῳ, καὶ τῇ καλλιγενείᾳ, καὶ τῇ κουροτρόφῳ γῇ. κουροτρόφος γὴ Ceres, δημήτης terra mater: καλλιγένεια filia eius: ἡ κόρη, φερέφαττα. his πλοῦτος assumitur, quòd opes omnes è terra: quam iccircò Opem nominant. Cic. 2. de Nat. Deorum. θεσμοφόρος est legumlator, idem quod νομοθέτης. unde θεσμοθέται. sex Athenis viri, qui legibus præfuerunt. Sed propriè θεσμὸς est ius gentiũ, sive naturæ, quod fas vocatur (unde θέμις & θεμιτὸν) νόμος ius civile, quę lex dicitur. Leges Dracónis θέσμους vocabãt. erãt. n. sacratiores. Solonis νόμους: Vlpi. quâ de caussâ Canonas ecclesię dixêre θεσμὸς. sed cur Ceres θεσμοφόρος? quia simul homines & frugeis serere cœpêrũt, & urbeis cõdere, ac respub. instituere, quæ legibus cõtinentur. hinc eadẽ autor Ceres & legũ, & frugũ colitur. Nam ante fruges

inventas, homines glandibus vescebantur, & victu ferino sibi vitam propagabant, ut inquit Cicero. Sed postea quàm Triptolemus missu Cereris, per orbem terræ frugum sationem docuisset, tum congregati in unum homines, ad civilem & humanũ hunc cultum facilè traducti sunt: opida munire, leges sancire, mores & instituta servare, sanctam vitæ societatem colere cœpêrunt: denique cum victu mansueto, ipsi simul mansuescebant. Virg. lib. 8.

Gensq; virũm truncis, & duro robore nata,
Quèis neq; mos, neq; cultus erat, nec iungere tauros,
Aut componere opes nórant, aut parcere parto,
Sed rami, atq; asper victu venatus alebat.

Et primo Georg.

Prima Ceres vnco terram dimôvit aratro.
Prima dedit fruges, alimentaq; mitia terris.
Prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus.

Item alibi.

--- mactant lectas de more bidentes
Legiferæ Cereri.

In hoc sacro mulieres cibis abstinebant & coitu. Aristophanes ὥσπερ ἐν Θεσμοφοριοισι νηστεύομεν. Iuv.

Pauca adeo Cereris vittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula.

Ovidius decimo metamorph.

Festa piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus nivea velantur corpora veste.
Primitias frugum, dant spicea serta, suarum:
Perque novem noctes venerem, tactusq; virilis
In vetitis numerant. --- vitem. i. salicem Americam ἄγνον vocant, *quoniam Matronæ in Thesmophoriis*

riis Athenienſium, caſtitatem cuſtodientes, iis foliis cubitus ſibi ſternunt, inquit Plinius. Salicem enim Theophraſtus ſcribit vim habere perimēdi ſeminis, & libidinis extinguendæ. Aelianus, ὁρμῆς ἀφροδισίου κώλυμά ἐστι. hinc ille jocus apud nos, ut iis, qui ab amoribus ſuis deſeruntur, aut potiri nequeunt, quod amant, geſtandam eſſe dicamus coronam ſalignam. Eſt enim hæc arbor ſymbolum caſtitatis: ut mirum non ſit hanc fœminam, quò ſuam viro caſtitatem probaret, ad hæc ſacra frequenter adiiſſe. Odyſ. κ. Μακραὶ τ' αἴγειροι, καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Proceræ populi ſaliceſq; fructum perdentes. ad quod Euſtathius, διότι οἱ πίνοντες τὸ ἄνθος αὐτὰς, ὀλλύουσι τὸν καρπὸν, ἤτοι ἄγονοι γίνονται, ὡς καὶ διάφορος ἱστορεῖ. quia qui de flore earum bibunt, fructum amittunt, & ſteriles fiunt: qua ratione Hebræi ſobolem, fructum ventris nominant. ab ἄγονος & ἁγνὸς caſtus. at ἡ ἄγνος vites arbor, quæ & λύγος. ad cuius vim atque naturam fortaſſe Theocritus alluſit, *Idyllio* 1.

τὸ θαὺ τὸ ἔρωτα καλὸν χρέος Δάφνι λυγίξειν.
ἢ ῥ' ὐκ αὐτὸς ἔρωτι σὺ δ' ἀργαλέῳ ἐλυγίχθης;

Tu gloriabare amorem te ligaturum. at nunc ipſe ab amore dolorifico ligatus es. λυγίζειν à λύγος, ex quo Ligo Latinum. vnde Hom. μαλθακοῖς ἐν λύγοισι δίδη. teneris vitilibus vinciebat. Eſt igitur λυγίζειν τὸ ἔρωτα, vitæ ſanctitate eius furorem comprimere.

ὤχετο εἰς τὸ ἱερὸν) ἀπῆλθεν abiit, profecta eſt. Aeſchines. περὶ τῆς παραπρεσβείας, obeunte me iam ſecundam legationē ad cōmune Ampictyonū, ἐφ' ἣν τολμᾷς μὲ λέγειν ὡς οὐ χειροτονηθεὶς ᾠχόμην, ad quam non pudet te dicere, profectum me eſſe non deſignatum.

Plutarchus civilibus præceptis, ὡς ἤν ἔμελλον ἐπανήκων ἀποστρέφεσθαι, ἀνεκάλεσε ὁ πατὴρ κατ' ἰδίαν ἐκέλευσε μὴ λέγειν ἀπῆλθον, ἀλλ' ἀπήειμεν. *Quum reversus me legatione abdicaturus eram, pater privatim monuit, ne dicerem Profectus sum, sed Proficiscebamur:* ne videretur excludere collegam, & sibi omnia asserere: ὄιχεσθαι decedere é vita, ἀποιχόμενοι, κατοιχόμενοι defuncti. Aratus,

αὐτοῦ κάκεινο στέφανο τὸν ἀγαυὸ ἔθηκε
Σῆμ' ἔμεναι Διόνυσος ἀποιχομένης Ἀριάδνης.

Illic & corona illa quam Liber pater posuit, monu-
v. 248. mentum esse Ariadnæ defunctæ. ὄιχομαι pereo. Sophocles *Aiace.* Θεὸς γὰρ ἀνασώζει με, τῷδ' ὄιχομαι, Deus me salvũ vult, huic pereo. i. quantum in hoc. Lucianus de *Apolline*, impigrè cõtinuò oportet adesse συνείροντα τὰς χρησμὰς, ἢ ὄιχεσθαι οἱ τὴν δόξαν, nectentem oracula, aut perire ipsi gloriam. Nectentem dixit, quia oracula ferè sunt perplexa. λόξα, vnde λοξίας *Sic* Medicum aut semper præsto necessum est esse, & opitulari quovis morbo laborantibus, ἢ ὄιχεσθαι οἱ τὴν δόξαν τὴν τέχνης. Theologus aut semper paratus, & meditatus ad concionandum, ἢ ὄιχεσθαι οἱ τὴν δόξαν, aut actum esse de fama. Synesius περὶ φαλακρᾶς de capite calvo. ἐκεῖ φρένες ὅθεν ὄιχονθ' τρίχες, ἐκεῖ τρίχες, ὅθεν ὄιχονθ' φρένες. Ibi mens, unde periêre crines, ibi crines, vnde abiit mens. intelligit tum homines incipere, cum recalvescunt, sapere. ὡς γὰρ ἅμα φύσει τὸν πώγωνα γίγνεσθαι, & beati sunt, inquit Plato, quibus provenêre in summa senectute νοῦς γίγνεται φρόνησις. Sophocles Electra. ὡς ἐμοῦ κολασθοῦ περισυρέντος, φύσει φρένας. Aesopi vulpes ad hircum, quum hircus se temerè demisisset in puteum, εἰ τοσαύτας, εἶπε, φρένας ἐκέκτησο, ὁπόσας ἐν τῷ πώγωνι τρίχας, μὴ πρότερον

πότερον ἂν κατέβης, πρὶν ἢ τὴν ἄνοδον σκέψαιο. si tot, inquit, mentes possideres, quot in barba pilos, non prius descendisses quam ascensum considerasses. Euripides Hec. χρυσῆτ' ὄνησις οἴχεθ' παῖδες ἥ σοι, auri fructus perit cum filiis tuis. οἴχεθ', qui non comparet, quo quid factum sit, aut vbi sit, nescimus. Plautus Trinummo, *Ratio quidem hercle constat, argentum* οἴχεθ'. quod etiam Cicero posuit contra Pisonem, Græcumque verbum retinuit. Idem primâ ad *Atticum* lib. 6. *Quare, quod tu vereris, industria tua non* οἴχεθ', *sed præclarè ponitur.* Odyss. α. ἄπυστος, ἄϊστος, abest, nec ubi sit, quisquam audivit, aut novit. & Telemachus mittitur νίσσον πυθόμενος πατρὸς ἐμοῦ ἐληλουθότος. Herodotus, ὁ δὲ Ἀμύντης χρήσας ταῦτα οἰχώκεε. Amyntas quum hæc rogasset, à filio discesserat. οἰχώκει plus quam perfectum, sine incremento, ut οἰνωμένος: verbum Ionicum, quod apud Homerum invenies, à themate οἰχόω.

ὅπως τοίνυν ταῦτα μηδεὶς πύθηται Ἕλλην ὢν Attica. deest enim ὁρᾷ, vide sis, cave sis, ne quisquam hæc audiat. Plato Menexeno. δεῖ ὅπως μή μοι χαλεπαίνει ἡ διδάσκαλος, ἂν ἐξενέγκω αὐτῆς τὸν λόγον. videndū ne mihi succenseat magistra Aspasia, si efferā eius orationē. Idem Gorgia, χὤπως μὴ ἀλώσει ἐν ταύτῃ αἰσχυνόμενος, & vide ne híc crimine impudentiæ tenearis. & Hippia maiore, δεῖ ὅπως παρέσει καὶ αὐτὸς, καὶ δεῖ σε ἄξειν, οἵτινες ἱκανοὶ ἀκούσαντες κεῖνα τὰ λεγόμενα. vult Sophista quàm plurimos adesse ἐν τῇ ἐπιδείξει. Aristophanes Ranis, χ' ὅπως ἐρεῖς ἐν ταύτῃ μηδὲν ψεῦδος, cave sis mentiare. ut Cic. pro Milone. Aristophanes Acharnēsibus. δεῖ ὅπως μὴ 'ν τοῖς πείβωσιν ἐγκάθιδος λίθοι,

ſed videndum, ne ſub tritis veſtibus quaſi in inſidiis collocati ſint lapides, quibus nos petant. vult enim Dicæopolis chorum excutere. Eiuſdem avibus.

— πρὸς διὸς τ' ὀλυμπίου

Ὅπως παρέσται μοὶ κἀμοὶ σὺ κἀτὰ παιδία

Λουτρόμενα πρωΐ.--- Per Iovem Olympium vide mihi ſis præſtò tu & pueri tui manè loti. Mos erat ſordidorum hominum, quum cœnam darent, ſervos etiam eius, quem invitarent, rogare, qui ſuo ſumptu miniſtrarent. quem morem Plautus notavit Caſina. Quum enim *A L.* dixiſſet. *quinetiam ſervos, ancillas domum Certum eſt omneis mittere ad te*, reſpondet *ST. cibo Cum ſuo quiqui, facito uti veniant, quaſi eant Sutrium.* hos qui ſuo cum cibo domum veniunt alienam Græci vocant οἰκοσίτους, i. ὅτι οἴκοθεν σιτιζόμενοι. ſic igitur Græci dicerent, ὅπως ἔχῃς καὶ οἰκόσιτοι ἐλθόντες. Theophraſtus Ethicis caracteribus dicit, hominis eſſe perquàm illiberalis, τὸς διακόνους ἐν τοῖς γάμοις οἰκοσίτους μισθώσασθαι. miniſtros in nuptiis conducere eos qui ſuo cibo veſcerẽtur: ſed ad inſtitutũ revertamur. plura enim accumulare exempla non poteſt videri ſupervacaneum. Herodotus, ὁκότερ' ἂν δὴ Ἰωτέων ἕλοισθε, ἔχων, τὸ καθ' ἡμέας, ἔστω ἥ τε Ἰωνίη, καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. Vtrum horum eligetis, facite, quantum in nobis eſt, Ionia ſit, & Cyprus libera. Xenophon Sympoſio, ἄγε νυῦν, ἔφη, ὁ Σωκράτης, ὅπως μεμνήσῃ διακεκριμένου περὶ τοῦ κάλλους, ἐπειδὰν οἱ προκείμενοι λόγοι περιέλθωσι. age nunc, inquit Socrates, facito memineris decertare de forma cùm propoſiti ſermones in orbẽ redierint. Sed locus omniũ illuſtriſſimus, quod ad hãc rẽ attinet, eſt ille De moſt. de Ementita legatione. καὶ ὅπως μὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι

ναῖο, ἴσθι, ἂν τι τούτων γένηται, τότε ἐπαινέσεσθε, καὶ πιήσεσθε, καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ μή. καὶ μέντοι καὶ τἀναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε, ἐγὼ δ' ἀφίσαμαι. vosq; Athenienses, aiebam, si quid horum fuerit, facite vt istos laudetis, &c. veruntamen si quid contra ac illi dicunt, evenerit, facite vt istis succenseatis: ego desistam. tum Aeschines. μὴ νῦν ἀφίσασο, ἀλλ' ὅπως τότε μὴ ποιήσῃ. Ne nunc absiste, sed tu facito, ne tum simules, tibique arroges, si quid prospere evenerit. Integrum est illud Platonis Gorgia. ἀλλ' εὐλαβεῖσθε παραμελεύεσθε ἀλλήλοις, ὅπως μὴ πέρα τοῦ δέοντος σοφώτεροι γιγόμενοι λήσετε διαφθαρέντες. sed monete alius alium cavere, ne si vltrà quàm opus est, sapiatis, imprudẽtes corrũpamini. In his omnibus exemplis post ὅπως est futurum indicativi: & vix aliter reperies. quarè meritò suspicari quis poterit, hìc quoque legendum πεύσεται. est in proximo Platonis loco, ὅπως μὴ coniunctim. nam μὴ quoque eodem modo ponitur ἐλλειπτικῶς Hom. πῇ φεύγεις μετὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς ὡς, ἐν ὁμίλῳ; μή πῃ τοι φεύγοντι, μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. quò fugis verso tergo tanquam ignavus in turba? videndum, ne quis tibi fugienti in scapulis hastam defixerit, item, μή πῃ μοὶ Δαναῶν νεμεσήσεται, ὅσκεν ἴδηται: cavendum, ne qui viderit Danaûm, meritò reprehendat. Plato Phædone, μὴ καθαρῷ γὰ καθαρῶς ἅπτεσθαι, μὴ οὐ θέμιτον ᾖ, videndum non puro purum attingere, ne fas non sit. μὴ secundo loco repetitur ad maiorem Emphasim. Matthæi 25. ἀπεκρίθησαν αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν, responderunt prudentes, videndum ne forte non nobis sufficerit & vobis. Talis ἔλλειψις frequens est etiã Hebræis.

Hebræis. Geneſeos 31. כי אמרתי פן תגזל את בנותיך מעמי dicebam enim ne forte raperes filias meas à me. ſupple *videndum eſſe*. Sic etiam Latini loquuntur more Græcorum. Terentius Eunucho, *Si quidem biduum. verùm ne ſiant iſti viginti dies.* ſubaudi *vereor*. Cicero de finibus, *Sed ne dum huic obſequor, vobis moleſtus ſim.* Latini in huiuſmodi locutionibus vſurpant, vt, ne. Græci ὅπως, μὴ. Demoſthenes vtrunque coniunxit, expreſſo verbo, quod deſiderari ſoleti· ἃ δέδοικ' ὅπως μή ποθ' ἡγήσησθ', ὑπὲρ πολλοῦ γεγενῆσθαι. ſubaudi τόκου. quæ vereor ne aliquando putetis magno contigiſſe vobis fœnore. nonnulli docent, *vt* poni, quum volumus rem evenire, verbi cauſſâ, *vereor vt ſatis firmæ ſint hæ nuptiæ*. Ne, quum nolumus, vt vereor ne mihi malum eveniat. quod quàm ſit verum, neſcio. certè non eſt perpetuum.

† Οὐδὲν ἔσται σοὶ κύριον τῶν πρὸς ἐμὲ ὁμολογημένων) κύριος νόμος rata lex, ὁ κείμενος, quæ manet & vim ſuam obtinet. ἄκυρος abrogata. ἀκυροῦν abrogare, antiquare. Aeſchines contra Timarchum, ἐὰν μὲν γὰρ κολάζητε τοὺς ἀδικοῦντας, ἔσονται ὑμῖν οἱ νόμοι καλοὶ καὶ κύριοι, ἐὰν δ' ἀφῆτε, καλοὶ μόνον, κύριοι δ' οὐκ ἔτι. ſi punire ſontes velitis, erunt vobis leges pulchræ, & ratæ: ſin abſolvatis, pulchræ ſolum, non etiam ratæ. ſic pacta conventa ſunt κύρια aut ἄκυρα. ὁμολογεῖν paciſci: κυρίως conſentire, aſſentiri. ſed hoc verbum eſt etiam iuriſprudentium, quo illi in ſuis ſtipulationibus vtuntur: vt in illa formula, Spondes? ſpondeo, qui dicit ſpondeo, ὁμολογεῖ. ſignificat, inquit Budæus, ſpondere, id eſt, roganti promittere

mittere. Plinius ad Vespasianum, *Cum hanc operam condicerem, non eras in hoc albo*. i. ὁμολογῆντός μου. Tertullianus de Corona militis, *Aut novissimè perpetiendum pro Deo, quod aquè fides pagana condixit*. i. Pagano imperatori data promisit ex pacto. hinc Cœnam condicere: nam quum aliquis me vocat ad cœnam, si dico me venturum, condico, καὶ ὁμολογῶ. Plato convivio, ὡμολόγησα δ' εἰς τὴμίριον παρέσεσθαι nempe ἐπὶ δεῖπνον εἰς Ἀγάθωνος, ad cœnam domum Agathonis. At veteres Condicere, inquit Iustinianus, Denuntiare dixerunt. Hoc sensu condicere cœnam erit, denuntiare alicui, me cœnandi caussâ ad eum esse venturum. Ferè synonyma sunt hæc verba, & aliquid pacisci significant, ὁμολογῶ, συγχωρῶ, συμφωνῶ, συντίθεμαι: his adde συμβαίνω convenio. Thucidides lib. 4. Λάχης εἶπε, τύχη ἀγαθῆ τῆ Ἀθηναίων, ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν, καθὰ ξυγχωροῦσι λακεδαιμόνιοι, καὶ ξύμμαχοι αὐτῶν. καὶ ὡμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτόν. Laches censuit, quod bonum, felix, faustumque sit Atheniensibus, facere inducias, quibus legibus concedunt Lacedæmonij sociique eorum, & pactæ sunt in concione induciæ in annum. Hæc deinde mox addit, ταῦτα ξυνέθεντο λακεδαιμόνιοι, καὶ ὡμολόγησαν λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. Scholiastes ὡμολόγησαν] συνεφώνησαν. Matthæi 20. οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; non denario pactus es mecum? ὁμολογία, συνθήκη, ξύμβασις. pactio, compositio, conventio. Thucid. lib. 5. ταῦτ' ἦν ἀμφοτέροις αὐτοῖς λογιζομένοις ἐδόκει ποιητέα εἶναι ἡ ξύμβασις.

videba-

videbatur ipsis hæc reputantibus pacem esse faciendam. & paulò ante, μετεμέλοντό τε, ὅτι μετὰ τὰ ἐν πύλῳ καλῶς πεπραγότ', οὐ ξυνέβησαν. pœnituit illos quòd pòst res in Pylo gestas, cum pulchrè liceret, pacem non fecerant. Ibidem βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ἔτι μετακινήτη εἴη ἡ ὁμολογία. volens scire posset ne pacis pactio mutari. eodem libro de eodem fœdere. ἐμμένων ταῖς ξυνθήκαις, καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖσδε δικαίως καὶ ἀδόλως, hæc pacta atque hæc fœdera servabo, vt ius fasque est, sine dolo. Dem. contra Dionysodorum, λαβὼν ἀργύριον φανερὸν καὶ ὁμολογούμενον, ἐν γραμματιδίῳ δυοῖν χαλκοῖν ἐωνημένῳ, καὶ βιβλιδίῳ πάνυ μικρῷ τὴν ὁμολογίαν καταλέλοιπε τῷ ποιήσειν τὰ δίκαια. acceptâ pecuniâ palam, de qua inter nos convenerat, in libello admodum parvo, duobus æribus empto, pactionem reliquit se iusta facturum: quam sæpe appellat συγγραφὴν. & mox, iubent leges, ὅσα ἄν τις ἑκὼν ἕτερος ἑτέρῳ ὁμολογήσῃ, ταῦτα εἶναι κύρια, quæ quis suâ sponte alter cum altero contraxerit; hæc rata esse habenda. ὁμολογεῖν Latinis est etiam dicere, non solum condicere, Ovid. 2. fastorum.

Vnus erit, quem tu tolles in sydera cœli.
Tu mihi dixisti: sint rata dicta Iovis.

Σὺ μὲν εἰρηκας ἡμῖν ὁμολόγησας. κύρια ἔσω τὰ εἰρημένα σοὶ ἢ τὰ ὡμολογημένα. Martem inducit agentem cum Iove, de suo Romulo in numerum Deorum recipiendo. sed primum versum ex Ennio sumpsit παραφράσας. Sic enim Ennius.

Vnus erit quem tu tolles in cærula cœli
Templa. Virg. lib. 8. *at tu dictis Albane maneres.*

σὺ

οὐ δ' ἐμμενεῖν τοῖς εἰρημένοις. Et liber 7.

Ni dare conjugium & dictis parere fatetur.

Quàm eruditè pauci intelligunt. pepegerat Latinus cum Turno Rutulorum rege fœdus, & filiam desponderat. sed fœdus illud adventu Troianorum irritum fuit. Novum igitur fœdus ineundum erat. hinc ait, Ni dictis parere fatetur. εἰ μὴ ὁμολογεῖ πείθεσθαι τοῖς εἰρημένοις. i. ni rursus paciscitur se priori fœdere staturum. Thucidides lib. 5. Iussêre Clearidam Amphipolin tradere Athenienſibus καὶ τὰς ἄλλας τὰς σπονδὰς, αἷς εἴρητο ἑκάστοις, δέχεσθαι. Et alios fœdera, pro vt dictum erat singulis, accipere. scholiastes σωνεφωνήθη. paullo post, εἰρῆσθαι δ' ὅτι, ἢν μὴ θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ. dictum autem fuisse in fœdere (hoc esse servandum) nisi quid à Diis Heroibusve obiiceretur impedimenti. Idem, Lacedæmonij suspecti erant Athenienſibus, ὄντων ἐν οἷς οὐ ποιοῦντες ἦσαν τῶν ξυγκειμένων ἃ εἴρητο, in quibusdam non facientes, quæ ex pactis dicta erant. Nonnius Marcellus, *Dicere est constituere*. Sic enim legendum arbitror, non dicare. Terentius, *hic nuptijs dictus est dies*, id est constitutus.

Ἐπ' αὐτοφώρῳ.) In ipso furto, vel vt Cicero loquitur de Aruspicum responsis, ipso in facto. Gellius lib. 1. cap. 18. *Varro in primore libro scripsit furem ex eo dictum, quod veteres Romani furvum, atrum appellaverint, & fures per noctem, quæ atra sit, facilius furentur.* sed Gellius ipse multò rectius. *nam quod à Græcis*, inquit, *nunc κλέπτης dicitur, antiquiore Græca lingua φῶρ est dictum. Hinc per affinitatem literarum, qui φῶρ Græce est, Latinè fur*

fur. Aelianus, εἶτα ἑσπέρας ὁ φὼρ ὀπφοιτᾷ, nempe piscis polypus: quem antè λισὴν dixerat. adulterium quoque furtum dicitur, vt furta Iovis in fabulis, & furtiva Venus, ex quo Phocylidis verbum γαμοκλοπέειν. Proverbiorum. 9, aquæ furtivæ dulces, & panes abscónditi iucundiores, מים גנובים. nam quod dicit capite quinto, *bibe aquas de cisterna tua*, allegoria est de vxore propria. φωρᾶν furem deprehendere. Sophocles, τὰ πλεῖστα φωρῶν αἰσχρὰ φωρᾶσθαι βροτούς. Plurima facta mortalium si teneas, turpia tenebis. Plautus, *manifesto miser teneor*. φωρῶμαι ἐγὼ ἀθλιος. Item, *Manifesto teneo in noxa inimicos meos*: εἷλον ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς ἐχθρούς μου. Idem Bacchid. *manifesto teneor mendacij*. Et illud eiusdem. *Nam si illic hodie forte fortunâ hic foret, Miles Mnesilochum cum vxore opprimeret sua, Atque obtruncaret mœchum manifestarium.* qualis est noster Eratosthenes. Cicero in Verrem, *Neque solum argumentis, sed etiam certis testibus istius audacia tenebitur.* Idem de eodem Verre, *In rebus tum maximis, tum manifestissimis tenetur.* & Frumentaria. *Teneo, teneo, inquam, in medijs vectigalibus Pop. Ro. in ipsis fructibus provinciæ Siciliæ, manifestè avertentem rem frumentariam omnem, teneo, inquam, ita vt negare non possit.* tertio officiorum, *Sed aliter leges, aliter Philosophi tollunt astutias. Leges quatenus tenere manu possunt: Philosophi quatenus ratione & intelligentia.* ἐπ' αὐτοφώρῳ iureconsulti vocant, *flagranti in crimine*: Virgilius, *medio in crimine*, vt Cicero in medijs vestigalibus, lib. 7.

Turnus

Turnus adest, medioq; in crimine, cædis & ignis
Terrorem ingeminat. Iohannis 8. παντὶν ἔυρομεν ἐπαυτοφώρῳ μοιχδομένην. ὑφ' ἓν, nõ vt hic, seiuncta prepositione. Interdum φωραν eſt compertum habere. Aelianus, φυλάττειν ἄρα χηνῶν κυῶες ἀχριότεροι. καὶ τοῦτο κατεφώρασαν Ρωμαῖοι. Sunt ergo canes invtiliores ad custodiendum anseribus. idque compertum habuêre Romani: quia anseres aliquando servabant Capitolium.

Οὐδὲν δέομαι λόγων) quod etiam dicunt οὐδὲν δεῖμαι λόγων. hoc non inscitè dici potest in quoddam hominum genus, qui verbis perquàm benigni sunt, montésque aureos pollicentur, sed re nihil præstant. Synesius de navibus, αἷς οὐδὲν ἔδει λιβύης τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ἕτερον πλοῦν ἔπλεον. & paullo pòst, cùm gubernator cursum mutasset, ἡμῖν δὲ οὐδὲ ταφοσίειδ@ ἔδει. ζῆν γὰρ ἔδει, νῦν δὲ τοῦ πελάγους τὶ δεῖ, sic possumus dicere, ἡμεῖς οὐδὲν δεόμεθα λονδίνου, si quis in via nobis dicat, aliò cogitantibus, hâc iter est Londinum. δέομαι oro, obsecro cum genitivo personæ. Herodotus, ἐγὼ σεῦ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς τοὺς ἄνδρας, quod alii dicunt σοῦ δέομαι μηδὲν νεωτερίζειν. vtrunque verbum propriè declarat Egeo, quia non petimus, nisi quibus egemus. nec possumus a Deo petere ex animo, nisi quæ nobis deesse sentimus, id est ὧν δεόμεθα. Homerus πάντες δὲ θεοῦ κατέυχ' ἄνθρωποι, omneis Deo egent homines.

Πρῶτον δὲ διηγήσασθαι βούλομαι) Hermogenes, εἰσὶν δ' ἔν-

νοιαι

ροιαι μὲν εὐκρινεῖς, αἱ καταστατικαὶ πᾶσαι, καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνάγουσαι τὸν λόγον: vt Demosthenes pro Corona, δεῖ δ' ἀναγκαῖον ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα, ὑπομνῆσαι ὑμᾶς. eiusmodi præparationē vocant κατάστασιν, quæ & orationem perspicuam, & auditores facit attentos, quam semper ἀπόστασις ferè sequitur, oratio nulla connectione connexa cum antecedentibus. εἰς ἀρχὴν γὰρ ἀνάγει τὸν λόγον, & novū capit principiū, vt hic, Σώστρατος ἦν μοι ὁπιτήδειος καὶ φίλος. hoc autem schemate ordiendum est narrationes: idque à verbo ὑπαρκτικῷ indicativi, quod facit apud Hermogenem καθαρότητα, puram orationem & liquidam. Sic Demosthenes narrat contra Midiam, Σαννίων δέ τις ἦν, ὃς τοὺς παγκρατικοὺς χόρους ἐδίδασκεν: & Cicero pro Cluentio, *A. Cluentius Avitus fuit, pater huiusce, iudices, homo non solum &c. is cùm esset mortuus &c.* Quintilianus semper habet, non *Avitus* sed *Habitus*. mendi indoles omnibus apparet. tale est & illud eâdem oratione *Larinas quædam fuit Dinea, socrus Oppianici*. Prima actione in Verrem. *Est in Hellesponto Lampsacum, opidum totius Asiæ prouinciæ clarum ac nobile.* Sic etiam poetæ narrant. Hom.

Ἔστι πόλις ἐφυπὴ μύχῳ ἀργεϊφόντεω ἱπποβότοιο. &

Ἦν ἤ τις ἐν πρώεσσι Δάρης, ἄφνειος, ἀμύμων.

Virgil. *Vrbs antiqua fuit.*

Est in conspectu Tenedos notissima fama.

Insula.

Est locus Hesperiam Graij cognomine dicunt.

Et liber 7.

Est locus Italiæ in medio sub montibus altis.

Nobilis

Nobilis, & famâ multis memoratus in oris
— Amsancti valles.

Ovidius,

Fons erat illimis nitidis argenteus vndis.
Regia solis erat sublimibus alta columnis.

Sic & Hebræi narrant. *Vir erat in terra Hus nomine Iob.* Et Iud. 17. *quidam fuit in monte Ephraim cui nomen Micha.* Sed hoc loco obseruandum quod Fabius docet. *Ego*, inquit, *magnos alioqui secutus auctores, duas esse in iudicijs narrationum species existimo: alteram ipsius causse: alteram rerum ad caussam pertinentium expositionem.* qualis est hæc nunc de Sostrato, & de cœna. Et pro Cluentio præter illam primam, & principem, multæ sunt narrationes rerum ad caussam pertinentium, quas παρεκβάσεις vocant.

Οὐδὲν ἂν κατελίφοιτο οἴκοι τῆς ἐπιτηδείων] τὰ ἐπιτήδεια, omnia ad victum & cultum necessaria. Xenophon. i. παιδείας, boni imperatoris est ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντας τοὺς στρατιώτας ἀποδείξειν, καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευάσειν. Isocrates παραθηναϊκῷ, οἱ ἐγγύτατοι ἡμῶν ὄντες τῆς ἐπιτηδείων. Herodotus, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. at ὁ ἐπιτήδειος familiaris, necessarius. vt paullo antè ἐπιτήδειος ἦν μοὶ Σώστρατος. Isocrates παραθηναϊκῷ. ἀπαντήσαντές μοί τινες τῶν ἐπιτηδείων ἔλεγον, obviam mihi facti quidam necessarii dixèrunt.

Ἀναβάντες εἰς τὸ ὑπερῷον) Eustathius, φασὶ δὲ καὶ ὅτι τὰ μετέωρα τῶν οἰκημάτων ὑπερῷα καλοῦσιν οἱ λακεδαιμόνιοι, ὅθεν ὑπερῷον τὸ ὅλον εἰπεῖν ὑπερύφηλον.

Odysseæ.

Οὐ μὴν γὴ τὶ θαμὰ μνησῆρσ' ἐνὶ οἴκῳ
Φαίνεται, ἀλλ ἀπὸ τῆς ὑπερῳΐῳ ἰςὸν ὑφαίνει.

Non frequenter à procis in domo conſpicitur, ſed procul ab his in cœnaculo telam texit. & lib. 1.

Εἰς ὑπερῷ ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶ
Κλαῖεν ἔπειτ' ὀδυσῆα φίλον πόσιν.

Liuius lib. 39. *Conſul rogat ſocrum, vt aliquam partem ædium vacuam faceret, quo Hiſpala immigraret. Cœnaculum ſuper ædes datum eſt, ſcalis ferentibus in publicum obſeratis, aditu in ædes verſo.* moserat veteribus cœnare ἐν ὑπερῴῳ, quod propterea Latini dixêre cœnaculum. Itaque Chriſtus ἐν ὑπερῴῳ cœnam habuit vltimam. quod Marcus & Luca vocant ἀνώγεον. ſed hoc idem. Heſychius ὑπερῷον ἀνώγαιον, οἴκημα, ex quo factum eſt ἀνώγεον: vt γαιήοχος γεώοχος Pindaro. & μετέωρος ἀπὸ τῦ αἰωρεῖν pendêre. Antiphon veneficij contra novercam, ὑπερῷόν τι ἦν τῆς ἡμετέρας οἰκίας, ὃ εἶχε φιλόνεως, ὁπότ' ἐν ἄσει διατρίβοι. at ὑπερῴη palatum, ἐρᾴνιος. Hom. χείλεα μὲν ῥ' ἐδίηνε, ὑπερῴη δ' ἐκ ἐδίηνε, labra madefêcit, palatum non madefecit. cœnaculum quoque Hebræi vocant ab aſcenſu. Ieremiæ 22. ὠκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον συμμέτρον, ὑπερῷα ῥίπτα, διεσταλμένα θυρίσιν. ædificaſti tibi domum amplam, cœnacula perflabilia, diſtincta feneſtris. Heb. עליות מרוחים

Ἐπειδὴ ἦ καλῶς αὐτῷ εἶχε) id eſt, poſtquam epulis exempta fames. is enim finis edendi: & ijs ἐν τῷ φαγεῖν καλῶς ἔχει, qui tantum comedunt, ὥςε μητὲ ἐνδεεῖς εἶναι, μητὲ ὑπερπλῆσθῆναι. Cicero de ſenect. *tantum cibi & potionis adhibendum eſt, vt vires reficiantur non opprimantur.* Herodotus, ἢ καλῶς ἔχοντας

ὑμέας

ὑμέας ὁρέω μέδης, & bene appotos vos video. Eustathius ad illud Homeri, αὐτὰρ ἐπὶ πόσεως καὶ ἐδητυος ἄλλο ἔρον ἔντο sic scribit, ἀνοίκειον ἐλευθέροις μεχεὶ κόρεσθαι καὶ ἐδιειν, καὶ δουλοπρεπὲς, non est liberorum hominum cibis ac potionibus se ingurgitare atque infarcire, sed servulorum. & σέμνοις προσώποις apud poetam finis edendi est, ἕως ἀκέπλυμὸς ἐδέυετο δαιτὸς ἐίσης. Cicero 2. de finibus, *veniebat ad cœnam vt animo quieto satiaret desideria naturæ.*

Ο. ὃ ἐφεξῆς ἐισέρχεται, hinc iam sequitur evidens narratio. inter evidentem autem & dilucidam expositionem multum interest. omnis expositio debet esse dilucida, aut magnum vitium est; sed non omnis potest esse evidens, neque opus est vt sit. Quintilianus evidentem vocat narrationem. 1. ἐναργῆ non σαφῆ, quæ rem gestam ante oculos ponit: quæ est illustris, habetque ὑποτύπωσιν: atque vt Aristoteles loquitur 3. Rherorices, πρὸ ὀμμάτων ποιεῖ. vt hic quis non propè oculis cernit ancillam Eratosthenis adventu, excitantem de somno herum: ipsam ad fores assidentem: Euphiletum festinantem trepidantem, huc illuc cursitantem: implorantem opem vicinorum, anhelantem: Lychnos è caupona arripientem, fores effringentẽ, atq; irrumpentẽ in cubiculũ, cum ijs, quos cõvocaverat. Fabius, *Evidentia in narratione quæ ἐνάργεια Græcè vocatur, quantum ego intelligo, est quidem magna virtus, quum quid veri non dicendum, sed quodammodo etiam ostendendum est. sed subijci perspicuitati potest.* Cic. in Topicis narrationẽ præter quam planam, & brevem, & credibilem, vult

esse evidentem, & moratam cum dignitate: quæ difficilis est coniunctio. nam hæc narratio morata est διὰ τὴν ἀφελείαν. sed dignitatem non habet, id est τὴν σεμνότητα. omninoque arduum est efficere, vt eadem oratio sit ἀφελὴς τε καὶ σεμνός. ἀφελεῖς μὲν ἔννοιαι, sunt, inquit Hermogenes, αἱ καὶ παιδῶν γένοιντο ἂν νηπίων, καὶ ἀνδρῶν ἔγγυς ἡκόντων, φρενῶν γε ἕνεκα, τῶν νηπίων, καὶ γυναίων, καὶ γεωργῶν ἀγροίκων, καὶ ὡς ἀληθῶς εἰπεῖν, ἀφελῶν καὶ ἀκάκων ἀνθρώπων. simplices sententiæ sunt, quæ puerorum possunt esse infantium, & virorum, qui non procul absunt, mentis quidem sagacitate, à pueris: & mulierculorum, ac rusticorum: denique vt verè dicam, simplicium, & minimè malorum hominum: vt illud apud Xenophontem Cyri pueri. ὡς καλός μοι ὁ πάππος, ὦ μῆτερ. tota inquam hæc narratio est ἀφελὴς. nam ita caussam suam Euphiletus exponit, vt homo simplex & minimè malus, qui nihil vnquam de vxore sua suspicatus est mali.

Ἐπιμελεῖσθε τὴν θύρας) Iam bona hæc ancilla, quam hera sibi fidelem putaverat, heram prodit ac deserit, & facta est heri tota, metu pistrini scilicet. sic autem agunt herus atque ancilla, tam trepidè & festinanter, ac si venatores feram captarent, & saltum indagine cingerent. σὺ δὲ τῇ θύρᾳ προσέχεσο, tu ostium serva, ne elabatur: ego ibo foras, vt testes adducam. Aristoph. Vespis.

Καὶ τοὺς μὲν ἔνδον κατέλαβον, τοὺς δ' οὐκ ὀπώπεισαν ἔξω) quid verisimile est hunc hominem dixisse, cum suos vicinos de media nocte excitaret?

citaret? Adeſte, quæſo, amici, & populares: properate. Ego oſtendam vobis, quod nunquam fieri vidiſtis. adeſte obſecro: veſtram fidem atque auxilium imploro: ſequimini me. Idem ſunt κατέλαβον καὶ ἔυρον. nam hic καταλαμβάνειν occupare, offendere. Sed non eſt idem ἔνδον εἶναι, quod ἐπιδημεῖν. Illud enim eſt domi eſſe, hoc in ſua civitate vel patria. Denſ. contra Dionyſodorum, ἔπεμπον γεφύματα οἱ ἐπιδημοῦντες τοῖς ἀποδημοῦσιν. Athenæus lib. 12. πρῶτον ὃ Συβαρῖται, καὶ τὰς ποιούσας φόρον τέχνας ἐκ ἐῶσιν ἐπιδημεῖν τῇ πόλει: vt fabros & architectos. Idem de eiſdem, καταγελῶντες ὃ τῶν ἀποδημούντων τὸ πατρίδος, αὐτοὶ ἐσεμνύνοντο ἐπὶ τῷ γεγεφυρῶσθαι ὅπι ταῖς τῶν ποταμῶν γεφύρεσι. deridentes eos qui peregrinandi cauſſâ patriæ finibus excederent, ipſi in eo gloriabantur, quod conſenuerant in fluuiorum pontibus. Plutarchus Catone, ἀπεδήμησε ὃ οὐδέποτε βουλῆς γνωμοῦς, nunquam abfuit è civitate, cùm eſſet Senatus. Erat enim vt omnium, ſic huius officij diligens. nec in Senatum cogendus erat pignoribus ablatis.

Ἐκ τῶ ἐγγυτάτω καπηλείου) quæ nomina ſic finiuntur, locum denotant: vt πόρνειον lupanar, διδασκαλεῖον ludus, ἡρώκλειον fanum Herculis, θήσειον, fanum Theſei, Διοσκούρειον ædes Caſtoris, μούσειον muſéum, muſarum quaſi ſacellum. Aeſchines contra Timarchum, καὶ ὅτε παιδαγωγῶν ἐπιμελείας, καὶ ὅτε μουσείων ἐν τοῖς διδασκαλείοις. Vnde apparet fuiſſe in ſingulis ludis plura muſea. κάπηλος ἀπὸ τὸ κακύνειν τὸν πέλον. i. οἶνον. nam hic propriè caupo. Scholia-

ſtes Ariſtophanis auctor. vnde ἄμπελος vitis: & πελιδνὸς lividus, qualis eſt color vuarum. idem περιπώλης, περιπράτης, μεταβολεύς, regratier, qui emit, quod ſtatim vendat minutim. Cui contrarius ἔμπορος Groſier. Cic. in Piſonem *Panis & vinum à propola & de cupa.* quod bonus Lambinus fecit propala: ſecutus, vt ipſe ait Adrianum Turnebum: atque in eundem traxit errorem Adrianum Iunium: vt ſit qui res propalam & palo ſuſpenſas vendit. Sed qui ſic emendat, palo dignus & vera cruce. Cupam dicit, quam *Virgilius* copam. *Copa Syriſca.* hinc fortaſſe nos dicimus *to cope*, Res permutare, ſumtum a cauponibus. Scaliger ad Varronem, vt πίθηκος πίθων Simia, καύθηλος κάνθων aſinus: ſic κάπηλος κάπων, inde caupo cupo, vt Claudius Cludius. hinc Cupediæ omnia lautiora eſculenta venalia. Et forum Cupedinis Varroni, & cupiditas, & Cupidus, vt ſit proprie λιχνὸς. Quod Ennius Cauponari bellũ, Aeſculus καπηλεύειν μαχὴν dixit. Scholiaſt. Ariſtoph. Pluto. πένλε ὃ εἰσὶν οἱ διαφορὰ τῶν πωλούντων. αὐτοπώλης, κάπηλος, ἔμπορος, παλιγκάπηλος, μεταβολεύς. καὶ ἔστιν αὐτοπώλης μὲν ὁ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ πωλῶν τὴν ἑαυτοῦ περίσσειαν. κάπηλος δὲ ὁ ἀγοράζων ἀπὸ τοῦ αὐτοπώλου, καὶ πωλῶν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν ᾗ ἠγόρασεν. ἔμπορος, ὁ ἀγοράζων καὶ ὅπη ξένης πωλῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτοπώλου, ἢ ἀπὸ τοῦ καπήλου. παλιγκάπηλος ὁ ἀπὸ τοῦ ἐμπόρου ἀγοράζων, καὶ πωλῶν. μεταβολεὺς, ὁ κατὰ τὴν κοτύλην πωλῶν. (hij ſunt vinarij maximè. nam κοτύλη menſura liquidorum apud Atticos, duo Sextarii) καταχρηστικῶς δὲ πᾶς πωλῶν κάπηλος λέγεται. hæc Scholia.

apud

apud Homerum ἔμπορος navis est inquilinus, qui in aliena navi vehitur. cui ὁ ναύκληρος opponitur, is cuius est navis. Odyss. 8.

Εἰμὶ μὲν (οὐδ' ἀλίη ὁδὸς ἔσσεται, ἣν ἀγορεύω)
Ἔμπορος, οὐ γὰρ νηὸς ἐπήβολος, οὐδ' ἐρετάων
Γίγνομαι.

Eo quidem (nec iter irritum erit, quod dico) vector. non enim navigii sum compos, nec remigum. νηὸς ἐπήβολος est ὁ ναύκληρος. Scholiastes, ἔμπορον ὁ ποιητὴς τὸν ἀλλοτρίας νεὼς ὑπιβαίνοντα λέγει, τὸν παρὰ τοῖς ὕστερον ὑπιβάτην, vectorem. nam apud recentiores ἔμπορος, inquit, est πραγματευτὴς, negotiator, ὁ μάλιστα ὁ διὰ θαλάσσης περῶν, qui mare traijcit. Sed Attici, inquit, navales operas, quos socios navales Livius appellat, ἐπικούρους vocant, τοὺς ἐν ταῖς πείρεσι καπηλεύτας: ὑπιβάτας autem milites, qui pugnant. apud Sophoclem Oed. Col. ἔμπορος est viator, qui iter terrâ facit.

Τὰς γᾶν. Ἀθήνας οἶδα, τὸν δ' χῶρον οὔ.

Athenas scio: locum vbi insistimus, nescio. Respondet Oed. πᾶς γὰρ τὶς ἦν δὴ τῶν ἡμῖν ἐμπόρων. quilibet hūc nobis indicavit viatorū. scholiastes ὁδοιπόρων.

Εἴδομεν καταλείμμενον παρὰ τῇ γυναικὶ) hoc dicendum fuit in primis. hinc enim oritur status quæstionis, καὶ τὸ κρινόμενον: nam si fuit adulter Eratosthenes, & cum vxore Euphileti comprehensus, licuit illum impunè occidere per leges. si non fuit, non licuit. Sed nostris legibus hoc nō est satis ad probandū deprehensos fuisse adulteros ἐπ' αὐτοφώρῳ, si vno in lecto fuerint deprehensi. Posse enim συγχρωτίζειν, lateri conseruisse latus, ὡς ἐμποδὼν ἄτοπον ποιεῖν

ſed νέον ἄνδρα σφειγῶντα vno in lecto fuiſſe cum vxore alienâ, alienæ domi, aut ſatis eſt ad flagitium manu tenendũ, aut neſcio quid ſit ſatis.

Πατάξας καταβάλλω) vno ictu proſterno. καταβάβαλλειν abijcere proſternere. Xenophon. i. παιδείας de Cyro, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καλὸν τὸ χρῆμα καὶ μέγα. noſtri quoque venatores cervum cadere dicunt, quo loco occiditur. Idem, ἔνθεν, καὶ ἔνθεν ἠκόντιζον, καὶ πολλὺς αὐτῶν κατέβαλλον. hinc, inde iaculabantur, & multos hoſtium proſternebant. eâdem ratione, qui in acie vitam amittunt, cadere dicuntur. Et libro 3. καὶ αὐτὸς ὁ Κῦρος ἱρόμην ἠγεῖτο, καὶ ἅμα ἐφθέγγετο, τὶς ἐφέπεται, τὶς ἀγαθὸς, τὶς πρῶτος ἄνδρα καταβαλεῖ; Iſocrates περὶ Νικοκλέα. τὰ περὶ τὰς θεὰς ποιεῖ μὲν, ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν. ἡγεῖ δὲ τοῦτο εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἐὰν ὡς βέλτιστον, καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχῃς. μᾶλλον γὰρ ἔλπις τοὺς τοιούτους, ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι πρὸς τοὺς θεῶν ἀγαθὸν. facito quidem omnia, quæ pertinent ad Deos, vt maiores tradidêrunt. ſed exiſtimato hoc ſacrificium eſſe pulcherrimum, & cultum maximum, ſi quàm optimum & iuſtiſſimum teipſum præbeas. magis enim ſperandum eſt tales impetraturos aliquid à dis boni, quàm qui multas mactant victimas. nonne hoc idem eſt quod Paulus iubet? Exhibete corpora veſtra viuum ſacrificiũ. Galen. 1. de ratione curandi, ἡ τρυφὴ, καὶ πολὺς οἶνος καταβάλλει τὴν ζωτικὴν δύναμιν, deliciæ & vinum multum naturæ vires proſternit, id eſt, necat. Sed eſt etiam καταβάλλω pecuniam repræſento, numero, pro quo etiam dicimus ἐκτίνω, κατατίθημι.

Chry-

Chrysostomus, φέρε δὴ κ᾽ ἡμεῖς τὸ χρέος καταβάλωμεν. Pridie enim promiserat concionem, postridiè exolvit quod promiserat. Demost. contra Timocratem, πρὸ μὲν χρημάτων ἐκείνοις τοῖς χρόνοις δραχμὰς ἃ κατέθηκεν ὑμῖν. hinc πρόκαταβλημα quod ante diem solvitur. καταβολὴ pensio. Dem. Philip. 2. ὥσπερ πυρετὸς, κ᾽ καταβολὴ πυρετῦ, tanquam accessio febris, quam medici προξυσμὸν vocant. quod nos in febri dicimus, *one fitte*: illi dicunt ὀφειλόμενον, *one payment*. Nam ut qui pecuniam debent, certos habent dies constitutos, κυρίας ἡμέρας κ᾽ προθεσμίας, quos diligenter servare oportet, si suam volunt fidem servare: sic & febris suos habet statos dies, & certos per intervalla reditus, quos observat accuratissimé, & omnia, quæ debet, magna cum fide exolvit: sed post tertiam aut quartam καταβολὴν, id est, pensionem, quantum adhuc debet, non est iurisconsulti dicere, sed medici. καταβολὴ, ἡ ἀπὸ σπορᾶς semen. unde ἀπέρμα καταβάλλειν semen iacere. & εἰς καταβολὴν σπέρματος, Heb. 11. sed τὸν θεμέλιον καταβάλλεσθαι melius dicitur: unde ἡ καταβολὴ τοῦ κόσμου.

ἀντιβόλει σ᾽ κ᾽ ἱκετεύω) ἀντιβολεῖν obviam ire, & orare: quod iis, quorum ope egemus, ultrò obviam imus, ad eosque accedimus. vnde & ἱκετεύειν ab ἱκέτης. quin & ipsum ἱκνεῖσθαι positum ἀντὶ τοῦ ἱκετεύειν sæpenumero reperias. Euripides Oreste, φιλεῖν σε μᾶλλον πάσιν Ἕλλησι δοκεῖς. Ταύτης ἱκνοῦμαί σε. Est opinio omnium Græcorum, te coniugem amare. per hanc ego te obtestor. mox sequitur, ὥσπερ γὰρ οἶκτε παντὸς ἱκετεύω τάδε. Aristophanes, εἶπ᾽ ἀντιβολῶ τί ὅτι. dic quæso quid est. Chrysostomus ad populum Antiochenum,

num, μὴ, δέομαι, καὶ ἀντιβολῶ, μὴ ὅτω καταφρονῶμεν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας. Idem ἄντομαι, verbum poeticum. Euripides Medêa, ἄντομαί σε τῆς δεξιᾶς θ', γονάτων τ' σῶν: ἱκετεία δὴ γίγνομαι, οἰκτειρον, οἰκτείρόν με τὴν δυσδαίμονα. obsecro te per hanc barbam & tua genua, &c. & ἀνταίζω. Sophocles Aiace,

καὶ σ' ἀνταίζω πρὸς ἐφεστίου Διὸς,
εὐνῆς τ' τῆς, ἣ σωπλάχθης ἐμοὶ,

Obsecro te per Iovem, & torum tuum, quo conciliatus es mihi. ἀντιβολεῖν est ἀπαντᾶν apud Homerum cum dativo. *Odyss.* λ. ἤδη μὲν πολλῶν ἀνδρῶν φόνῳ ἀντεβόλησα, iam quidem multorum virorum cædibus occurri, vel præstò fui. Apollonius,

τάχα δ' ἐγγύθεν ἀντεβόλησαν
Ἀλλήλοις. --- Item ἐπιτυγχάνειν cum genitivo. Pindarus, οὐκ ἀντεβόλησε πω ἀνὴρ θνατὸς ὅπα τὶς πρότερον, nondum hæc mortalis quisquam consequutus est antè, πω pro τότων.

† Ἀλλ' ἀργύριον πρᾶξαι δῆ) pecuniam exigere, ἐκλέγειν, quod est τῶν τελωνῶν publicanorum. cum duobus interdum accusativis. Demost. πρὸς λεπτίνην. ἐκεῖνος πράττει τοὺς παρ' αὐτῶ σῖτον ἐξάγοντας τὴν τριακοστὴν, ab illis exigit, qui ab ipso frumentum exportant, tricesimam. Cicero prima actione in Verrem, *Non erat hoc genus frumenti ex eo genere, quod exigeretur, sed ex eo quod emeretur.* Aristophanes Ranis, κἀπειδὴ ἐπειδὴ τ' ἀργύριον ἐπράττομεν, Ἔβλεφεν εἰς ἐμὲ δριμύ, posteaquàm argentum exigebam, intuebatur me acriter. Sed de publicanis πράττειν potius dicitur. Non enim sibi exigunt, sed populo. Luc. 4. Iohannes respondet τοῖς τελώναις, qui ad eum Bap-

tismi

tismi caussâ veniebant, μηδὲν πλέον πρᾶξαι τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράττετε, nihil præter id, quod constitutum est vobis, exigite: male vulgaris interpres (*agite*) quod primus observavit Erasmus. Demost. καὶ Διονυσοδώρᾳ, τὴν δ' πρᾶξιν εἶναι καὶ ἐξ ἑνὸς, καὶ ἐξ ἀμφοῖν, exactionem autem esse vel ab uno, vel ab utrisque. i. convenerat vti liceret, vel alterum, vel utrumque appellare, & convenire pro arbitrio creditoris. Sed stultus erat Eratosthenes, qui putavit tantam iniuriam pecuniâ redimi posse. Proverbiorum 6. *Zelus & furor viri non parcet in die vltionis, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemtione dona plurima.* Itaque, *adulter propter cordis inopiam, perdit animam suam: turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & opprobrium illius non delebitur.*

Ἐξαμαρτάνειν εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἐμὴν) Aeschines contra Timarchum, νόμον ἔθηκε περὶ τῆς μειρακίων, τῆς πρὸς τὰ ἑαυτῆς σώματα ἁμαρτανόντων, Legem sanxit Solon de adolescentibus, qui facilè peccant in sua corpora. Paulus 1. ad Corinth. cap. 6. Ὁ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.

ἢ νόμοις πείθεσθαι καὶ ἄρχουσι κοσμεῖν) qui legibus & magistratibus parent, hij sunt κόσμιοι. vt refractarij omnes ἄκοσμοι καὶ ἄτακτοι: qualis est ille Thersites apud *Homerum*,

Ὅς ῥ' ἔπεα φρεσὶν ἦσιν ἀκοσμά τε πολλά τε ἤδη, Iliad. β.
Μαψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐριζέμεναι βασιλεῦσι.

Qui

Qui verba animo ſuo noverat multa & turbulenta, incaſſum, non ut decuit, contendere cum regibus. Eſt igitur κόσμιος modeſtus, qui modum rerum omnium dictis factiſque conſervat: quoniam in tali moderatione κόσμος, id eſt, vitæ quidam ornatus ineſt. κοσμιότης modeſtia & εὐκοσμία. Aeſchines contra Timarchum νόμοι, φησὶ, τοῖς εὐκοσμίας. hoc erat caput legum. Deinde addit orator, ἀπὸ σωφροσύνης τοῦτον ἤρξατο, ὡς ὅπου πλείστη εὐκοσμία ἔστι, ταύτην ἄριστα τὴν πόλιν οἰκησομένην. Idem eſt igitur εὐκοσμία καὶ σωφροσύνη. Plato Alcibiade primo, εἰ δ' ἐθέλεις εἰς σωφροσύνην καὶ κοσμιότητα ἀποβλέψαι. tanta autem fuit Athenis, inquit Aeſchines, Rhetorum antiquorum modeſtia, vt quod nunc ex more facimus, τὸ τὰς χεῖρας ἔξω ἔχοντες λέγειν, τότε τοῦτο ἁπαξάπασι ἐδόκει εἶναι). ſed ad hoc Demoſthenes ſcitè reſpondet. Non oportet, inquit Aeſchine, λέγειν ἔξω ἔχοντα τὴν χεῖρα, μηδὲ παρεσβάλλειν. quo ſignificabat manum legato continendam eſſe á donis & muneribus. Aeſchines autem ἐπὶ τῷ φιλοδωρεῖν male audiebat. Plato Politico de rebuſpub. ἀκολάστων μὲν πάντων ὄντων, ἐν δημοκρατίᾳ νικᾷ ζῆν. κοσμίων δ' ὄντων, ἥκιστα ἐν ταύτῃ βιωτέον, hic opponi vides ἀκολάστους πολιτείας, καὶ κοσμίους. Thucidides lib. 4. βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον, καὶ ἐς δημοκρατίαν τρέψαι. quum vellent mutare formam reipub. atque in populi dominationem convertere. eſt igitur δημοκρατία μία τῶν ἀκόσμων πολιτειῶν: ſed earum optima. ſi igitur in incompoſito ſtatu vivendum eſt, inquit Plato, longè optimum eſt in illa repub. vivere, ἐν δημοκρατίᾳ νικᾷ ζῆν. hoc eſt, quòd dicit Ariſtoteles, popularem ſtatum eſſe, ut in malis optimum, ut in bonis

bonis pessimum. Isocrates ad Nicoclem, μὴ τὰς μὲν οἰκίας ἀξίως κοσμίους ζῆν, τὰς δὲ βασιλέας ἀτάκτως: μηδὲ τὸ σεαυτῷ σωφρονιστὴν παρέδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη. sed locus omnium insignissimus est apud Platonem Gorgia. quem, quia verbi naturam, de qua agimus, graphicè pingit, non pigebit ascribere. τάξει ἄρα τεταγμένον καὶ κεκοσμημένον ὄντιν ἡ ἀρετὴ ἐκάστου. Φαίην ἔγωγε. Κόσμος τις ἄρα ἐγγενόμενος ἐν ἑκάστῳ ὁ ἑκάστου οἰκεῖος, ἀγαθὸν παρέχει ἕκαστον τῶν ὄντων. Ἐμοί γε δοκεῖ. Καὶ ψυχὴ ἄρα κόσμον ἔχουσα τὸ ἑαυτῆς ἀμείνων τοῦ ἀκοσμήτου. Ναί. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε κόσμον ἔχουσα, κοσμία. Πῶς γὰρ οὐμέλλει; Ἡ δὲ γε κοσμία σώφρων. Πολλὴ ἀνάγκη. Ἡ ἄρα σώφρων ψυχὴ ἀγαθόν. hoc illud est, *Compositum ius fasque animi*, de quo Persius, τὸ κεκοσμημένον τῆς ψυχῆς δίκαιον, καὶ θεμιτόν. vides κόσμον esse τάξιν. est igitur εὐκοσμία εὐταξία τις. Similis est ille Plutarchi locus γαμικοῖς παραγ. κόσμος γάρ ἐστιν (ὡς ἔλεγε Κράτης) τὸ κοσμεῖσθαι, κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιώτερον γυναῖκα ποιοῦν. ποιεῖ δὲ ταύτην ὁ χρυσὸς, οὐδὲ σμάραγδος, ἀλλ' ὅσα σεμνότητος, εὐταξίας, αἰδοῦς ἐμφασιν παρατίθησιν. Prudenter ergò Lysander Lacedemonius repudiavit illa ornamenta, quæ Dionysius Tyrannus suis filiabus miserat: quia regium cultum suis puellis non convenire arbitrabatur. Prima ad Timotheum cap. 2. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς. Sophocles, γυναικὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει. Plutarchus in Bruto, καὶ παρεσκευασμένοι θορυβεῖν διέβησαν, καὶ τὸ μέλλον ἐδέχοντο κόσμῳ καὶ σιωπῇ, parati, qui obstreperent, pavore perculsi diffugérunt, & quid fieret, expectabant modestiâ & silentio. paullò pòst, ἦν ἔν ἰδεῖν οὐδὲν ἔτι ἐν κόσμῳ γινόμενον. videre erat nihil ordine iam

fieri;

fieri: Pindarus, τὰ μὲν ὧν ἀ δυώνται νήπιοι κόσμῳ φέρειν, hæc igitur non possunt stulti ferre moderatè: οἱ δ' ἀγαθοὶ, ἔξω τρέψαντες τὰ καλὰ, sed boni possunt, extrorsum speciosa vertentes. Tacitus Annalium 4: *Variis dehinc, & sæpe inritis Prætorum quæstibus, postremo Cæsar de immodestia Histrionum retulit.* τέλος ὁ Καῖσαρ περὶ τῆς ἀκοσμίας τῆς ὀρχηστῶν, ἢ τῆς περὶ Διόνυσον τεχνιτῶν παροινώσεως. ut apud Aeschinem, Solon leges tulit περὶ τῆς ἑταίρων εὐκοσμίας. Epist. 1. ad Atticum lib 6. *Domus mehercule nulla tanto consilio, aut tantâ disciplinâ gubernatur, aut tam modesta est, quàm nostra tota provincia.* Præclarè, & ut decuit virum philosophum, si quidem id effecit, quod prædicat. Is enim debet esse in quaque repub. κόσμος, qui in mundo, rerumque vniversitate. Hinc magistratus, & imperatores poetæ sunt κοσμήτορες. *v.* 249.

† ὕτως ἐκεῖνος τούτων ἔτυχεν) ὑποφωνηματικὴ conclusio narrationis. atque hic exitus est boni istius adolescentis.

Οὐκ ἀρεταὶ καλὰ ἔργα. κιχάνει τοὶ βραδὺς ὠκύν.
ὡς κἠνυῦ ἤφαιστος ἐὼν βραδύς, εἷλεν Ἄρηα
ὠκύτατόν περ ἐόντα. ---

Non succedunt mala facta: assequitur velocem tardus. uti nunc Vulcanus, qui tardus & claudus est, cepit Martem, quamvis celerimum. Cic. 2. de Oratore, *qualis tibi videtur qui in adulterio deprehenditur? tardus.* πρὸς ὑπόνοιαν præter expectationem. nam qui interrogavit, dicturum putavit, impurus, flagitiosus. Sed quid opus fuit tam longa narratione? non potuère hæc dici brevius? brevitas, & prolixitas cuiusque

iusque orationis, pro rerum multitudine, quæ sunt explicandæ, & magnitudine æstimanda est. Multa complexus es, & nihil dixisti, quod non pertinuit ad rem? non fuisti longior, quamvis longa sis usus oratione. Pauca omnino verba fecisti? at hæc pauca sunt nimium multa, si quid extra causam. Nam etiam in paucis quædam possunt esse supervacua. Homerus nemini videtur tam prolixo opere multus: ne tum quidem, quum διανδὰς illas adhibet, quas Iulius Scaliger irridet: odiosus est Chærilus vel paucis versibus. Sed hic noster quid exposuit, in tam longa narratione, quod non debuit exponere? quod non facit ad causam? quod melius fuit prætermitti? at omnis narratio brevis esse debet. etiámne si causa desiderat longiorem? si multa oratione percurrenda sunt, multa colligenda? at hæc expositio non est pro portione reliquarum partium: at hoc illud ipsum est, quod in fine exordij monuit orator, se non dubitare, quin causam obtineat, si possit iudicibus rem, uti gesta est, narrare modò. Heic enim nullâ opus esse eloquentiâ ad rem exaggerandam: per se enim satis indignam videri. nullâ admodum confirmatione ad causam probandam, quæ perspicua sit ex sese, & luce meridiana clarior. quid? quod sunt quædam Demosthenis quoque narrationes in illis brevibus causis longiusculæ? Cic. 2. De Oratore. *Narrare verò rem quod breviter iubent, si brevitas appellanda est, quum verbum nullum*

nullum redundat, brevis eſt L. Craſſi oratio. ſi tum eſt brevitas, quum tantum verborum eſt, quantum neceſſe eſt, aliquandoid opus eſt, ſed ſæpe obeſt vel maxime in narrando, non ſolum quód obſcuritatem affert, ſed etiam quod eam virtutem, quæ narrationis eſt maxima, vt iucunda & ad perſuadendum accommodata ſit, tollit. hoc illi vocant πιθανότητα: quæ ſi uſquam alias, in hac eſt narratione. Optimus auctor Ariſtoteles ridet illos dicendi Magiſtros, qui ſemper oratorem hiſce brevitatis legibus aſtringunt. ſic enim ſcribit 3. Rhetorices, νυνὶ δ' γελοίως τὴν διήγησίν φασι δεῖν εἶναι ταχεῖαν. καίτοι ὥσπερ ὁ τὴν μάζαν τῳ ἐρομένῳ πότερον σκληρὰν ἢ μαλακὴν μάξει, τί δ' ἔφη, δ' οὐ δύναιτ' ἂν; οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως. δεῖ γὰρ μὴ μακρὰν διηγεῖσθαι, ὥσπερ οὐδὲ περοιμάζεσθαι μακρὰν, οὐδὲ τὰς πίστεις λέγειν. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθά ἐστι τὸ δ', ἢ τῷ τάχει, ἢ τῷ συντόμως, ἀλλὰ τῷ μετρίως. nunc ridiculè narrationem aiunt celerem eſſe oportere: arqui quemadmodum ille, qui interroganti quidam farinam ſubigenti, duramne maſſam, an mollem ſubigeret, quid, inquit, non potes bene? ſic idem hoc loco dici poteſt. Oportet enim non longam narrationem inſtituere, ut neque procœmium longum, aut longas confirmationes: quum neque hic ſit illud benè, vel in celeritate, vel in compendio, ſed in illa aurea mediocritate: quæ poſtrema Ariſtotelis, verba Quintilianus ſic interpretatur, *Tanquám neceſſe ſit, aut longam, aut brevem eſſe expoſitionem, nec liceat ire per medium.* Idem Fabius paullò pòſt. *Ideoque Græcorum aliqui aliud circumciſam expoſitionem, id eſt, συντομον, aliud brevem putavérunt: quòd illa ſupervacuis careret,*

careret, hæc posset aliquid ex necessarijs desiderare. Nec prolixitas maius vitium est, quàm obscuritas:

--- brevis esse laboro, Horat.
Obscurus fio.---

Gravior hæc culpa. nam, opinor, docendus est iudex. Itaque exponenda est series atque ordo rerum, aut ἀπολειφθήσετ᾽ τῆς γεγραμμένων, ἢ ἐπακολουθήσει. Quintilianus, *non minus autem cavenda erit, quæ nimium corripientes omnia sequitur obscuritas: satiusque est aliquid narrationi superesse, quàm deesse. nam supervacua cum tædio dicuntur, necessaria cum periculo subtrahuntur.* Quid igitur? Vana sunt artis præcepta? minimè quidem vana, sed hoc intelligendum est, rationem & oratoris prudentiam pluris esse, quàm vllam artem. Ratio, quæ præcepta artium peperit, est tanquam Pop. Rom. aut *Athenien*sis, qui leges sibi, quas vult, & utiles esse arbitratur, statuit. sed idem populus ius habet, vel leges suas abrogandi, si displicent, vel quibus in rebus valêbunt, & quousque moderandi: sic ratio potest, quæ ubiq; dominatur, vel documenta artis omnino tollere, si sunt inutilia, quæ sibi tanquam leges posuit, vel finem illis & modum statuere. Plato Politico, τὸ δ᾽ ἄριστον ἐν τοῖς νόμοις ὄζειν ἰσχύειν, ἀλλ᾽ ἄνδρα μετὰ φρονήσεως βασιλικὸν. optimum est non ut leges valeant, sed vir prudentiâ præditus Regalis. Item, ὁ ὄντως πολιτικὸς ποιήσει τῇ τέχνῃ πολλά, εἰς τοῦτο αὐτὸν ἀφίξειν τῆς γραμμάτων ἀδὲν φροντίζων, ὁπόταν ἄλλ᾽ ἀυτῷ δόξει βέλτιον ἔχειν τὰ γεγραμμένα: qui verè politicus est multa arte faciet, nullâ ad id quod agit habitâ ratione scriptorum, quum alia ei videbuntur

buntùr meliora, quam quæ ſcripta ſunt: hic artem, Civilem intelligit prudentiam. Itaque artium magiſter eſt qui non ſolum didicit arteis, earumque ſuperavit omnem difficultatem, ut peritum artificem artis ſuæ magiſtrum dicimus, ſed etiam qui *prægravat arteis, infra ſe poſitas*, ut inquit Horatius. hoc eſt, ut ego interpretor, qui ius atque imperium habet in artes, quas tenet. nam qui ſic ſuis artibus addicti ſunt, ut nephas eſſe exiſtiment, vel latum unguem (ut aiunt) ab arte diſcedere, hij non ſunt artium magiſtri, me iudice, ſed ſervi, & ſervum pecus, minutis quibuſdam præceptiunculis religione quâdam alligati. Quid igitur cenſebimus? nempe id quod Flaccus de alia re ſcribit, *Et mihi res, non me rebus ſummittere conor*, huc transferendum eſt. Prudens enim & doctus orator, ſibi artem, non ſe arti ſubmittere conabitur. atque hic verè eſt artium magiſter dignus hoc nomine, dignus ſua profeſſione. Hanc ob cauſſam, ut Socrates in Gorgia diſputat, quidam, Rhetorica ars eſſet néne, dubitârunt. videri enim potius ἐμπειρίαν τινὰ, καὶ τριβὴν, καὶ δυνάμιν, τέχνην δ' οὐδαμῶς. vide principium 1. de Oratore. Nec tamen temerè ars negligenda: ſed tenendum diligenter illud Quintiliani, *Non tamen hæc quia poſſunt benè aliquando fieri, paſſim facienda ſunt: ſed quoties præceptum vicerit ratio.* Aliquando longæ narrationi locus eſt, non ſæpe: & illi ſunt indocti, qui ſemper ſibi neceſſe eſſe putant rem breviter exponere. *Eſt ergo optimum, in omni* (inquit Fabius) *oratione mediam hanc tenere dicendi viam, Quantum opus eſt, quantum ſatis eſt, nec*

inornata

ἀκορνατα debet esse brevitas, alioqui sit indocta. nam & fallit voluptas, & minus longa, quæ delectant, videntur: ut amœnum ac molle iter etiamsi est spatij amplioris, minus fatigat, quám durum aridumq; compendium. nihil autem hac Lysiæ narratione (vt iam ad institutum revertamur) potuit esse amœnius, nihil iucundius. Quum igitur tantum fuerit gratiæ & delectationis in rebus ipsis, & rerum varietate, non erat verenda longitudinis offensio.

Οὐκ εἰσυφαδεὶς ἐκ τῆς ἰδέ) εἰσβολὴ τ κατασκδῆς. sed præcedit ἀνασκδὴ τὸ χρώματ& τῆς ἀντιδίκων. mala enim & perdita caussa est, quæ nullam habet, vel specie tenus, defensionem. Audiamus ergò quid ab adversaria parte dicatur, & quid habet illa caussa saltem coloris. Res, inquit maritus, sic se habet, atque ita gesta est, vt ego vobis modò narravi, non ut illi dicunt, qui me accusant. quid illi igitur dicunt? enimvero Euphilete, tu es nimis suspicioſus, & Zelotypiæ vitio laboras. quia formosam habes uxorem, putas omneis qui illam vident, velle habere. Si quis oculos in uxorem tuam conjicit, hunc illicò clamitas illam amare: & inter ceteros suspectum habuisti Eratosthenem, quum eius formam atque ætatem videres. itaque è publico prætereuntem obtorto collo rapuisti in ædeis tuas optimum adolescentem, summâ spe præditum: atque ibi intus miserè excruciasti usque ad necem. & quum ille è manibus elapsus ad aram Vestæ confugeret, inde eum contra ius fasque abripuisti. Sciebat Euphiletus hæc sibi obiectum iri. itaque á principio προοικονομησάμεν& sic narrationem com-

posuit, ut amoliretur omnem Ζηλοτυπίας suspicionem. dixit se minimè suspicionsum esse, se semper suam uxorem putasse omnium castissimam & pudicissimam. rus abiisse persæpe: illam domi reliquisse. concessisse ei inferius cubiculum: se suprà pernoctare solitum. quum fores de media nocte crepuissent, nihil dixisse: quum faciem cerussatam videret, nihil dum suspicatum esse: nihil sibi unquam suboluisse, donec illa anus ad se veniret. denique in omni illa narratione ingenuum quendam & simplicem se simulat, cuiusmodi minimè sunt κακόηθοις Quintil. *Plurimum facit illa callidissima simplicitatis imitatio.* Idem alio loco, *Neque enim minus vitiosa est oratio, si ab homine, quàm si à re, cui accommodari debuit, dissidet. Ideoque Lysias optimè videtur in iis quæ scribebat indoctis, servasse veritatis fidem.* εἰσαφπαδεὶς, si latine dicere liceret, irreptus. utitur hoc verbo Lysias proxima quoque oratione πρὸς Σίμωνα.

† ἐδ' ὅπι πλησίον ἑστίαν καταφυγὼν) ad Vestam, i. aram Vestæ μιπρονυμικῶς, quam Græci privatis ædibus colebant, ut Romani Lareis, penates: Hebræi in superstitionem lapsi Theraphim: Hunc cultum autem veteres servabant quia suas ædeis, & familias non putabant tutas, nisi in ædibus ante oculos haberent ædium custodes Deos Tutelareis. Plautus Aululari a.

Ego Lar sum familiaris ex hac familia
Patriq́, avoq́ amicus huius, qui nunc hic habet.
Sed mihi avos huius obsecrans concredidit
Auri talentum: clàm omnis in medio foco
Defodit venerans me uti servarem sibi.

Ex hoc loco Plauti liquet Lares positos fuisse ad focum.

focum. Cur enim ſenex quum aurum Laribus concrederet, illud in medio foco defoderet? focus autem ἑστία. vnde ἐφέστιος qui habet locum & focum, quò ſe recipiat, ἀνέστιος qui non habet. hic etiam Latinis dicitur extorris, cui aqua & igni interdicitur, ὁ τοῦ χερνίβων καὶ τῆς ἑστίας εἰργόμενος. torris enim ſarmentum, quod in foco accenditur. Itaque apud Heſychium videtur legendum, ἄφιστος, ἀνέστιος μιαρὸς, (quod eſt ad verbum extorris: φιστὸν enim torrem ſeu titionem appellat Lycophron) quod hodie vulgò legitur ἄφικτος, quod eſt ὄνομα κωφὸν, ut ego cenſeo, Virg. Lib. 9.

(Excipit Aſcanius) per magnos Niſe penates,
Aſſaraciq; Larem, & canæ penetralia Veſtæ
Obteſtor.---

Cic. 2. de Nat. Deorum, *Nam Veſtæ nomen à Græcis eſt. ea enim eſt, quæ ab illis ἑστία dicitur. Vis autem eius ad aras & focos pertinet.* (hinc pro aris & focis dimicare, eſt de religione, de patria, de fortunis omnibus decernere) *Itaq; in eâ quæ eſt rerum cuſtos intimarum* (hinc Virg. Penetralia Veſtæ) *omnis precatio, & ſacrificatio extrema eſt. nec longè abſunt ab hac vi Dij Penates, ſive à penu ducto nomine* (eſt enim *omne, quo veſcuntur homines, penus*) *ſive ex eo quod penitus inſident, ex quo etiam penetrales à poetis vocantur.* Plautus Trinummo.

Larem corona noſtrum decorari volo,
Vxor venerare, vt nobis hæc habitatio
Bona, fauſta, felix, fortunatáq; eveniat.

Ex hoc loco Larem intelligimus præſidem fuiſſe habitationis, atque ædium. Auſonius Monoſyllabis.

Nec Genius domuum, Larundâ progenitus Lar. Singulis autem quibuſque locis ſuos attribuebant Genios. Lactantius lib. 1. de falſa religione. *Quis quum audiat deam Mutam tenere riſum poteſt? hanc eſſe dicunt, ex quâ ſunt nati Lares: & ipſam Laram nominant vel Larundam.* Sed audiamus è noſtris doctiſſimum, atque acerrimum harum ſuperſtitionum refutatorem. Arnobius contra gentes 4. *Poſſumus, ſi videtur, ſummatim aliquid & de Laribus dicere, quos arbitratur vulgus vicorum atque itinerum Deos eſſe, ex eo quod Graci vicos cognominant lauras. In diverſis Nigidius ſcriptis, modò tectorum, domuumque cuſtodes, modò Curetas illos, qui occultaſſe perhibentur Iovis aribus aliquando vagitum, indigites Samothracios, quos quinque indicant Græci Idæos dactylos nuncupari. Varro ſimiliter hæſitans, nunc eſſe illos Manes, & ideò Maniam matrem eſſe cognominatam Larum. nunc aerios rurſus deos, & heroas pronuntiat appellari: nunc antiquorum ſententias ſequens, larvas eſſe dicit Lares, quaſi quoſdam Genios defunctorum animis mortuorum.* Nec minor de penatibus ſuis Ethnicorum diſſenſio. Nigidius penates Deos Neptunum eſſe, atque Apollinem prodidit, qui quondam muris urbem Ilium conditione adiunctâ cinxêrunt. quos Ænêas captâ urbe ſervavit,

Ilium in Italiam portans victoſque penates.

Caſius, inquit Arnobius, *Fortunam* arbitratur, & Cererem, & Genium *Iovialem*, ac Palem, ſed non illam fœminam, quam vulgaritas accipit, ſed maſculini neſcio quem generis, miniſtrum *Iovis* ac villicum

villicum. Nec defuêrunt, qui ſcriberent Iovem, Iunonem, ac Minervam deos penates eſſe, ſine quibus vivere, ac ſapere nequeamus, ſed qui penitus nos regant ratione, calore, ac ſpiritu. Sic graviſſimus vir Ethnicæ religionis, ex inconſtantiâ ac varietate, arguit vanitatem. Ἑστιάδες virgines Veſtaleis, quas Numa inſtituit. Plutarchus in Numa, Νομᾶ γὰρ δὴ καὶ τὴν περὶ ἑστιάδων παρθένων καθιέρωσιν, καὶ τὴν σέβειν τὸ πῦρ τὸ ἀθάνατον, ὃ φυλάττουσιν αὐταὶ, διεγάπειάν τε καὶ μιλιὼ ἀποδιδόασιν, εἴτε ὡς καθαρὸν καὶ ἄφθαρτον πρὸς τῶν πυρὸς ἰσίαν ἀκηράτοις, καὶ ἀμιάντοις σώμασιν, εἴτε τὸ ἄκαρπον καὶ ἄγονον τῇ παρθενείᾳ συνοικειοῦντες. Numæ enim & Veſtalium virginum conſecrationem, eumque, qui eſt circâ iugem ignem, quem ipſæ cuſtodiunt, cultum atque honorem attribuunt, ſive ut puram atque incorruptam ignis naturam integris, & caſtis mandantes corporibus, ſive quod ſterile & infœcundum eſt, cœlibatus ſanctimoniæ copulantes. At optimi auctores Latini ignem à gignendo deducunt, quod ſit γονιμὸς. Varro, *Cauſſa naſcendi duplex, ignis & aqua. Ideò ea in nuptijs in limine adhibentur. Mas ignis, quod ibi ſemen, aqua fœmina, quòd fœtus ab eius humore.* Item, *Ignis á naſcendo: omne enim quod naſcitur ignis gignit.* hic τὸ πυρὸν reddidit. Sed idem Varro. *Omne corpus, inquit, vbi nimius ardor aut humor urget, aut interit, aut manet ſterile. cui teſtis æſtas, & hyemps, quòd in altero aer ardet, & ſpica aret: in altero natura ad naſcendum cum himbre & frigore vicitare non vult,*

sed ver expectat. de Vestalibus hoc etiam Plutarchus, ὡρίσθη δὲ ἱερείαις παρθένοις ἁγνεία τριακονταέτις: ἐν μὲν τοῖς πρώτοις δεκαετίαν, ἃ χρὴ δρᾶν μανθάνουσιν. τοῖς δὲ μέσοις ἃ μεμαθήκασι, δρῶσι: τοῖς δὲ τελείοις ἑτέρας αὐταῖς διδάσκουσιν, definita est sacris virginibus triginta annorum sanctitas. & primum quidem decennium discunt, quæ facere oportet. Secundo, quæ didicêre, ipsæ faciunt. tertio disciplinam aliis tradunt. at non nostri ἱεροφάνται, qui simul discunt, & docent, & faciunt ea, quæ sunt sui muneris: aut ne discunt quidem, sed audaciâ pro sapientia sæpius utuntur,

Thucid. Θάρσος μὲν ἀμαθία, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει.

Confidentiam affert inscitia: recta autem consideratio tarditatem. Exactis autem triginta annis permissum illis fuit nubere, & sacerdotio se abdicare. sed si qua id faciebat, insigni infelicitate aliquâ ferè est usa, & in luctu, atque tristitia reliquam vitam agebat. Intus ergò colebant ἑστίαν in ædibus, extrà Iovem ἑρκεῖον. huic etiam primitias immolabant ex fabella quadam huiusmodi. Quum devictis Titanibus Iupiter imperio potitus esset, Vestæ permisit optionem, vt quod vellet, eligeret è regni partibus. Illa primum virginitatem poposcit: deinde Sacrorum quæ Dis immolarent homines, primitias. inde proverbium, ἀφ' ἑστίας ἄρχε, à Lare incipe, id est, à domesticis. quo patresfamiliarum & magistratus admonentur, in primis suos corrigere. Vnde illud Pauli, *Qui suam domum nescit regere, quomodo procurabit Ecclesiam*

siam Dei, & hoc Petri, *Tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei*. quod sumsit ex 25. Ieremiæ. Aristophanes vespis, ἀφ' ἑστίας ἀρχόμενος ὑπορύξω τινὰ, à lare incipiens aliquem perfundabo. Plato Euthyphone, ἀτεχνῶς γὰρ ἀφ' ἑστίας δοκεῖ μοι ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, σὲ ὑπαρχόντων ἀδικεῖν. de Socrate, quòd esset omnium sanctissimus. In Phædro autem in illa περιπολήσει θεῶν τε καὶ δαιμόνων, sola Vesta servat domum, ἑστία μένει ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη. nam duodecim Dii sunt octo sphæræ, cum quatuor elementis, quæ rotantur assidua circumvectione: terra autem immobilis, quæ Vesta. Arnobius, *Varro, qui sunt introrsus, atque in intimis penetralibus cœli deos esse censet, quos loquimur, nec eorum numerum, nec nomina sciri. Hos Consentes & Complices Etrusci nominant, quod vnâ oriantur, & occidant vnâ: sex mares & totidem fœminas nominibus ignotis, & ijs nationis barbarissimæ: sed eos summi Iovis consiliarios, ac principes existimari*. qui locus mirificè explicat illum Platonis in Phædro. ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων, πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα, καὶ ἐπιμελούμενος. τῷδε ἕπεται στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων. Magnus quidem dux ille in cœlo Iupiter volucrem currum agens, primus incedit, disponens omnia atque procurans: hunc comitatur exercitus deorum, ac dæmonum. an Plato scripturam legerat, in qua toties Angelorum chorus Dei vocatur exercitus? Platonicis autem Angeli sunt Dæmones. sed ad propositum revertamur. vult igitur Plato vestam esse terram, quæ sita est in medio immobilis. Sic Ovidius,

1. ad Tim. 3. 1. epist. cap. 4.

Stat

Stat vi terra suâ: vi stando vesta vocatur.

Sic Græcum Ἑστία ἀπὸ τῦ ἑστάναι, καὶ ἵστημι. Itaq; Herodotus atque Iones vocant ἱστίλω: vnde apud illum toties ἑπίστια pro domicilijs. Plato Timæo Locrensi. γᾶ δ' ἐν μέσῳ ἱδρυμένα, ἑστία θεῶν, ὅρος ὄρφνας τε, καὶ ἡμέρας γίνεται: Terra in medio sita Deorum sedes est, noctisque ac diei determinatio. Sed alibi idem Ovidius,

Nec in aliud vestam quam vivam intellige flammam. i.

Πῦρ ἀθάνατον. Plutarchus Numa, Νομᾶς δ' λέγεται καὶ τὸ τῆς ἑστίας ἱερὸν ἐγκύκλιον περιβαλέσθαι τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ φρουρὰν, ἀπομιμούμενον τὸ σχῆμα τῆς γῆς, ὡς ἑστίας ὄσης, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου, οὗ μέσον οἱ Πυθαγορικοὶ τὸ πῦρ ἵδρυσθαι νομίζουσι, καὶ τοῦτο ἑστίαν καλοῦσι, καὶ μονάδα. τὴν δὲ γῆν, οὔτε ἀκίνητον, οὔτε ἐν μέσῳ τὴν περιφορᾶς οὖσαν, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τὸ πῦρ αἰωρουμένην, οὐτὲ τῆς τιμιωτάτων, οὐτὲ τῆς πρώτων τοῦ κόσμου μορίων ὑπάρχειν. Numam ferunt vestæ delubrum rotundum circumdedisse igni inextincto munimentum, non terræ figuram imitatus, quasi illa esset Vesta, sed mundi vniversi, cuius in medio Pythagorici ignem situm existimant. Et hoc Vestam vocant, atque Vnitatem: terram autem, neque immobilem, neque in medio teneræ circumvectionis locatam esse, sed circum ignē esse suspensam, nec carissimarū, nec præcipuarum mundi partium. atque hanc Platonis quum senex esset, opinionem fuisse aiunt περὶ τῆς γῆς, ὡς ἐν ἑτέρᾳ χώρᾳ καθεσώσης, τὴν δὲ μέσην, καὶ κυριωτάτῳ ἑτέρῳ πρὶ κρείττονι περισκευασμένην. hic iam rationem videamus

mus cur Vestam alij terram, alij ignem existiment. Numam autem Pythagoricum fuisse Clemens Alexandrinus prodidit. Quamvis id M. Tullius, atque omneis chronologi refellant. Atque hanc opinionem Pythagoræ de situ vniversi refellit Aristoteles 2. de Cœlo cap. 13. *Italici autem, qui vocantur Pythagoréi contrà sentiunt. hij enim in mediâ regione ignem esse aiunt. terram autem vt astrum aliquod circa medium raptam, noctem diemq; efficere.* ἐπὶ δ' ἐναντίαν ἄλλην ταύτῃ κατασκευάζουσι γῆν, ἣν ἀντίχθονα καλοῦσιν: ἀφεῖς τὰ φαινόμενα τοῖς λόγοις, καὶ τὰς αἰτίας ζητοῦντες, ἀλλὰ πρός τινας δόξας καὶ λόγους ἰδίους τὰ φαινόμενα προσέλκοντες, καὶ πειρώμενοι συγκοσμεῖν. quod vtinam hodiè multi in rebus maioris momenti non facerent: qui non ad rerum evidentiam, suas opiniones accommodant, sed ad conceptas animo pravas ac futiles sententias ea, quæ sunt luce clariora detorquent: sed quum omnia fecerint, non possunt ista συγκοσμεῖν. fuêre etiam alij, inquit Aristoteles in hac sententia: quorum hæc ratio est vel optima: τὸ πρωτάτῳ προσήκειν τὴν πρώτεραν ἀπαρχεῖν χώραν, εἶναι δὲ πῦρ μὲν γῆς πρώτερον. τὸ δὲ πέρας τοῦ μέσου, τὸ δ' ἔσχατον, καὶ τὸ μέσον πέρας. hoc etiam in rebus humanis fieri videmus. nam & in convivijs, & in publicis conventibus, honoratiores viri in medio ferè sedent: & apud Homerum Aiax atque Achilles extrema stationis navium tuebantur, non solum ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν, præsidii caussâ, virtute freti, & vi manuum: sed honoris etiam gratiâ: & navis Vlissei in medium erat subducta Iliad. λ.

non

non ſolum γιγωνέμῳ ἀμφοτέρωσε, vt perſonaret vtrôque, & quia ſic erat ex vſu: ſed ei quoque hac aſſignatione honos quidam habitus eſt. τὸ γὰρ πέρας τῆς μέταξυ πιμώτερον, τὸ δ' ἔχατον καὶ τὸ μέσον πέρας. Sed Pythagorêi, inquit Ariſtoteles, hac etiam ratione nituntur, vt probent ignem locatum eſſe in medio, διὰ τὸ μάλιϛα προσήκειν φαλάπεδος τὸ κυριώτατον τῶν παντὸς: τὸ δὲ μέσον εἶναι τοιοῦτον, ὃ δὴ φυλακὴν ὀνομάζουσι, τὸ ταυτὴν ἔχον τὴν χώραν πῦρ. Sic cor videmus vitæ fontem ac principium in medio corporis collocatum: Regem aut imperatorem, quò ſit tutior, locum ſibi in media acie deligere. Sed accutiſſima diſtinctione huic rationi philoſophus occurrit: quaſi idem eſſet, inquit, medium τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ πράγματος, ἢ τῆς φύσεως, magnitudinis, & rei ſive naturæ. nam vt in animalibus, non idem eſt animalis, & corporis medium, ὅπως ὑπολαμπέον καὶ περὶ τὸν ὅλον κόσμον. medium ergo rei, atque naturæ, non molis & magnitudinis quærendum fuit. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀρχὴ τὸ μέσον, καὶ τίμιον. τὸ δὲ τῷ τόπῳ μέσον ἔοικε τελευτῇ μᾶλλον, ἢ ἀρχῇ. ſed obſoletam hanc opinionem, & iam oblivioni traditam, terram movere, & cœlum quieſcere, hoc ſeculo Mathematici quidam excitarunt intermortuam, & interpolârunt, ne quid eſſet in vlla diſciplina quod nõ hominum audacia mutaret. nobis enim εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν, vt inquit Apoſtolus, πάντα ἄνω καὶ κάτω γέγονεν. hunc autem ignem, quem in medio mundi facit quieſcere, non videtur elemẽtum Pythagoras intelligere, ſed Solem. itaque ignem veſtalem, quod illius ſimilachrum fuit, extinctum, à ſole quibuſdam machinis redaccendere oportebat.

portebat. quod bis Romæ contigit, Mithridatico bello, atque Civili. Plutarchus, ὃ φασὶ μὴ δεῖν ἀπὸ ἑτέρου πυρὸς ἐναύεσθαι, κοινὸν ὄντα ποιεῖν καὶ νέον, ἀνάπτοντα ὑπὸ τοῦ ἡλίου φλόγα καθαρὰν, καὶ ἀμίαντον. dictum est ἀπὸ τοῦ ἐναύειν, καὶ τοῦ ἀνάπτειν. quod igitur sol in mundo, hoc ignis in domo.

Αἰθομένοιο πυρὸς μεγαρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

Hinc ἑστίαν pro Domo sæpe invenias συνεκδοχικῶς. Euripides Hecuba, ὅτου δῶμ' ἑστίαν τ' ἀφίξομαι. Suidas ἑστία δι' αὐτὰ, οἴκησις, δωμὸς, χυτρόπους, ἐσχάρα. i. focus. rectè igitur Vestam Cicero dixit ad aras & focos pertinere. τὸ χυτρόπους Suidas ipse explicat. γυναῖκα πλάττουσι τὴν γῆν τύμπανον βαστάζουσαν, terram fingunt feminam Tympanum sustinentem, vt χυτρόπους ollam. quibusdam videtur terra, inquit Arist. πλατεῖα, καὶ τυμπανοειδὴς. Hesychius, ἑστία βωμὸς, ἢ οἰκία. ἑστιᾶν cænam dare, convivium præbere. Plutarchus in Bruto, Κάσσιον μὲν Ἀντώνιος ἑστία ἐδεξαμένου, Βροῦτον δὲ Λέπιδος. Plato Symposio, θυσίαν ποιουμένου, καὶ ἑστιῶντος Ἀγαμέμνονος, ἄκλητον ἐποίησεν ἐλθόντα τὸν Μενέλεων ὑπὸ τὴν θοίνην. Sic enim Homerus Iliados 6. αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, sua sponte venit. quo de multa Athenæus lib. 4. Sed hæc non pigebit referre: vt enim in convivio λόγος λόγον τίκτει. Athen. δεῖλον γὰρ ὡς ἔστε ἀδελφὸν, ἔστε γονέας, ἔστε γυναῖκα καλεῖν ἔστε εἰ τις ἰσοτίμους τίνας τύποις ἄγοι. maior enim cum his omnibus necessitudo, quàm vt vocationem expectent. at quidam, inquit, vt caussam reddant probabilem, cur fratrem uoninvitavit inter tot alienos, versiculum ascribunt, qui non est τοῦ ποιητοῦ sed παρεμβολῆς.

βελημφῷ, ἤδεε γὰρ κατὰ θυμὸν ἀδελφεὸν ὡς ἐπονεῖτο: qui hodie extat in omnibus libris. quasi rex tot occupationibus curisque distentus, fratris oblitus esset. atque hoc Aristarchus probat. Sed Athenocles, qui melius intelligit Homerum, vult hoc poetam docere, quum facit Menelaum αὐτόματον venire, id est, ἄκλητον, ὡς τὰ ἀνάγκης ὁ Μενέλεως οἰκειοτέρως ἔχει. vnde dicuntur ἀναγκαῖοι φιλοί. Demetrius Phalareus versum reiicit, vt τῆς ποιήσεως ἀλλότριον. οἶμαι γάρ φησιν, ἕκαστον τῶν χαριέντων ἀνδρῶπων ἔχειν καὶ οἰκεῖον καὶ φίλον, ᾧ ἐὰν ἔλθοι θυσίας ἕνεκα, τὸν καλοῦντα μὴ ὠφελεῖνας. Sed hæc παρέργως. ἑστιάτωρ convivator, Suidas, ὁ εἰς εὐτροσωΐλιν, καὶ εὐωχίαν καλῶν. Greg. Naziazenus, ἵνα μὴ νήσεις ὑμᾶς ἁπλυσώμεθα καὶ ταῦτα ὄντες ἑστιάτορες, Metaphoricè. Nam & dicimur ἑστιᾶν τινὰ τοῖς λόγοις. Et bonus orator, aut concionator lautus est convivator. at convivæ δαιτυμονες, οἱ εὐωχούμενοι. Est igitur ἑστιᾶν, to feast. Xenophon Symposio, ἑστιᾶν γὰρ μέλλω Αὐτόλυκον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ. nostrum verbum à Græco, quia Latinum Festus. quomodo? ἑστία Vesta, non vt Ovidius censuit, sed vt ἕσπερος vesper, ἦρ ver, non à viriditate, vt Varro docuit. Dionysius Halic. 1. σωφρὲς ἦν τοῖς ἀρχαίοις ἕλλησιν, ὡς τὰ πολλὰ προτιθέναι τῆς ὀνομάτων, ὁπόσων αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ φωνηέντων ἐγίνοντο, τὸ ϝ συλλαβὴν ἐνὶ στοιχείῳ γεγραμμένῳ. τοῦτο δ' ἦν ὥσπερ γάμμα διπλοῦς ἐπὶ μίαν ὀρθὴν ἐπιζευγνύμενον ταῖς πλαγίαις. hoc autem erat tanquam Gamma iunctũ ad vnam rectã lineam duabus obliquis, sic F. atque hoc Grammatici vocant Aeolicũ digãma: quia Aeolũ est hæc dialectus maximè. Sic enim illi dicebant

bant Ϝελένη, Ϝάναξ, Ϝοῖκος, Ϝανὴρ, pro ἑλένη, ἄναξ, οἶκος, ἀνὴρ. Sed quid hoc rem? præponebant, inquit Dionysius, nominibus à vocali incipientibus, ϝ syllabam, quæ valet F. est autem ϝ, Latinum V, & teste eodem Dionysio Latinus sermo maximè Æolum imitatur idioma. Iam facilè est videre vestam, & Festum diem ἀπὸ τῆς ἑστίας καὶ τοῦ ἑστᾶν manasse. Hac ratione inquit, Latini Velia dixêrunt ἀφ' ἃ τὰ ἕλη, paludes, quòd hij loci sunt ἑλώδεις. hinc illa ἀσυγκίτων insula Cantabri- Ely.
giæ, nomen fortasse habet vernaculum, πάλλα μὲν ὕβοτ, ἑλώδης ἦ. ferè enim hieme stagnatur. Simile est quod φίλιππος Macedones dicunt βίλιππος, & παλλήνη βαλλήνη, vrbs Thraciæ: vnde apud Aristophanem βαλλητικὸν βλέπειν, quod per ænigma declarat iocosè λίθοις βάλλειν. ita nostrates, præsertim rustici quibusdam regionibus permutant f, & v. itaque ridentur quoties dicunt vitulinam, aut Quadraginta. Sic φῶ, vnde φημὶ, Siculi quidem dicunt φάζω, vt ἀνιῶ ἀνιάζω: ex quo φατὶς & φάτις: assumto ρ φρήζω vnde ἡ φρῆσις. Macedones autem βῶ, βάζω. vnde βάξις δωρικώτερον loquela. Hæc Eustathius. apud quem etiam Heraclides ait Pamphilios gaudere τῷ β præfixo vocalibus, vt φάος βάφος lux. ἄελιος βαβέλιος Sol. V. Græci tollunt ex Latinis dictionibus: Favonius φαώνιος. Aeoles quoque β præponunt τῷ ρ. Vt ἔμπος βράκος, Pannus. ροτός, βροτὸς mortalis, ὁ ῥεύσεως ἁπλοῦς φύσεως ὤν, ῥυτὴρ βρυτὴρ habena. ut igitur β & φ Græcis, sic v & f Latinis affinem habent pronuntiationẽ. hinc constat Veta, nõ Beta sonandũ.

Itaque

Itaque ϝ præfixum vocalibus vocant Aeolicum digamma, quod *F* figuram habet duplicis Γ. hæc neque abs re fuerunt, & habuerunt χρησμαθείαν. nunc reliqua apud Lysiam exequamur.

Ὅσις ἐν τῷ δωματίῳ ποδηγὸς κατέπεσε) refellit secundam calumniam. quî potuit ad Larem confugere, inquit, quem ego primo impetu ad pedes prostravi. prius adversariorum argumenta confûtat, quam sua confirmat. Quintilianus, *In armorum ratione antiquior cavendi quam ictus inferendi cura est.* illud autem ποδηγὸς nescio quid sit. Nam neque est apud Hesychium, aut vllum Lexicographum: & Henricus Stephanus, qui transtulit hanc orationem, tacitum prætermisit. non dubium est locum esse corruptum, sed restituere integritati difficile est: nisi id sit, quod suspicor, vt vera lectio sit ποδήρης vnâ tantum mutatâ literâ. Est autem ποδήρης χιτὼν, & ποδηνεκὴς, tunica ad talos vsque demissa. vnde ποδήρης κατέπεσε non male interpretari possumus, *ad pedes procidit.* sed hoc ποιηπικώτερον. si id non sit, nescio quid sit. est quidem ποδηγὸς dux viæ: sed quid hoc ad rem.

Οὔτε σίδηρον ἔτε ξύλον ἔχων) μετωνυμία Matth. 26. ἦλθετ' ἐπ' ἐμὲ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, potuit dici μετὰ σιδήρων καὶ ξύλων, duplici tropo. Virgil. lib. 9.

Vos o Calliope, precor aspirate canenti
Quas ibi tum strages ferro, quæ funera Turnus
Ediderit? Item,
Sinite arma viris & cedite ferro.

Est etiam ξύλον, quo pedes sontium constringuntur.

tur. Actorum 16. καὶ τὰς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον, in numellas. Sic apud Aristophanem reperitur. Eiusdem est Metonymiæ, quod pro cruce lignum dicimus. ξύλον ἀπὸ τοῦ ξύειν radere: vnde ξύσος hastile rasum. δόρυ, cui tantum cortex detractus est. pellis enim δορὰ ἀπὸ τοῦ δέρειν: quæ est in animalibus, quod cortex in arboribus. Varro lignum à legendo vult dictum: vt tignum à tegendo. Lignatores enim οἱ ξυλευόμενοι. δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται, quercus vbi ceciderit, quivis homo lignatur. σίδηρος παρὰ τὸ σίνεσθαι ἐν τῇ δήῃ, quod nocet in pugna. δήη enim μάχη, & δῆεις: vnde δηιάασθαι præliari. Ovid. *Iamq; nocens ferrum, ferróq; nocentius aurum.* hinc genus quoddam in Lemno, qui tela primùm fabricabantur σίντεις nominati.

ᾧ τοὺς εἰσελθόντας ἂν ἠμυνάμεθα.) Thucid. lib. 1. πολέμου μὲν οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα, bellum non inferemus priores, sed si inferatur, propulsabimus. sic ἀμυνόμεθα τὸν ἄρχοντα χειρῶν ἀδίκων, eum qui prior manus affert, καὶ τὸν ὑπάρξαντα τῆς ἀδικίας, qui intulit iniuriam vltrò. Plato Timæo, χειρῶν, αἷς ὅτε λαβεῖν, ὅτε ἄν τίνα ἀμύνεσθαι χρεία τις ἦν, μάτην ἐπ' ἄμφω δεῖν αὐτῷ προσάπτειν. Manus, quibus nec prehendere, nec vim alicuius propulsare opus erat, frustra affingendas ei non putavit. Deus enim fecit τὸ πᾶν αὐτάρκες, καὶ μὴ προσδεὲς ἄλλων. Est autem hoc loco σολοικοφανὲς. nam dicendum fuit potius χεῖρας: sed χειρῶν regitur à χρεία. Thucid. χρὴ τοὺς ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι, oportet inimicos quovis vlcisci modo.

Dolus an virtus, quis in hoste requiret?

i. Sophocles, ἔργοις πεπονθὼς, ῥήμασιν σ' ἀμυνόμαι. re læsus, verbis te vlciscor. Dem. πρὸς τοῦτ' ἐὰν χερρόνησον, quid si Philippus in agrũ nostrũ adduxerit exercitũ, ἢ κὴ τότε τοὺς ἀμυνοῦντας, πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; reliquum est igitur vt seruiamus. ἐ γὰρ ἄλλο γ' οὐδέν ὅτι τὸ μήτ' ἀμυνεῖν μήτ' ἄγειν ἡσυχίαν ἐᾶσθαι. non enim est aliud certè tertium, si neque vim propulsare vultis, nec per alios quietis esse licet. & Philippica 2. ὑφίσατο ἢ οὐδὲν αὐτὸς: ἀλλ' ὅμως ἠμύναντο κἀκείνους ἡ πόλις, κὴ οὐκ ἀνηρπάσθη. tam potentes erant Lacedæmonij, quum imperio potirentur, vt nihil posset eorum vim sustinere: attamen illos quoque vlta est ciuitas nostra, seseque defendit, nec de medio sublata est. Homer. τὸν δ' ἀπαμύναντ, ὅτε τις ὤτερον χαλέπαινοι, at ἀμύνειν est βοηθεῖν cùm dativo. Plato πᾶς τις ἀδικουμένῳ βοηθείτω κὴ ἀμυνέτω. locum, ante adduximus. Hom.

Αὐτίκα τεθναίην ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἐμελλον ἑταίρῳ

--- Κτεινομένῳ ἐπαμῦναι. Quamquam hìc potius est vlcisci. Achilles enim Patroclum vlcisci potuit, mortuo opẽ ferre nõ potuit. Idẽ, ἢ κεν μνησαίατο ἀμύνοντ' ἢ ὀδυσσῆι. procis opem feratis, an Vlissi. Euripides Hecuba, ὤ μοι μοι: τίς ἀμύνει μοι; ποία γένναι; ποία δὲ πόλις; quis me vindicabit? quæ gens? quæ ciuitas? Cic. 1. offic. *qui nõ defendit nec obsistit iniuriæ, tam est in vitio, quam si parenteis aut amicos, aut patriã deseret.* ὁ μὴ ἀμυνῶν, μηδ' ἀνθεστήκως τῇ ἀδικίᾳ. & paullò antè, *Vnum est iniustitiæ genus eorum, qui ab iis, quibus infertur, si possunt, non propulsant iniuriam.* i. τοῦτ' μὲν ἀμυνόντων τοῖς ἀδικουμένοις. at ἀμυνόμεθα τοὺς ἀδικοῦντας. Eustathius ἀμῦναι τὸ ἀποφάσεως βοηθῆσαι δίχα μύνης,

ὅτι πεφάσεως qualẽ: auxiliatorẽ poetæ vocant ἐοστηρα. Odyss. φ. ἀλλ' ἄγε, μὴ μύνῃσι παρέλκετε τοτέσι πεφάσεσιν. Paullò ante præcessit. -- ἔτι τιν' ἄλλω, Μῦθ' ποιήσαδ' ὑποχεσίω ἐδυώαδε. ad quod Eust. ὑποχεσίω δὲ τὴν πεῖφασιν λέγει: ἐπεὶπερ οἱ πεφασιζόμενοι ἐπέχυσιν, ὅ ὅτι μένυσιν, ἐννοούμενοι τὶ ἀὴν εἴποιεν. ὅθεν τὸ ἔτως ὑπομένειν, καὶ τὴν τοιαύτην ὑποχεσίω, μυώλω μετ' ἐλίγα ἐρεῖ, (illo videlicet hemistichio quod posuimus) ἵνα ἡ μύνη οἱονεὶ τὶς μονὴ. μονῆς γὰ τινὸς χρεία τοῖς πεφασιζομένοις, καὶ ὑποσχυσιν, ἤτοι ἐπέχυσιν. Estq; hæc Aeolica mutatio vocalium μονὴ μύνη. μονὴ mora: facile enim invicem liquidæ cõmutantur. contraria mutatione λῶρον domum. Tacitus Annaliũ 13. *Sed vbi mulier vacua fuit, nectere moras, adversam patris voluntati caussari.* hoc est μύνῃσι παρέλκειν, καὶ ποιήσαδ' ὑποχεσίας, καὶ πεφασίζεδ'. ἀμύνειν sæpe occurrit etiam cum accusativo τὸ πρᾶγμα. Euripides, Menelae tibi dico, μὴ τῷ δ' ἀμύνειν φόνον, ἐναυσίον θεοῖς. & sæpe apud Poetã.

-- Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀμύνειν. à Danais fœdam pestẽ depellere. at idẽ Eurip. etiã cum simplici dativo posuit τῷ πράγματος. καί τ' ἐκ ἀμύνει Λοξίας τοῖς σοῖς κακοῖς; deinde Apollo nullam opem fert tuis malis? Oreste.

Ἀνάγνωθι τὸν νόμον) hinc iã sequitur confirmatio refutatis adversariorũ calũnijs: cuius τὸ ἰσχυρότατον est ὁ νόμος. primùm igitur legem recitat, qua lege impunè Eratost. interemtus est. Lex, inquit, mihi securitatẽ interficiendi dabat, & gladiũ quodammodò in manum porrigebat. nam nisi interfeciſſet legis alicuius auctoritate fretus, παλαμναῖος fuiſſet, ἔνοχος μιάσματι. καὶ αὐτόχειρ ἀνδροφόνος, & reus lege Cornelia de Sicariis: vt Eratosthenes Iulia de Adulteris.

νόμος lex ἀπὸ τῦ νέμειν ἑκάστῳ τὸ λίχνιον. νομὸς pascuum ἀπὸ τῦ νέμεσθαι depasci, quod pecorum est. Apollonius Argonauticῶν. 2.

---- Οὐδὲ μὲν οἵγε
Ποίμνας ἐρσήεντι νομῷ ἐνὶ πιμπλάνυσιν.

At Hesiodus, ἀχρεῖος δ' ἐπέων ἔσται νομὸς, inutilis autem erit verborum copia. νομὴ depastio.

Ἀποτίνειν ἕτοιμος ἦν χρήματα) Si maritus acceptâ pecuniâ peperciſſet adultero, legibus ipſe lenocinii reus fuiſſet: eademque eſſet ei pœna, quæ lenonibus conſtituta, ſi culpam vxoris ſibi compertã ac cognitam tuliſſet, ac diſſimulaſſet. Sic enim iure civili ſtatuitur 48. Digeſtorum ad Legem Iuliam de adulteriis & ſtupro. *Lenocinij crimen lege Iulia præſcriptum eſt, quum ſit in eum maritum pœna ſtatuta, qui de adulterio vxoris ſuæ quid ceperit. item in eum qui in adulterio deprehenſam retinuerit.* Ibidem, *Miles, qui cum adultero vxoris ſuæ pactus eſt, ſolvi ſacramento, deportaríque debet.* nec ipſum modò lex pœna afficit, qui paciſcitur, ſed eos etiam omneis, qui intercedunt, quorúmve id operâ fieri ſolet. *Si cuius ope, conſilio, dolo malo factum eſt, vt vir fœmináve in adulterio deprehenſi, pecuniâ aliáve quapactione ſe redimerent, eâdem pœna damnator, quæ conſtituta eſt in eos, qui Lenocinij crimine damnantur.* Item Codicis lib. 9. Tit. 9. reſcriptum eſt imperatorũ Severi, & Antonini, in quo ſunt hæc verba, *De crimine adulterij paciſci non licet.* rectè quidem. hoc enim eſſet quæſtui habere leges, pœnam legibus conſtitutam pecuniâ condonare, aut pretio addicere. ἀποτίνειν, multam perſolvere. inde illud

lud toties apud Demosthenem, ὅτι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, quam corporalem pœnam subire, aut pecuniariam solvere oportet. ἐκτίνειν debitam pecuniam exolvere. Dem. contra Timocratem, ἐὰν ἀργυρίου τιμηθῇ δεδέσθω, τέως ἂν ἐκτίσῃ, si in pecuniam pœnæ æstimatio sit facta, in vinculis esto donec exolverit. Iliad. δ

— Σοὶ τὰ μεγάλῳ ἀπέτισαν
Σοὶ σφῇσι κεφάλῃσι γυναιξί τε καὶ τεκέεσσι.

Magno cum fœnore pœnas persolvêrunt, cum suis capitibus, vxoribusque & liberis. σοὶ μεγάλῳ, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ μεγάλῳ, quod alij ἐπὶ πολλῷ. Demosthenes, ἐκ δὲ τούτων ὑμῖν μὲν σχολὴ, καὶ τὸ μηδὲν ποιεῖν: ἃ δέδοικ' ὅπως μήποθ' ἡγήσασθε ἐπὶ πολλῷ γεγενῆσθαι. Ex his supereſt nobis quidem otium & nihil agere: quæ vereor, ne aliquando magnâ mercede contigisse putêtis. Odysseæ γ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνος μὲν ὀμοσμυγερῶς ἀπέτισεν, at ille quidem acerbissimè pœnas dedit: nempe Aegisthus. σμυγερῶς, τὸ ἐπιπόνως, ἐδυσπαθῶς, καὶ ὡς οἰκτῖραι, καυστικῶς, ἀπὸ τοῦ σμύχω τὸ καίω. vtroque hoc loco, τὸ ἀποτίσαι est τὸ παθεῖν, & quidem vltimum pati supplicium. ἀποτίσαι pœnas dare: ἀποτίσασθαι pœnas expetere. Homer. ibidem paullo pòst. τίς δ' οἶδ' εἴκε ποτέ σφι βίας ἀποτίσεται ἐλθών, quis scit si domum reveniens Vlisses eorum iniurias vlciscetur. in verbis etiam simplicibus est significatio contraria. τίειν enim pœnas dare, τίεσθαι vlcisci. ibidem,

— Ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐτίσατο πατροφονῆα.

Nam & ille vltus est eum, qui patrem occiderat, nempe Orestes. Herodotus ἰδοὺς ἀνθρώπων ἀδικεῦντα

τίσιν ἐκ ἀποτίσει, pœnas non dabit, ἀπὸ τῦ τίω. Hom. τίσις ἔσται ὄπιθεν, vltio erit postmodum, ἀπὸ τῦ τίομαι. χρήματα δὴ λέγομεν πάντα, ὅσων ἡ ἀξία νομίσματι μετρεῖται. Arist. Ethicorum 4. cap. 1.

Τῷ (καὶ ἐκείνῃ τιμήματι ἐσωφρόνει) ἀπαραίτητος ἦν ὁ ἀδικούμενος: potuitque id dicere adultero deprecanti, quod Hecuba apud Euripidem Polymestori, quum eius oculos effodisset & filios necasset.

Oreste. ---- ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ
Πρᾶξαι ἐτόλμας, πλῆθι καὶ τὰ μὴ φίλα.

At quando facere ausus es non honesta, patere non grata. ἃ δεινὰ, πάσχειν δεινὰ, τοὺς εἰργασμένους, non atrox facinus est, si patiantur atrocia, qui perpetrârunt? τῷ συγχωρεῖν sic vsus est Demosthenes contra Dionysodôrum, vt heic noster Lysias, sed cum accusativo. ἡμεῖς δ' οὐκ ἔφαμεν συγχωρῆσαι οὐδὲν τούτων, negavimus nos vlli istarum conditionum concessuros. hic enim συγχωρεῖν est ὁμολογεῖν. vtrumque que verbum aliquid paciscí significat, vt docuimus. Thucid. ἐπειδὴ ἐκ τῶν συνόδων ἀλλήλοις ξυνεχωρεῖτο, posteaquam ex conventibus inter eos invicem pactum erat. Aristophanes Avibus, σφὼ νῦν διαλλάττεσθε καὶ ξυμβαίνετε, respondet alter, ἡμῖν, οὐ λέγεις σύ, πάντα συγχωρεῖν δοκεῖ. idem est igitur συγχωρεῖν καὶ ξυμβαίνειν convenire. τίμημα pœna vel potius æstimatio pœnæ. τιμᾶν & τιμᾶσθαι æstimare. Latinum verbum ab æs & τιμῶ. ὀτιμᾶν obiurgare, quod pœna quædam est. Dinarchus ἀλλ' ἑκατὸν ταλάντων ἐτίμησατε, ὅτι χρήματ' αὐτὸς ἔφη δῶρα λαβεῖν καὶ Ῥοδίων. centum talentis multastis. Idem, οἱ νόμοι πρὸ μὲν τῶν ἄλλων ἀ-

δικημάτων εἰς ἀργυρίου λόγον ἀνηκόντων, διπλοῦ ἢ βλάβην ἐφείλειν κελεύουσι. περὶ δὲ τῶν δωροδοκούντων δύο μόνον τιμήματα πεποιήκασιν, ἢ θάνατον, ἢ δεκαπλοῦν τοῦ ἐξ ἀρχῆς λήμματος, τὸ τίμημα τῶν δώρων. Leges de ceteris quidem maleficijs in argenti rationem venientibus, damni duplo multari iubent. de ijs autem, qui dona accipiunt, duas solum pœnas statuêrunt, aut mortem, aut vt decuplum eius, quod à principio cepêre, donorum luant nomine. τὸ τίμημα τῶν δώρων. quanti valent dona. τίμημα pretium, τιμᾶν pretium statuere. Demosthenes contra Midiam, ἂν δέ μικρᾶς πάνυ τιμήματος ἄξιόν τις λάβῃ, βίᾳ δὲ τοῦτο ἀφέληται, τὸ ἴσον τῷ δημοσίῳ ζημιᾶν οἱ νόμοι κελεύουσιν, ὅσονπερ τῷ ἰδιώτῃ. quod si quis ceperit, quod parvo admodum sit pretio dignum, vi autem hoc abstulerit, par fisco annotare leges iubent, atque privato: quia nulla vis est vnquam facta non contra rempublicam. τῷ δημοσίῳ ζημιᾶν ærario adiudicare: & τὸ πρόστιμον quod multæ nomine in fiscum redigitur. sed hoc idem τίμημα apud Demosthenem eodem loco paullò pòst, est non pretij, sed pœnæ æstimatio. διόπερ καὶ τὴν ὕβρεως αὐτῆς τὰς μὲν γραφὰς ἔδωκεν ἅπαντι τῷ βουλομένῳ: τὸ δὲ τίμημα ἐποίησεν ὅλον δημόσιον. quapropter & iniuriæ ipsius actiones quidem permisit cuivis, qui vellet intendere: pœnam autem totam fecit publicam. ibidem, ἡγοῦμαι τοίνυν δικαίως ἂν ὑμᾶς καὶ καταψηφίσασθαι, καὶ τιμᾶν αὐτῷ τὸν ἔσχατον. existimo vos iure posse & condemnare eum, & pœnam æstimare vltimam. Cicero 1. de Oratore *Erat enim Athenis reo damnato, si fraus capitalis*

non esset, quasi pœnæ æstimatio. ἦν Ἀθήνησι τοῦ φεύγοντος καταγνωσθέντος, εἰ τὸ ἀδίκημα μὴ εἴη τοῦ τοῦ σώματος, ὡσπερεὶ τίμησις. Hac sententia quum iudicibus daretur, interrogabatur reus, quam quasi æstimationem commeruisse se maximè confiteretur. ἀποδείσης δὲ τοῦ ψήφου τοῖς δικασταῖς, ὁ φεύγων ἐρωτήθη τινὸς ἂν ἑαυτὸν τιμήματος ἄξιον μάλιστα φήσειε. quod cùm interrogatus Socrates esset, respondit se meruisse, vt amplissimis honoribus & præmijs decoraretur, & vt ei victus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur. ὁ Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, ἠξίωσεν ἑαυτὸν τῶν μεγίστων τιμημάτων καὶ δωρεῶν, καὶ τοῦ ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως: est enim τὸ τίμημα ambiguum, quod pœnam pariter atque honorem significat. τίμημα, census. i. τὸ πλῆθος τῆς οὐσίας. Aristoteles 4. polit. cap. 5. ὀλιγαρχίας δὲ εἴδη, ἓν μὲν τὸ ἀπὸ τιμημάτων εἶναι τὰς ἀρχὰς πολλῶν, ὥστε τοὺς πένητας μὴ μετέχειν πλείους ὄντας, ἐξεῖναι δὲ τῷ κεκτημένῳ μετέχειν τῆς πολιτείας. ἄλλο δὲ ὅταν ἀπὸ τιμημάτων μικρῶν ὦσιν αἱ ἀρχαὶ. Oligarchiæ genera sunt, vnum quidem, vt pro censibus mandentur imperia tantis, vti inopes quamvis plureis fuerint, ne sint participes, liceat autem cuivis, qui tantas facultates possideat ad rempublicam accedere. alterum, quum pro censibus exiguis designantur magistratus. Plutar. Solone, ἔλαβε τὰ τιμήματα τῆς πολιτείας, καὶ τοὺς μὲν ἐκ πυροῖς ὁμοῦ καὶ ὑγροῖς, μέτρα πεντακόσια φέροντας, πεντακοσιομεδίμνους ἐκάλεσε, καὶ πεντακοσιομεδίμνοις προσηγόρευσε. δεύτερους δὲ τοὺς ἵππον τρέφειν δυναμένους, ἢ μέτρα φέρειν τριακόσια. ζευγίτου δὲ ὁ τρίτος τιμήματος ὠνομάσθησαν. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐκαλοῦντο θῆτες. οἱ τιμηταὶ censores

Romani

Romani, non solũ quia censum lustris condendis agebant, sed quòd etiã in mores civiũ animadvertebant, & alios senatu movebant: equos aliis adimebant, alios aliis afficiebant ignominiis: hæ notæ censorũ fuit τιμήματα: & censoriũ opus facere apud Gelliũ, est ἄξιόν τι ποιεῖν τῶν ὑπὸ τιμητῶν ἐπιτροφῆς, dignũ aliquid facere Censorum animadversione. Est etiam Latinis censura punitio. *Dat veniam corvis, vexat censura columbas.*

Τοῖς τὰ τοιαῦτα ὑπιτηδεύουσι) Iulianus Misopogône, αἰσχρὸν εἶναι δοκεῖ νῦν μουσικὴν ὑπιτηδεύειν, nunc turpe videtur tractare artem musicam. Idem, ἐμοὶ γὰρ ἐκ παίδων ἦν τὸ σῶμα ἐπὶ τοῦτο, ὡς ὅ γε δίκαια παγκάλεπτον ὑπιτηδεύειν. Iulianus enim quum esset Philosophus exercuit illam σκληραγωγίαν, summaque fuit in victu temperantia. Plato 2. de repub. ὡς δὲ καὶ οἱ ὑπιτηδεύοντες, ἀδυναμίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ἄκοντες αὐτὸ ὑπιτηδεύουσι, μάλις' ἂν αἰδοίμεθα, εἰ τοιούσδε ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ. quòd verò qui colunt (iustitiam) imbecillitate, quia iniuriam inferre non audent, inviti colunt, huic maximè sentiamus &c. ὑπιτήδευμα studium. Idem Hippia maiore. ἐπειδὴ ἡ ξοία ἥλω λέγει ὁ λόγος, ὅτι Νεοπτόλεμος Νέστορα ἔροιτο ποῖά δὴ καλὰ ἐπιτηδεύματα, ἃ ἂν τις ὑπιτηδεύσας νέος ὢν, εὐδοκιμώτατος γένοιτο. ita Hippias magnificè exorsus est suum ὑπιδεικτικὸν λόγον. & Gorgia, δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Γοργία, εἶναί τι ἐπιτήδευμα τεχνικὸν μὲν ἄ, ψυχῆς δ' εὐτολμικῆς καὶ ἀνδρείας, καὶ φύσει δεινῆς, συγγενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις. καλῶ δ' αὐτὰ ἐγὼ τὸ κεφάλαιον, κολακείαν. ταύτης μοὶ δοκεῖ τὰ ὑπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα μόρια εἶναι, ἓν δ' ἡ ὀψοποιϊκή. videtur mihi, Gorgia, studium esse quoddam, non illud

lud quidem artificioſum, ſed animi tamen ſagacis, & fortis, naturâque ſollertis, agere cum hominibus callideque verſari: cuius ego caput & ſummam appello aſſentationem. huius mihi videtur ſtudij multas quidem & alias eſſe partes, ſed unam præcipuam, quæ eſt ars condiendorum ciborum. Cic. quarta actione in Verrem, *Venio nunc ad iſtius, quemadmodum ipſe appellat, ſtudium, ut amici eius, morbum & inſaniam, ut Siculi, latrocinium: ego, quo nomine appellem, neſcio: rem vobis proponam.* Idem Philippica 2. *hominem omnium nequiſſimum, qui non dubitavit vel in foro aleam ludere, lege, quæ eſt de alea condemnatum, qui in integrum reſtituit, nonne apertiſſimè ſtudium ſuum ipſe profitetur?* alea non eſt καλὸν ἐπιτήδευμα. Terentius Andria, *Quod plerique omneis faciunt adoleſcentuli, ut animum ad aliquod ſtudium adiungant, aut equos alere, aut canes ad venandum, aut ad Philoſophiam, horum ille nihil egregiè præter cetera ſtudebat, & tamen omnia hæc mediocriter.* τούτων δὲν ἐκεῖνος ξαυρέτως ἐπιτηδεύων ἔτυχε, πάντα μὲν τοῦτα μετρίως. ἑλληνίζει γὰρ noſter Comicus, iccircò verbum latinum cum accuſativo poſuit: quod qui Græcè neſciunt, mirantur. ſunt igitur ἱπποσοφία, venatio, philoſophia καλὰ τῆς νέων ἐπιτηδεύματα. Cicero 5. Tuſculana. *& ut illit* liberaliſſimum eſſet ſpectare, nihil ſibi acquirentem: ſic in vita longè omnibus ſtudiis contemplationem rerum, cognitionemque præſtare. eſt enim ἡ τῆς ὄντων θεωρία καὶ γνῶσις πάντων κάλλιστον ἐπιτήδευμα. at quum Virgilius dicit *Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus,* Hæc ſtudia ſunt σπουδαὶ, ut *partium ſtudia* apud Sal-

luſtium

lustium. & quŏd in Epistolis scribimus, *Omni officio ac studio*, hoc Græce est πάσῃ εὐνοίᾳ ϯ καὶ σπουδῇ. nam neq; officium hic τὸ καθῆκον. studium ergò latinis tria declarat, ἐπιτήδευμα, σπουδὴν, φιλοτιμίαν. Sed quum nos aliquem absolutè dicimus, nimis studere, aut bene studere, latinè quidem dicimus opinor, sed hoc, quicquid dicimus, Græcè est nec ἐπιτηδεύειν, nec σπουδάζειν, nec φιλοτιμεῖσθαι, sed φροντίζειν: & quem nos studiosum, illi φροντιστικὸν, seu περιφροντιστικόν. unde Collegia φροντιστήρια. Aristophanes Nebulis, ἄνοιγ' ἄνοιγ' ἀνύσας τὸ φροντιστήριον, aperi, aperi, quantum potes, gymnasium. hoc quidam dicit fores pultans ædium Socratis. est igitur ἐπιτήδευμα vitæ genus, quo quis delectatur, & ducitur: & quod facit consuetudo iucundum. Cicero de Isocrate & Aristotele, *Quorum uterque suo studio delectatus contemsit alterum.* ὧν ἑκάτερος χαίρων τῷ ἑαυτοῦ ἐπιτηδεύματι, καταφρόνησε τοῦ ἑτέρου. fit enim ἀπὸ τοῦ ἥδυς, interposito τ teste Etymologo. hinc ἐπιτήδειοι necessarii sive amici. γλυκὺ γὰρ ἀνδρὸς εἰς ἐμμανὲς εὐνοοῦν βλέπειν, inquit Euripides, dulce vel vultum viri benevolentis tueri. quod ἐπιεικὲς mirificè confirmat duorum comparatio locorum Thucididis lib. 5. qui ferè sunt eâdem paginâ. Argivi legatos Lacedæmona misérunt, οἱ ἐδόκουν φιλίαν τινὶ αὐτοῖς ἔχειν), qui illis carissimi videbantur, & iucundissimi. at paullò post de Lacedæmoniorum legatione ad Athenienses, ἀφίκοντο ϯ καὶ λακεδαιμονίων πρέσβεις καταλάχοι, δοκοῦντες ἐπιτήδειοι εἶναι) τοῖς ἀθηναίοις. idem est igitur ἐπιτήδειος ϯ φίλος.

ab

ab eodem argumento τὰ ἐπιτήδεια dicuntur, uti diximus, omnia ad vitam degendam accommodata, τὰ προσφορα τῇ φύσει, *queis humana sibi doleat natura negatis*, ut inquit Horatius. Theophrastus ἠθικοῖς χαρακτῆρσιν, ὁ μικρολόγος τοιοῦτός ἐστιν ὅστις οἰκέτης χύτραν, ἢ λοπάδα κατάξας, ἐκ τοῦ ἐπιτηδείου. Sordidé parcus is est, qui, si famulus ollam, aut patinam fregerit, de eius demenso tantum detrahat, quanti erat, quod fractum est, ut optimus Causabonus interpretatur. & quoniam omnia persequimur, reliqua adiungamus. ἐπίτηδες καὶ ἐξεπίτηδες adverbium, studiosè, datâ operâ, de industriâ. Thucid. lib. 4. καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους πρώτους ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης πρὸ τάξε, Messenios de industria Demosthenes in prima acie collocavit. Sed illud Homeri Iliad. α.

Νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἅλα δῖαν
Ες δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν,

Dictum est ἐξυπόνως, ut vult Eustathius, ἀντὶ τοῦ ἐπιτηδείως per syncopen, id est, ἐπιτηδείως, καὶ προσφόρως. vult enim navem deduci in mare: remiges legi idoneos. apud *Hieremiam*. מפני רוע מעלליהם 70 ἀπὸ τῆς πονηρίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. Latinus adinventiones: nonnunquam studia. verbum Hebræum, quo nomen illud deducitur עלל significat factitare. hoc autem quisque agit libenter, & factitat, καὶ τέτῳ μέρος τὸ πλεῖστον ἡμέρας νέμει, ut ait Euripides, quod cum voluptate, & quadam delectatione agit. & hoc improbum est, ἥδεσθαι τοῖς ἀμαρτήμασι, καὶ μὴ ἀχθεσθαι: nec ulla res, inquit Philosophus, tam indicat πλὴν ἕξιν, quam ἡδονὴ καὶ λύπη. versus est pervagatissimus, qui vetat, *Artem pudere proloqui*

loqui, quam facilitas: αἰσχύνεσθαι τῷ τέχνῃ ὁμολογεῖν, ἢν ἐπιτηδεύῃς. Polybius lib. 6. συμφθειρομένων πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τεχνῶν, simul corruptis omnibus ſtudiis atque artibus honeſtis. hæc duo diſtinxit. Sed bonas arteis Salluſtius appellat τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα. Coniurat. Cat. *Nam imperium facile iis artibus retinêtur, quibus initio partum eſt: verum ubi pro labore deſidia, pro continentia, & æquitate libido atque ſuperbia invaſêre: fortuna ſimul cum moribus immutatur.* Labor deſidia, continentia, æquitas, quas appellavit artes, ſunt ἐπιτηδεύματα. & mox, *nam pro pudore*, pro abſtinentia, pro virtute, audacia, largitio, avaritia vigebant. quæ tametſi animus aſpernabatur inſolens malarum artium, tamen inter tanta vitia imbecilla ætas ambitione corrupta tenebatur. ὑβριστολογεῖν τὰ μοιχείας, ob quam loris cæſus eſt. *inſolens malarum artium*, ἀνδὸς τῶν μὴ καλῶν ἐπιτηδευμάτων: quorum tria enumeravit, ὥσπερ καὶ τῶν καλῶν. Δικαστήρια τὰ ἐξ ἀρείου πάγου) ποὸς διαζολήν. erant enim alia multa Athenis fora, ut Palladium, Delphinium, τὸ ἐπὶ πρυτανείῳ, τὸ ἐν φρεαττοῖ, de quibus Demoſthenes contra Ariſtocratem. Pauſanias Atticis, καὶ δὴ ἄρεως πάγος καλούμενος, ὅτι πρώτος ἄρης ἐνταῦθα ἐκρίθη. καὶ μοὶ καὶ ταῦτα διεδήλωσεν ὁ λόγος, ὡς Ἁλιρρόθιον ἀνέλοι, καὶ ἐφ' ὅτῳ κλείνῃσι. χριθῆναι δὲ καὶ ὕστερον Ὀρέστην λέγουσιν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός: quòd Mars primus hìc cauſſam dixit, qui Halirrhothium filium Neptuni interfecerat, feruntque ibi poſteá Oreſtem cauſſam dixiſſe de cæde Matris. Demoſt. contra Ariſtocratem, ἐν μόνῳ τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ θεοὶ δίκας φόνου, καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν, καὶ δικασταὶ γεγένηντο

διενεχ-

διενεχθεῖσιν δηλόσαις, ὡς λόγος. λαβεῖν μὲν Ποσειδῶν ὑπὲρ Ἁλιρροθίου τοῦ υἱοῦ παρὰ Ἄρεως: δικάσασθαι δ' ἐν μέσῃ καὶ Ὀρέστῃ οἱ δώδεκα θεοί: in solo hoc foro, Dij iudicia cædis dare atque accipere dignati sunt, (id est, ipsi subire atque ab allis repetere) & iudices sibi invicem esse discordantibus, ut fama fert. Neptunus quidem à Marte accipere, pro Halirrhothio filio suo. Duodecim autem deos disceptatores fuisse Eumenidibus, atque Oresti. De dignitate autem huius fori, atque auctoritate idem ibidem hæc habet, τοῦτο μόνον τὸ δικαστήριον οὔτε τύραννος, οὐκ ὀλιγαρχία, οὐ δημοκρατία τὰς φονικὰς δίκας ἀφελέσθαι τετόλμηκεν, δηλοῦντες ἀσθενέστερον ἂν τὸ δίκαιον εὑρεῖν ἡγοῦντο παρὰ τούτων αὐτοῖς, τοῖς παρὰ τούτοις εὑρημένοις δικαίοις. huic foro soli non Tyrannus, non paucorum potestas, non Popularis status, iudicia de cædibus auferre ausus est: sed omnes ius imbecillius de his ipsos se inventuros arbitrabantur, quàm quod apud illos inventum erat. item illud, ἐνταυθοῖ μόνον οὐδεὶς πώποτε, οὔτε φεύγων ἄλλως οὔτε διώκων ἠπατήκει, ἐξήλεγξεν ὡς ἀδίκως ἐδικάσθη τὰ κριθέντα. hic solùm nullus unquam, neque reus condemnatus, neque accusator deiectus, convincere valuit iniustè fuisse res iudicatas. non dicit, nunquam ab hoc foro provocationem factam fuisse (nam id potuit contigisse) sed etiamsi aliquando facta est ἔφεσις εἰς τὸν δῆμον, ἢ εἰς ἄλλο δικαστήριον, nunquam tamen sententiam horum iudicum pronuntiatam, potuisse rescindi: quod indicat summam fuisse gravitatem huius sanctissimi consilij. Nec magìs ἀποσεμύνει τὸ δικαστήριον τοῦτο Demosthenes, quàm alij Rhetores. Dinarchus

chus contra Demosthenem de eodem foro. τὸ μὲν γὰρ σωφρόνειον τὸ πρότερον δοκοῦν εἶναι πιστὸν, σὺ καταλύεις, ὁ δημοτικὸς εἶναι φάσκων: ᾧ τὴν τῶν σωμάτων φυλακὴν ὁ δῆμος παρακατάθηλο ἔδωκεν: ᾧ τὴν πολιτείαν, καὶ τὴν δημοκρατίαν πολλάκις ἐγχειρίκεν. hoc enim consilium, quod antè visum est fidele, tu labefactas, qui te popularem prædicas: cui populus capita civium custodienda tanquam depositum dedit: cui rempub. ac populi imperium sæpe in manus tradidit. Noster etiam Lysias magnam hîc ei tribuit dignitatem, quod dicit αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ, huic ipsi foro. denique omneis Rhetores huius fori laudes celebrant: sed non necesse est nunc omnia colligere. Augustinus de Civitate Dei. lib. 18. cap. 10. *M. Varro vult inde accepisse nomen, quòd Mars, qui Græcè Ἄρης dicitur, quum homicidij crimine reus fieret, iudicantibus duodecim Dis in eo pago, sex sententiis absolutus est: quia ubi paris numeri sententiæ fuissent, præponi absolutio damnationi solebat.* ex quo intelligi potest quám Græcarum fuit ignarus literarum magnus ille Doctor: non solum quòd á Varrone huius rei auctoritatem repetit: verum etiam quòd Ἄρειον πάγον Martis Pagum interpretatur: quem errorem mox refellemus. Sed fuerítne huius consilij tanta auctoritas ante Solonem, Plutarchus in ambiguo relinquit. eos autem in hoc consilium lêgit Solon, qui functi fuerant annuis Magistratibus. quare & ipse erat Areopagita. Idem quum populum ære alieno liberatum, nimis effrenem, & insolentem vidêret, alterum addidit Senatũ, lectis

lectis è quaque tribu centum viris, quotquot annis, qui suâ prudentiâ populi temeritatem regerent, & impetus refrænarent. tum autem erant quatuor tantùm tribus. Postea Clisthenes auctâ civitate, addidit sex alias: instituitque ut è singulis legerentur in hunc Senatum quinquaginta. atque hæc est ἡ τῶν πεντακοσίων βουλή, sic dicta πρὸς διαφορὰν τῆς Ἀρείου πάγου. decies enim quinquaginta quingentos efficiunt: decem autem erant tribus. hoc autem secundum consilium ἐπίσκοπον πάντων, καὶ φυλακὴν τῶν νόμων ἐκάθισεν, οἰόμενος ὅτι δυσὶ βύλαις, ὥσπερ ἀγκύραις, ὁρμοῦσαν ἧσσον ἐν σάλῳ τὴν πόλιν ἕσεσθαι, καὶ μᾶλλον ἀρεμοῦντα τὸν δῆμον παρέξειν. inspectorem omnium, legumque custodem constituit, ratus duobus in consiliis tanquam anchoris retentam, minus in salo civitatem fore, & magis in tranquillo populum præstituram. ἐπὶ δυοῖν ἀγκύραιν ὁρμεῖν proverbium. Demost. contra Dionysodorum, μηδὲ ἐπὶ δυοῖν ἀγκύραιν ὁρμεῖν αὐτοὺς ἐᾶτε, ἂν μὲν κατορθώσωσι, τὰ δεόντα ἔξοντας, ἂν δὲ μὴ δυοῖν ἐξαπατῆσαι ὑμᾶς, αὐτὰ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδώσοντας. Neque in duabus ancoris fluctuare eos sinite, si iudicio vicerint, aliena habituros, sin vos decipere non possint, ea, quæ debentur, solummodò redditurus. Pindarus Olymp. ἀγαθὰ δὲ πέλον ἐν χειμερίᾳ νυκτὶ θοᾶς ἐπὶ ναὸς ἀπερείσασθαι δύ' ἀγκύρας. bonum est, ut habeas procellosa nocte, quę celeri de navi iaciãtur, binas ancoras: bonũ est ut habeas net vos duos ad arcũ unum. Indocti sunt, qui interpretãtur Ἄρειον πάγον Martium vicum, aut pagum. quasi idem sit πάγος Græcum, & Pagus Latinum. quod non est ita. πάγος enim collis. Aeschylus Prometheo,

ἄκουτι

ἄκοντα σ' ἄκων δυσλύτοις χαλκεύμασι
πρὸς πασσαλεύσω τῷδ' ἀπανθρώπῳ πάγῳ:

Invitus invitum te clavis insolubilibus affigam huic colli ab hominibus aversi. Caucasum, cui affixus erat Prometheus, πάγον appellat: quem antè φάραγγα δυσχείμαρον, καὶ πέτραν ὑψηλόκρημνον vocaverat. Eustathius, πάγοι πετρώδεις ὄχθαι, ἢ εἰς ὕψος ἀνέχουσαι ὀξεῖαι πέτραι. saxosæ eminentiæ, aut in altitudinem erectæ rupes asperæ. Cæsar, *erant circum castra Pompeij permulti atq; asperi colles, hij sunt* πάγοι. Lycophron

ἤνυσε μὲν αἰπὺν ἄρτι Φηγίης πάγον
κραιπνοῖς ὑφορμᾶτο Πηγάσου πτεροῖς.

Iam Fagutale Aurora promontorium
Citis supervolabat alis Pegasi.

Quia insigniores sunt hii versus, ut omnia huius auctoris, latinè etiam versibus expressi, idem in ceteris non fecimus, non quia laborem fugimus (labor enim voluptate pensaretur, & fructu) sed quòd iuventuti consuluimus, omnia, quæ sunt in Græcis, quam possumus, accuratissimè exprimere conamur; quod vix, aut ne vix quidem in versu fieri potest. Pegasi pinnas affingit auroræ, propter adventum celerem, & rapidissimam cœli vertiginem. & est Pegasus Auroræ filius, ut Græcorum habent commentarii. itaq; eum Memnonis Vnigenam Catullus vocavit: ut Dianam Phœbi unigenam. Vnigenæ sunt duo fratres, aut sorores Catullo. Psal. 139. *Assumam pinnas auroræ, & commorabor in ultimo maris.* & Psalm. 18. deum advehi facit *super alas venti*, propter velocem iudiciorum executionem. & sunt sanè tam in Psalmis, quàm aliis sacris Poematis, multi poetarum di-

συγγμβώστεις πρόποι. qui unicum habet fratrem aut sororē, eum unigenā appellat. sed hęc παράγωγα. Est igitur locus vrbis excelsior, in quo illi iudices considebāt. & malè nostri interpretātur actorū 17. Martiū vicum, Augustinus Pagum. quid est .n. Pagus latinis? certè quod Græcis κώμη. unde pagani, qui non sunt milites, nec militari sacramento adacti: sic dicti, ni fallor, quòd rustici sunt, atq; in vicis habitāt: quū milites sint, plerumq; in opidis, atq; intra mœnia. nam inde opidū dictum, ut Varro testatur, *quod opere muniebant mœnia, quò munitiùs essent.* Idē, *Maximum aedificiū est opidū ab ope dictum, quod munitur opis caussā, ubi sint: & quod opus est ad vitam gerendā, ubi habitent tutò.* alii censent ex eo Paganos vocari, quod scribebantur olim milites ex iuventute vrbana: ratò autē ex tribubus rusticis. quod quām sit vetum nescio: certè robustiores erant rustici, civesq; meliores. sed quicquid hìc sit verissimū, non admodū refert. est igitur Paganus ὁ ἀστράτολογ, non qui militiam subtérfugit, quum videatur idoneus, sed qui militiæ vacationem habet. quod tametsi ignominiosum nō erat, honore tamen carebat: & hii homines multis erant contumeliis expositi. Iuvenal. Satyr. 6.

---- citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm vera loquentem.

Dicit neminē contra militem testimonium temerè dicturum, quòd alii favent, alii metuunt. at omnes contra Paganum: quia oportunus est omniū iniuriis, & συκοφαντίαις. denique illâ Satyrâ militiā laudat.

Præmia nunc alia atque alia emolumenta notémus
Sacramentorum. -- Inde se Persius Semipaganū

vocat

vocat. Tertull. de Corona militis, *Apud hunc tã miles est Paganus fidelis, quam Paganus est miles infidelis.* nec mirum. quũ deus potius eligat τὰ ἄπτωτα τῆς κόσμου, καὶ τὰ ἐξουδενωμένα. non enim paupertatẽ, aut divitias, non honorem, aut humilitatẽ, non meliorem conditionem aut deteriorem respicit, sed fidem ex corde puro: quæ sola est apud Deum magni pretii. sed tamen ille Tertulliani locus ostendit, contemtos fuisse paganos: magnũ autem honorem habitũ militibus. quamvis. n. Paganus, inquit, sit sine honore in mundo, & fæx populi, tamen si est idem fidelis, & vir bonus, tam Deo probatur, quàm si centẽna stipendia fecisset. contrà si miles sit vir fortissimus, & mille hostes in acie prostraverit, mille servatis civibus, totidem coronas civicas meruerit, tamen si cum suâ virtute, & rebus magnificè gestis sit infidelis, & summo imperatori perfidus, idem est coram Deo nullius meriti, & quovis pagano contemtior. Hinc dictos puto Paganos, qui Christiani non erant. omnes enim Christiani militiam quandam obeunt, sine ullius ætatis excusatione: & Baptismus est quasi sacramentũ militare, quo fidẽ Christo tanquã imperatori damus, atq; in eius verba iuramus. non igitur Pagus Latinũ à Græco πάγος. nam si Festo credimus, (cui plurimũ fidei tribuendũ est in his rebus) *Pagi dicti à fontibus, quòd eádem aquâ vterentur, fontes enim Dorica lingua* πάγαι *appellantur.* Eustathius auctor est Corinthũ inter cætera nomina olim Πάγην dictũ fuisse. verisimile est & colles dici πάγους ἀπὸ τῆς πηγῆς, & ubertate aquarũ, quę etiã in mõtibus gignũtur. si philosopho fides est habẽnda· unde *Hom.* πολυπίδακα Ἴδην,

Civica corona dabatur ijs qui in acie civẽ servavẽrãt Plin.

multis fontibus abundans. Suidas,

αὔλια, καὶ νυμφῶν ἱερὸς πάγος, αὖ δ' ὑπὸ πέτρῃ
πίδακες, ἦδ' ὑδάτων γεντόμεναι πίτυες.

Stabula, & nympharum ſacer collis, quique ſub rupe ſunt fontes, & aquis vicina pinus. ſed πάγος & παγετὸς pruina ὑπὸ τῦ πήγνυθαι concreſco. Aelianus de Animalibus lib. 12. cap. 17. εἰ δ' εἴη πάγος, καὶ ῥόφεας καταπνέοι, συμπέπηγε μὲν τὸ ἔμβρυον: ἀυσκίνητον δὲ ὄντι, καὶ ὑπὸ παραπλαγῆς ὑπὸ κλύδωνος. quod ſi ſit frigus aſtringens, cum aquilone vento, concreſcit quidem, & contrahitur fœtus in utero, non autem facile pellitur, nec agitatur à fluctu, reddit rationẽ ex Democrito, cur plureis fiant abortus æſtate, quam hieme, auſtralibus locis, quam ſeptentrionalibus. ἐν κρυμῷ μὲν γάρ φησιν ὁ Ἀβδηρείτης συμμένειν, ἐν θάλπει δὲ εὐθὺς τὰ πολλὰ ἐκπίπτειν, in frigore enim ait Abderites fœtum manere, in calore autem excidit. Heſychius, πάγος, ὄχθος, βουνός, ψύχος. apud Suidam tamen leginus, πάγον ἐυτειχῆ, ἐν ὄρει τετειχισμένον. at pagi Latinis ſunt ἐτείχισοι, quos Hebr. vocant פרזי opinor quod facilem habent aditum, atq; irruptionem, ἀπὸ τ פרץ vel quòd in eis diſperſi, palatique habitant ὑπὸ τῦ פרז per metatheſin. hæc ἐκ φιλολογίας ἐχόμενα, volui inſerere, ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ καλῷ Λυσίᾳ. quid enim habet Lyſias, quod nos tam diumorari potuit?

ὧν καὶ πάτριον ὄντα, καὶ ἐφ' ὑμῶν ἀποδεδομένον τῷ φόνου τὰς δίκας δικάζειν) Solonis lex apud Demoſt. contra Ariſtocr. δικάζειν δὲ βουλὴν τὴν ἐν ἀρείῳ πάγῳ φόνου, καὶ τραύματος ἑκουσίας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ φαρμάκων, ἐὰν τις ἀποκτείνῃ δόλῳ. Indicato Senatus, qui eſt in Areo Pago, cędis, & vulneris

neris illati cogitatò: item incendii, & veneficiorum, si quis quem dato veneno interfecerit. erant Areopagitæ & plurium criminum cognitores, non enim totam legem recitat. sed hęc causſa de cæde Eratosthenis, quæ nunc agitur à nobis, in hoc foro non agebatur. ad Delphinum enim pertinebat. Dem. contra Arist. τρίτον δὲ ἕτερον περὶ τούτοις δικαστήριον, ὃ πάντων ἁγιώτατα τούτων ἔχει, καὶ φειδωλότατα, ἂν τις ὁμολογῇ μὲν κτεῖναι, ἐννόμως δὲ φῇ πεπρακέναι: τοῦτο δέ ἐστι τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ. est & aliud tertium præter hæc, forum, quod sanctissimum est horum omnium, & præ ceteris horribile, si quis se occidisse fateatur, sed simul dicat se iure fecisse. & hoc est illud, quod in Delphinio est. potest enim esse etiam pia cædes, ὅσιος φόνος, ut Plato disputat in Euthyphrone. Euphiletus autem & fatetur facinus, & ius habet validissimum, quo se defendat. lege enim scriptâ se tuetur. at interfecit illũ ἐκ προνοίας. domi suæ enim eius operiebatur adventũ. quod genus ad cognitionem Areopagitarum pertinuit. at non domum per insidias adduxit, sed ipse se quasi in foveam præcipitavit imprudens. nec eius vitã petebat, sed suam contumeliã, & dolorẽ vlciſci voluit. illud autem in lege Solonis ἐκ προνοίας, iureconsulti nostri vocant, *of prepensed malice*: quo φόνον ἑκούσιον definiunt, i. *wilfull murder*. itaq; & nos τὸ ἐκ προνοίας vertimus cogitatò. *Penser* enim cogitare illorũ idiomate. volunt enim, ut in hoc sit genere, diu antè meditatum esse facinus, & cogitatum. neque hoc satis, sed odium debet etiã præcessisse diuturnũ. itaque in lege Mosis quæritur, an illum retrò oderat. quanquã φόνος ἑκούσιος, cædes voluntaria non est, ut

nos loquimur, *willfull murder*, hunc enim negari nō poteſt ſponte & libenter interfeciſſe adulterum, *but yet not wilfully*. noluit enim hanc interficiendi cauſſam fuiſſe: noluit Eratoſthenem eam iniuriam ſibi feciſſe, quam nemo ferret. ſed quoniam facta eſt, cogebatur quodammodo, pœnas ſui doloris ab illo repetere, & vti legis beneficio. hoc *wilfull* igitur quomodo vel Græci, vel Latini appellant, ſi tot eorū volumina evolvas, nuſquam, opinor, reperies. quid? quod nullum eſt apud eos vocabulum, quo *murder* ſignificent? φόνος enim cædes, ἀνδροφονία homicidium, *manſlaughter*. quod genus noſtri tum eſſe dicunt, quum quis nullo odio præcedente, vel ex iurgio, vel ex conviciis, vel irâ, aut ebrietate, aut aliqua perturbatione incitatus hominem occiderit. hic nobis nonne multo iuſtius, quám illi, licet exclamare, O inops aliquando Græcia verborum, quibus te putas abundare? res tamen ipſas melius illi diſtinguunt, & diligentius quām nos. habebant enim ferè ſingulis generibus cædis, ſingula iudiciorum genera. ut duo hæc de quibus iam diximus. quod ſi quis invitus, & contra voluntatem hominem occiderat per imprudentiam, aut aliquo caſu, μηδεμιᾶς προυπαρχούσης ἐχθρᾶς, ἢ δίκης προφάσεως, erat forum conſtitutum, quod ἐπὶ παλλαδίῳ vocabant, ubi illum cauſſam dicere oportebat, & ſi videbatur cædem fuiſſe ἀκούσιον, inſons quidem habitus eſt, ſed tamen pœna quædam ſequebatur. Dem. in illa quam citavimus, ἂν δ' ἄλῳ τις δικῇ τοῦργον εἰργάζῃ, ἂν ὁ διώκων τὸν ἀδικοῦντος κύριος, ἂν δίκης ὤφλεις, πλὴν ὁ νόμος. quod ſi damnatus fuerit, & viſus, facinus admiſiſſe,

neque

neque in eius erat, qui persequebatur, neque in alius cuiuspiam, nisi in legis potestate. quid igitur lex iubet? τὸν ἀλόντα τὰ ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ, ἐν ποιν ὡρισμένοις χρόνοις ἀπιέναι τακτὴν ὁδὸν, καὶ φεύγειν ἕως ἂν αἰδέσηταί τις τῶν ἐν γένει τὸν πεπονθότα. damnatum cædis non voluntariæ, certis temporibus abscedere certam viam, & solum vertere, usque dum aliquis propinquorum interfecti placatus fuerit, & veniam det, atque illum in patriam redire patiatur. hoc est enim αἰδεῖσθαι, supplicibus veniam dare, & ignoscere errorem confitentibus. αἰδὼς est, inquit Budæus, *Venia, & misericordia, & personæ periclitantis respectus, & tuitio, ultionis animadversionisque remissio.* Virg. lib. 2.

At non ille, satum quo te mentiris, Achilles
Talis in hoste fuit Priamo: sed iura fidemque
Supplicis erubuit, corpusque exangue sepulchro
Reddidit Hectoriem.

Erubuit ἠδέσθη. vide quanti est Græcam linguam intelligere: & quis Græculus non putat se intelligere quid sit αἰδεῖσθαι. Apud Hebræos non patriam quidem fugiebant, qui cædes eiusmodi fecissent, sed, quod idem erat, in ciuitates quasdam se recipiebant, huic rei destinatas, vbi erant tutô, donec ira vindicis, quem illi vocant *Goel*, placari videretur, id est, ἕως ὁ διώκων ἠδέσθη. hoc autem eò comparatum est, ne cædes alia ex alia nasceretur, atq; infinita existerent homicidia, vt Eurip. docet Oreste. Sed cur hę leges nunc nusquã gentium? quia nunc homines Christi disciplinâ mansuetiores facti, & iã olim

didicêrunt, id non imputare cuiquam, quod fortè temerè factum est. Christus enim venit, qui iustitiam & iudicium in terrâ statueret. vt verè vates ille de temporibus hisce vltimis, vt vocat scriptura, videatur vaticinatus.

Aspera tum positis mitescent secula bellis.

Quare non opuserat antiquum servare morem. at illi veteres, qui exilia, & pœnas tam graveis constituebant innoxiis, si nunc viverent, & viderent tot cædes, tam frequentes levissimis de caussis digladiationes: & inter homines nobiles ac generosos tam capitales, & avitas simultates, quid facerent? nonne aliquid huic malo remedium prospicerent? & leges suas antiquatas, aut his etiam acerbiores, si fieri posset, secum ab inferis excitarent? scio nobis non deesse leges: sed quæ parum valent, τὰς ἰσχυρὰς τύχας καὶ δυνατὰς continere. nunc hominem occidisse ludibrio est. sed de his alias. apud Athenienses autem erat quartum forum, quod appellabant τὸ ἐπὶ πρυτανείῳ: hic si lapis aut lignum, aut ferrum, aut aliquid eiusmodi incidens percusserat, & qui iecerat quidem, quis ignorabat: illud autem sciebat, & tenebat, quod cædem fecerat. hic inquam res illa inanima iudicium sustinebat, & rea peracta est: quod in lege illâ Mosaica ferè simili modo constitutum videmus. εἰ τοίνυν τῶν ἀψύχων, καὶ μὴ μετεχόντων τοῦ φρονεῖν, ἂν ἐπ' ὄπον τοιαύτην ἔχον αἰτίαν ἵεν ἄκριτον, &c. Si igitur rerum inanimatarum, & quæ non sunt rationis participes, nullam piium est caussam eiusmodi sustinentẽ, sine iudicio dimittere: homines mentis & consilii cõpotes, qui leges sciunt, qui iura intelligũt,

qui

qui nati sunt ad iustitiam, & mansuetudinem colendam, incognitâ causâ nos impunitos & invltos sinemus? Scio Demosthenem non hoc Enthymema colligere, sed plane contrarium. Ῥητορικὴ γὰρ λυμαίμεθ' ἐς' ἐπ' ἀμφότερα. fuit & quintum δικαστήριον τὸ ἐν Φρεαττοῖ: in quo de alio genere cædis ad id delecti iudices cognoscebant. Sed non necesse est nunc omnia. his adde quintum forum, quod sextum est cum illo ἐξ ἀρείας πάγου, quam ἡλιαίαν vocabant, & omnia habes ferè quæ erant Athenis: in quo civium liteis incîdebant iudices ἡλιασταὶ. si dictum, quod erat sub divo, & soli expositum.

ᾧ γε πάτριόν ἐστι, καὶ ἐφ' ὑμῖν ἀποδέδοται τῷ φόνου τὰς δίκας δικάζειν) πάτριον quod patrio quodam iure atque hæreditario tenetur. Plato Hippia maiore, ἐπεὶ γὰρ πάτριον, ὦ Σώκρατες, Λακεδαιμονίοις κινεῖν τοὺς νόμους, οὐδὲ παρὰ τὰ εἰωθότα παιδεύειν τοὺς υἱεῖς. non enim mos patrius est Lacedæmoniis mutare leges suas, neque præter consuetudinem instituere liberos. subiicit Socrates, πῶς λέγεις; Λακεδαιμονίοις ἆρα πάτριον ἐρᾶσθαι μὲν καλῶς πεφυκέναι, ἀλλ' ἐξαμαρτάνειν; Cicero .i. Tusc. *Hæc pulchritudo etiam in terris patriam illam & avitam, vt ait Theophrastus, philosophiam cognitionis cupiditate incensam excitavit.* illud autem καὶ ἐφ' ὑμῖν ἀποδέδοται, sic accipiendum est, vt mihi videtur: per aliquod tempus hoc ius ademtum fuisse Areopagitis, vt de cædibus cognoscerent, deinde eorum memoriâ, qui viverent, redditum: quod contigisse arbitror ἐπὶ τῆς τειάκοντα. quanquam Demosthenes, vt supra demonstravimus, negat vllũ tyrannũ, aut paucorũ potestatẽ imminuisse auctoritatẽ huius cõsilij. vel hinc autem

autem liquet non in Aréopago, quod anteà monuimus, peractum fuisse hoc iudicium. hic enim perspicuè distinguit illos iudices, apud quos acta est hæc causa, ab Areopagitis: & si Arcopagitæ hanc rem iudicassent, non dixisset αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ τῷ ἐξ ἀρείου πάγου, sed αὐτῷ τούτῳ. τὸ ἐφ' ὑμῖν autem dixit ἀντὶ τοῦ ἐφ' ὑμῶν, sicuti dicimus ἐπ' ἐμοῦ, meâ memoriâ. Isocrates Nicole. ἔτι δ' οἱ μὲν πρὸς ἀλλήλους δυσμενῶς ἔχουσι, καὶ βέλτιστ' ἂν εἰ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας, καὶ τοὺς ἐφ' ἑαυτοῖς, ὡς κάλλιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσι. præterea sibi infesti sunt invicem, vellentque eos, & qui ante se erant, & qui suo tempore sunt, magistratus, quàm pessimè rempub. administrare, vt quàm maximam gloriam ipsi capiant. docet autem perpetuos magistratus, annuis esse anteponendos. sed genitivus hìc vsitatior. Iulianus, ὃς ἐτόλμησεν Ἑλληνίδας ἐπ' ἐμοῦ γυναῖκας ἧβῆς ἐπισήμους βαπτίσαι: de Athanasio. Idem, εὐτύχημα γέγονεν ὑμῖν ἄνδρες Ἀλεξανδρεῖς, ἐπ' ἐμοῦ πλημμελῆσαι τοιοῦτόν τι, felicitati vobis fuit, me imperante peccasse aliquid eiusmodi. nam alio quovis tenente imperium, non ita impunè tulissetis: quo suam clementiam laudari voluit. Homer. ἐπὶ πρωτέρων ἀνδρῶν, patrum memoriâ. &, τὸ πρὶν ἐπ' εἰρήνης, pacis tempore, quum nondum Græci Ilium obsiderent. addit enim, πρὶν ἐλθεῖν υἷας Ἀχαιῶν. Chrysostomus, ἐπὶ παλαιᾶς διαθήκης, sub veteri Testamento. Sic ἐπὶ κρόνου, regnante Saturno. Dionysius Halic. Ἰταλία ποτὲ χρόνον ὠνομάσθη, ἐπ' ἀνδρὸς δυνατοῦ, ὀνόματι Ἰταλοῦ. non dicit cognominatam fuisse Italiam de viro potente: dicendum enim esset ἐπ' ἀνδρὶ δυνατῷ

τῷ

τῷ. Lucæ 3. ἐπ' ἀρχιερέων Ἄννα, καὶ Καϊφα. Sic Demosthenes, ἐπὶ ἄρχοντος μνησιφίλου: ad quod perquam facetè Lucianus alludit Iudicio vocalium. sic enim orditur, ἐπὶ ἄρχοντος Αεισάρχου: qui princeps est Grammaticorum: vt Athenienſeis annalibus ſuis memorant, quo ſub Archonte res quæque geſta ſit. Ariſtoteles lib. 1. de generatione animalium cap. 18. καθάπερ Εμπεδοκλῆς γενναῖ ἐπὶ τοῦ φιλότητος, λέγων, ἢ μὲν πολλαὶ κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν, εἶθ' ὕπως συμφύεσθαί φησι. fingit enim Empedocles Lite regnante ἀκοσμίαν πάντων τοιούτων. deinde dominante Concordia luam cuique rei formam contigiſſe. nam ſub diſcordiâ, inquit, multa naſcebantur capita abſque cervicibus. Iobi 38. ἐπὶ σοῦ σωτέρα καὶ φέγγος πρωΐνου; Heb. מימיך â diebus tuis, id eſt, ex quo natus es. & hæc quidem omnia tempus notant. Sed eſt vſus etiam huius præpoſitionis, qua locus ſignificatur, de perſonis etiam eodem caſu: vt 'επ' 'εμοῦ coram me iudice. Aelianus lib. 3. de Animalibus cap. 42. καὶ σιτέμβου ἢ ὅπου μαρτύρων ἄχθεται, ſi coram teſtibus, aut arbitris, cibum capit. ægrè fert, itaque ſecedit, & latens in occulto comedit. de Porphyrione. Actorum 26. μέλλων ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον coram te. & 25. ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. ad Cæſaris Tribunal. 1. ad Cor. cap. 6. τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐκὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων. Sed hic quoque nonnunquam dativum invenies. Dem. contra Dionyſodorum, ὡς ἐπιμόνων ὄντων κρίνεσθαι, εἴτε βούλοιντο ἐφ' ἑνί, εἴτε καὶ πλείοσι τῶν ἐν τῇ ἐμπορίᾳ. Galen. lib. 1. de Methodo medendi, μὴ τοῖς ὁμοτέχνοις τοῖς παρ' αὐτοῖς κειμένοις κρίνοντας,

καθίσης, ἰατρῶν τολμηρότατε Θεσσαλέ. νικήσεις γὰρ ἐπ' αὐτοῖς καὶ καθ' ἱπποκράτους λέγων. noli iudices, qui sedeant, dare eiusdē artificij cum patre tuo, medicorum confidentissime Thessale. vinces enim illis iudicibus, vel si contra Hippocratem dicas. at Plato lib. 11. legum, de redhibitione loquens mancipij morbo commitiali laborantis, διαδικαζέσθω ἢ ἔν τισι τῶν ἰατρῶν, οὓς ἂν κοινῇ προσκαλώμενοι ἕλωνται, litem dirimant coram quibusdam medicis quos communiter elegerint. Dem. κατὰ συνήτορος, τὸν μὲν γὰρ οἰόμενον δεῖν ἐν τοῖς φίλοις διαδικάσασθαι τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ μὴ λαβεῖν ὑμῶν φειδεσθαι, οὐκ οἷός τ' ἐγενόμην πεῖσαι, quum, rectū esse existimarem, vt hic præsentibus amicis, disceptaret omnes quasmecū habet controversias, nec periculum vestri faceret, non potui persuadere. Sic apud Paulum, εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων. Sed hic frequentior, & legitimus vsus est patrij casus. Lucianus ἀναβιῶσι, denuntiavit Philosophis venire in arcem, vt causſam dicerent ἐπὶ ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας, disceptatrice virtute, ac Philosophia. Idem, γράψομαί σε παρανόμων ἐπὶ τῷ Ραδαμάνθυι, diem tibi dicam legis violatæ nomine coram illo iudice.

Τοῦτον μὴ καταμνώσκειν φόνε) communior est vsus mutatis casibus, τοῦτο μὴ καταδικάσειν φόνον, vt doctissimus Budæus observar: qui idcirco locum hunc, vt notabilem in Comentarium retulit. sed hic vsus magis est Latinorum: vt quum dicimus Damnare aliquem furti, aut alligare furti: quod est apud Herodotum, καταδῆσαι ἐπὶ κλοπῇ. cui contrarium Absolvere. Græci contrà secundum casum personæ tribuunt:

buunt: quartum rei. Aristophanes, ἵτ' κατάγνυσι τῶ γέροντ' τὸς βίοτος, hic despectis senis moribus. declarat enim præiudicium, quo magis confidenter aggressus est senem illum. Libanius ὁ μὲν δῆμος κατέγνωκε τῶ μειδίᾳ τὴν ἀσέβειαν, populus ergò impietatis Midiam condemnavit. sic dicimus καταγινώσκω σε πολλὴν εὐήθειαν, ἢ μεγάλω ἀβελτηρίαν, insignis stultitiæ te censeo damnãdum. Cicero. i. Catilinaria, *Iam meipsum inertiæ, nequitiæq; condemno*, πολλὴν ἐμαυτῶ καταγινώσκω ῥᾳθυμίαν, καὶ ῥᾳθυμίαν. Chrisostomus ad populum Antiochenum, οὐχ' ἐπειδὴ κατέγνων ὑμῶν ῥᾳθυμίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πλέον κατῤῥᾳθυμεῖν ὑμῶν ἔγνων, non quòd vos inertiæ condemnavi, sed quia maximam partem iam à vobis perfectam esse cognovi. Simile est illud Iuliani apud Sozomenum, ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων: de libello, quem ei Christianus quidam exhibuit, qui videbatur accuratè compositus. dicit enim se & legisse illum librũ, & penitus cognovisse, & suo iudicio damnasse: id est, non dignum, qui iterum legeretur, iudicasse. scitè quidem: ingenium enim huic homini non defuit. Sed non minus scitè respondit ei Basilius magnus, vt fertur, ἀνέγνως, ἀλλ' οὐκ ἔγνως: εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως. legisti forsitan, sed certè non intellexisti, nam si intelligeres, neutiquam condemnares. interim cum duobus casibus reperies, quorum vterque rem significet. Dem. contra Midiam, εἰ μὴ τοίνυν μὴ χορηγὸς ὢν ταῦτ' ἐπεπόνθειν ὑπὸ μειδίου, ὕβριν ἂν τὶς κατέγνω μόνον τῆς πεπονθυίας αὐτῆς. νῦν δ' ἐμοὶ δοκεῖ καὶ ἀσέβειαν καταγινώσκειν τὶς τὰ ὑπάρχοντα ποιεῖν. si non quum Choragus essem, has à Midia contumelias accepissem,

pisſem, ea quæ fecit, iniuriæ ſolum aliquis damnaret: nunc rectè mihi facere videtur, etiamſi quis impietatis damnaverit. interdum cum vno: Plutarchus Bruto, παντάπασι καταγνὺς τῆς στρατιᾶς, ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν. decrevit reliquere Italiam, quum nihil eſſe ſtatuiſſet in rebus ſuis, quo quiſquam iure confideret. hîc obſervabis τὸ ἔγνω non id ſignificare, quod in illo Chryſoſtomi loco. ſed ab hac ſignificatione eſt verbum de quo nunc agimus. eſt enim γινώσκειν, non ſolum ſcire, ſed & ſciſcere, ſtatuere, decernere, de quo diximus. hinc καταγινώσκω σῦ ἀμαθίαν, eſt γινώσκω κατὰ σῦ ἀμαθίαν, vt genitivus regatur à prepoſitione, accuſativus à verbo: & ſit adverbum, cenſeo contra te inſcitiam, id eſt, cenſeo te eſſe ineruditum. ἀντὶ τῦ ἔγνων hac ſignificatione vtitur Paulus τῷ ἔκεινα. 1. ad Cor. 2. ἐγὼ δὲ ἔκεινα τῦ εἰδέναι τὶ ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ ἰησῦν χειςὸν, κὴ τῦτον ἐσταυρωμένον. & eſt τὸ καταγινώσκειν τὸ καταχείνειν. Aelianus hoc verbum abſolutè poſuit de eodem Porphyrione, καὶ ἐαν καταγνῶ μοιχεύεσθαι τῆς ἐκείας τὴν δέσποιναν, ἀπάγχει ἑαυτὸν, & ſi ſtatuerit adulteratam eſſe matremfamilias, ſeipſum ſtrangulat. eſt enim hæc avis, inquit, σολαικῶς οἰκίας, κὴ μέγα πλεσίας ἔδυσμα, ſuperbæ domus, & valdè locupletis ludicrum. ζηλότυπος δ' ὄτιν ἰχυρῶς, κὴ τὰς ὑπάνδρες τῆς γυναικῶν παραφυλάτει. Zelotypus autem eſt admodum, nuptaſque obſervat mulieres. κατάγνωσις damnatoria ſententia, ἡ ψήφος αἱρῆσα: προκατάγνωσις præiudicium. ὁ προκατεγνωσμένος præiudicio damnatus, de quo omnes iam habent præiudicatam opinionem. noſter Lyſias paullò pòſt vſitatiùs loqui-

loquitur, τῷ μὲν γὰρ θάνατον καταγνῶ.

Ὃς ἂν ὅτι λάμαρτι τῇ ἑαυτοῦ μοιχὸν λαβών) hoc illud est, ἐπ' αὐτοφώρῳ, de quo diximus. Vlpianus ad legem Iuliam de adulteriis lib. 2. *Capite quinto legis Iuliæ ita cauetur, vt viro adulterium in vxore ſua deprehenſum, quem aut nolit, aut non liceat occidere, retinere horas diurnas, noctúrnáſve continuas teſtandæ eius rei cauſſà, ſine fraude ſua iure liceat.* melius ergo nos *in vxore*, quàm Stephanus *ſuper vxore*, quod inverecundius. ſed quod in lege eſt, *quem aut nolit, aut nō liceat occidere*, declarat marito licuiſſe, ſi vellet, quoſdā homines in vxore deprehenſos occidere, non omneis. quinam erant iſti quos licuit? certum enim genus lex notat. audiamus igitur legem aliam Romanorum. *Marito quoque adulterum vxoris ſuæ occidere permittitur, ſed non quemlibet, vt patri.* nam hac lege cauetur, vt liceat viro *deprehenſum domi ſuæ, non etiam ſoceri, in adulterio vxoris occidere eum, qui leno fuerit, quive artem ludicram antè fecerit, quive in ſcenam ſaltandi, cantandive cauſſà prodierit, iudicióve publico damnatus, neque in integrum reſtitutus erit.* hij ſunt, quos lex addixit, & tradidit arbitrio mariti, lenones, hiſtriones, ſcenicos ſaltatores, mimos, omneſque ignominioſos. hij ſunt enim διαβεβλημένα πρόσωπα, infames perſonæ, & his lex minimè favet. Sed pater hac lege maiorem habet occidendi poteſtatem, quàm maritus. ait enim, *ſed non quemlibet, vt patri*. videamus ergò quatenus patria procedit auctoritas. *Ius occidendi patri conceditur domi ſuæ, licet ibi filia non habitat, vel in domo generi.*

hic

hic nullus est προσδιορισμὸς personæ, sed tantum loci. quemvis enim licet occidere, at non vbique, sed domi vel suæ, vel generi, & hoc amplius illi licet quàm marito. quæ ratio legis? *Ideo autem patri, non marito remissum est mulierem, & omnem adulterum occidere: quod plerunq; pietas paterni nominis consilium pro liberis capit. ceterum mariti calor, & impetus facilè decernentis fuit refrænandus.* ergo lex hanc patri potestatem dedit, qua tamen nollet illum vti. præsumit enim fore, vt paternus animus in filia flectatur, ne sæviat in sua viscera: at maritus est inexorabilis. non enim patri licuit sic mœchum interficere, vt filiæ parceret, sed aut vterque erat interficiendus, aut neuter. Sed cur non vbicunque invenerit, patri permittitur occidere, sed domi vel suæ, vel generi tantum? illa ratio redditur, quia maiorem iniuriam putavit legislator, quod in domum patris, aut mariti ausa fuerit adulterum inducere. & lex ait, *in continenti filiam occidat*. debet enim prope vno ictu, & vno impetu vtrumque occidere æquali irâ adversus vtrumque sumtâ. Ex his liquet virginem denuptam non è patris potestate exiisse, simulatque in manum viri convenerat. Quinetiam maritus non potuit sic adulterum interficere, vt vxorem retineret: sed necesse erat illam dimittere. quod an Euphiletus fecerit incertum est: & puto nõ feciſſe. neque enim ad hoc eum leges Atheniensiũ cogebant. Lex autem illa, qua iure occisus est Eratosthenes hæc erat. non enim recitat Lysias, sed extat apud Demosthenem contra Aristocratem, Ἐὰν τὶς ἁποκτείνῃ ἐν ἄθλοις ἄκων, ἢ ἐν ὁδῷ καθελὼν, ἢ

ἐν πολέμῳ ἀγνοήσας, ἢ ἐπὶ δάμαρτι, ἢ ἐπ' ἀδελφῇ, ἢ ἐπὶ συναλῖ, ἢ ἐπὶ παλλακῇ, ἢ ὃν ἂν ἐπ' ἐλευθέροις παισὶν ἔχῃ, τούτων ἕνεκα μὴ φεύγειν τὸν κτείνοντα. Si quis in ludis occiderit invitus, aut in itinere ex insidiis adortus, aut in acie per imprudentiam, aut in coniuge, aut in matre, aut in sorore, aut in pellice, aut si quem in pueris ingenuis tenuerit, horum caussâ ne patriam fugito, qui interfecerit.

Ἐπὶ δάμαρτι λαβών) Sophocles Lorario. αὐτὸς δ' μητρὸς ἐξέφυς κρήσσης, ἐφ' ᾗ Λαβὼν ἔπακτον ἄνδρ' ὁ σπείσας πατὴρ (sic enim emendat Triclinius pro φυτεύσας) ἔφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν δαφθορᾶν. ipse autem matre natus es Cressâ: in qua deprehensum adscitium virum, qui te genuit pater, immisit mutis piscibus devorandum. hæc Teucer in iurgio respondet Agamemnoni: matet eius è Creta, cui Aëropæ nomen. ἔπακτος ἀνὴρ adulter: vt qui secundam ducit vxorem primâ superstite, ἐπάλεας dicitur, hoc est superinducere. sunt & ἔπακτῆρες venatores: quod etiam his hominibus optimè convenit. Vlpianus lib. 1. de Adulteriis. *Quod ait lex (si in filia adulterum deprehendat) non otiosum videtur. voluit enim ita demum hanc potestatem patri competere, si in ipsa turpitudine filiam deprehendat. Labeo quoq; ita probat. & Pomponius rescripsit, in ipsis rebus Veneris deprehensum occidi. hoc est, quod Solon & Draco dicunt* ἐπ' ἔργῳ. λαβών si manifestò tenuerit, καταφωράσας. Dem. δικαστῶν δ' σωφρόνων, ὃν ἂν λάβωσιν ἀσελγαίνοντα, κολάζειν· iudicum autem sanorum est, quem ceperint protervientem punire. Dinarchus, ἔπαυτοφώρῳ χρήματα λαμβάνων ἁλῶναι. *He was taken in the ma-*

ner taking money. Idem, ὡ νῦν εἰλημμένοι δῶρα καθ' ὑμῶν εἰληφότες παρακρίνονται ὑμᾶς, & nunc deprehensi dona aduersus vos cepisse, decipiunt vos. Demosthenes de falsa leg. Ἀθηναῖοι λαβόντες τὰς μὲν χρήματα εἰληφότας, καὶ δῶρα, ἀφίεσαν dimiserunt. Δάμαρ ἀπὸ τοῦ δαμάζω: Est enim iam non libera & indomita, sed subiugata: vnde nomen coniugij. nam virgines quæ nondum subiêre hoc iugum, dicuntur & sunt ἀδμῆτες. Apollonius, κῦρος τ' ἀδμῆτές τε κόραι: quod Virgilius reddidit sumtum ab illo, *pueri innuptæq; puellæ*. vel δάμαρ, quæ non amplius est virgo, sed iam subacta atque compressa. nam hoc quoque significat τὸ πρωτότυπον δαμάω ἢ δμάω. Hesiod. Theog. Ρείη δ' αὖ δμηθεῖσα Κρόνῳ, Rea compressa Saturno Iovem peperit. inde est & δάμαλις, iuvenca, quæ peperit, aut iugum passa est. Eustathius, δάμαρ λέγεται, ὡς αὐτὴ δαμαζομένη τῷ ἀνδρὶ, ἢ μᾶν ἐναίσιμον. ὥστε κυριεύσει αὐτῆς ὁ ἀνὴρ, vt viro subacta, & domita, non contra. quare dominabitur ei vir: si poterit. nã quædã indomitæ sunt, & ἀδάμαστοι supra quã ipse adamas, aut ἀγεία θάλασσα. ita q; nos, opinor, vocamus *Dames*, â Græco quidẽ verbo, sed κατ' ἀντίφρασιν. Sed ita tamẽ vero nomine appellantur ἀπὸ τοῦ δέοντος, non ἀπὸ τοῦ γινομένου, ab eo, quod fieri debet, non ab eo quod solet. debent enim viri suas vxores coercere, sed an possint, ipsi viderint. de nulla enim hoc ego præstabo. Attici, vt vxorem δάμαρτα, sic virum appellant κύριον: quibus nominibus vterque admonetur sui ordinis atque officij. vt in bene morata ciuitate, sic in modesta familia, non potest esse plus quàm εἷς κοίρανος. Aristophanes equitibus, ἐφ' ἅρματος χρυ-

οὐ διώξεις Σμικύθιον χὴ κύριον. Mulieres igitur illorum institutis, & moribus, nihil poterant per se agere, vt diximus, in suis ipsarum negotijs, sed virorum expectabatur auctoritas, & patronum, vel virum, vel propinquum aliquem semper adhibebant. at Val. Maximus scribit Hortensiam Q. Hortent. filiam, per se egisse in foro apud Triumviros, non suam modò causſam, sed etiam communem matronarum omnium, *repræsentatâ patris facundiâ*. Sed hoc vnicum est exemplum primariæ & singularis feminæ: quod imitari periculosum. hunc autem morem Athenienses videntur accepisse à prima antiquitate. Sic enim Abimelech vocat Abrahamum Saræ Dominum Genes. 20. & 1. Pet. Cap. 3. *Sic quondam sanctæ mulieres, quæ sperabant in Deum, ornabant seſe ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραὰμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα.* Eust. δαμᾶν, χὴ δαμάζειν, τὸ ταπεινοῦν, χὴ ὑποτάσσειν, ὅθεν χὴ δμῶες χὴ δμωΐδες, servi & ancillæ ἀπὸ τοῦ δεδμῆσθαι, translatum ἀπὸ κτηνῶν, ὑποζυγίων à iumentis subiugalibus, quibus domitis vtimur facilioribus. Sophocles Trachiniis,

Κόρην γὰρ, οἶμαι δ' οὐκέτ', ἀλλ' ἐζευγμένην,
Παρεισεδέδεγμαι, φόρτον ὥστε ναυτίλου,
Λωβητὸν ἐμπόλημα τ' ἐμῆς φρενός.

Virginem enim, non iam autem arbitror, sed coniugẽ, intrò susscepi, vt mercẽ navicularius, damnosũ mercimonium meæ mentis. μοιχὸς ἀπὸ τοῦ μὴ εἰκὸς (sic enim Herodotus semper, quod Attici dicunt ἐοικὸς) δι' ὃν οὐκ ἔοικε τὰ γένη, ait Eustathius, mutatione κ. in χ. Hesiodus de florenti illa piorum repub.

Τίκτουσι γυναῖκες ἀνόμοια τέκνα γονεῦσι.

Quod ferè fit vbi non sunt adulteria. At Aeschines contrà Ctesiphontem, dissimileis parentibus monstra interpretatur. sic enim ille, καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς, μηδὲ γῆν καρπὸν φέρειν, μήτε γυναῖκας τέκνα τίκτειν γονεῦσιν ἀνόμοια, ἀλλὰ τέρατα, μηδὲ βοσκήματα κατὰ φύσιν γονὰς ποιεῖσθαι. sed Aristoteles lib 4. de generatione Animalium cap. 3. ait monstrum esse quodãmodo, qui dissimilis est parentibus: ὁ μὴ ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν, ἤδη τρόπον τινὰ τέρας ἐστί. παρεκβαίνει γὰρ ἡ φύσις ἐν τούτοις ὁμοτρόπως τινά. qui alia de caussa vult hanc dissimilitudinem existere, & sine vlla suspicione adulterij, nimirum ὅταν αἱ κινήσεις αἱ δημιουργοῦσαι λύωνται ὑπὸ τὰς ἔσχατας, ἢ πρώτερον, tum enim nec patri, nec matri similem esse prolem, sed vel avo, vel maiorum cuipiam, aut tantùm homini: interdum ne homini quidem, quod iam propriè monstrum habetur, velut in illa muliere, quæ in Elide compressa est ab Aethiope. ἐνίοτε γὰρ ἡ θυγάτηρ ἐγένετο, ἀλλ' ὁ ὑπὸ ταύτης Αἰθιοψ. ἀποδίδοασι γὰρ διὰ πολλῶν γενεῶν αἱ ὁμοιότητες. Idem 1. de generatione animalium Capit. 18. ἐὰν γὰρ λυθῶσιν αἱ κινήσεις, καὶ ἡ μὲν ἄρρεν, μείνῃ. ἡ δὲ τῷ Σωκράτης, λυθῇ εἰς τὴν τοῦ παιδὸς, ἔσται ἄρρεν τῷ πάππῳ ὅμοιος, ἢ τῷ ἄλλων τινὶ τῶν ἄνωθεν προγόνων. κρατηθέντος δὲ ἡ ἄρρεν, θῆλυ ἔσται, καὶ ὅμοιος μάλιστα μητρὶ τῇ μητρί. ἐὰν δὲ καὶ αὐτὴ λυθῇ ἡ κίνησις, μηδὲ μητρὸς (quam πάππου ante dixerat) ἢ ἄλλῃ τινὶ τῶν ἄνωθεν. Et lib. 4. cap. 3. Nam qui generat non solum est mas, sed etiam Coriscus, aut Socrates, nec solum Socrates, sed etiam homo, aut animal. ταῦτα

γὰρ

γὰρ ὑπάρχει τῷ γεννῶντι, καθὸ γεννητικὸν, ἀλλ' ὑπὸ κατὰ συμβεβηκὸς, vt si Grammaticus est, qui genuit. γεννᾷ δὲ καὶ τὸ καθέκαστον, καὶ τὸ γίνεσθαι· ἀλλὰ μᾶλλον τὸ καθέκαστον. τοῦτο γὰρ οὐσία. καὶ γὰρ τὸ γινόμενον, γίνεται μὲν οὐ ποιόν τι, ἀλλὰ τόδε τι ἢ τόδε ἡ οὐσία (quæ verba explicant, illud in Categorijs ἡ πρώτη οὐσία σημαίνει τόδε τι, ἢ δὲ δευτέρα μᾶλλον ποιόν τι. Vt quũ Socrates nascitur τόδε τι γίνεται, quum homo, aut animal ποιόν τι) sic etiam quum musicus: sed hoc κατὰ συμβεβηκὸς. Hæc igitur, marem, Coriscum, hominem, atque animal vocat δυνάμεις, quæ suas habent κινήσεις proprias. quòd si cessant αἱ ἄλλαι κινήσεις, præter illas, quæ sunt hominis, aut animalis, quod nascitur nullius maiorum similitudinem refert, sed est tantum homini simile. ἢ ἐὰν πλέον ἐξίστηται, ζώου τινὶ. quæ iam sunt τέρατα, vt caput arietis, aut bovis in puero. hæc Aristoteles ea subtilitate, quæ vix potest intelligi. versum Hesiodi Proclus intelligit, vt Aeschines: & causſam intemperantiæ tribuit, quòd feminæ non pariunt ὅμοια τοῖς ἀνδράσιν. inquit enim, τὰ πολλὰ τῶν ἀμβλωθριδίων καὶ τεράτων, ἐξ ἀκρασίας γίνονται, καὶ πλησμονῆς. nam multa abortivorum, atque monstrorum ex intemperantia fiunt, & satietate. vtranque intemperantiam, vt opinor, intelligit. sed duo reliqui interpretes causſam faciunt huius dissimilitudinis τὴν μοιχείαν. omneis autem in hoc conveniunt, quòd γενεῦσιν exponũt ἀνδράσιν, id est, maritis. nam & qui mœcho similis nascitur, ἔοικε τοῖς γενεῦσι.

Καὶ ὅτι σφόδρα ὁ νομοθέτης ἐπὶ ταῖς γαμεταῖς γυναιξὶ

δίκαια ταῦτα ἡγήσατο εἶναι, ὥστε καὶ ὅτι τοῖς παλλακαῖς τὴν αὐτὴν δίκην ἐπέθηκεν) hic notabis alium vsum, atque in superiori loco, præpositionis ὅτι cum eodē casu, huiusce vsus plurima sunt exempla, sed vnum hoc satis est. Epigrammatum lib. 3.

Ἠλλάχθη ἐπ' ἐμοὶ νεκύων νόμος. οὐ γὰρ ἔθνησκον
πρῶτον, ἔπειτ' ἐτάφην, ἀλλὰ ταφεὶς ἔθανον.

Mutata est in me mortuorum lex. non enim mortuus sum primò, dein sepultus, sed sepultus, sum mortuus. Cicero Parad. *Lapsa est libido in muliere ignota: dolor ad pauciores pertinet, quàm si petulans fuisset in aliqua generosa ac nobili virgine.* peccavit verò nihilo minus. ἐλλίθανεν ἡ ἐπιθυμία ἐπ' ἀγνώστῳ γυναικὶ· ἡ λύπη μὲν εἰς ἐλαχίστους ἀνήκει, ἦν δὲ ἀστικῆς ἂν γένηται ἐπὶ γυναίᾳ τινὶ καὶ εὐγενεῖ παρθένῳ. ἥμαρτε μέντοι μᾶλλον ἧττον. libidinem á labendo Varro vult duci. τὸ ἐπὶ δάμαρτι reddidimus antè *in vxore* ex iure civili. sic etiã reddi solet & debet, cum aliisquoque significationibus. Theocritus Idyllio 2.

Δέλφις ἐμ' ἀνίασεν. ἐγὼ δ' ἐπὶ Δέλφιδι δάφναν —— αἴδω.

Virgil. *Daphnis me malus vrit. ego hanc in Daphnide laurũ*, i. pro Daphnida, vel vice Daphnidis. γαμετὴ γυνὴ παρὰ διαφορὰν τῆς παλλακῆς. γαμετὴ legitima vxor, quæ habuit sponsalia: παλλακὴ quæ non habuit, sed coniugali tantum affectu ascisitur. Hesiod. ἔργων. 2.

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα
κτητὴν, οὐ γαμετὴν, ἣ τις καὶ βοσὶν ἕποιτο

Κτητὴν interpretes nolunt esse παλλακὴν. at Timæus auctor est Aristotelem post obitum vxoris, Ἡσιόδῳ πειθόμενον ἐγκυλίδι συνεῖναι τῇ δεσπαίνῃ, ἐξ ἧς αὐτὸν παῖδα ἴδειν, & ex ea suscepisse filium Nicomachum.

γαμετὴ

γαμετὸς, vir, maritus. Aelianus lib. 12. de animalibus, cap. 16. καὶ μάλιστά γε τὰς τῆς λιβύων ὄνους μεγίστας ὄντας ἐπιβαίνειν ταῖς ἵπποις οὐ κομώσας, ἀλλὰ κεκαρμένας. ἔχουσα γὰρ ἑαυτῆς αἰσχύνην τὴν διὰ τὴν κόμην, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν τοιόνδε γαμετὸν, οἱ σοφοὶ τὰς τούτων γάμους φασὶ. Afrorum asinos, qui sunt maximi, detonsas equas, non comãtes inire. si enim iubæ nativum habeat decus, negãt sustinere eiusmodi coniugem, qui istorum coniugia novêrunt. nuptias animalibus affingit, κατὰ τὴν ἰδίαν τοῦ γλυκύτητος. vt Virgilius de bubus, 3. Georg. Herm.

Tempus coniugium, iustosq; pati Hymenæos,
Desinit ante decem, post quatuor incipit annos.

Idem taurum alibi virum gregis appellat, id est, γαμετὸν. quanquam hic apud Aelianum γαμετὸς est adulter. non enim legitimus coitus est asini cum equa. sic Horatius, opinor, milvium columbæ vocat adulterum. & Poetæ γάμους solent appellare etiam illegitimos congressus. quid sit ductare apud Comicos, & scortum ducere, omnes intelligunt. Idem refert Iulius Pollux. lib. 1. de equis & asinis. αἰγλαία γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἵπποις ἡ χαίτη. καὶ γαυριῶσι καὶ καλλωπίζονται ἐπ' αὐτῇ. ὁπότε καὶ οἱ ὀνοβατοῦντες, ἐπειδὰν αἱ ἵπποι τὴν μίξιν τῆς ὄνου ἀπομάζωσι, καὶ ἐφυβρίζωσιν εἰς αὐτὰς, ἀποκείρουσι τὰς ἵππους, καὶ ἐπὶ πηγὰς ἄγουσι. αἱ δὲ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ, θεασάμεναι τὴν αἰσχύνην τοῦ σώματος, ἀπηγλαϊσμένης τῆς κόμης, ἀνέχονται τότε τὴν πρὸς τὰ χείρω ὁμιλίαν. decus enim est in equis quoque capillus, in eoque exultant, & sese venditant. quum & qui admissuræ præficiuntur asinorum, posteaquam equæ congressum eorũ aspernantur, & superbè eos abigunt, detondent equas,

ad fonteſque deducunt. hæ verò quum tanquam in ſpeculo, ſuum dedecus, & corporis deformationem perſpexerint, tum ferunt æquo animo cum imparibus congreſſionem. & miramur homines capillum alere, atque in coma gloriari, τῇ κόμῃ ἐναγλαϊζεσθαι quum eius ornatum iumenta quoque ſentiant? ἔστι γὰρ ὁ ἵππος ὃ πρὸς θηλείαν καλλωπιζόμενος, ἐρθὸν αἴρει τὸν αὐχένα, καὶ κυδρύνεται, καὶ σοβαρός ἐστιν ἐν τῷ δρόμῳ. nam & equus feminæ ſuam formam, & venuſtatem venditans, cervices erigit, & ſeſe effert, eſtque elatus, & ſuperbus in curſu, vt idem Pollux ait. Nemini intempeſtivum videbitur, vt ſpero, ſic cõtuliſſe optimos auctores. ſed etiamnum μελίφθογγον illum audiamus. Aelianus lib. 15. cap. 19. δεῖπνον ἕτοιμον τοῖς τε ἄλλοις ζῴοις ὑπὸ τῆς γαμετῆς καταλέλειπται, καὶ ὑπ' αὐτῶν καὶ τοῖς ἀετοῖς. cæna parata cùm aliis animantibus à marito relinquitur, tum etiam aquilis. hoc quoque τῷ μελιγλώσσῳ πάνυ γλυκέως εἴρηται.

Καὶ ἐπὶ ταῖς παλλακαῖς) παλλακὴ, ſi interpretationem quærimus, eſt νέα γυνή. tales enim exoptant ferè, qui in hoc genere laſciviunt. Euſtathius, παλλακὴ ὃ καλοῦνται τῶν παιδίσκων αἱ νέαι. inde & παλλὰς ἡ θεὸς, ὡς ἀεὶ νέα. nam hiſtoria, inquit, εἰς παῖδα εἶχεν τὴν νεάνιδι τὴν παλλάδα, ſic apud antiquos, τὰς μεσεφηβικὰς ὀνομάζεσθαι λέγουσι, ὅθεν παλλακὶς παρωνόμασται, καὶ πάλλαντες παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, οἱ νέοι. veteres appellabãt omnes adoleſcẽtulas παλλάδας, adoleſcẽtulos πάλλαντας. ætatis eiuſdẽ nomina ſunt apud Euſt. πάλλαξ βάπαις, ἀντίπαις, μελλέφηβος. i. medius inter puerũ atq; ephebũ: qui iã iã in ephebis futurus eſt. Pellex latinũ ἀπὸ τοῦ πάλλαξ, nõ vt cuipiã videri poteſt, à verbo pelli-

pellicere: quod Festo quoq; auctore, credendum. sic aliâs hæ permutantur vocales, ut κάδιγος, Cethegus. Legibus quoque imperialibus pellex, & uxor legitima, eodem iure sunt, quod attinet ad crimen adulterij. Papinianus, *Si uxor non fuit in adulterio, concubina tamen fuit, iure quidem mariti accusare eam non poterit, quæ uxor non fuit, iure tamen extranei accusationem instituere non prohibebitur: si modò ea sit, quæ in concubinatu se dando, matronæ nomen non amisit, ut puta, quæ Patroni concubina fuit.* (παλλακὴν enim & concubinam eandem esse existimo) *planè sive iusta vxor fuit, sive iniusta, accusationem instituere vir poterit.* (iusta vxor γαμετὴ (γυνὴ enim subauditur) iniusta παλλακὴ) *nam Sextus Cæcilius ait, hæc lex ad omnia matrimonia pertinet, & illud Homeri affert, nec enim soli, inquit, Atridæ vxores suas amant.*

ἦ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων

Ατρεΐδαι. --- *Non soli amant uxores diversivocorum hominum Atridæ.* sic vertit Tribonianus. ergò iureconsultis quoque Homerus inservit. hij videbantur posse Græcam linguam impunè nescire. at his quoque utilis est, ut videmus. quis Budæo doctior in Græcis? quis iurisprudentior? Virgilius,

---nec sopos tangit Atridas

Iste dolor.

Ex Homero probare vult Cæcillus, pellicem esse vxorem: illud enim Homeri, iratus dicit Achilles ad Agamemnonem, qui doluit ablata Chryseide, quam ἄλοχον appellat, erat autem παλλακὴ, sicut ipse ægrè tulit, suam sibi abduci Brisei idem. Est igitur pellex vxor, quamvis iniusta, & matrona, non meretrix

(dispar

(*dispar enim matrona meretrici*, inquit Horatius) sed non materfamiliâs: quæ est aut nupta, aut vidua, auctore Papiniano. scitè tamen Comicus, *meretrix materfamiliás* vnâ in domo. Festus, *Antiqui eam propriè pellicem nominabant, quæ uxorem habenti nubebat. cui generi mulierum etiam pœna constituta est à Numa Pompilio, hac lege, Pellex aram Iunonis ne tangito: si tanget, Iunoni, crinibus demissis, agnum fœminam caedito.* Quidam, inquit Athenæus, memorant Socratem duas habuisse uxores: quos iure reprehendit his verbis, ἐκ τούτων ἔν τις ὁρμώμενος μέμψαιτ' ἂν τὸν σωφρονιστὴν δύο γαμετὰς γυναῖκας, Ξανθίππην, καὶ τὴν Ἀριστείδου Μύρτω, ἀπὸ τῆς δικαίας καλουμένου (οἱ χρόνοι γὰρ ἐσυγχωροῦσιν) μηδὲ τῆς πείτης ἀπ' ἐκείνου. quibus τὸ εὐδόκιμον erroris dedit Aristoteles: qui Barbarorum fuisse hanc consuetudinem ait, pellices habendi, & hoc eorum coniuges æquo animo tulisse. ut Priamus quàm plurimas habuit concubinas, nec de eo tamen Hecuba usquam queritur. at apud Græcos mater Phœnicis non tulit Amyntoris concubinam quam Homerus παλλακίδα nominat. & Medêa quamvis sciret hunc morem barbarum, ac patrium, nec ipsa Glaucam tulit, viro suo nuptam. ἦλθεν εἰς τὰ ἀμείνω, καὶ ἑλληνικὰ ἐκδεδημευμένη, inquit Athenæus, quum iam in meliorem vivendi rationem, atque in Græcorum instituta transisset. Et Clytemnestra ex gravi dolore Cassandram, cum ipso Agamemnone obtruncat, quam in Græciam ille Rex regum induxerat, assuefactus iam Barbarorum moribus. constat tamen multos Græcorum multas simul

Adelph.

Iliad. 1.

uxores

uxores habuisse, Herculem in primis quám plurimas, sed ἀνὰ μέρος: nec plures unà. nam quum totum orbem terrarum bellando peragraret, in singulis ferè regionibus novam assumsit coniugem. erat enim mulierosus in primis: & quinquaginta filias Thestij virgines constupravit, ut Clemens Alexandrinus tradit, una nocte, ut Athenęus, intra septem dies. Multas etiam uxores habuit Aegeus Athenienſis: plureis filius eius Theseus: raptione Helenam, Ariadnã, Hyppolytam Amazonem, Cercyonis, ac Sinnidis filias. iusto matrimonio Melibœam, matrẽ Aiacis Telamonii. quibus addit Hesiodus *Hippen*, & Æglen: cuius amore Ariadnam contra fidem datam prodidit: Pherecydes etiã Peribœam. Post *Hyppolytam* autẽ habuit & Phædram. Memorabilis est etiã Philippi Macedonũ regis πολυγαμία. ille tamen nullam mulierẽ secũ ad bella ducebat, ut Darius, quem Alexander perculit: qui de summa rerum dimicaturus, trecentas quinquaginta circumducebat pellices. sed Philippus quas habuit uxores, in bello pleraſque ducebat. illis quidem viginti, quibus regnavit annis, habuit primum Audatam Illyricam in matrimonio, ex qua & filiam. Deinde Philam sororem Derdæ, & Machatæ. quum autẽ sibi conciliare vellet Thessalorum nationem, liberos creavit ex duabus Thessalis, quarum una erat Nicesipolis Pheræa, ex qua filiam suscepit Thessalonicam, ἧς ἡ πόλις ἐπώνυμος: altera autẽ Lariſsæa Philinna, ex qua Aridæum genuit. tum adiunxit sibi Molosſorum reginam Olympiadem: ex qua habuit Alexandrum, & Cleopatram. & cum Thraciam cepisset, venit ad illum rex Thraciæ,

Thraciæ, filiam adducens cum multis muneribus. hanc ſuperinduxit Olympiadi: ſuper his omnibus duxit Cleopatram amore captus, Hippoſtrati ſororem, Attali ſororis filiam: quæ res ei domum vitamque omnem confudit ac perturbavit. ſtatim enim in ipſis nuptiis Attalus, *nunc tamen legitimos*, inquit, *reges, & non nothos habebimus*: ad quam vocem ſic Alexander exarſit, ut poculo, quod manu teneret, primùm Attalum, deinde ipſum patrem percuteret. exinde Olympias in ſuam patriam profûgit: Alexander in Illyrios. ſed his omnibus & propter potentiam quidvis licuit, & potentiæ fortaſſe cauſſâ, plures ſibi quiſque adiungebat uxores. ut ad Romanos redeam, memorabile eſt exemplum Tertiæ Aemiliæ, *quæ Africani prioris uxor, mater Corneliæ Gracchorum, tantæ fuit comitatis, & patientiæ, ut quum ſciret viro ſuo ancillulam ex ſuis gratam eſſe, diſſimulaverit: ne domitorem orbis Africanum femina impudicitiæ reum ageret, tantúmque à vindicta mens eius abfuit, vt poſt mortem Africani manumiſſam ancillam in matrimonium liberto ſuo daret.* hæc Valer. Maxim. lib. 16. cap. 7. Euripides in Andromacha tantam fuiſſe ait æquanimitatem, ut nothos Hectoris vberibus ſuis ipſa lactaret, & pariter cum ſuis liberis educaret.

Andromacha.

ὦ φίλτατ' Ἕκτορ ἀλλ' ἐγὼ τἀὼ σὺν χάριν
σοὶ ᾗ ξυνήρων, εἴ τί σε σφάλοι χρόνος.
ἓν μοῦνον ἦσθ' πολλάκις δόξαν σοῖς
ἁπόχρη, ἵνα σοι μηδὲν ἐνδέωλεν πικρόν.

O cariſſimè Hector, at ego, quod tibi gratum erat, tecum unâ amabam, ſicubi lapſus es libidine.

& vber iam sæpe nothis præbebam tuis, ne tibi quid acerbitatis darem. nihilominus tamen virorum in hoc magna culpa: rectéque hoc Plato vetuit octavo de Legibus, μηδένα τολμᾶν μηδενὸς ἅπτεσθαι τῶν γυναίων ἄλλου, ἢ ἑαυτοῦ γαμετῆς ἑαυτῷ γυναικός. ἄδυτα δὲ παλλακῶν σπέρματα, καὶ νόθα μὴ σπείρειν, μηδὲ ἄγονα ἀρρένων ἕνεκα φύσιν. ne quis audeto generosum nullum, aut liberum corpus attingere, præterquam vxoris suæ, spuria autem pellicum semina, nec iustis nuptiis consecrata ne serito: neu marium infœcunda contrá naturam. ἄδυτον γάμου sic dicitur, ut ἄδυτον ὀπτικὰ & τὰ θεσπέλεια sacrum, quod nuptias antecedebat.

Ἐὰν τὶς ἄνδρα πονηρὸν ἑλόμενος, ἢ παῖδα αἰσχύνῃ βίᾳ) comparatio minorum: minus est flagitium, & minore animadversione dignum, per vim stuprum offerre, quám pellicere ad stuprum. hos enim impune semper licuit occidere: illos lex iubet, quanti noxa æstimatur, eius duplum solvere. Erat & Scantinia lex apud Romanos, quæ ultimum supplicium huic sceleri decernebat. vide Iuvenalem Satyr. 2.

Ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι) id est, ἀπλοῦν τὸ βλάβην ὀφείλειν. at non damnum, sed probrum & dedecus illatum est. at magna iactura famæ, & quæ nullâ pæne pecuniâ compensari potest. itaq; apud nos in eiusmodi criminibus, æstimatio fieri solet ab iis ipsis, qui falsò accusantur, quantum sua fama detrimenti ceperit: eius duplum hac lege persolvere debebat, qui per vim probrum intulerat. ἐνέχεσθαι sic criminibus aut pœnis irretitum hærere, ut non possit elabi. pro Milone, *hæsit in illius insidiis*, ἐνέχετο ταῖς ἐκείνου. vnde ἔνοχος, quod vulgò reddi solet *Obnoxius.*

noxius. sed is est opinor obnoxius propriè, qui propter aliquam noxam, id est, culpam, veretur illum offendere, qui pariter ipsi est eiusdem noxæ conscius.

Τὰς διαζομένας ἐλάττονος ζημίας ἀξίας ἡγήσατο, ἢ τὰς πείθουσας) redditio maioris. hic πείθειν est fœminam blanditiis pellicere, & vel prece, vel pretio tentare & impellere, usque adeò donec quis perpulit. dictum videtur ab Hebræo פתה quod verbum in *piel* Græci sonum reddit, Exo. 22. 19. כי יפתה איש בתולה si quis pellexerit virginem. hinc apud Homerum παρθενοπῖπα, & Aristoph. παιδοπῖπα Terent. Phormione, *Is senem per epistolas pellexit*, ἀνέπεισε. πείθειν δώροις ἢ λόγοις. Euripides Medêa, πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγους. aiunt Deos etiam dona placare. Iliad. 1.

Φερζώμεθ' ὡς κεν μὶν ἀρεσσάμενοι πεπίθοιμεν
Δώροισίν τ' ἀγανοῖσ', ἐπέεσί τε μειλιχίοισι.

Videamus quî illum placantes persuadeamus, & donis placidis, & suavibus dictis. Plato Protagora, ἂν αὐτῷ δι δῶς ἀργύριον, καὶ πείθῃς ἐκεῖνον, ποιήσει καί σε σοφόν. si illi dederis argentum, & pretij magnitudine adduxeris, faciet te quoque sapientem. non hoc vult, præter pecuniam verba etiam esse adhibenda. nam satis magna vis est ad persuadendum in ipsâ pecuniâ. sic enim paullò pòst, ἂν μὲν ἔχωμεν τὰ ἡμέτερα χρήματα, καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν. εἰ δὲ μὴ, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες. si nostra pecunia suppetat, & satis magna sit, hac adducamus eum. sin minus, amicorum quoque insuper insumamus. 1. de Oratore, *Apud Græcos infimi homines mercedula adducti ministros se præbent in iudicijs*

dicijs oratoribus, μιᾷ ἀεὶφ πειθόντες ἀπεργάζ. Demosthenes, εἰ γάρ τις ὑμῶν ἀφῆκέ τι τῆς αὑτοῦ, ἀδίκως ἐξηνέγκαται ὁ πεισθείς, ἢ ὁ πείσας, nam si quis vobis remisit aliquid sui iuris, nullâ afficitur iniuriâ, qui vel adductus est ad hanc conditionem, vel adduxit. nam & de conditionibus ac pactis dicitur hoc verbum. Idem eâdem oratione. διαφέρονται δὲ οἷς ἀ δεῖ τελεῖν αὐτοὺς τοὺς τόκους τοὺς ἐν τῇ συγγραφῇ, μηδὲ τοὺς εἰς Ῥόδον, ὡς ἔτε συνεγράψατο, ἔτ' ἔπεισαν ἡμᾶς. in eo omnis inest controversia, idque contendunt, non oportere eos usuras pendere, quæ sunt in syngrapha, sed illas in Rhodum, de quibus neque convenerat ex syngrapha, neque ullâ nos potuêre eiusmodi conditione adducere. Plutarchus Dione de Dionysio tyranno, *transegit cum civibus, & rem composuit* τὰ μὲν πείθων, τὰ δὲ πιέζων. Contra Dionysodorum.

Ἐφ' αἷσπερ ἀποκλείσῃ ἔξεσιν) hæ sunt γαμεταὶ καὶ ἐγγυηταί, ut suprà demonstravimus. quid sponsæ? de iis nihil hic dicitur: neque compertum habeo quid iuris apud Athenienses constitutum erat de sponsis: quæ nondum sunt nuptæ, sed tantùm coniugio destinatæ. ius civile non minus illis cavet, quam iustis uxoribus. *Divi Severus, & Antoninus rescripsérunt, etiam in sponsa hoc idem vindicandum, quia neq; matrimonium qualecunque, nec spem matrimonij violare permittitur.*

Τὰς μὲν διαπεπομφυίας βίᾳ) vide τὴν δεινότητα τοῦ ῥήτορος, qui τὸ εὐδόξον tam probabiliter tuêtur contrà communem opinionem, moremque omnium gentium. quid enim? gravius peccant, qui pelliciunt,

pelliciunt, quam qui vim afferunt? at nulla unquam civitas hoc ius statuit. Gravissimum est edictum Iustiniani de Raptu mulierum, Cod. lib. 9. Tit. 13. *Raptores virginum honestarum, vel ingenuarum, sive iam desponsatæ fuerint, sive non, vel quarumlibet viduarum fœminarum, capitis supplicio plectendos decernimus: maximè si Deo fuerint virgines, vel viduæ dedicatæ, quòd non solum ad iniuriam hominum, sed etiam ad ipsius omnipotentis Dei irreverentiam committitur. Quæ multo magis contra eos obtinere sancimus, qui nuptas mulieres ausi sunt rapere, quòd duplici teneantur crimine, tam adulterij scilicet, quàm rapinæ: & oportet adulterij crimen acerbius ex hac adiectione puniri.* Nec contentus his, addit. *Etiam omnes res mobiles, seu etiam immobiles, & se moventes tam raptorum, quàm eorum sodalium, comitum, vel sequentium, qui eis auxilium prabuerint, ad dominium raptarum mulierum liberarum transferantur, providentiâ Iudicum, & eurâ parentum earum, vel maritorum, vel tutorum, seu curatorum. Ceteri autem omnes, qui conscij, & ministri huiusmodi criminis reperti & convicti fuerint, cuiuscunq; conditionis, vel gradus, vel dignitatis, pœnæ tantummodò capitali subijcimus, sive volentibus, sive nolentibus virginibus, sive aliis mulieribus, tale facinus fuerit perpetratum. si enim ipsi raptores metu, vel atrocitate pœnæ ab eiusmodi facinore se temperaverint, nulli mulieri sive volenti, siue nolenti peccandi locus relinquetur. quia hoc ipsum velle mulierum, ab insidijs nequissimorum hominum, qui meditantur rapinam, inducitur.* hæc ille. Nostri tamen oratoris rationes sunt optimæ, nec acutiores facilè

facilè est invenire ad probandum, atrocius esse peccatum ἐν τῇ παιδοῖ, quàm ἐν τῇ βίᾳ. sed aliquis forsitan miratur, vnde hæc nobis extitit tanta iuris scientia. nimirum otio iam diu nimiùm abundamus, eoque nobis licuit καὶ ταῦτα πολυπραγμονεῖν, & literarum omnium abdita scrutarî. gratiámque illis habeo, qui omnia maiora munera ipsi invadunt & occupāt: nobis hæc ludicra relinquunt. διαπράττεσθαι, rem perficere, atq; effectam dare. Isocr. Ἡγούμενοι τὸ μὲν πρᾶγμα ἀπὸ πάντων ζηλοῦσθαι, δικαίως δ' ἐκεῖνον ἂν μάλιστα διαπράξασθαι, de Alcibiade. Cæsar, *Obsidesq; vti inter se dent perficit*, διαπράττει. Itē impetrare & cōtentione quadā obtinere. Aeschines contra Ctesiphontē εἰ ὁ Σίφανος ἐδεῖτο μὴ τὸν κρατίστην, ἀλλὰ τὸν διαπραξόμενον. & mox ἐὰν δὲ τὸν βουλόμενον, καὶ τοῖς διαπραξαμένοις χαρίζηται, καὶ τὰς ἐπιεικεῖς φύσεις διαφθερεῖτε. reprehendit Orator largitatē Athenienſium, in tribuendis honoribus temerè & incōsultô ſine delectu. Xenophon Sympoſio, ἄξιόν γε μὴν ἡμῖν τοῖς καλοῖς καὶ ἐπὶ τοῖς δεῖ μέγα φρονεῖν, ὅτι τὸ μὲν ἄχθεσθαι πονοῦντα δεῖ καλῶς τἀγαθὰ, καὶ τὸ ἀνδρεῖον καὶ δυνάστου. τὸ δέ γε σοφὸν λέγοντα, ὁ δὲ καλὸς καὶ ἡσυχίαν ἔχων πάνυ ἂν διαπράξαιτο. Nō immeritò tamē nos quidē formoſi poſſumus, de his etiā ſuperbire, quòd ſtrenuum labore oportet bona quærere, & fortē periculo, doctū eloquentia, ſed formoſus vel nihil agēs quidvis ſummâ facilitate impetraverit. paullò pòſt de eadē re, εἰ δὲ ἡδὺ τὸ παρ' ἑκόντων διαπράττεσθαι, ὧν τις δέοιτο, σὺ οἶσθ' ὅτι καὶ νυὶ δὴ τοῦτον ἐγὼ καὶ σοῦ πολλῶν πείσαιμι τὸν παῖδα, καὶ τὸν παῖδα φιλῆσαί με, ἢ σὺ, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ, καὶ σοφὰ λέγοις. si verò iucundū à volentibus impetrare, quæ cuiq; opus ſunt, ſatis certò ſcio me citiùs

vel tacendo persuasurum &c. Idē sunt igitur τὸ πεῖθειν, καὶ τὸ διαπρᾶξαι. Dem. πρὸς Τιμόθεον. μέλλων τοίνυν ἀποδημεῖν εἰς Σαμοθράκην, καὶ διαπραξάμενος ἐκπλεῦσαι, & impetratâ veniâ nauigandi. Plut. Civ. Præceptis, *Memini iuvenem me legatū cum collega missum ad proconsulem.* ὑπολαβόντος δέ μου πως ἐκεῖνον, μόνον ἐντυχόντα καὶ διαπραξάμενον. cum ille autem non affuisset, me solum egisse, & rem confecisse. Cicero, *tanta adhibebatur contentio, ut rem posse confici non diffideremus*, τοσαύτην ἐποιούμεθα σπουδήν, ὥστ' οὐκ ἀπιστοῦντες ἂν διαπράξασθαι. Idem πρᾶγμα. Hoc. ἔλπις μᾶλλον τοὺς τοιούτους πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν. i. διαπράξασθαι.

† καὶ πᾶσαν ὑπ' ἐκείνοις ἢ οἰκίαν εἶναι. i. ut domus sit tota in adulteri potestate. nā talibus ferè maritis uxores dominantur: uxoribus adulteri. de hac præpositione dictum est ante: sed addam plura quò res sit dilucidior, exempla. Arist. lib. 1. Rhet. cap. 1. μάλιστα μὲν οὖν πρὸς τοὺς ὀρθοὺς καὶ μόνους νόμους, ὅσα ἐνδέχεται, πάντα διορίζειν αὐτούς, καὶ ὅτι ἥκιστα καταλείπειν ἐπὶ τοῖς κρίνουσι. & quā pauciſſima in arbitrio iudicū relinquere. & mox, περὶ ἃ γεγονέναι ἢ μὴ γεγονέναι, ἢ ἔσεσθαι, ἢ μὴ ἔσεσθαι, ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀνάγκη ἐπὶ τοῖς κριταῖς καταλείπειν. Antipho de cęde Herodis, ἀνάγκη ἐν ὅταν τις ἄπορος ᾖ τοῦ ἀγωνίζεσθαι, ἐπὶ τοῖς τοῦ καλῶς λέγειν εἶναι μᾶλλον, ἢ ἐπὶ αὐτοῖς τοῖς ἔργοις, καὶ τῇ ἀληθείᾳ τῶν πραγμάτων. necesse est qui dicendi imperitus causſam dicit, eius salutē magis in accusatorū eloquētia positā esse, quam in rerū veritate. & mox, ἅπαντα γὰρ τὰ ἐν ἀδήλῳ ἔτ' ὄντα, ἐπὶ τῇ τύχῃ μᾶλλον ἀνάκειται, ἢ τῇ προνοίᾳ. quæ sunt adhuc in incerto, magis in potestate fortunæ sunt posita, quàm in consilio. Sophocl. Oedip. Col. Ἄρχει τὸ κράτος ἢ ἐπὶ τῷ πλήθει λόγος; estne popularis status, an imperium unius? Lysias, ἐπὶ τοῖς ἐκ-

ἁλοῖς ἡνιόχων, ἀδιώλετον, qui in potestatem inimicorũ recidit, fieri non potest, ut ullâ pecuniâ inde se redimat. Ibidem, ἐλεήσατε, καὶ μὴ φείδησθε ἐπὶ τούτῳ ἡνιόχων. Philostr. de vita Apoll. ὁρῶν οἷ τ' ἐγὼς εἰ, καὶ ὅπη ὄντ' ἐκείνῳ κείμεθα, videns quo loco sis, quôd in illius nunc sumus potestate. Sophocles Philoctete, μὴ 'πὶ τῷδ' ἔχῳ τάδε, ne sit in potestate illius se præcipitem dare, quod minabatur Philoctetes. Xenophon ἀναβάσεως α. βούλεται ὅπως μήποτε ἔτ' ἔχῃ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ. Iobi 16. παρέδωκε γάρ με ὁ κύριος εἰς χεῖρας ἀδίκων, ὅπου δ' ἀσεβέσιν ἔρριψέ με, quod alius interpres reddit εἰς χείρας ἀσεβῶν. sic enim Heb. utroque membro. Optimis quidem rationibus probat orator, magis flagitiosum esse, & graviùs puniendum, blandimentis perducere, quã per vim cogere, quòd qui perducit, animum uxoris alienat à viro (hoc enim est τὰς ψυχὰς διαφθείρειν) quòd domum alterius in suam potestatem redigit: quod liberos, qui creantur, facit incertos. quibus hoc addi potest ex Augustino de Civitate 1. quòd qui repugnantes vincunt, corpus vitiare possunt, vel potius vexare, animo si turpitudini non consentiant, vitium offerre non possunt, nec ullo modo violare animi integritatem. Sed hoc tamen est παράδοξον, ut diximus, & totus hic locus, si introspiciatur σαθρὸς est, nec quicquam habet solidi. nam, ut aiunt, volenti non fit iniuria: & vis in stupro capitalis iure omnium gentium semper fuit. at non ipsum stuprum, ne in coniugibus quidem, si nihil actum sit contra voluntatem utriusq;. Præterea si nihil agi licet, sine extremo supplicio, nisi cum voluntate eius, quæ stuprũ patitur, iam pudor tutus est:

plereque enim, quarum ſanior eſt animus, nolũt flagitio cõſentire. at ſi fas eſt ſine graviſſima pœna, nefariis hominibus ex inſidiis & per vim agere: virginũ & matronarum pudicitiam expugnare: pudoris repagula perfringere, iã omnia proiecta ſunt ad ſummam nequitiam. ſed orator, ut dixi laudandus eſt, qui potuit hæc tam πιθανῶς accõmodare ad cauſſam ſuam. &, eſt (fateor) ζήτημα declamatoribus dignum.

ἀνθ' ὧν) pro quibus, aut quibus de cauſſis. 2. ad Theſſ. 2. ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο, διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης Heb. יען אשר רכן Lucæ 19. οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου. Iulianus. ἀνθ' ὧν ὠμόφονταί σε πάντες οἱ θεοί, pro quibus remunerabuntur te omneis Dij.

Ἐμοῦ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, οἱ νόμοι) πίστις ἀτέχνος adhibuit legum ac teſtimoniorum. nunc deinceps motus animorum adhibet. conceſſus eſt enim à dicendi magiſtris, poſt ſingulas argumẽtationes, nonnunquã digrediendi locus, ad rẽ augendã, & permovẽdos auditorũ animos: ubi dicẽtis oratio liberius exultat. & his locis Demoſt. ſæpe utitur, Cicero ſæpius, præſertim illis actionibus in Verrem. ſed quos heic Lyſias concitat affectus? iram iudicum atque odium adverſus Eratoſthenem, & eius ſimileis: miſericordiã & favorem in reum, metum denique pro ſtatu civitatis, pro ſuis coniugibus & liberis: qui in periculo erant, ſi in homines tam ſceleratos leges non valerent.

Ἐμοῦ τοίνυν οἱ νόμοι οὐ μόνον ἀπιστοκότες εἰσὶ μὴ ἀδικεῖν) ἀποκινώσκειν abſolvere, opponitur τῷ καταγινώσκειν, ut ἀποδιδαιτᾶν τῷ καθαδιδαιτᾶν, ἀποψηφίζεσθαι τῷ καταψηφίζεσθαι. Demoſt.

most. καὶ δεινὸν, τοῖς εὐλαβουμένοις δικάζειν ὀρθῶς ἔχειν ταύτην ἀπολογήσασθαι τὴν ἔνδειξιν, religiosis iudicibus non rectũ est absolvere hanc delationem. Idẽ contra Phorm. κατηγορῶναι μὲν γὰρ οὐκ ἐβουλήθη, διὰ τὸ οἰκείως ἔχειν φορμίωνι τούτῳ: ἀπολογοῦναι δὲ τὴν δίκην οὐκ ἦν, ἵν' αὐτὸς μὴ ὑπόδικος γένηται. cum eodẽ casu rei, quo Lysias personæ.

Ἀπηγορευκότες εἰσὶ μὴ ἀδικεῖν) verbis per se negãtibus altera additur negatio. nõ enim vna contẽti sunt negatione. ut ἀπαγορεύω σοὶ μὴ ποιεῖν τοῦτο, interdico tibi ne facias istud. Aeschines contra Ctes. πρῶτον μὲν τοὺς νόμους ἀπόδειξα ἀπαγορεύοντας, μὴ στεφανοῦν τοὺς ἀποδιδόντας. paullò pòst, διεξῆλθον τοὺς περὶ τῆς κηρυγμάτων νόμους, ἐν οἷς διαῤῥήδην ἀπείρηται τοῦτο τὸ δήμιε στεφανούμενον, μὴ κηρύττειν ἔξω τῆς ἐκκλησίας. Lysias, φανερῶς δὲ περὶ τούτων διαλεγομένου, ἀργεῖον τὰ περὶ τοῦ ἀνδρώπου, μὴ κοινὴν ἡμᾶς χρῆναι συγχωρῆσαι. Sic & nomina. Dem. de falsa legatione, ὅτι τούτων οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς, τὸ μὴ ταῦτ' ἀεὶ φιλίππου πεφυκέναι, ἀκούσατέ μου. non esse eis negationem, quin hæc pro Philippo gerant. Soph. οὐκ ἀπαρνοῦμαι τὸ μή. sic quæ tacitã includunt negationẽ. Eurip. Ione, οὐ γὰρ χρὴ τάδ' οἱ σοφοὶ τοῦ θεοῦ κωλύομεν μὴ μανθάνειν, ἃ βούλομαι. Thucyd. lib. 5. ἀπόχρη δὲ μὴ ἐπὶ τῷ ἑκατέρων γλιχέσθαι. sed est etiam ἀπόγνωσις desperatio, fractus animus. & οἱ ἀπηγορευκότες desperatione fracti: οἱ ἀπηγορευμένοι desperati, perditi. Virg. *Una salus victis nullam sperare salutem.* μία σωτηρία, τὸ πᾶσαν ἀπογιγνώσκειν σωτηρίαν. Dem. περὶ τῆς παραπρεσβείας, ἀλλ' ἀπογνόντες ἅπαντες ἑαυτοὺς ἐχειρίσαντο. sed ut omnes desperatis suis rebus, seipsos in manus traderent. & mox, ὥστε παντελῶς τὸ παρ' ὑμῶν ἀπογνωσθῆναι, adeò ut undique desperaretur à vobis auxilium. Dionysius Halicarnass. lib. 3. ὅτε ἡ διαίρεσις, ὅτε ὁ

τὴν ἀντιπολιορκούντων φθόνος, ἢ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπόγνωσις ἀνηρηκέναι τὸν ἄνδρα δοκεῖ, ἀλλ' ἡ τῆς φύσεως ἀνάγκη, καὶ τὸ χρεών. Non rerum desperatio sustulisse virum videtur, sed naturæ necessitas, & fatum: de Clælio Albanorum duce, qui nulla ex euidenti caussa manè repertus est mortuus. Plut. Cimone, εἰς τοσαύτην ἀπορίαν τοὺς πολιορκουμένους κατέστησεν, ὥστε Σύττην τὸν βασιλέως στρατηγὸν, ἀπογνόντα τὰ τοῦ πολέμου τῇ πόλει πῦρ ἐνεῖναι. ut desperatis rebus ciuitati ignem iniiceret. Cæsar, *Octauius desperata oppugnatione opidi, Dyrrachiũ se se ad Pompeium recepit*, Ὀκταουῖος τὴν πολιορκίαν ἀπογνοὺς εἰς ἐπίδαμνον ἐκομίσατο πρὸς Πομπήϊον. μὴ ἀδικεῖν, insontem esse. Euripides Hecuba, πῶς ἂν σε κείνας μὴ ἀδικεῖν, φύγω φόνου. verbum est affirmativum, Lysias autem potuit dicere, ἀπογνώκοτες εἰσὶν ἀδικεῖν, nisi seruasset suæ ciuitatis consuetudinem loquendi.

ἐν ὑμῖν γὰρ ὅδε) ἀντὶ τοῦ ἐφ' ὑμῖν. Sophocles, ἐν σοὶ γάρ ἐσμεν, in te sita est spes nostræ salutis. Idem Oedipo Col. ἐν ὑμῖν γὰρ ὡς θεῷ κείμεθα, quippe in vobis, ut in deo, siti sumus miseri. Idem, ἐν σοὶ τὰ κείνων φασὶ κεῖσθαι κράτη, in te ferunt posita esse illorum imperia. Aristot. lib. 4. Physic. cap. 3. Ἔτι ὡς ἐν τῷ βασιλεῖ τὰ τῶν ἑλλήνων, καὶ ὅλως τὸ ἐν τῷ πρώτῳ κινητικῷ. Ex hoc loco constat Physica scripsisse Aristotelem, cum iam Alexander rerum potiretur. non absimile est illud Demosthenis, πρὸς πανταίνετον, τί γάρ ὅτι δίκαιον, ἐν οἰκέτου σώματι, καὶ ψυχῇ, ἢ δυοῖν ὠφληκέναι τάλαντα, ἢ μηδὲν τὸν συκοφαντοῦντα ζημιοῦσθαι. quod iusistud est, (ut adeatur periculum) in famuli corpore atque anima, aut duobus damnari talentis, aut nullo calumniatorem damno affici?

ἀεὶ τῆς τοιούτων τοῖς ἀδικημάτοις) ἀδίκημα fraus, quod- † vis facinus. Euripides Medêa, ὅτε σφὼς ἀνδρὸς ἔπαθεν ἀδικημάτων, postquàm se sensit à viro læsam. Item,

ὅταν τις εὐνὴν ἀδικημάτων χερῶν,
οὐκ ἔστιν ἀνὴρ φρὴν μιαιφονωτέρα.

Sed ἀδικεῖν de brutis etiam rebusq; inanimis dicitur. Apocalyp. 9. de Locustis, ἵνα μὴ ἀδικήσωσι χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρὸν, οὐδὲ πᾶν δένδρον. & cap. 6. μὴ τὸ ἔλαιον, μὴ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς. Iulianus, σῦκον dicit secundis mensis adhiberi solitum, καθάπερ ἀντ' ἀνδρὸς τινὸς ἀλεξήσεως ἱερᾶς τῶν βρωμάτων ἀδικίαις προπυλαττόμενον. tanquam pro sacro quodam amulêto ciborum nocumentis obductum. Thucydides III. τὸ μὲν ἱερὸν ἔτ' ἀδικῆσαι ἔφασαν εἶναι, ἐπὶ τὰ λοιπὰ δ' ἔχοντες βλάψειν.

Τὰς κλέπτας ὅπως εἰσὶ φάσκειν μοιχὰς εἶναι) hinc perspi- † cuum est gravius supplicium iure Athenienstium constitutum fuisse adulteris, quàm furibus. nam ni ita esset, cur non semper etiam fur se simularet adulterum, si in ædes ingressus alienas teneretur. at periculum est, inquit, ne, si tantam licentiam, & peccandi impunitatem adulteris concedatis, fures etiam se profiteantur adulteros. quid tu me furti insimulas? ego persodi parietes, atque in ædes penetravi, non ut res tuas surriperem, sed ut essem cum vxore tua. illud est ἀξιοῦς, hoc γυναῖον καὶ νεανικὸν. sic poterunt se fures nocturni defendere, si mitigabitur à vobis adulterii supplicium; aut si levius peccatum erit, & pœnâ dignum minore, furtum facere, quam adulterium committere. At nostris legibus vel leviſſimum furtum capite punitur. adulteri interim magnã habent ἄδειαν. possunt enim,

ut summâ severitate cum illis agatur, parvâ pecuniâ flagitium redimere. & non pudet Christianos hîc leniores esse, quã ethnicos? fuit hoc quidem sæpe tentatum apud nos: & Iulia lex semel atq; iterum lata est, sed adhuc perferri non potuit, per eorum intercessionem, quorum maxime intererat non perferri. notum est quid lex divina decernit de utroque peccato. Prov. 6. *Non despicietur fur si furatus fuerit, quod animam expleat cum esurierit: deprehensus autem reddet septuplum: omnem substantiam domus suæ dabit. at qui mulierem adulterat, vecors est: qui perdere vult animam, is faciat hoc. Plagam atq; ignominiam inveniet, & probrum eius non delebitur.* ἐπαρεῖτε) Impelletis, animum addetis. Dem. contra Midiam, Ἃ γὰρ ἐπαίρει αὐτὸν ὑβρίζειν. & pro Corona, ἔστε ἐλπὶς, ὅστε φόβος, ὅστε χάρις, ὅστε ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρε: nec spes, nec metus, nec gratia, nec aliud quicquam impulit. Quod est apud Paulum ἡγεῶπις φισιοῖ, diceremus Ἁπλικώτερον ἐπαίρει. Dem. contra Neæram utrumque coniunxit. ἐπαίρας ἢ αὐτὸν ἐν τοῖς μεγάροις, καὶ τῷ λόγῳ φυσήσας, ὡς πλαύσιόν τι ὀφείλων, εἰ ἀφαιρεῖτο αὐτῆς. translatũ ab utribus, qui inflati tument, & quodãmodo sese efferunt. Cæs. lib. 2. vell. Civ. *Atq; hæc ad eum elatiùs atq; inflatiùs Afranius perscribebat.* Vulgò legitur, sed mendosè, Latiùs. Cic. 2. Agraria, *quibus illi rebus elati, & inflati, fortasse non continuò, sed certè si paululũ assumserint vetustatis ac roboris, non continebuntur, progredientur, longius efferentur.* ἐφ' οἷς ἐπαρθέντας, οὐκ ὀπισθήσονται. ἐπαρθεὶς elatus, sublatus, inflatus. Cæsar. 1. de bello Gall. *Quo prælio sublati Helvetij,* ἐπαρθέντες. Xenophon Memorabiliũ 3. φ πολλοὶ ἐπαιρόμενοι ἀσχημόνουν-

τάς τε

καὶ τε ἐπιμελεῖας τ' ἀρετῆς, καὶ ἄλκιμοι γενέσθαι. & mox, ἐκ τούτων τεταπείνωται μὲν ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς τοὺς βοιώτους, ἐπῆρται δὲ τὸ τῶν θηβαίων φρόνημα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. attende antitheſin, & rectè dixit ἐπῆρται τὸ φρόνημα, nam μέγα φρονεῖν eſt ἐπαρθῆναι. Plut. Dione, ἐπηρμένων μὲν πάντων, διὰ ἀπιστίαν δ' ἔτι καὶ φόβον ἡσυχαζόντων. ad Dionis adventum Syracuſani omnes ad ſpem libertatis erecti erant, ſed metu & diffidentiâ compreſſi quieſcebant. Dem. πρὸς παρταίνετον, τὸ κατορθῶσαι τιὼ πρὸς Εὔεργον δίκιλω ἐπηρμένῳ καὶ συκοφαντεῖ, ex eo quòd cauſſam adverſus Euergum obtinuit, elatus calumniatur. Iulianus, ἀλλ' οἶδα πόθεν ποτὲ κατηγορεῖν ἐπήρθης, Scio vnde tandem ad me accuſandum impulſus ſiue incitatus fuiſti.

Τοιαύτην ἄδειαν τοῖς μοιχοῖς ποιήσετε.) ἄδεια ſecuritas, licentia, impunitatis ſpes, fides publica παρὰ τὸ δέος metus. ἀδεὴς, ſine cura, ſine timore. ἐξουσία poteſtas aliquid impuné faciendi: ἄδεια ſecuritas incommodi nihil patiendi ex eo quod feceris. Andocides de myſterijs, Τεύκρος ἐπηγγέλλετο τῇ βουλῇ εἰ δοῖεν ἄδειαν λοῖεν, μηνύσειν περὶ τῶν μυστηρίων. pollicitus eſt ſenatui ſi ſibi fidem publicam darent, ſe indicaturum de myſterijs. Idem καὶ κομιδεὶς ἄδειαν δεδομένος ὑπογράφει τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, poſt redditum acceptâ fide publicâ, edit conſcios. Cic. Catilinaria 3. *introduxi Vulturcium ſine Gallis: fidem ei publicam iuſſu ſenatus dedi .i.* ἄδειαν. (ſic enim Dion eandem tractans hiſtoriam lib. 37 de ipſo Cicerone, qui tum Conſul, fuit οὗτος τε τὸ βουλευτήριον μετὰ τῶν γραμματέων εἰσήγαγε (nempe Allobriges) καὶ ἄδειαν αὐτοῖς δοὺς πᾶσιν, ὅπως τιὼ συωμοσίαν ἔλεγξειν. *hortatus ſum quæ*

ſciret

sciret, sine timore indicaret, ἐκέλευον ἅ σφοῖσι, ταῦτα μηνύειν ἀδεῶς. Dem. contra Midiam, ἐχ ὡς ἵνα μηδίας ἀδεῶς τὸ λοιπὸν ὑβρίζῃ. Cæsar lib. 1. de Bel. Civ. *sed nullus ordo, nullum imperium certum, cum suo quisque consilio uteretur, atque omnes sine timore iter facerent.* ibidem, *qui inopinantes pabulatores, & sine ullo dissipatos timore aggressi, quàm maximum numerum iumentorum atque hominum intercipiunt:* οἵτινες ἀπροσδοκήτως τοῖς σφετερίζουσι, καὶ ἀδεῶς διεσπαρμένοις ἐπιθέμενοι, πάμπολλὰ τε χρήματα κτηνῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἐκποτέμνονται. nonnunquam fides per se τὴν ἄδειαν significat. vt quum Cicero dicit, *fides de foro sublata est*, quòd tam turbulentæ res erant, vt nemini liceret tutò per sicarios in foro versari. sic Macrob. scribit lib. 1. Saturnaliorũ cap. 15. noctẽ sublustrẽ, quæ est idibus, quũ est pleniluniũ, Iovis fiduciã appellatã, quod tũ maior esset ἄδεια, si quis vellet iter facere nocturnum. verba auctoris hæc sunt. *Diẽ verò, vel qui nocturnis caret tenebris, Iovis fiduciã Tusco nomine vocaverũt. nam Iovẽ accipiũt lucis auctorẽ, vnde et Lucetiũ salij in carminibus canunt, et Cretẽses,* Δία τὴν ἡμέραν *vocãt: ipsi quoq; Romani Diespitrẽ appellãt, vt diei patrẽ.* iã ante huius loci meminimus. ἄδεια *safe conduict, passeport.*

Ἐὰν τοίνυν τὴν αἰτίαν σαφῆ ἑαυτῷ λέξωσι, καὶ ἐπὶ τούτῳ φάσκωσιν εἰς τὰς ἀλλοδαπὰς οἰκίας εἰσιέναι) præpositio designat finalẽ, quã vocant caussam. Thucid. ἐδέοντο γὰρ τὴν ἀρχὴν ἔφασαν, ἐπελθεῖν ἐπὶ τούτῳ. Plato Apologia, οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστὴς, ἐπὶ τῷ καλαχαρίζεσθαι τὰ δίκαια ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα. nõ in hoc sedet Iudex, vt iura condonet, sed vt diiudicet. Seneca ad Luciliũ, *qui in solem venit, licet nõ in hoc venerit, colorabitur.* ἐπὶ τούτῳ vel ἐς τοῦτο,

Latinū enim ambiguū eſt quarti caſus ſit, an ſexti; Iulianus, πᾶσα ἡ πόλις ἐπὶ τούτῳ συῤῥεῖ, tota civitas cōfluebat ad coemendū frumentū in ſūma caritate annonæ. Chriſtus natus eſt, et ſuſcepit humanā naturā ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῆς ἀνθρώπων. Iulianus Miſopogóne, σὺ ὥσπερ ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ κοινοῦ τῆς ἀνθρώπων γένους ταχθείς, Ἀσκληπιὸς χεῖρας παντα χοῦ ζηλῶν, ἅπαντα ἐπέῤῥηξε λογίῳ τε καὶ σωτηρίῳ πνεύματι. hæc Iulianus, vt φιλέλλην magis quàm φιλόχειρος ad ſuū Iamblicū ſcripſit, quē plus oculis ſuis amabat. quāto verius hæc dicerētur in Chriſtū, quē ille barba ſua plus oderat. nā id ipſū Petrus de Chriſto teſtatur Act. 10. Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. hic verus eſt Aeſculapius humani generis. ſcripſit autē Iul. τὸν μισοπώγωνα, hâc occaſiōe vt narrat Soz. cū Antiochiā veniſſet, Antiocheni, qui amore Chriſti illū iuſto odio proſequebātur, vt erant homines faceti, cœpêre ad barbæ prolixitatē eius illudere & barbā vellere, vt aiūt (barbā enim gerebat phloſphorū more promiſſā et ſquallidā) deniq; in eū quāvis imperatorē, eiuſmodi dicta dicebāt, poſſe quēvis ἐκ τοιούτου πώγωνος πλέκειν χορίαν, plicare è tali barba funiculos. hinc ille cōmot⁹ ſcripſit illū libellū lepidū, quē inſcripſit μισοπώγωνα. qui cōtinet perpetuā ironiā quo execratur ſuā barbā. quid mihi cū iſta barba? cur nō ita nat⁹ ſū vt iſti molles & delicati, qui me irridēt nā ſi aliis, inquit, licet σκώπτειν εἰς τὸν πώγωνά μου nō intelligo, cur mihi ipſi nō liceat. ſed ad inſtitutū reverta-mur. in his etiā ὅτι declarat finē & cōſiliū. Idē Iuliā. ſcribit, Corin. καινοτομεῖν ἐπὶ τῇ βλάβῃ καὶ λύμῃ τῶν ἀεὶ συνοικούντων novis rebus ſtudere in dānū et perniciē vicinorū

Lysias aliâ quâdam oratione contra alium Eratosthenem, μιδωσάμην & πάντας ἀνθρώπους ἐπ' ὀλέθρῳ τ πολεως, in perniciem civitatis. Thucid. lib 4. αὐτός τε οὐκ ἐπὶ τῷ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει ἦ τῆ ἑλλήνων παρελήλυθα. hæc Brasidas dux Lacedæmonius. & mox, μάρτυρας μὲν θεὺς, ἡγήτορας τὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ ἥκων ἐ πρόφω. Plut. Dione, Pronunciavit voce preconis ὅτι Διὼν ἦ μεγάλης ἥκοντες ὀπὶ καταλύσει τ τυραννίδος, ἐλευθερῶσι τὺς Συρακουσίους. ad Galatas 5. ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοὶ. ad Ephesios 2. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα κτισθέντες ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ὀπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς, ἵνα περιπατήσωμεν ἐν αὐτοῖς. ὀπὶ declarat finalem causam, vt ἵνα, quod sequitur, exponit. Dem. contra Neæram κατατίθησιν αὐτῆς τὰς εἴκοσι μνᾶς ἐπ' ἐλευθερίᾳ, ἦ ἐφ' ᾧ ἐν Κορίνθῳ μὴ ἐργάζεσθαι, numerat pro illa viginti minas, vt libera esset, & ne Corinthi quæstum meretricium faceret. idem valet ἐφ' ᾧ, quod ὥστε, vt in eadem oratione, εἰς ἦ τὴν Κόρινθον οὐκ ἔξὴν, αὐτῇ ἐπανελθεῖν, διὰ τὸ ὑπὸ τούτου ἀπῆλλαχθαι, ὥστε ἐν Κορίνθῳ μὴ ἐργάζεσθαι, quia hâc de causa meretrix illa pulsa est Corintho, ne postea artem Corinthi meretriciã factitaret. ad Philip. 3. διώκω ἦ εἰ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ καταλήφθην ὑπὸ τῦ χριστῦ, propter quod comprehensus sum à Domino: quod est pærmiũ æternæ vitæ. sed 5. ad Rõ. aliud est ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον, ἀντὶ τῦ ἐν ᾧ. sic ἐφ' ὥτε cũ infinitivo. Dem. contra Neæram, προσκαλεσάμενον αὐτὸν ἐπικαλεσάμενον δικαίαν, ἐξαδοῦναι διεφθαίνας, ἐφ' ᾧτε βασανίσαι αὐτὰς, tradere ancillas vt torquerentur, vtque in eas quæreretur. Xenophon, αἱρεθέντες ἐφ' ᾧτε συγγράψαι νόμους, delecti, qui leges conscribe-

rent

rent, Aesch. ἐφ' ὅτε βοηθήσειν & cum indicativo sine expletiva particula apud eundē Xenophontē sympoſio; sunt quidam, inquit, οἱ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα, ὥστε πάντα μᾶλλον πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται ἐφ' ᾧτε πλείονα κτήσονται. qui pecunia abundantes, sic se egere existimant, vt nullum non laborem subeant, nullum non periculum, quò plura acquirant. sic enim hoc ἐφ' ᾧ Latinè reddere debemus. Cicero. *qui dabat quærere non debuit, quò ille qui accipiebat, sumeret.* Ἐφ' ᾧτε ὁ λαβὼν ἐλαυνέσατο. Terent. *Sumeres alicunde,* ἐλαυνέσω ἂν πόθεν. Horatius, *Quod superat, non est melius, quo insumere possis.* ἐφ' ᾧτε ἀναλίσκοις. hîc quo, non videtur adverbium. dictum .n. est *quo insumere* ἀντὶ τοῦ in quo sumere, vt in hîc sit ἐπὶ. Plautus Trin. minus hercle in hisce rebus sumptum est sexminis. hic sumere est δαπανᾶν. act. 21. καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς. Iuven. *quò mihi divitiæ, si non conceditur vti?* ἐφ' ᾧτε μοὶ πλοῦτος, εἰ μὴ ἔξεστι χρῆσθαι. Tacitus Annal. 1. *Quædam vi tractanda, quo cæteris quies sit,* ἐστὶν οἷς βίᾳ χρηστέον, ἐφ' ᾧτε τοῖς ἄλλοις ἡσυχίαν γενέσθαι. Atque in his omnibus exemplis causla finalis attenditur. quibus addendum illud ex Demosthene primâ κατ' ὀνήτορος Ἀξέλης. ὀργιζόμενος δ' ἐπ' ἀποστερήσει τῆς ἐμαυτοῦ, Ἀφόβου, qui tuebatur Aphobum, quò me privaret bonis. at quum idem Dem. dicit. ὀργιζόμενος δ' ἐπὶ τούτοις, & ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ ἀπάτῃ, efficientem causam intelligit, & quod facit irasci. sic Iulianus, παυέτω Πηνελόπη χαλῶν ὑπὸ πάντων ἐπὶ φιλανδρίᾳ. Plut. Dione de Syracusanis, τυφόντες ἅμα, καὶ μεγαλοφρονοῦντες, ἐπὶ τῷ μισθοὺς αἰρεῖσθαι, superbientes ex eo quod erant

sine

sine imperio, ἐπὶ ἀναρχίᾳ. Euripides Cyclope, ἀκύει δ' ὑδεὶς ὑδὲν ὑδενὸς. Ilocr. contra Sophistas, Ὅμηρος, ὁ μεγίστην δόξαν ἐπὶ σοφίᾳ σχὼν. Xenophon Symposio, ἀλλὰ σὺ αὖ ἔφη ὦ Νικήρατε, ἐπὶ ποίᾳ ὅτι σὺ μέγα φρονεῖς. respondet hic ἐπὶ κάλλει: ille ὅτι πλούτῳ, Charmides ὅτι πενίᾳ: Socrates (quod risêre omnes)
In lenocinio. ἐπὶ μαστροπείᾳ. Iulianus, ὃν εἰ μὲν ζηλώσεις, αὐτός τε δ' δαίμων ἔσῃ, καὶ τῷ βίῳ δώσεις, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἐφ' ὅτῳ φιλοτιμήσηται, vitæ dabis, in quo glorietur. at in illo Mat. 26. finem attendimus, ἑταῖρε ἐφ' ᾧ πάρει; quorsum ades? sic apud Soph. Philoctetam, Δεῖ σ' ἐφ' ὅις ἐλήλυθας, Γενναῖον εἶναι. at hoc idem rursus apud Plut. Cimone, caussam efficientem notat, ἐφ' ᾧ καὶ μάλιστα χαλεπῶς ἐνεγκόντες οἱ σύμμαχοι μετὰ τὸν Κίμωνος ἐξεπολιόρκησαν αὐτὸν (propter occisam virginem, quam Pausanias, vt scribit Plutarchus, ἐπ' αἰσχύνῃ μετεπέμψατο, sed in cubiculo per imprudentiam occiderat. sic Dem. dicit Phrunonem misisse filium impuberem ad Philippū, ἐπ' αἰσχύνῃ καὶ ἐφ' ὕβρει: quibus finem significari vides.) Plutar. ibidē. ἐφ' ᾧ καὶ μάλιστα πρὸς αὐτὸν ἡδέως ὁ δῆμος ἔσχεν. quia Cimon Athenas è Scyro detulerat quadringentis pòst annis Thesei reliquias. sed vtriusque caussæ duo luculentissima apud Arrianum obseruauimus exempla lib. 2. de reb. gestis Alexandri, ὡς ὑπ' Ἀλεξάνδρῳ πολλὴ μὲν ἐν ταρσῷ τεύβη ὅτι τῇ νόσῳ ἐγίγνετο, οὐκ ὀλίγη δὲ ἐν σόλοις, τότ' ἔσφηλε Δαρεῖον τὸ γνώμης. morbum Alexandri caussam moræ vides. at paulò post, finem hæc præpositio declarat, ἀπὸ τῆς καθ' ἡδονὴν ζώντων τε, καὶ ζωσομένων ὑπὸ κακῶν τοῖς ἀεὶ βασιλεύουσιν, ἐπαυρόμενος ἔγνω μηκέτι Ἀλέξανδρον ἐθέλειν περιέναι τὸν πρόσω, ab his, qui per voluptā-

voluptatem versantur cũ regibus, & semper in corruptelam eorum versabuntur, elatus, statuit non vlterius velle Alexaudrũ progredi. Non rarò ἐπὶ cum tertio casu conditionẽ significat. Isocrates, βασιλικὸν, ni id non fecerit, dixit se, δίκαιον ἐπὶ ῥητοῖς ὅροις διαλέγεσθαι Σατύρῳ, ἐφ' ᾧτε καταγιγνώσκειν ἡμιόλια αὐτῷ τὰ χρήματα, arbitriũ dictis cõditionibus compromissurũ Satyro, vt condẽnaret eum tanta pecunia, atq; semissi. Dem. πρὸς Διονυσόδωρον, δανεισάμενος παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῇ νηὶ διακοσίας δραχμὰς, ἐφ' ᾧτε τὸν ναῦν καταπλεῖν Ἀθήναζε. Thucid. lib. 1. veteres regna habebant avita ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι certis honoribus ex pacto constitutis. Xenoph. 7. Hellen. πολλῶν δ' Ἀθηναίων λεγόντων, ὡς δέοι ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴν ξυμμαχίαν εἶναι. pari iure. Thuc. lib. 1. ex iure se paratos esse dicebant διαλύειν κατὰ τὰς συνθήκας περὶ τῆς ἐγκλημάτων, ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ, subaudi μοίρᾳ parte. idem, στοιχεῖα ἐκήρυσσον ἐς τὸν ἐπὶ δαμίου, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι. Iulian. κατάγειν σφᾶς ἐπ' ἀκεραίοις τοῖς πρόσθεν ἠξίουν reducere exulas postulabat hac lege vt omnia quæ prius acta erant, integra essent, & infecta, vt quũ Athenienses ἐψηφίσαντο τὴν ἀμνηστίαν. sic ἐπὶ τόκῳ δανείζειν. Dem. Olynthiaca prima. δέδοικα, μὴ ἅπαν τὸν χρόνον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν ἀπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ πᾶν ἀφῃρέθησαν: οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐῤῥᾳθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες. Idem de ementita legatione ἦν, δέδοικα μὴ λελήθαμεν, ὥσπερ οἱ ἐπὶ πολλῷ δανειζόμενοι, ἄγοντες, pacem videlicet. Isocrates Archidamo, ἐπὶ τούτοις πίστιν ἀλλήλοις δόντες ἐπαυσάντο τὴν στρατείαν. Plautus Aululari a. *Sed his legibus si quam dare vis, ducam, quæ cras*

venias

veniat, perendiè foras feratur soror. his legibus quã dare vis cedo, nuptias adorna, ἐπὶ τούτοις Euripides Ione, ἐπὶ δ' ἀσφάκτοις μήλοισι δόμων μὴ τάδε τ' ἐς μυχὸν, in domi ne penetrate intimum, nisi cæsis anteà victimis, Dem. πρὸς Τιμόθεον, ὅτε γδὲν' ἐνεχύρω, ὅτε μετὰ μαρτύρων ἔδωκε, neq; pignore oppositio, neq; adhibitis testibus dedit. πρὸς Διονυσόδωρον, χ) ὅτι ταύταις ὁμολογίαις, δανείζον) παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῇ νηὶ χιλίας δραχμὰς ἀμφοτερόπλους, & sub his conditionibus mutuantur à nobis, navi opposita, ter mille drachmarum, reciproca navigatione. Cæsar lib. 3. de bel. Civ. *Conditiones pacis, quoniam anteà convenire non potuissent, Romæ à senatu & à populo peti debere.* τὰς δ' εἰρήνης ὁμολογίας, ἐπειδὴ πρότερον οὐκ ἐξεγένετο συμβαίνειν, ἀπὸ τ βουλης χ) τ δήμου αἰτεῖσθαι δεῖν. Eurip. Phœnissis.

— Συμβάντ' ἐταξαν τὸν νεώτερον πάρ@
φεύγειν ἔχοντα τηνδὲ πολυνείκη χθόνα. & mox
— Ζεῦ σῶσον ἡμᾶς. δὸς δ' ξύμβασιν τέκνοις.

De his autem iam diximus. sed ferè eiusmodi conditiones finem notant. ex quo intelligitur finem & efficientem primarias esse causssas. nam forma cum his sæpe incidit, vt non vno loco docet Aristot. materia est causssa non causssa. Dionysius Halicarnas. ἐπὶ κοινωνίᾳ πυρὸς χ) ὕδατ@ ἐγγυῶν τὰς γάμους, desponsens nuptias, de Romulo. Iam huius præpositionis multiplicem vsum sed non omnem docuimus. sed vereor ne sint hæc nimium multa.

Κατηγορῆσι γδ μου ὡς ἐγὼ τηνδὶ ἠρεάπασαν) Primum Euphiletus sua confirmavit legibus, & testimoniis, quæ sunt apud Arist. πίστεις ἄτεχνοι. deinde graviſ-

graviſſimam conqueſtionem adhibuit, quam Rhetores δεινωσιν appellant, qua & magnitudinem iniuriæ, quæ ſibi facta eſt, propoſuit, & iudicibus denũtiavit, quantum periculum civitati immineret, ſi leges negligerent, ſceleratis autem hominibus impunitatem concederent. nnnc accedit ad refutationem, & calumnias adverſariorum refellit. eſt igitur hæc iam quarta pars orationis. hactenus enim habuimus προοίμιον, διήγησιν. κατασκευὴν, nunc ſequitur ἡ ἀνασκευὴ. quædam confutavit ſtatim poſt expoſitionem, & in eo ſervavit præceptum Quintiliani, qui ante omnia tollenda exiſtimat, quæ nobis obeſſe videantur. ſed tunc vnum, aut alterum tantummodò calumniam breviter, & ſtrictim refutavit. nunc iuſta ſequitur refutatio, in qua diutius inſiſtit. ſed quid illud eſt, quod accuſatores obijciunt? miſſam fuiſſe ancillam ab Euphileto, quæ Eratoſthenem arceſſeret, atque vti quàm primum veniret ad Euphiletum magnopere rogaret. velle enim eum convenire, & de re communi cum eo agere. Adoleſcentem, qui nihil ſubeſſe putaret inſidiarum, veniſſe, domiq́ue ab Euphileto necatum fuiſſe, & immani crudelitate iugulatum: quia Euphiletus eum, propter formam & ætatem de vxore ſuſpectũ haberet. hæc obiiciunt accuſatores. hæc reus quomodo refellit, videamus. refellit primum κατ' ἀντιπαράστασιν, Etiamſi, inquit, verum eſſet, quod illi dicunt, & ego quovis modo dediſſem operam, vt opprimerem domi meæ cum vxore hominem tam nefarium & impurum, omnium iudicio, opinor, rectè feciſſem, nec quiſquam tam iniquus

reperietur, qui illud factum reprehenderet: qui mihi non ignoſceret: qui non Eratoſthenem iure cæſum putaret. hæc eſt ἀντιπαράστασις. deinde βιαιότερον obſiſtit huic crimini κατ' ἔνστασιν. ſed ego nihil iſtorum feci. falſum eſt quod obiiciunt. Eratoſthenes ſuâ ſponte veniebat domum meam ad vxorem, cum qua tam diu, clam me, conſueverat, non meo miſſu, neque rogatu. hæc eſt ἔνστασις. multa dicuntur apud oratores κατ' ἔνστασιν, καὶ ἀντιπαράστασιν, cuius híc quidem luculentiſſimum habemus exemplum. Sed quò res ſit illuſtrior addamus aliud ex Ciceronc. Philip. 2. Antonius obiecit Ciceroni, non expertem eum fuiſſe conſiliorum Bruti, & reliquorum. immò eo impulſore Cæſarem interfectum eſſe. quid ad hæc Cicero? Etiamſi, inquit, verum diceret Antonius, non modò non negarem hoc crimen, ſed vltrò etiam præ me ferrem, & palam prædicarem, ac facinus illud ſummæ mihi laudi ducerem. hæc eſt ἀντιπαράστασις. ſequitur ἔνστασις. Sed falſum eſt, quod dicit Antonius me neque autore neque ſuaſore egêrunt illi, quod egêrunt. ne particeps quidem eram illorum conſilij: ſed εἰδέναι δίον ἀκόσμου ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς. *hæc vetera. illud verò recens, Cæſarem meo conſilio interfectum. Iam vereor P.C. ne quod turpiſſimum eſt, prævaricatorem mihi appoſuiſſe videar, qui me non ſolum meis laudibus ornaret, ſed etiam oneraret alienis. quis enim meum in iſta ſocietate glorioſiſſimi facti nomen audivit? cuius autem qui in eo numero fuiſſet, nomen eſt occultatum? occultatum dico? cuius non ſtatim divulgatum?* Milonis defenſio tota tractatur κατ' ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν

ἐγκλήσιν. Milo non insidiatus est Clodio, sed Clodius Miloni. id multis argumentis docuit, atq; in eo versata est prima pars defensionis: in quo est ἔνστασις. tum se convertit ad ἀντιθεώρησιν. Quamvis Milonẽ faterer insidias locasse vitæ Clodii, tamen facilè esset illũ defendere, qui interfecisset hominem tam nefarium. *Si nollem*, inquit, *ita diluere crimen, vt dilui: tamen impunè Miloni palàm clamare, atque mẽtiri glorioſe liceret, Occidi, occidi non Spurium Melium, non Tib. Gracchum &c.* quam partem defensionis M Brutus adolescens, vt narrat Fabius, cum illam causlam exercendi ingenij causſa ageret, νεανικώτερον arripuit, & solam tuebatur.

Μετελθεῖν ἐκέλευον ἐκεῖνον) arcessere. Dem. κατ' εὐέργου γὰρ μνησιβούλου, καταλαβὼν ἔνδον αὐτὸν ἐκ τοῦ δόμου ὄντα, ἐκέλευσα τὴν ἄνθρωπον τὴν θεραπαίνην μετελθεῖν αὐτὸν, ὅπως ἔνδον εἴη. quũ ipsum non offendissem domi, iussi ancillam quæ ad fores responderat, arcessere. & paullò post, ὡς δ' ἀφικνεῖτο ὁ θεόφημος, μετελθόντος αὐτὸν τοῦ ἀνδρώπου. eadem vis est præpositionis in verbo μεταπέμπομαι, quod est mitto, qui iubeat alium ad me venire. tot enim res significantur vno verbo. sic μεταπαλαιεῖσθαι ad se vocare. sic in aliis verbis eiusdem generis μετὰ valet ad: Euripides supplicibus μὴ μοί τι μητὴρ, ἣν μεταστείχῃ πολὺ χρονίαν ἀπεῖσαν ἐκ δόμων, ἔχῃ νέον. Ne mihi quid mater, quam adeo, cùm diu abfuerit domo, habeat novi Idem Hecuba, Talth. *tuam puellam mortuam, vt sepelias mulier*, ἥκω μεταστείχων σε. respondet Hecuba, οὐ γὰρ ὡς θανουμένους μετῆλθες ἡμᾶς. Non ergo vt morituros venisti ad nos. nota masculinum plurale de fœmina; quod fit

quoties pluralis vnam personam significat.

Sophocles Philoctetâ.

Ἦλθον με νῆι ποικιλοσόλῳ μετὰ,
Διῒ τ' ὀδυσσεὺς χ' ὁ Ποιεὼς ἐμῷ παῖδος.

anastrophe, ἦλθον μετ' ἐμὲ. venerunt ad me vel me petebãt navi velis insignibus. Apollonius Argonãticis, ἀλλ' ὅτε δὴ μετὰ κῶας ἔβη χρυσεῖον ἰῶσων, quum Iason peteret, aureum vellus. Iliad. α. Ζεὺς γὰρ χθιζὸς ἔβη μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας. Odisseæ, ξ.

--- ὁδ' ἔβη μετὰ παῖδὸς ἀκουὴν,
Ες Πύλον ἠγαθέην, Telemachus. Iliad. ε.
Τὴς μὲν λίπον αὐτῆι. βῆ δ' μετ' ἄλλυς.

Sic sæpissime apud Polybium reperias τὸ μεταπεμπόμαι. Iliad. Z.

Ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς νηὸν ἀθηναίης ἐριδούπου
Ἔρχεο, ἐγὼ δ' Πάριν μετελεύσομαι, ὄφρα καλέσσω. I tu quidem ad templum Minervæ: ego Paridem adibo vt huc advocẽ. idem est igitur πρὸς καὶ μετὰ. Eustathius, μετελεύσομαι εἰς τὸν Πάριν ἐλεύσομαι. Iulianus, διὰ ἔχω σε μετέρχομαι, quoniam, inquit, mihi natura non dedit corpus alatum, quibus possum alis ad te advolo. mox enim sequitur, ἴσην λήψω καὶ σοὶ τὴν λόγων, εἰ καὶ μὴ μείζων ἡ πέρυσις, ἢ τὸς ἑταίρυς μεταδεῖν δυνάσαι. sic enim legendum, non vt est in excuso libro μεταδεῖναι. Plato Parmenide. ὥσπερ γὲ αἱ λακωνίαι σκύλακες, δὶ μεταδοῖς τε καὶ ἰχνεύεις τὰ λεχθέντα. Sic Hom. μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο. Sophocli Trachinijs μετάδρομοι κανὼν κύνες sunt Erinnyes. μετέρχεσθαι, μελέτας persequi vel operam dare rei cuipiam. Iliad. 5. ἀλλὰ σὺ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο, de venere dictum à Iove: non enim nata es ad bella: da operam liberis

beris. at μετέχειν τῶν λόγων dare operam literis. Iulianus, ἑλληνισμὸς ἔτι παράπεσε κατὰ λόγον ἡμῶν ἕνεκα ὀλιγωρούντων αὐτόν: Græcæ literæ nondum sunt, vt ratio postulat, & hoc inertiæ nostræ largiamur, qui illis operam damus tam segniter. quod idem reperies apud Sozomenum. μετέχειν τὴν φιλοσοφίαν Philosophiæ studere. μετέχειν τὴν ὑπατείαν consulatum petere. Pindarus Pythionicis, σύ τοι νῦν κλυτᾶς αἰῶν' ἄχραν βαθμίδων ἀπὸ, σὺν εὐδοξίᾳ μεταίσσεαι, ὄχᾳ τε χρυσαρμάτου Κάστορος. tu divitias abævi inclyti imis fundamentis magna cum gloria persequeris, adiutus à Castore, qui curru vehitur aurato. τὸ μετιλθεῖν est etiam ἐκδικεῖν exponente Eustatio. sic enim scribit, οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐπὶ ἀμαυρᾷ καὶ ἐκδικήσεως τὴν λέξιν τιθέασιν, ὅτιον μετῆλθεν ἡ δίκη τὸν κακὸν, improbum vltio persecuta est. hoc convenit cũ Sophocleis canibus κακῶν μιτηλάδρομοι. Polyb. lib. 6. καὶ μὴν ταύτης εἰς ὀλιγαρχίαν ἐκπεσούσης κατὰ φύσιν, τῇ δὲ πλήθει ὑβρει μετιλθόντος τὰς τῶν προεστώτων ἀδικίας, γίνεται δῆμος. multitudine periram vlciscente iniurias principiũ exoritur popularis status. Ælian. l. 15. c. 23. ἐκ δὲ μακεδὼν δίκη μετῆλθεν αὐτόν. Soph. Trachin. ὧν σε πόνιμος δίκη — Τίσατ' ἐρινύς τε. Idẽ ἐπίσαλος καὶ μετῆλθεν. Eurip. Orest. ὡς ταχὺ μετῆλθον σ' αἵματρός ποιναί. de Oreste quẽ Erinnyes ob parricidiũ persequebantur. proverbium, ἡ ἀμαθία τὴν ἀζημίαν μέτεισιν, i. ἡ Δημήτηρ τὴν κόρην, Ceres Proserpinã, quæ est vitæ privatio. Ceres autẽ ἀμαθία ἀπὸ τοῦ ἀμᾶν metere. de iis dici solebat, qui quærunt aliquid diutius.

Τὸν νεανίσκον) ergò adolescens erat Eratosthenes, & quidẽ robustus, ac formosus adolescens. sed qualẽ habuit exitũ audivimus. ὡς βοὸς ἐπὶ φάτνῃ, tanquã bos ad

præsepe occisus est. nemoq; eorum, qui similibus delectati sunt studiis, similē ferè exitum effugit: sed aut vitā, vt ille, per summum dedecus amisit, aut quod multo gravius est, sic cū summo dedecore & infamia vixit, vt vita eius quâvis morte esset miserior. τῷ γὰρ ἀκρασίᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ συζῶν μέγιστον τῶν κακῶν, inquit Plato, illiq; hominibus esset ὁ θάνατος ἐρμαῖον. præclarè enim à Chrysostomo scriptū est ὁμιλίᾳ quadā: cum Deus Adamū, postea quā tā graviter peccasset, morte multaret, hoc nō fuisse pœnā, sed beneficiū. quamvis enim mors sit pœna peccati, & stipendiū, tamen quia peccatū præcidit, in lucro omnibus improbis deputāda est, quāto magis sanctè viuentibus, acutè Boethius, *felitiores esse improbos supplicia luentes, quā si nulla eos iustitiæ pœna coerceat.* Atq; hic videmus quàm verū sit illud Aristotelis. multis exitio fuit eximia pulchritudo: non paucis egregia virtus, & magna vis corporis. quid ego commemorē Alcibiadē? quid Milonē Crotoniatē? quid Catilinā? quid M. Antoniū? quid alios innumerabileis? quorū excellēs forma & cetera corporis πλεονεκτήματα, non sibi solum, sed suis etiam civibus calamitati fuēre. Iuven.

Nunc ergo iuvenis facie lætare tui, quem
Maiora expectant discrimina: fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quascunque mariti
Exigere irati: nec erit felicior astro
Martis, vt in laqueos nunquā incidat: exigit autem
Interdū ille dolor, plus quam lex ulla dolori
Concessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus. quosdam mœchos & mugilis intrat.

(hoc illud est, quod apud Terent. Eunucho Pythias Chæream

Chærèā pati dicit. *Fit ei intus, quod Marchis fieri ſolet: quod neque fieri vidi, neque velim*) Iuve.—*Filius autem*

Corporis egregij miſeros trepidoſque parentes
Semper habet. rara eſt adeo concordia formæ,
Atque pudicitiæ, ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinos.

Galenus ἐν τῷ περὶ πρέπειν, πολλοῖς συμβαίνει διαβλέπεσθαι διὰ τὸ κάλλος γεγηθότας, ἀμελῆσαι τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, εἶθ' ὕστερον, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος, λέγειν, εἴθ' ἄφελε τὸ κάλλος, ὃ μὲ ἀπώλεσε, κακῶς ὀλέσθαι. multis contigit conſpicuis ob inſignem pulchritudinem, negligere cultum animi: dein dicere, cum nihil iam proderit. vtinam hæc forma male periſſet, quæ me perdidit. recte enim Euripides ait, non expedire περαιτέρω τὸ κάλλος, ἢ μίσως λαβεῖν. hæc dicenda nunc erant ἕνεκα τοῦ καταπέλλειν τοὺς νέους, ἐπαρθέντας καὶ μέγα φρονοῦντας ὑπὸ τοῦ κάλλει. ad comprimendos adoleſcentes qui ſeſe efferunt, & inſoleſcunt formæ fiducia.

Forma bonum fragile eſt. quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, & ſpatio carpitur ipſa ſuo.
Non ſemper viola, non ſemper lilia florent. Ouid de arte 2.
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.
Iam molire animum, qui duret: & aſtrue formam.
Solus ad extremos permanet ille rogos.

Theocritus, ——ὑπὸ χροτάφων πλόμεθα
Πάντες γηραλέοι, καὶ ἐπισχερὼ ἐς γόνυ ἕρπει
Λεπταλέων ὁ χρόνος. ποιῆν τι δεῖ, ὅσσις γόνυ χλωρὸν.

A temporibus ſeneſcimus omneis: & longius ad mentum ſerpit canis aſpergens ætas, faciendum eſt aliquid, quibus genua adhuc virent ac vigent.

Ε'μὲν γὰρ φίλος ὢν Σώστρατος, καὶ ἀπαντήσας ἐξ ἀγροῦ τῇ ἡλίκῃ δυσμὰς συνεδείπνει) locus τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἐπὶ τέλος, vt vocat Hermog. i. τῆς σημείων. quatuor autem sunt, quibus probat se non insidiatum esse Eratosthenis, nec per dolum ad se evocasse vt interficeret. Primũ illo die serâ vesperâ rediens ex agro, fortè amicum quendam, obviam ei factus, adduxi domum, qui mecum cænaret. cænavimus vnà. at si quicquam de insidiis cogitassem, aut ego misissem ancillam ad Eratosthenem, quæ eum vxoris rogatu domum adduceret, ipse potius cœnassem foris apud amicum aliquem, & consultò domi non essem, vt Eratosthenes audacius intraret. nam si domi me esse sciviſſet, minus auderet intrare. fingebant enim accusatores eũ arcessiviſſe Eratosthenẽ vxoris nomine, et misisse ancillã, quæ diceret, iã tempus esse opportunum, ipsam esse solam, maritũ domi nõ esse. ancilla enim internũtia erat: & vltrò citroq; inter eos solita est commeare. nam si dixisset Euphiletũ suo nomine misisse, non fuisset probabile. tũ enim iure Eratost. suspicaretur aliquid insidiarũ subesse, neque se temere cõmisisset in tantũ periculũ: hoc primum iudiciũ est.

Εἶτα δοκῶ ἂν ὑμῖν τὸν συνδειπνοῦντα ἀφεὶς μόνον καταλειφθῆναι) secundum signum. à cæna continuò dimisi Sostratum: quem, si insidias struxissem, aut Eratosthenem interficere vellem, retinuissem, qui mihi in facinore adiumento præsidioque esset. sciebam enim mihi cum robusto adolescente certamen fore.

Ἔπειτα οὐκ ἂν δοκῶ ὑμῖν τοῖς ἐπιτηδείοις μεθ' ἡμέραν παρεγγεῖλαι) tertium. egone id temporis, si à me cogitatum esset hoc facinus, nocte intempesta tre-

trepidarem, festinarem? huc illuc per tenebras cursitarem? amicos convocarem? quàm hoc non verisimile? nonne interdiu potius constituissem cum amicis, ut mihi ad tempus certum adessent, quo tempore illum aggredi cogitassem? tam eram amens, ut vicinos meos interdiu non convenirem: noctu adirem, quum incertus essem, domi nécne eorum quemque offenderem?

Καὶ ὡς Ἀμφίθεον μὲν οὐχ ἥκοντ' ἔνδον ἐπεδημοῦντας) quartum argumentum. mihi verò illa res ita præter spem, & præter expectationem accidit, ut, cum subitò mihi advocandi essent aliquot amici, ad eos irem, qui domi non erant, immo qui ne in urbe quidem tum erant, sed peregrinabantur. adeo res erat repentina atque inopinata, de qua nihil vnquam cogitaram. atque ita hunc locum explevit, τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἀχρὶ τέλους, quæ sunt apud Hermogenem, περιγραφὴ τῆς στοχασμοῦ. huic autem status quæstionis est coniecturalis, an Euphiletus Eratosthenis insidias fecerit, & an domum ad se vocaverit. Sunt autem τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἀχρὶ τέλους, quæ rei gestæ sunt adiuncta à principio ad finem: dicta, facta, perturbationes animi, pallor in vultu, titubatio linguæ, & eiusmodi, denique ea omnia, quæ vulgus Rhetorum σημεῖα vocat. Cic. Partitionibus. *Est etiam genus argumentorum aliud, quod ex facti vestigiis sumitur: ut telum, cruor, clamor editus, titubatio, permutatio coloris, oratio inconstans, tremor, & eorum aliquid, quod sensu percipi possit: etiam, si præparatum aliquid*, si communicatum cum aliquo: si postea visum, auditum, indicatum. hæc σημεῖα sunt. τεκμήρια de quibus eodem

lib.

lib. Fil. *Nunc coniecturæ locos quæro. Pater. in verisimilibus, & in propriis rerum notis posita est tota: sed appellemus docendi gratia verisimile, quod plerumque ita fiat: ut adolescentiam procliviorem esse ad libidinem. propria autem notæ argumentum, quod nunquam aliter fiat, certumque declarat, ut fumus ignem.* hoc τεκμήριον est, illud εἰκὸς, ἢ σημεῖον. utrumque Hermogenes complectitur τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἀχρὶ τέλους. ut autem τὸ τεκμήριον propriam rei notam vocat Cicero: sic σημεῖον est nota communis. quare & Arist. σοφιστικοῖς ἐλέγχοις, hoc genus argumentandi dicit esse ἀσυλλόγιστον, & fallaciam διὰ τὸ ἑπόμενον. ἐν δὲ τοῖς Ρητορικοῖς, αἱ μὲν τὸ σημεῖον ἀποδείξεις, ὡς τῶν ἑπομένων εἰσί. βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι ὅτι μοιχὸς, τὸ ἑπόμενον ἔλαβον, ὅτι καλλωπίζεται, ἢ ὅτι νύκτωρ ἐξέρχεται πλανώμενος. πολλοῖς δὲ τούτοις μὲν ὑπάρχει τὸ δὲ κατηγορούμενον οὐχ ὑπάρχει. idem docet 1. Rhetorices, τῶν σημείων τὸ μὲν ὡς τὸ καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ καθόλου, ut si quis hoc signum afferat sapientes esse iustos, quia Socrates sapiens erat, & iustus, τοῦτο μὲν ἓν σημεῖον ὅτι, λυτὸν δὲ καὶ οὐδεὶς ἂν τὸ εἰρημένον. at siquis dixerit, ægrotat: nam febricitat: aut peperit, quia lac habet, hoc iam necessarium est, ὅσπερ τῶν σημείων τεκμήριον μόνον ὅτι. μόνον γὰρ, ἂν οὐδεὶς ᾖ, λυτὸν ὅτιν. aliud signi genus est, inquit, ὡς τὸ καθόλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος ἔχον. οἷς εἴ τις εἴποιεν, ὅτι πυρέσσει σημεῖον ἔστιν. πυκνὸν γὰρ ἀναπνεῖ. λυτὸν δὲ καὶ τοῦτο, καὶ οὐδεὶς ᾖ, ἐνδέχεται γὰρ καὶ μὴ πυρέσσοντα πνεῦσιαν, anhelare. hæc signa communia elenchum efficiunt, διὰ τὸ ἐπίμονον, omnis febricitans crebrò respirat. hic crebrò respirat. ergò febricitat. quod genus

ἐν τοῖς ἀγωνιστικοῖς vocat ἀσύστατον. Quintilianus lib. 5. cap. 9. *Signum vocant, ut dixi,* σημεῖον. *quanquam id quidam indicium, quidam vestigium nominavêrunt, per quod alia res intelligitur, ut per sanguinem cædes. at quia sanguis vel ex hostia respersisse vestem potest, vel è naribus profluxisse, non utique qui vestem cruentam habuerit, homicidium fecerit. sed ut per se non sufficit, ita ceteris adiunctum testimonij loco dicitur, si inimicus, si minatus antè, si eodem loco fuit: quibus signum, cùm accessit, efficit ut quæ suspecta erant, certa esse videantur.* (Itaque hic Lysias signorum numero pugnat, quia vnumquodque per se non satis erat validum: atque hoc est, quod idem Fabius lib. 7. scribit, *Congregationem signorum accusatorem iuvare,* separationem reum, (sed id ὡς ἐπὶ πολὺ: nam hic contra reus signa coacervavit) *alioqui,* inquit Quintil. *sunt quædam signa utrique parti communia, ut livores, tumores. nam videri possunt & veneficij, & cruditatis, & vulnus in pectore, sua manu, & aliena periisse dicentibus. tale est illud Hermagoræ, non esse virginem Atalantam, quia cum iuvenibus per sylvas vagetur. & quod Areopagitæ secuti sunt, quum damnavêrunt puerum coturnicum oculos eruentem. quid enim aliud iudicavêrunt, nisi id signum esse perniciosissimæ mentis, multisque malo futuræ, si adolevisset. at τεκμήρια sunt,* inquit, *quæ aliter se habere non possunt. quæ mihi vix pertinere ad præcepta artis videntur. nam ubi est*

est signum insolubile, ne lis quidem est: ut, peperit, ergo cum viro concubuit. Quod quidem acutissimo viro miror potuisse in mentem venire, inquit Rodulphus lib. 1. cap. 22. *Nam si ita esset*, inquit, *nihil eorum, quibus Mathematici inventa sua colligunt, argumentum esset, cùm certis, & de quibus ambigi non possit, rationibus omnia demonstrent. cumq; id agamus argumentando*, ut quam minimū dubitandi relinquamus locum, qui potest fieri, ut qui ad liquidum indubitatumque rem perduxerit, videatur non esse argumentatus: hæc vir ille doctissimus, quibus falsum esse ostendit, quod Fabius concludit: non tamen argumēto respondet: nā ubi id genus est argumenti, inquit *Fabius*, nulla est quæstio. verū id quidē, cum id genus argumenti inventū est atq; adhibitum: sed potest latere ín re, neque ab omnibus continuō perspici. perspecto autem atque adhibito finis est quæstionis, atque inde appellatur τεκμήριον, ut docet Arist. 1, Rhet. ὅταν γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι οἴονται ἄλλως τὸ λεχθὲν, τότε φέρειν οἴονται τεκμήριον, ὡς δεδειγμένον καὶ πεπερασμένον. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας τ' αὐτὸν δοκεῖ καὶ ἡ ἀρχαία γλῶττα. Iliad. υ.

ὕστερον αὖτε μαχήσομαι, εἰσόκε τέκμωρ

Ἰλίου εὕρωσιν. --- Ridiculum est igitur, quod Fabius scribit, *Signa*, inquit, *sive indubitata sunt, non sunt argumenta: quia ubi illa sunt, quæstio non est. argumento autem nisi in re controversa locus esse non potest: sive dubia, non sunt argumenta, sed ipsa argumentis egent.* Iam antè respondimus primæ parti dilemmatis: secundam nunc ita dissolvimus. singula per se signa non multum valent: at complura quid-

coniuncta,& congregata magnam vim habent, & quidvis probare possunt, ipsa nō egēt probatione.

Καί τοί γε οἱ πεφάδειν) retractat tertium argumentum, ut firmissimum κ τὸ χῆμα τ ὁμολογῆς, in his enim quæ firmiora sunt, diutiùs hærendum.

ἔχελο αἰπὸν) verbum hoc ferè participium habet adiunctum. Andocides de Mysteriis, ἔλεγον οἱ ἐχθροὶ, ὡς ἐγὼ ἐτ' ἂν ὑπομείναιμι, οἰχήσομαί τ φεύγων. Ibidem, ἔτοι μέ γε τ τύχης μιώπιν, ἔωχονλο φεύγονλες. Theoc. Idyl. 2. κ ἐς τέλ ἔωχε φεύγων. in perpetuum, Heb. נצח Demost. πρὸς Πολυκλέα, ὠχόμην ἀναγόμ κ διὰ τέχνης: & ὤχετο πλέων alibi. contra Midiam, λάθοντες ἔχοντο. Plutarchus Dione, πρὸς ᾧ τιν ὁρμιν ὁ λυκὸς ἁρπάσων, κ λαβόμ κ τ κρεῶν ἀναδεδεμένων ἐκ πήρας, ὤχετο φέρων ἅμα συν αὐτοῖς τ πήρην, ἐν ᾗ τ ἐπιστολὰς ὁ ἄνθρωπος εἶχε. Post adventum Dionis ad liberandam patriam, missus est nuntius cum literis, qui Dionysium, qui tum erat in Italia, certiorem faceret. is ad conficiendum iter nihil neque diurni temporis intermittit, neque nocturni. iamque in Italiam pervenerat, cum homini fit obviam notus quidam, vitulum mactatum in humeris gestans. poscit aliqnid carnis. dat ei amicus libenter. nuntius in peram condit, in qua erant literæ. iam enim illum viatica defecerant. progreditur: deinde itinere fessus noctu coactus est paullulum requiescere. in sylva quadam sopitus iacet. interim dum tabellarius securus quiescit, lupus esuriens, qui naribus carnis odorem hauserat, ad peram accedit, atque aufert cum epistola ad Dionysium. hoc est quod ait Plutarchus, ὤχετο φέρων τιν πήρην. Iulianus, ὡδοιπόρει ξυμπαντες

ξύμπαντες, αὐτὸς τὶς ἐθέλων πρῶτος ἐσάλλεσθαι τὸ τεῖχος, καὶ ὄιχεσθς φέρων τὸ ὑπ' αὐτῷ κλέος, ruebant omnes, unusquisque gestiens primus insilire murum, & gloriam auferre tam præclari facinoris. híc rursus videmus, τὸ ὅτι αὐτῷ declarare antecedentem caussam gloriæ. sed τὸ ὁπὶ τούτῳ finalem declarat apud Platonem 2. de repub. *licet*, inquit, *vitem putare vel cultro, vel scalpello*, ἀλλ' ἐδενί γ' ἂν δόξαι οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ, τῷ ὁπὶ τούτῳ εἰργασθέντι, sed nulla re, opinor, tam commodè, quàm falce, quæ facta est ad hoc, vel in hunc usum. sed illuc revertamur. Herodotus Terpsicora, ὄιχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαξόμενοι. *abiit, excessit, evasit, erupit*, ὤχετ' ἐξιὼν ἀπαλλαξόμενος, καὶ ἀνὰ κράτος φεύγων. Greg. Nazianzenus de obitu Cæsarij fratris sui, ἐκεῖνο δ' ἂν δέδοικα, μὴ μοι τὸ σῶμα τῆτο διαρρυὲν καὶ διαφθαρὲν παντελῶς οἰχήσηται, δηλαδὴ μὴ τὸ θεοῦ πλάσμα τὸ ἔνδοξον. Dem. de ementita legatione, καὶ πλείω ἐρεῖ πῶς, τὶς τὸν δικαστὴν ἀπαγαγὼν ἀπὸ τ' ἐυσεβείας, φεύγοντα τὸ ψεῦγμα αὐτῶν ὑφηγόμενος. fingebat hoc Aeschines, gloriari solitum Demosthenem, iudices se posse, cum vellet, à re proposita abducere, caussáque illis surrepta aufugere. ὤχετ' ἀναπτάμενος, evolavit. Iliad. ε.

Ἕκτορ ποῦ δὴ τοι μένος ὤχετο, τὸ πρὶν ἔχεσκες. Ennius,

Quò vobis mentes, rectæ quæ stare solebant
Antehac, dementes sese flexere viai.

Quò viæ. mentes dementes, ut δῶρα ἄδωρα. πολύμητις φρένες ὤχοντο: quamvis enim mens sit à μένος, ut gens à γένος, tamen μένος est vis animi, non ingenij. ὄιχομαι nonnunquam est πορεύομαι. Iliad. δ.

ὅτε δ' ἐπὶ ἦν ὤχοντ' ἠδὲ πρὸς ὁδὸν ἐγένοντο. when they

were

were gone, and well on their way. Sæpe ἀποδήσχω. Sophocles Philocteta, ἦ χ' ὅτ@ ὄιχεται θανών. hinc illud, ὁ μὴ ὑδὲ τὸ ἀνθρώπε ἀποδημῆ.

οὐκ ἐπιδημοῦντας) huic contrarium ἀποδημεῖν, quod Aristophanes Equitibus posuit μεταφορικῶς, ὁ νοῦς ἢ σὺ παρὼν ἀποδημεῖ. sic Horatius de Democrito,

Dum peregrè est animus sine corpore velox. Plaut. *Patri cum peregrè veniet, in porta locus est:* ἐπιδημεῖν peregrè venire, ἀποδημεῖν peregrè proficisci.

Τοὺς μὲν οὐκ ἔνδον ὄντας κατέλαβον) alij, quos quærebam, in urbe non erant, alii non erant domi. Plato Protagora, δηλαδὴ τί ἐ καδίζομεν παρ' αὐτὸν ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν. & mox, ὥστε δάῤῥει, καταληψόμεθα αὐτὸν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἔνδον. Lysias contra alium Eratosthenem, κἀμὲ ξένους ἑστιῶντα καλέλαβον, & me quidem oppressêrunt cùm hospitibus cœnam darem. Idem καταλαμβάνειν τοὺς αὐτοῦ ἔνδον. Cic. Prô Cluentio, Quòd *Rostra iam diu vacua, locumq; illum, post adventum L. Sullæ, à tribunitia voce desertum oppresserat.* Plaut. Bac. *Nihil est lucri quod me hodiè facere mavelim, quã illum cubantem cum illa opprimere, ambo ut necẽ.* Est etiam καλαλαμβάνειν fugientem cõprehendere. Paulus 1. Cor. 9. οὕτω δέχετε, ἵνα καταλάβητε. Xenoph. 4. παιδ. τὸ πλῆθ@ τ̃ πολεμίων ὑ δυνῶμαι. πῶς γὰρ ἂν τις καταλάβοιμι. interdum mente aliquid comprehendere. nulla est enim celeritas quæ possit cum animi celeritate contendere. hinc dicimus id nos fugere, quod non intelligimus. hinc καταλήψεις, præcepta artium, & κατάληπτον quod percipi potest, & Academicorũ ἀκαταληψία. itẽ dicere solemus νόσον, ἢ λιμὸν, ἢ λοιμὸν, ἢ πόλεμον, ἢ δηλόν τινα φεύγουσιν ἡμᾶς καταλαβεῖν.

ἵνα

† ἵνα μετ' ἐμοῦ † μοιχὸν ἐπμωρῆτο) notandum ἵνα cum indicativo. cuius plurima sunt exempla apud Demosthenem: ut πρὸς Ἀφοβον, ἐξὸν ποιεῖν ἄν με † παῖδα † γεφύρα τὰ μάρτυρία, ἵν' εἰ μὴ παρεδίδουν, μηδὲν δίκαιον λέγειν ἐδόκουν. & pro Phormione, ἵνα καὶ τοῖς δικασταῖς ὡς εὐσχημονέστατα ἐφαίνετο. & contra Stephanum, ἵν' ἐκ τῆς δίκης, καὶ τῷ τὰ σημεῖα ἰδεῖν, οἱ μὲν δικασταὶ τὸ πρᾶγμα ἔγνωσαν. Lucianus, *Qui gaudent odore violarum & rosarum*, διὸ τὴν εὐὶ μάλιστα ἔχειν αὐτοὺς χρέφειν, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀνέσπων τῆς ἡδονῆς, sub naribus oportebat maximè eas versare, ut quàm plurimum attraherent suavitatis. illud igitur Pauli, *Si tradidero corpus*, ἵνα καυθήσωμαι, semper putavi vitium esse scriptoris, legendum enim καυθήσομαι. 1. ad Corinth. 13. ut etiam illud, ἵνα ἀνὰ τὸν λόγον κερδηθήσονται. 1. Pet. 3. Xenophon 3. παιδείας, ἐμαυτὸν ἄρα ἔφη, ὅτου γ' ἂν πμωρησαίμην. Pausanias μεσημβρινοῖς, Αἰσχύλῳ δὲ ὡς ἐβασίλευσεν, ἐπμωρήσατο μὲν τὰς τῶν πατρὸς φονέας, ἐπμωρήσατο δὲ καὶ ὅσοι τῶν φόνου παραίτιοι καθεστήκεσαν. at πμωρεῖν cum dativo. Demost. contra Neæram, ἐγὼ καὶ τοῖς θεοῖς, καὶ ἐμαυτῷ πμωρῶν κατέστησα τούτους εἰς ἀγῶνα καὶ διὰ † ὑμετέραν ψῆφον ἤγαγον. & mox, *Si istos condemnaveritis existimate vos* πμωρεῖν μάλιστα μὲν τοῖς θεοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. Euripides Hecuba.

ἦκ ἂν δικαίως τῶν δὲ πμωρεῖν ἄτερ
τέκνοισι τοῖς ἐμοῖσιν. — at mox,
— τὰς κακὰς δὲ πμωρουμένη
αἰῶνα † σύμπαντα δυσλεῦσαι θέλω.

† εἶχε σιδήρειον) κεκρυμμένον. Athenienses enim palam non gerebant. Thucyd. lib. 1. Τὸ σιδηροφορεῖσθαι τοῖς ἠπειρώταις διὰ † πολεμίας λῃστείας ἐμμεμένηκεν.

πᾶσα

πᾶσα γὴ ἕλλας ἐσπληροφόρει, διὰ τὰς ὠφελίας τε οἰκήσεις, καὶ ἐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλας ἐφόδους. ἐν τοῖς πρώτοις ἢ Ἀθηναῖοι τὸ τ' σίδηρον κατέδεντο, καὶ ἀνεμιμήν τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. σιδήειον autem μετωνυμικῶς intellige ἐγχειρίδιον, ſicam, aut pugionem, aut acinacem.

ἵνα ὡς ἀσφαλέστατα μὴ αὐτὸς εἰσίοιεν, ὡς μὴ πλείοσιν ἢ μυρίοις τὴν πρωείαν ἐποιήμην ἵνα rurſus cum indicativo. πρωείαν ἐποιήμην, ἀντὶ τῦ ἐπρωσάμην ἀθετικῶς. ſic κατηγορίαν ποιεῖσθαι, καὶ ἀπολογίαν ἀντὶ τῦ κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι. Demoſt. contra Midiam, προβάλλεταί με ἐδὲν, καὶ παρ' αὐτὰ τ' ἀδικήματα πρωείαν ποιεῖσθαι. Thucydides aliter lib. 1. Τὸν δὲον ἐπρέωτων εἰ βοηθήσειεν Κορινθίοις τὴν πόλιν, ὡς οἰκίσαις, καὶ πρωείαν τίνα πειρῶντ' ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. hoc enim ἀντὶ τῦ πρωρεῖν non τῦ πρωρεῖσθαι. recte enim ſcholiaſtes hic πρωείαν interpretatur βοηθείαν, καὶ ἐπίκυρον, eſt enim πρωρεῖν cum tertio caſu βοηθεῖν. itaque ſubiungit, Κορίνθιοι καὶ τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν πρωείαν, Corinthij, ut æquum fuit, receperunt ſe auxilium laturos. quin ipſe ſe explicat paullò pòſt. οἱ Κορίνθιοι ἔπεμπον εἰς τὴν ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν ὠφελείαν, id eſt, auxilium. quod ab augendis copiis dicitur. idque propriè eſt ὠφελεῖν: unde apud Homer. οἰκωφελίη, & δίκον ὀφέλλειν, amplificare rem familiarem. eſt igitur Thucydidi πρωεία defenſio, ἀπὸ τῦ πρωρεῖν, quod eſt ἀμύνειν, ut πρωρεῖσθαι ἀμύνεσθαι. Euripides Oreſte,

ἐλογισάμην δ' ἐγὼ, πῶς γένος ἀρχηγέτῃ
μᾶλλόν μ' ἀμυνᾶι, τ' ἐωσόσης ξυφὰς.

Mea hæc ratio fuit generis auctori potius me opem

ferre oportere, quam matri quæ nutriendi laborem sustinuit. paullò antè dixerat,

ἐγὼ δ' ἀνόσιός εἰμι, ματέρα κλαιὼν
ὅστις δέ γ' ἕτερον ὄνομα πημωρῶν πατεῖ. & paullò pòst,
ἀνόσιός μὴν δρῶν ἀλλὰ πημωρῶν πατεῖ.

Sic ibidem. ὦ κάκιστε, πημωρεῖν φίλοις φεύγεις.

Orestes igitur ἐπημωρεῖτο μὲν ἡ μήτηρ, τῷ πατρὶ δὲ ἐπημώρει. Nonnunquam reperies τὸ πημωρεῖν cum accusativo. tum vlcisci significat. Pausanias, καὶ τὸ ἀμυνέστερον ἔσεσθαι τῆς θεῶν ἀμύνης τῇ οἰκείᾳ, καὶ ἀκάδικίας ἄρχοντι. Idem. ὡς δὲ οἱ συνεχῶς ἴοντι ὅτι τὰς ἀρχὰς ἀδεμία ἐλίγνελο πημωρία, ἀπὸ τοῦ πημωρεῖν. at illud quod mox sequitur, Πολυχάρη δὲ ἀνδῦναι μὲν ὅτι πημωρίᾳ λακεδαιμόνιοι ἔφασαν, ἀπὸ τοῦ πημωρεῖσθαι. defendere autem quod est ἀμύνειν καὶ πημωρεῖν, latine quoque vlcisci dicitur. & defensare apud Tertullianum vindicare. non est igitur quòd quisquam reprehendat veterem interpretem ad Rom. 12. qui reddit ἐμοὶ ἐκδίκησις, mihi defensio. sic vltimo vers. Abdiæ, ἀναβήσονται οἱ ἀνασωζόμενοι ἐξ ὄρους Σίων, τοῦ ἐκδικῆσαι ὄρος Ησαῦ. Aug. de Civit. lib. 18. cap. 3. *ascendent resalvati ex monte Sion, ut defendant Montem Esau.* Ovidius lib. 3. Fastorum,

Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuérunt
Cæsaris, vlcisci iusta per arma patrem.

Augustus ἐπημώρησε τῷ πατρί, sed ἐπημωρήσατο ἐκ ζητοῦντος καὶ κάσιον. Pulchrè distinguit Arist. τὴν πημωρίαν καὶ τὴν κόλασιν 1. Rhetor. διαφέρει δὲ πημωρία καὶ κόλασις. ἡ μὲν γὰρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἕνεκά ἐστιν: ἡ δὲ πημωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ, ut iram expleat. ergo Deus κολάζει μὲν τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἐ μὴν τοι πημωρεῖται:

ρεῖται: sic pater filium. πάμωρος, πάμορος, ἀλλὰ τὸ πάμυ ἀείρειν, pœnam sumere. πάμη enim pœna. Hom.

πάμυ ἀρνύμενος μητρὶ φίλῃ τε κασιγνήτῃ τε:

Ridiculè Eustathius, ἀντικαπαλλαττόμενος, ἀπὸ τῆς ἀρνῶν. sic Odyss. α. ad illum versum,

Ἀρνύμενος ἦν ἧς ψυχῆς, καὶ νόστον ἑταίρων. Iliad. γ.

Τρῶας ἕπεσθ' ἐλέγχιν, καὶ κλήματα πάντ' ἀποδοῦναι.

Τίμιον δ' Ἀργείοις ἀποτινέμεν, ἥν τιν' ἔοικε.

Iulianus, πάνυ γὰρ ὁ Ῥῆνος ἀδικεῖ τοὺς Κέλτους, ὃς τὰ μοιχὰ νόθα τῆς βρεφῶν ἀποβρύχια ταῖς δίναις πέμπει, καθάπερ ἀκολάστου λέχους πάμορος τρέπων. Ne Rhenus quidem iniuria afficit Gallos, qui prolem adulterinam proiectam in profluentem, gurgite absorbet, ut intemperantis tori vindex. quos autem ex puro semine agnovit ortos, in summo flumine suspendit. Idem est apud Gal. lib. de Sanitate tuenda.

ἔτε γὰρ συκοφαντίας γραφὰς μὲ ἐγράψατο, ἔτε ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἐπεχείρησε) omnes alias causas colligit, quibus ad occidendum potuit impelli, ut aliis omnibus improbatis, vna, quæ vera est, relinquatur. nec inimicitiis ex aliqua offensione, nec cupiditate impulsus occidi, neque quod mihi conscius esset vllius sceleris aut flagitij, neque quod sperarem aliquid commodi si illum sustulissem. non per convicium, temulentiam, aut aliquam discordiam: nulla igitur causa erat occidendi, præter hanc vnam. Quintilian. lib. 5. cap. 10. *Divisio & ad probandum simili viâ valet, & ad refellendum. Probanti interim satis est unum habere, hoc modo. ut sit, civis, aut natus sit oportet, aut factus. Neganti*

utrumque tollendum est, nec natus nec factus. sit hoc & multiplex: idque est, argumentorum genus ex remotione, quo, modò efficitur totum falsum, modò id quod relinquitur verum. totum falsum est hoc modo. Pecuniam, quam te credidisse dicis, aut habuisti ipse, aut ab aliquo accepisti, aut inveniſti, aut surripuisti. sed neque domi habuisti, neque ab aliquo accepisti, & cetera: non igitur credidisti. Reliquum sit verum sic: hic servus, quem tibi vendicas, aut verna tuus est, aut emptus, aut donatus, aut testamento relictus, aut ex hoste captus, aut alienus: deinde remotis prioribus supererit alienus. Periculosum & cum cura intuendum genus: quia si in proponendo unum quodlibet omiserimus, cum risu quoque tota res solvitur. Tutius quod Cicero pro Cacinna facit quum interrogat. Si hæc actio non sit, quæ sit? simul enim removentur omnia.

† Γεγραφὰς με ἐγεόφαλο) nunquam meum nomen deferens me ullius criminis accusavit. nam γεάφειν propriè est accusare aliquem, & reum facere, vel furti, vel adulterii, vel repetundarum, vel peculatus, vel perduellionis, vel maiestatis, vel gravioris alicuius criminis, quod publicum faciat iudicium. ut Aeschines Ctesiphontem ἐγεόφαλο τὸν παρανόμων, quia legem tulit ad populum, qua lege Demosthenes corona aurea donaretur virtutis ergò, (qui honos apud Athenienseis erat amplissimus) quodque eum honorem in Theatro pronuntiari iusserat. nam neque is locus erat ad pronuntiandum legitimus, & Demosthenes nondum potuit hunc tantum honorem adipisci, quia

adhuc

adhuc erat καθ' ἑαυτόν. & ipſe Demoſt. pro ſua Cor. εἰ γὰρ Κτησιφῶντα μὲν διώκειν ἐδύνατο δι' ἐμέ, ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἐξελέγχειν ἐνόμιζεν, αὐτὸν οὐκ ἂν ἐγράψατο, non enim Cteſiphontem quidem poteſt perſequi propter me, me autem ſi convincere ſe poſſe ſperaſſet, non reum faceret. idem eſt igitur γράφεσθαι καὶ διώκειν: ſed διώκειν generalius. cur me cuius res erat, noluit γράφεσθαι καὶ διώκειν, ſed Cteſiphontem? Aeſchines ergò Cteſiphontem ἐγράψατο παρανόμων, quia Cteſiphon εἶγραψε παράνομα. γράφειν enim eſt legem aut rogationem ferre ad populum: quia lex quæ accipienda erat, aut repudianda à populo, ſcripta in tabula propalam collocabatur, ut omneis cognoſcerent. Demoſt. pro Cor. εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια ποιοῦντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, εἰ δὲ παράνομα γράφοντα παρανόμων γραφόμενον. ſi me videbat legem iniquam ferre, cur non accuſabat legis iniquæ nomine? γραφὴ ἀπὸ τοῦ γράφω, rogatio: ἀπὸ τοῦ γράφομαι accuſatio: propriè quando lex ut iniqua, aut perperam lata accuſatur, inquit Budæus: ut illud, λέγε πρῶτον μὲν ἃ τούτου τοῦ νόμου γεγράμμεθα. ſed latius extenditur ad omnia, ut diximus, crimina, ut ipſe etiam fatetur. contra Midiam, γραφὴν λειποταξίου μὲ ἐγράψατο, πῶς αὐτὸς τάξεις λελοιπώς, accuſavit me quòd locum in acie deſeruerim, cum ipſe ter locum deſeruerit. Ariſtoph. Veſpis. τῆς μὲν γραφῆς ἐκκόσαδ' ἦν ἐγράψαμεν, ἄνδρες δικασταί, τετρακισχίλιαι. Dion Caſſius, καὶ ὁ μὲ πείσων καὶ γραφεὶς ὑπὸ

τούτῳ, καὶ παρὰ ἑνὸς, καὶ παρὰ ἑτέρου τινὸς ἐξεωνήσατο τὸ μὴ καταγορηθῆναι, nempe, ὀπὶ δικασμῷ: lege de ambitu postulatus, ab uno atque altero, vel pretio, vel precibus effecit, ne accusaretur.

+ Συκοφαντῆσ) συκοφάντης ὁ φάσκων περὶ σύκων, qui nomen alicuius defert de minimis rebus. φάσκειν enim deferre, & φάσις delatio. Lex erat Athenis, quæ pœnam constituebat iis, qui ficus exportassent, aut ut alij volunt, qui ficus è ficeto surripuissent: auctor scholiastes Aristoph. ut lege quadam nostra cavetur ne quis, in annonæ caritate præsertim, frumentum exportet in exteras regiones. Qui defert eorum nomina, qui contra hanc legem ueniunt, is est συκοφάντης, delator. quanquam hic tolerabilior est, immò maxima laude dignus, qui homines eiusmodi defert, quorum avaricia plurimum nocet reipub. non enim idem est ficum & frumentum exportare. sunt etiam fundi, quos cælatos vocant, quos homines privati mala fide possident, cum iure ad Dominam Reginam pertineant. quadruplatores sunt qui nomina possessorum deferunt magnis invitati præmiis: qui ex eo nominantur, quód quartam eius, quod detulerunt, partem accipiunt, hii quanquam non tanto odio digni, in odium tamen incurrunt. Plautus in Persa. Paras.

Neq; quadruplari me volo, neq; enim decet.
Sine meo periculo ire aliena ereptum bona.
Neq; illi, qui faciunt mihi placent, planè loquor.

Sed

Sed est & συκοφαντία quævis falsa accusatio. Demost. κατ' Ἀριστοκράτους. τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ συκοφαντὴς αἰτιάσασθαι μὲν πάντα, ἐξελέγχειν δ' μηδέν. Plutarc. Cimone, ὅτε δ' ἀσυγκίτονες ὄντες Ὀρχομενίοις καὶ διάφοροι πρὸς Χαιρωνέας ἐμισθώσαντο Ρωμαϊκὸν συκοφαντήν, ὃς ὥσπερ ἑνὸς ἀνδρὸς τὸ τῆς πόλεως ὄνομα κατηγορῶν, ἐδίωκε φόνου τοὺς ὑπὸ Δαμώνου καὶ Ἀριστομάχου, hic ut unius hominis civitatis nomine delato, persequebatur. Plutarchus de iudicio Romano loquens Romano more loquitur, ut sæpe aliàs. συκοφαντὴς igitur delator, *a Promooter.* Iuven.

Stoicus occidit Baream delator amicum.

Οὔτε ἰδίας δίκας ἐδικάζετο) neque privatas lites intenderat. hic iam apparet ex contentione, γραφὴν accusationem esse eorum criminum, quæ faciunt publicum iudicium. Plato Principio Euthyphronis, Οὐ γὰρ δήπου σοί γε δίκη τις ἔσται τυγχάνει πρὸς τὸν βασιλέα, ὥσπερ ἐμοί. Σω. ἤτοι δὴ Ἀθηναῖοί γε ὦ Εὔθυφρον, δίκῃ αὐτῇ χαλεπῶσιν, οὐδὲ γραφήν. Euth. Τί φῂς; γραφὴν σε τίς, ὡς ἔοικε, γέγραπται. illum enim Melitus γραφὴν ἐγράψατο ἀσεβείας. Demosthenes contra Stephanum, δίκῃ μὲν ἐκ διοῖ' ἦν ἰδίαν λαχεῖν· ἃ γὰρ ἦσαν ἐν τῷ τότε χρόνῳ δίκαι. γραφὴν δ' ὕβρεως πρὸς δεσμοδέτας γέγραμμαι αὐτόν. δίκη, a *processe.* γραφὴ, a *bill of endictment.* γραφὴ ὕβρεως, an *action of the case.* Latini retinent Græcum vocabulum, ut sæpe faciendum est in verbis forensibus. Terentius Phormione, *Dicam impingam tibi grandem.* &, *Tibi scribam dicam.* δικάζεσθαι, Litigare, ἀμφισβητεῖν. ut Δικάζεσθαι τὸν κλῆρον, agere in hæreditatem; ἀμ-

φισβητεῖν τειάκοντα μνῶν, petere triginta minas, Hom. Odyſſ. λ.

τὼ μὲν ἐγὼ νίκησα, δικαζόμην᾽ ἐπὶ νηυσὶ
Τρωσὶν ἀμφ᾽ Αχιλῆϊ. ---

Vlyſſes de ſe dicit, qui arma Achillis evicerat in iudicio. at mox de iudicibus, παῦρος δὲ τρώων δίκασαν, καὶ πήληας ἀθήνη. Idem alibi, ἐς μέσον ἀμφοτέροισι δικάζειν. μηδ᾽ ὅπ᾽ ἀρωγῇ. δικάζειν enim ius reddere, quod eſt iudicum. Aeſch. Epiſt. ἔτε πνὶ τῆς πολιτῆς δίκῃ δικασάμην᾽ ἐυρεθήσομαι. Demoſt. contra Midiam, εἰ μὴ προβήσομαι αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἐδικαζόμην προβολὴ ἐστ γραφὴ, & προβολὴ ſpecies τῆς γραφῆς. δικάζειν, litem decidere: vel, ut Virgilius, *incidere lites*. eſt enim δικαστὴς quaſi δικασὴς inquit Ariſt. Ethic. 5. & δικάζειν quaſi δικάζειν ἀπὸ τῆ δίκα. At Demoſt. περὶ ὀλυμπιόδωρον, videtur δικάζειν dixiſſe de litigatoribus: at tum litigatores erant ſibi iudices. inter ſe enim ſine iudice controverſiam componebant, αὐτὸς γὰ ἐγὼ ἐδίκασα τούτῳ, καὶ ἔδει ἐμοὶ, τὰ ἡμίσια ἑκάτερον ἡμῶν λαβεῖν, ὧν κατέλιπε Κόνων. inter ſe enim antè tranſigebant, quàm ad iudicem ventum erat. ἀπὸδικάζειν adiudicare. ἐπιδικάζεσθαι cauſſam obtinere, vincere in iudicio, vel ut illi loquuntur ἐπιτυχεῖν τῆ ἀγῶνος, νικῆσαι. περὶ Ολυμπιόδωρον, ἀπέδικασεν ὁ ἄρχων τοῖς ἀντιδίκοις τοῖς ἡμετέροις, τὸν κλῆρον τῆ Κόνωνος: ἐπειδὴ δ᾽ ἐπεδικάσαντο, εὐθὺς ἐλθόντες παρελάμβανον πανθ᾽ ὅσα εἶχεν ἡμῶν ἑκάτερος νεμόμενος ἐν τῇ μεσίδι.

ἔτε σωφρόνει κακὸν ἄδειν, ὃ ἐγὼ δεδιὼς μὴ τις πύθηται multis exitio fuit alienis conſcium fuiſſe peccatis, Iuv. Satyr. 3. *Scire volunt ſecreta domus atq; inde timeri.*

at

at idem eâdem Satyra non metui, ſed amari conſcios ſcelerum dicit.

Quis nunc diligitur niſi conſcius, & cui fervens
Aeſtuat occultis animus ſemperq; tacendis.
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
--- Accuſare poteſt.

Hoc vinculo Otho ſibi Neronẽ devincire voluit, ſed eum ſua fefellit opinio. Tacitus Annalium 13. *Otho ſive amore incautus laudare formam, elegantiamq; vxoris apud principem, ſive vt accenderet, ac ſi eadem femina potirentur, id quoque vinculum potentiam ei adjiceret.* hæc femina erat Sabina Poppœa. *Cui mulieri*, inquit Cornelius, *cuncta alia fuêre, præter honeſtum animum.* hæc primum tenuit matrimonium Rufi Criſpini equitis Rom. *dein Otho pellexit iuventa, ac luxu, & quia flagrantiſſimus in amicitia Neronis habebatur. Nero mox ab Othone acri captus amore abduxit, atq; Othonẽ per ſpeciem honoris in provinciam Luſitaniam relegavit.* amorem illum igitur qui conflatur ex ciuſmodi flagitiorum conſcientia ſimulatum eſſe & metu coactum, immò metum atque odium eſſe diſſimulatum, oſtendit, quod apud poetam ſequitur. *Tanti tibi non ſit opaci, Omnis arena Tagi quodque in mare volvitur aurum.*

Vt ſomno careas, ponendaq; præmia ſumas
Triſtis, & à magno ſemper timearis amico.

Odimus quem timemus, quem quiſque odit, periſſe expetit. apud Ciceronem pro Cluentio, Oppianicus

amicus Sex. Vibium quendam, quo sequestre in corrumpendo iudicio dicebatur esse vsus, proscribendum interficiendumque curavit. rectè igitur ille & sapienter apud Plut. recusavit regis secreta cognoscere: nam cum rex perbenignè dixisset μεταδώσω σοι τῆς ἐμῶν, tu verò, inquit mihi des licet, quicquid volueris πλὴν τῆς ἀπορρήτων. *nam qui magni secretum novit amici*, si infortunium vitet, Deos habet propitios. testeis sunt innumerabiles sub Nerone atque aliis imperatoribus.

Εἰ ταῦτα διαπεφεύξεται) hic διαπεφεύγεδαι, malum facinus facere, non vt antè rem conficere. Dem. cõtra Aristogitonem, καὶ ἃ τῆς ἄλλων τῆς ἠτυχηκότων ἕκαστοι ἀφοφητὶ ποιεῖ, ταῦθ' οὗτος μονονὶ κώδωνας ἐξαφάμενος διαπεφέπεται. Et quæ quisque eorum qui rebus conflictantur adversis tacitè facit, hæc iste tantum non tintinnabulis sibi suspẽsis perpetrat. est etiam interficere. Sophocles Trachinijs. ἅπας δ' ἀνωλόφυρσεν οἰμωγῇ λεώς, — τὸν μὲν νοσοῦντα, τὸν δὲ διαπεπραγμένον. Totus autem populus sublata voce ingemuit, illo quidem interfecto, hoc morbo laborãte. διαπέπραγται. actum est. Plautus Trinũmo. *Istic oportet obseri mores malos — Si in obserendo possint interfieri.* itẽ cõficere. i. consumere. Idẽ. *Piscator, pistor abstulit, Lanij coqui. — Olitores, myropolæ, aucupes, confit citò.*

Ἢ παροινίαν) παροινία non vinolentia, sed protervum & pètulans factum aut peccatum ex vinolentia: aut simile eorum quæ fiunt ex vinolentia. Athenæus, τὸ γὰρ παροινεῖν ὅταν τοῦ μεθύειν γίνεται, διὸ καὶ Ἀντιφάνης ἐν Ἀρκαδίᾳ φησὶν, ὅτι γὰρ νήφοντα δεῖ ἐδαμοῦ, πάτερ παροινεῖν, ἐπ' ὅταν πίνειν δέῃ, νῦν ἔχειν. vnde apparet

παροινίαν

παροινίαν dici quum quid facias vinolentorum simile, quamvis sis sobrius. Dem. κατ' Ανδροτίωνος, πάντες εἰς ὃς ἐπαρώνησεν ἦτος. & continuò post, μισεῖ τὸν ἔχοντα ἢ διὰ τὴν εἰσπραξιν, ἀλλὰ ὑπὲρ ὧν ὑβρίσθη καὶ ἐπαρωνήθη. Idem contra Cononem, ἢν ἐν δεῖπνοποιεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὥσπερ συμβαίνει ταύτῃ ἤδη ἐπαρώνει ἦτοι, τὰ μὲν πολλὰ εἰς τοὺς παῖδας ἡμῶν τοὺς ἀκολούθους: τελευτῶντες δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτούς. & ibidem. ἡμᾶς δὲ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς παροίνους μὲν καὶ ὑβριστὰς κατασκευάσει, ἀγνώμονας δὲ καὶ πικρούς. Idem ergo παροινεῖν quod ὑβρίζειν. Aristot. problematum sectione 3. Διὰ τί ὁ ἀκροθώραξ μᾶλλον παροινεῖ τοῦ μεθύοντος μᾶλλον καὶ νήφοντος; ἢ ὅτι ὁ μὲν νήφων οὐ κρίνει; ὁ δὲ παντάπασι μεθύων, διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἐμπεπλασμένας εἶναι, ἃ δυνάμενος τὸ βάρος φέρειν, ἃ κεῖνει. ἃ κείνων δὲ ἃ παροινεῖ. ὁ δὲ ἀκροθώραξ κρίνει τε, καὶ διὰ τὸν οἶνον κακῶς κρίνει, ὥστε παροινεῖν. ἀκροθώραξ, qui nondum est ebrius, sed vino iam incalescit, ὁ μὴ παντάπασι μεθύων, qui non omnino ebrius est. hic quia sensus habet opressos, non potest iudicare, non iudicans autem ἃ παροινεῖ, sed ὁ ἀκροθώραξ potest aliquo modo. Theognis, θωρηχθεὶς δ' ἔσεαι πολλὸν ἐλαφρότερος. Lysias proxima oratione, οἱ μὲν ἄλλοι οἱ μετὰ τοῦτο παροινήσαντες, ἐπειδὴ τάχιστα με εἶδον, ἐδέοντό μου συγγνώμην ἔχειν. παροινεῖν est κωμάζειν, vt declarant quæ mox sequuntur, ἦτος δὲ τοιοῦτον οὐδὲν πώποτε φαίνεται ποιήσας. ὑβρίζων δὲ καὶ τύπτων ἅμ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς καὶ κωμάζων, καὶ τὰς θύρας ἐκβάλλων, καὶ νύκτωρ εἰσιὼν ἐπὶ γυναῖκας ἐλευθέρας. præclara ἀποτύπωσις τῆς παροινίας. Tacitus annaliū 13. *vnde orta miseratio manifestior, quia dissimulationem nox & lascivia exemerat*. id est παροινία, de Britannico, quem Nero iussit

exsur-

exurgere, progressumq; in medium, cantum aliquem incipere, irrisum ex eo sperans pueri, sobrios quoque convictus, ne dum temulentos ignorantis. sed insignem παροινίαν Neronis eodem libro describit his verbis, *Otium foris, domi lascivia*: qua *Nero itinera vrbis, & Lupanaria, & diverticula, veste servili, in dissimulationem sui compositus, pererrabat, comitantibus, qui raperent ad venditionem exposita, & obvijs vulnera inferrent, adversus ignaros adeò, vt ipse quoq; acciperet ictus, & ore praferret. deinde vbi Cæsarem esse, qui grassaretur pernotuit*, augebantur iniuriæ adversus viros feminasque insignes &c. protervam hanc temulentiam Græci dicunt κῶμον. καὶ παροινίαν, ὁ, τι ἂν τραύσοι τὶς παρὰ τὸν οἶνον ἢ διὰ τὴν οἴνωσιν. Suidas οἱ ἐμπαροινοῦντες, ἐνυβρίζοντες illudentes, insultantes, sive per vinum seu sobrij. Iosephus, ὕπνῳ ἐμπαροινοῦντες τοῖς θεράπουσι. Chrysostomus περὶ τῆς ἐμπορικῆς, sermone 4. ἵνα ὁ πλουτῶν καὶ τρυφᾷ ταῖς ἀλλοτρίαις ἐνδιατρίβῃ συμφοραῖς, ὁ τοῖς ἐμοῖς ἐμπαροινῶν κακοῖς. notationem reddidit Xenophon Symposio, ἔχοις ἄν, ὦ Ερμόγυες, εἰπεῖν ἡμῖν τί ὄστι παροινία. τὸ τοίνυν παρ' οἶνον λυπεῖν τοὺς συνόντας, τοῦτ' ἐγὼ κρίνω παροινίαν. οἶδ' ἔν ἔφη, ὅτι καὶ σὺ νῦν ἡμᾶς λυπεῖς σιωπῶν; sed nimis angusta est hæc definitio. nec præpositio locum sed causam significat. non enim τὸ παρ' οἶνον, idem est quod ἐν οἴνῳ, ἢ ἐν πότῳ, sed vt hoc, ἀ παρ' ἐκεῖνο γέγονε τοῦτο. non per illud hoc factum est.

† Εἰ μὴ τὸ μέγιστον τῆς ἀδικημάτων ἦν ἐπ' αὐτῷ ἠδικημένος) διά τί ἦν τῷ μείζονι τῆς ἀδικημάτων οὐκ ἦ μείζονι τέτακται τιμωρείων; an quia est ἀνθρώπινον ἁμάρτημα;

† ἐξὸν μοι) quũ mihi liceret. absolute ponuntur hæc parti-

participia recto casu. Plato 2. de repub. ἔξὸν αὐτῶ καὶ ἐκ τῆ ἀγορᾶς ἀδεῶς ὃ, τι βέλοιτο λαμβάνειν, καὶ εἰσίοντι εἰς τὰς οἰκίας συγγίνεσθαι ὅτῳ βέλοιτο. de eo quẽ fingit illũ Gygis annulum habere. Dem. contra Aristogitonem, δυ ἔτι βιάζεται λέγειν ὅτ@, ἐκ ἔξὸν αὐτῶ. Aristoteles magnis moralibus, *præclarum est sic posse gloriari*: ἔξὸν λαμβάνειν ἐκ ἐλάμβανον, ἀλλὰ παρεῖκα τῶ πρεσβυτέρῳ ἢ φίλῳ, cum liceret capere, non cepi, sed permisi seniori, aut amico. sic παρὸν. Eurip. Med.

Σοὶ γὸ παρὸν γὴν τήνδε καὶ δόμυς ἔχειν,
Κυφῶς φερούσῃ χρησπόνων βυλεύματα,
Λόγων ματαίων ὕνεκ' ὀκπίσῃ χθονὸς.

Sic δέον. Isocrates Archidamo. ἐγω γὸ τύτυς εἰρηκα τὺς λόγυς, ὐχ ὡς δέον ἡμᾶς ἤδη ταῦτα πράτ̃ειν, ὐδὲ ὡς ὐδεμιᾶς ἄλλης ἐγύσης ἐν τοῖς πράγμασι σωτηρίας, ἀλλὰ βυλόμ@ ὑμῶν συμπαρασκευάσαι τὰς γνώμας. heic absolute positum evidenter apparet ex membro, quod subiicitur, in quo casus est absolutus Latinorum. Idem Panegyrico, ὥσπερ ὁμοίως ἀμφοτέρυς δέον ἔχειν, καὶ τὺς μὲν ἀσφαλῶς, τὺς δ' ὑποδεικτικῶς. ostendit discrimen iudicialis & demonstrativi generis. Dem. περὶ βοίωτον ὑπὲρ πρεσβικὸς. ὥσπερ ὅταν μὲν τύτῳ συμφέρῃ, δέον κυρίας εἶναι τὰς διαίτας. ὅταν δ' μὴ συμφέρῃ, προσῆκον τὴν τύτῳ γνώμην κυριωτέραν γενέσθαι τῆς κατὰ τὰς ἡμετέρας νόμυς γνωσθέντων. Isoc. περὶ ζεύγυς. καὶ πολλάκις ἐγγενόμενον αὐτῶ, μὴ μόνον μετ' ὀλίγων τ' ἄλλων ἄρχειν, ἀλλὰ καὶ τύτων αὐτῶν πλέον ἔχειν, ὃν ἠθέλησε, de Alcibiade. ἐγγίνεται ἔνεστιν, ἐγγιγνόμενον ἐστὶν: quod & ipsum absolutè positum sæpè invenias, ne necesse sit omnia consectari. sic & ὃν simplex Plat. 6.

Legum

Legum, σαρκῶν ὃ ἀπείχοντο, ὡς ἀχ ὅσιον ὂν ἐσθίειν, ἃ δὲ θεῶν ζωμὸς αἵματι μιαίνειν. atque hæc omnia sunt vniusmodi: illa iam ex alio genere eiusdem obseruationis. Plato Protagora, δόξαν ὃ ἡμῖν ταῦτα, ἐπορευόμεθα, Quo in loco, quod mirêre, non casus tantum pro casu, sed & numerus pro numero positus est, hoc modo, δοξάντων ἡμῖν τούτων. nisi si sit locus mendosus, inquit, Budæus, pro δόξαντα. vt apud Xenoph. ἑλληνικῶν 3. δόξαντα ὃ ταῦτα, καὶ περανθέντα, τὰ μὲν στρατεύματα ἀπῆλθεν. his rebus ita decretis, atque perfectis, copiæ discessêrunt. Sed idem Budæus existimat Platonẽ δόξαν singulariter dixisse ἀπλικώτερον, vt quo modo singulari verbo neutra pluralia iungũtur: sic ille participio iũxerit, ac si diceret, ἐπειδὴ ὃ ταῦτα ἡμῖν ἔδοξε. sic Xenoph. ἀναβάσεως 4. δόξαν ὃ ταῦτα, ἐκήρυξαν ὅτῳ ποιῆσαι. Sic apud Pausaniam μεταδόξαν, mutatâ sentẽtiâ. Quod Liuius scripsit, *Et ne ibi quidẽ nũciato, quò pergerẽt, tantũ cõuocatos milites monuit, via omnes irent, nec diuerti quenquam, aut excedere ordine paterẽtur*, hoc Græci sic dicerẽt, ἀλλὰ τότε ἐξαγγελθὲν ὅποι πορεύοιντο. Multa apud Cor. Tacitũ sunt eiusmodi. sed idẽ Liuius rectis interdũ participiorũ vtitur impersonaliũ, more & imitatione Græcorũ. Budæus hæc ponit exẽpla. *liberas religione mentes turbauit rursus nũciatũ, Frusinone infantẽ natũ esse quadriẽnio parẽ.* & alibi *Diu nõ perlitatũ tenuerat Dictatorẽ, ne ante meridiẽ signũ pugnæ dare posset.* sed hic nũciatũ, & diu nõ perlitatũ, mihi no videntur impersonalia. Polyb. ἐκεῖνοι μὲν ἐν σιωπῇ ἐδείπνουν, ὥσπερ τοῦτο ὑπὸ τεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονός τινος, illi igitur silentio cænabãt, quasi hoc imperato illis à potẽtiore quodã. Pauca adhuc ponã exem-

exẽpla ex vno autore, qui multa habet huius farinæ. Thuc. li. 5. εἰρημένον, κύριον εἶναι, ὅ, τι ἂν τὸ πλῆθος τῶν ξυμμάχων ψηφίσηται, dicto, ratũ haberi, quicquid multitudo, vel cõmune ſociorũ decreverit. Itẽ illud, Ἀργεῖοι δ' ἐλθόντες παρ' Ἀθηναίους, ἐπεκάλεσαν ὅ, τι γεγραμμένον ἐν τοῖς σπονδαῖς, διὰ τῶν ἑαυτῶν ἐνόντας μὴ ἐᾶν πολεμίους διιέναι, βάσειαν καὶ θάλασσαν παραπλεῦσαι. Argivi incuſabant Atheniẽſeis, quod cũ ſcriptũ eſſet in fœdere, ne ſinguli per ſuos fines ſinerent hoſtes iter facere, ſiverint per mare trãſire. Itẽ hæc, νομίζοντες κ' ἐκεῖνοι, μὴ ἂν σφίσι πολὺ κάλλιον ξυμβαίνειν, Λακεδαιμονίους διαπεφευγέναι: exiſtimantes cũ ſibi fortuna Lacedæmonios opprimendi magnã præbuiſſet facultatẽ, eos effugiſſe. deeſt aliquod verbũ poſt ξυμβαίνειν, vt hoc declarat exemplũ, νομίζοντες ἐν καλῷ ξυμβαίνειν σφίσι ξυμβαλεῖν, καὶ παραχρῆμα αὐτῶν ἀποκεκλεισμένων, καὶ ἀπὸ ἵππέων καὶ πεζῶν, εὐθὺς δράσαντες ἄξιον τῆς παρασκευῆς ἀπιέναι, rati cũ pulchrã cõfligẽdi illis fortuna obtuliſſet occaſionẽ, & hoſtes equitatu pediditatuq; eſſent vndiq; intercluſi, diſcedere nulla re geſta tãto apparatu digna. ſimile exẽplum ex Iſocrate antè obſervavimus, quòd caſus obliquus, quo Latini híc ſolẽt vti, ſequitur rectum τὸ ξυμβαῖνον. Sæpe accuſativum hoc modo poſitum invenies abſolutè. Ariſtot. 1. Metaphyſ. cap. 1. Καὶ σοφωτέρους τοὺς τεχνίτας τῶν ἐμπείρων ὑπολαμβάνομεν, ὡς κατὰ τὸ εἰδέναι μᾶλλον ἀκολουθήσασαν τὴν σοφίαν, id eſt, ἀκολουθησάσης, Ἐγώ μοι, ἦν, ὦ ἄνδρες) dehinc ſequitur peroratio, quæ duas habet parteis apud Rhetores δεῖνωσιν καὶ ἀνακεφαλαίωσιν, amplificationẽ ſive cõqueſtionẽ, & repetitionẽ. hic autẽ repetitio nulla eſt argmẽtorũ, neq; erat op° repetitione, propter brevitatẽ orationis. amplificatio

autem, quæ ponitur ad rem augendam, gravis est, & vehemens. terret enim iudices, & causſam hanc non ſuam facit, ſed communem omnium. Si, inquit, ratum erit veſtris ſententiis ſupplicium, quod ego ab homine tam nephario ſumſi, formidine compreſſi, nihil audebunt eiuſmodi poſthac homines impuriſſimi. Sin vobis alia ſententia eſt, & vos veſtra autoritate eorum ſcelera comprobabitis, quis poterit liberorum pudicitiam tueri? *Augendi*, inquit, *Cicero*, *& hic eſt proprius locus in perorando*, *& in curſu ipſo orationis declinationes ad ampliſicandum dantur*, *confirmata re aliqua*, *aut reprehenſa*. qualis erat illa declinatio, quam inter confirmationem, & reprehenſionem interpoſitam eſſe diximus. vult etiam iudices iratos facere, & exacerbare in adverſarios. itaque ipſe omnia dolenter, atque ex animo dicit, ὀργιαδέστατος qui vult enim iudicem iraſci, ipſi prius eſt iraſcendum. ſi vis me dolere inquit, tibi dolendum eſt prius. Perſius.

Plorabit qui me volet incurvaſſe querela.

Εἰ ὄ μὴ πολὺ κάλλιον, τὸς μὸ λειμένας νόμυς ἐξαλεῖφαι, ἑτέρυς ὄ θεῖναι) hæc dicit iratus, & cum ſignificatione magni doloris. rectè enim Antonius 2. de oratore. *Non mehercule vnquam apud iudices*, *aut dolorẽ*, *aut miſericordiam*, *aut invidiam*, *aut odium excitare dicendo volui*, *quin ipſe in commovendis iudicibus*, *ijs ipſis ſenſibus*, *ad quos illos adducere vellem*, *permovêrer*. *neque enim facile eſt perficere*, *vt iraſcatur ei*, *cui tu velis*, *iudex*, *ſi tu ipſe id lentè ferre videare*. *neque vt oderit eum*, *quem tu velis*, *niſi te ipſum flagrantem odiò antè viderit*. *neque ad miſericordiam adducêtur*,

ducêtur, niſi ei tu ſigna doloris tui verbis, ſententijs, voce, vultu, collachrymatione denique oſtenderis. vt enim nulla materies tam facilis ad exardeſcendum eſt, quæ niſi admoto igni, ignem concipere poſſit: ſic nulla mens eſt tam ad comprehendendam vim oratoris parata, quæ poſſit incendi, niſi ipſe ad eam inflammatus, & ardens acceſſeris.

Τὰς νόμας ἐξαλεῖψαι) leges delere. Exodi 32. εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου τῆς ζωῆς. Pſalm. 51. κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Apocalypſ. 7. ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καταχρηστικῶς ἀντὶ τοῦ ἐκμάξει. Iſocrates ad Demonicum, τὰς δὲ τῶν ἀπεχθειῶν φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. atque in his omnibus exemplis verbum hoc per tranſlationem ponitur. at noſter Lyſias heic in re propria poſuit. ἐξαλείφειν enim propriè ſignificat delere quod ſcriptum eſt, aut delere imaginem depictam in tabula. Lyſias autem propriis ferè verbis vſitatiſque contentus eſt, quod eius ſubtilitati congruit. & in hac oratione vix vnam aut alteram tranſlationem vidimus. Dionyſius Halicar. ἥκιστα γὰρ ἂν τις εὕροι Λυσίαν ἐμπικῇ φράσει χρησάμενον. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τούτῳ μόνον ἐπαινεῖν ἄξιον. ἀλλ' ὅτι καὶ φειδὰς καὶ σεμνὰ, καὶ μεγάλα φαίνεσθαι τὰ πράγματα ποιεῖ, τοῖς κοινοτάτοις χρώμενος ὀνόμασι. Sed quod dixi, pictoribus proprium eſt ἐξαλείφειν: vt προσαλείφειν tabulæ pigmenta allinere. Plutarchus ἐν τῷ περὶ τύχης de illo, qui cùm equũ depingeret, cætera quidem omnia figuris & coloribus bene expreſſit, vnum ex ſententia adumbrare non potuit, nempe ſpumæ circum os, & frænum inanitatem. πολλάκις γ' ἂν ἐξαλείφειν

(φασὶ,) τέλος δ' ὑπ' ὀργῆς προσβαλεῖν τῷ πίνακι τὸ σπόγγον, ὥσπερ εἶχε φαρμάκων ἀνάπλεων. τὸν δὲ προσιόντα θαυμαζῶς ἐκπομάξαι, καὶ ποιῆσαι τὸ δέον. Est igitur heic ἐξαλεῖψαι τὰς γόμφους, non leges eradere, sed quasi spongia delere, vt pictores solent. qua de re iocus est perfacetus apud Macrobium Cæsaris Augusti, Satur. lib. 2. *Augustus Cæsar affectavit iocos, salvo tamen Maiestatis pudoriq; respectu, nec vt caderet in scurram. Aiacem tragœdiam scripserat: eam denique, quòd sibi displicuisset, deleverat. posteà Lucius gravis tragœdiarum scriptor, interrogabat eum, quid ageret Aiax suus. at ille, in spongiam, inquit, incubuit.* significavit se spongia deleviſſe: vt Aiax ipse in gladium incubuit. Virg. incubuit ferro. est etiam hoc verbum vnguentariorum & palæstræ. vnde aliptes qui portabat λήκυθον καὶ στλεγγίδα, ampullam & strigilem, & ξηροαλοιφία. & ἐπαλείφειν per translationem, antagonistam adornare, aut parare qui cum altero contendat. Odyssea μ. αὐτὰρ ἀπὸ κηρὸν ἔλοντο ἐμοὶ ἑταῖροι ὀξείῃσι ὀτῇσιν. ὃν σφὶν ἐπ' ὠσὶν ἄλειψα. illico ceram abstulêrunt socii, quam ipsorum auribus illéveram. משח sept. χρίειν, alii interpretes ἀλιμμύειν, vnctus. Hom. αὐτὰρ ἐπεὶ λοέσαντο καὶ ἐχρίσαντο λιπ' ἐλαίῳ. idem alibi λύματα πάντα κατέδρεπεν, ἀλείψατο δὲ λιπ' ἐλαίῳ. sordes purgabat, seque invngebat pingui oleo. Hor. oculis ego lippus inunctis, ὄμμασιν ὀφθαλμιῶν ἀλιμμύοις. ἔλαιον vnguentum ἄλειφαρ. vt יסך Hebræis. Nec vnguentarij solum & pigmentarij sibi vendicant hoc verbum, sed etiam cementarij, vt τὸν τοῖχον ἀλείφειν, parietem tectorio obducere. ἀλοιφὴ tectorium, & ἀλοιμός. Ezechielis

elis 13. ἕτερος οἰκοδομεῖ τοῖχον, καὶ αὐτοὶ ἀλείφουσιν αὐτόν. hic ædificat parietem & ipsi linunt eum. Aristo. de generatioae animalium lib. 1. cap. 19. ὥσπερ ῥόπαν ἀπτίσῃ τὸ ἐναλειφθὲν τῷ κονιάματος, quod illitũ est. τοῖχος κεκονιαμένος paries dealbatus. Eust. ἰστέον ὅτι ἰσοδυναμούντων κατὰ νοῦν τοῦτο χρίω, καὶ τῷ ἀλείφω, τὸ μὲν χρίω παρὰ τὸν χροῦν ἐρρέθη, ὅς χρίεται (a cute vel superficie dictum est quæ pervngitur) τὸ δὲ ἀλείφω ἀπὸ τοῦ ἀλέω, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀλέαν ὅ ἐστι θερμασίαν, ἐπενδίδωσι τῷ ι. quod interdum inquit μονάζει, ἐν δραμόντος ἐν ταῖς ἐν τῷ ἀλείφω ἀπαγωγαῖς φυσικοῦ ε. vt ἐν τῇ σωαλιφῇ, quæ declarat σωαίρεσιν, καὶ κρᾶσιν. quæ enim sunt, inquiũt, ἐν τῷ ἀλείφω nomina διὰ τοῦ αι, diphthongum retinent, vt ἀλείπτον, ἀνήλειπτον, ἀναπολείπτον. διὰ δὲ τοῦ φ solam vocalem habent, vt ἀνηλιφὴς ναῦς, ἡ μὴ ἀλιφεῖσα πίσῃ, quæ non illita est pice; & παραλιφὴς, ἡ πεπασωμένη, picata. excipiendum ἄλειφαρ, quia non est compositum vt σωαλιφή. Sed Grammatici sæpius dicunt σωαλοιφή. Sic propter reduplicationem dicimus ἀλήλιμμένος & ἀλήλιμμαι, perf. pass. extra diphongum. νόμοι κείμενοι sunt, οἱ κύριοι, καὶ μὴ κεκινημένοι, qui fixi sunt & suo loco manent. Arist. 6. Topicorum, *vitiosum est definiendi genus*, εἰ μὴ κειμένοις ὀνόμασι χρῆται, οἷον Πλάτων ἐφρύσκιον τὸν ὀφθαλμὸν εἶπεν. πᾶν γὰρ ἐσαφὲς τὸ μὴ εἰωθὸς. nam vt leges, sic rerum nomina, vt Plato docet in Cratylo, sunt non φύσει ἀλλὰ ξυνθήκῃ καὶ νόμῳ. Aristot. 2. οἰκονομικῶν cap. 34. τὴν δεκάτην ἔπραττε κατὰ τὸν νόμον τὸν κείμενον decimas exigebat.

Πολὺ γὰρ ἄτοπώτερον, ἢ ὑπὸ τῶν νόμων τοὺς πολίτας ἐνεδρεύεσθαι) magna cum libertate agit, vt iudi-

ces commoveat. hoc autem rarò cadit in perſonam rei: ſæpius eſt accuſatoris iudices incitare. Cicero Part. *In iudicijs accuſatori ferè conveniunt, quæ ad iracundiam, reo quæ ad miſericordiam pertinent. nonnunquam iamen accuſator miſericordiam movere debet, & defenſor iracundiam.* non dubium eſt enim quin accuſatores multa conqueſti ſunt de miſera cæde Eratoſthenis. Sic lenis motus, vt diximus exordio convenit. at Euphiletus ſtatim à principio iudices voluit iraſci. Quintil. lib. 6. Cap. 1. *vtitur frequenter accuſator & miſeratione, cum aut eius caſum, quem vlciſcitur, aut liberorum aut parentum ſolitudinem conqueritur. Sed ſæpius id eſt accuſatoris avertere iudicem à miſeratione qua reus ſit vſurus, atq; ad fortiter iudicandum concitare.*

† Ἐὰν τὶς μοιχὸν λάβῃ) Plato 2. de repub. δόντες ἐξουσίαν ἑκατέρῳ ποιεῖν ὃ ἂν βούληται, τῷ τε δικαίῳ, καὶ τῷ ἀδίκῳ, εἶτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεώμενοι ποῖ ἡ ἐπιθυμία ἑκάτερον ἄξει. ἐπ' αὐτοφώρῳ δ' ἂν λάβοιμεν ἂν τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ εἰς ταὐτὸν ἰόντα. heic Philoſophus ἐξουσίαν vocat, quod Lyſias paulo antè ἄδειαν. quorum tamen differentiam ſupra docuimus. Soph, Trachiniis, τοιαῦτα μήτερ πατρὶ ξυμβουλεύσασ' ἐμῷ κἀδρᾶσ' ἐλήφθης, hęc mater patri cōſuluiſſe meo & feciſſe deprehenſa es. Dem. contra Ariſtogitonē, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀδικήμασι καὶ πλεονεκτήμασι πάλιν εἴληπται. ibidē, τοῦτον ὑμεῖς ἀδικοῦντα λαβόντες, οὐ μόνον οὐ τιμωρήσεσθε ἀλλὰ καὶ μείζονος ἀξιώσαντες δωρεᾶς ἀφήσετε. Polybius lib. 6. κἂν μὲν ἐν τούτοις τὶ λαμβάνῃ ψεῦδος, οἰδέναι λιότι κἀκεῖνα ψεύδηται δι' ἄγνοιαν. ſi quid in his mendacii deprehendat.

O' π

ὁ πᾶν βέλτιστος χρῆσις) ἔλλειψις præpositionis, ἀντὶ τοῦ, εἰς ὃ, πᾶν βέλτιστος. Aeschines contra Ctesiphontem. ἀποφαίνῃ ὁ, τι χρήσιμος αὐτῷ. Lysias proxima oratione. ὅπως δὲ σφόδρα ἠπορέμην ὅ, τι χρησαίμην, ὦ βουλή, τῇ τούτων ἀβουλίᾳ, ὥστε ἔδοξέ μοι χρήσιμον εἶναι) ἀπολιμπάνεσθαι ἐκ τῆς πόλεως. Demost. ἀγνοῶν ὅ, τι χρησαίατο τοῖς πράγμασι.

ἐγὼ γὰρ νῦν καὶ περὶ τοῦ σώματος, καὶ περὶ τῶν χρημάτων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων κινδυνεύω.) de capite, fortunis, atque aliis omnibus dimico. Aeschines contra Ctesiphontem, συ ἢ ὅτε περὶ τῆς οὐσίας, ὅτε περὶ τοῦ σώματος, ὅτε περὶ τῆς ὀλιγαρχίας ἀγωνίζῃ. idem, ἀγωνίζεσθαι καὶ κινδυνεύειν. Euripides Hecuba.

ἐγὼ τὸ μὲν σὸν σῶμ' ὑφ' ὅτῳ ἠτυχεῖν
σώζειν ἕτοιμός εἰμι, κ' οὐκ ἄλλως λέγω.

Vbi notabis τρόπον ἐτυμολογικὸν, est enim σῶμα ἀπὸ τοῦ σώζειν, non ut Plato docet in Cratylo, quasi σῆμα. quanquam heic σῶμα potest significare personam. pro qua etiam Latini caput usurpant. ut quum apud Livium legimus, tot Civium capita censa esse. Arist. 2. τῶν οἰκονομικῶν, cap. 25. ἀπ' οἰκίας δ' ἐπίταξις ἐπέλαβεν ἅπαντας εἰσενέγκαι τάξαντα, ὃ δεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ἑαυτοῦ. hoc tributi genus Capitationem vocant quæ per civium capita exigitur, *by the pole*. nam aliud est cùm patresfamiliarũ qui domicilia habent & vocantur ἐφέσιοι tantùm conferunt, aliud cùm singuli cives. Hebræis נפש anima hæc duo declarat, personam videlicet & vitam. & hoc illi melius quam Græci, quòd & totum hominem à meliore parte appellant, & illam hominis partem pro vita ponunt, quæ est principium vitæ. Latini caput &

pro

pro toto homine ponunt σωμεχδοχικῶς, & pro vita quia eſt in eo vitæ principium. Marci. 2. πότερον ἔξεστι τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι, animam ſervare aut perdere. id eſt, hominem. Dem. περὶ συμμοριῶν. ἐγὼ τοίνυν τούτων φημὶ δεῖν ποιῆσαι συμμορίας εἴκοσι, ὥστ' ἤδη εἰσὶν, ἑξήκοντα σώματα ἔχουσαν ἑκάστην. faciendas cenſeo claſſes viginti, quarum quæque ſexaginta habeat capita. ſic Philippicis, σώμασι καὶ χρήμασι καλῶς παρεσκευασμένοι, milite & pecunia bene inſtructi, *well appointed of men and money*. περὶ φανίππου, ἐπειδὴ χρήσιμός γε καὶ φιλότιμος καὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ τῷ σώματι γέγονε. περὶ λεωχάρους, καὶ διὰ τριῶν σωμάτων κυρίαν τὴν ἀρχὴν ποιήσειν τοὺς νόμους καταστήσας, intelligit treis ordine adoptatos fuiſſe. Eſt etiam σῶμα Græcè, quod tergum Latinè dicimus. ut cum comicus, ait, *Tuo pendendum eſt tergo*. Demoſt. περὶ Τιμοθέου, ἠρώτων αὐτὸν περὶ τῆς διαιτητῆ, εἰ ἐπὶ δούλῳ εἴη ὁ Αἰσχρίων αὐτῷ, καὶ ἐξεῖναι αὐτὸν, ἐν τῷ αὐτοῦ δέρματι τὴν ἔλεγχον διδόναι. mox ſequitur, ὁ δ' ἔφη μαρτυρίαν παρέσχετο, ὅτε ὡς δοῦλον, τὴν αἰσχίονα βάσανον, ἐν τῷ σώματι τὸν ἔλεγχον ἐξεῖναι φυλάττειν. idem eſt igitur σῶμα καὶ δέρμα. quod tergum apud Ariſtophanem interpretari ſolemus. hinc qui tergo plectitur corporalem dicitur pœnam ſuſtinere. quid? quòd hoc ipſum δέρμα Græcis quoque nonnunquam pro capite & vita ponitur. Plutarchus Cæſare, καὶ ποτὲ καὶ διαβαινόντων τινῶν τὴν ἄνδρα, περιπομένης ἤδη τὴν συνωμοσίας, ἃ προσέχειν, μὴ τῷ σώματι τῇ χειρὶ δίχα, ἔφη πρὸς τοὺς διαβαίνοντας, ἀναμένει τοῦτο τὸ δέρμα βραδύν. ſenſit expectandam eſſe Bruto ſuam mortem, quaſi nemini dubium eſſet, quin poſt Cæſarem Brutus rerum potiretur. eandem

rem

rem refert paulo aliter in Bruto. πῶς; οὐκ ἂν ὑμῖν δοκεῖ βροῦτος ἀναμεῖναι τετὶ τὸ σαρκίον; hinc iam liquet quomodo sit interpretandum illud Iobi 2. Pellem pro Pelle & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua. Septuag. Δέρμα ὑπὲρ δέρματος, ὅσα ὑπάρχει ἀνθρώπῳ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκτίσει. nisi servassent Hebraïsmum, dixissent, ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ. vitam enim & caput Hebræi ψυχὴν, Græci σῶμα dicunt, ut suprà monuimus. Symmachus, χρῶτα ὑπὲρ χρωτός, καὶ πάντα ὅσα ἔχει, ἀφήσεται ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. cutem pro cute atque omnia quæ habet, dimittet pro anima sua.

Iamq; opus exegi, non quidem ære perennius, sed chalybe certè durius. hęc.n. sic elaboravimus, quasi ad metalla dãnati fuissemus. sed dũ aliis prosim, me non pœnitet τῶν λαϊνοπορείων. si cui videbũtur isti lapides ἐκ τῶν πωλικῶν λατομιῶν cæsi, vel nõ satis politi, vel minus artificiosè constructi, planè rudes atq; dissecti poterunt esse utiles. nunc omnes aliquã habere ἐργασίαν, & nonnullã structurã fatebuntur. *verum opere in longo, fas est obrepere somnum*, ut inquit ille. Sunt & alia per incuriam neglecta fortasse, sed hæc præcipuè, quę iã in fine supplenda censuimus. pag. 89. diximus, quod verum est, ἀγορὰν & forum significare quod in foro venit. exemplũ à Cicerone latinũ posuimus, Græcũ nõ posuimus: quod aliquis fortè miretur. hoc igitur nunc habe exemplũ quod suo loco reponas. Arist. οἰκονομ. 2. c. 8. Ἡρακλεώτης τὰς ἐμπόρων συναγόντων τὸν σῖτον πάντα, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὴν ἄλλην ἀγοράν. i. reliqua venalia. paulò pòst, πλοῖον τὴν ἀγορὰν ἐν ὁλκάσι, in navigiis. Itẽ pag. 124. κόσμον diximus esse descriptionem atq; ordinem civitatis. eius aliquot exẽpla attulimus

tulimus. sed nullum hoc præclarius, quod est apud Dem. contra Aristogitonem, δηλῆ ὅτι καὶ πᾶς ὁ τῆ πόλεως καὶ τῶν νόμων κόσμος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, σωτηρίας ἕνεκ' καὶ διαφθορᾶς ἕνεκα τοῦτον, καὶ τοῦτ' ἔστιν ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. τῆ πόλεως κόσμος est ἡ τάξις τῆ πόλεως, quam Arist. vult esse πολιτείαν 3. Polit. & mox apud Dem. πάντα γὰρ καλὰ καὶ σεμνὰ, καὶ δι' ὧν ἡ πόλις κοσμεῖται καὶ σώζεται, ἔστι φυλάττουσι, nempe οἱ νόμοι. Ité pag. 102. interpretati sumus, ὄιχεται, perire. eius hoc exemplũ est Demosthenis eadẽ oratione. ἐπεὶ λυθέντων γε τούτων, καὶ ἑκάστῳ δοθείσης ἐξουσίας ὅπῃ βούλεται ποιεῖν, ἅ μόνον ἡ πολιτεία ὄιχεται, δηλονότι ἅπαντ' ἐστὶν ἃ δεῖν ἂν διενέγκοι. Plautus aliter dixit, argentum ὄιχεται, nempe ut Terentius, *retraham fugitivum argentum*. sic enim dicimus ὠχετο φεύγων. Hæc sic visum est τῆς σαφηνείας χάριν ne quid hic esset ἐλλιπὲς. nam cętera, opinor, satis superq; expleta sunt. Iam huic operi summã hãc manũ addimus. Dionys. Hal. de nostro Lysia. ἐν ᾧ τῆ δικηγορίᾳ τὰ τεκμήρια (ὅπερ ἔοικε μέρος πλείστης δεῖται φρονήσεως καὶ φυλακῆς) ἀναμφιβόλως ἡγοῦμαι κράτιστον αὐτὸν εἶναι πάντων ῥητόρων, ὅρους τε καὶ κανόνα τῆ ἰδέας ταύτης αὐτὸν ἀποφαίνομαι. καὶ γὰρ τὸ σωτόμον μάλιστα αὐτῶ ἔνεστιν αἱ δικηγορίαι, καὶ τὸ σαφὲς. ἁδεῖαί τε εἰσὶν ὡς οὐχ ἕτεραι, καὶ πιθαναὶ, καὶ τῆ πίστιν ἅμα λεληθότως, συνεπιφέρουσι. τὸ σαυτῶ ἔχει πειθὼ καὶ ἀφροδίτω τοῖ λεγόμενα, καὶ ὥστε λανθάνειν τοὺς ἀκούοντας, εἴτ' ἀληθῆ ὄντα, εἴτε πεπλασμένα. qualem Homerus fingit Vlyssem, ὡς πιθανὸν εἰπεῖν καὶ πλάσαντα τὰ μὴ γενόμενα.

ἴσασι δ' ἅδε πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.

Quæ ita se habere, & vera esse hæc omnia, vel hæc vna oratio demonstrat.

δόξα τῆ θεῆ.